Χρεία τὸ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς, καὶ ὅσοι ἔχουν χρέος νὰ διαβάζουν τὴν ἀκολουθίαν των, νὰ τὴν διαβάζουν, νὰ μὴν τὴν ἀπαριάζουν ποτέ, καὶ νὰ τὴν λέγουν μὲ ἐπιμέλειαν, καὶ φόβον Θεοῦ. καὶ κατὰ ποῦ λέγει ὁ προφήτης συνετῶς· τουτέστι μὲ τὸν νοῦν των, διὰ νὰ μὴν ἀκούσουν τὴν κατάραν ἐκείνην ὁποῦ λέγει ἄλλος προφήτης· ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ποιῶν τὸ ἔργον κυρίου ἀμελῶς. μόνον, ὡσὰν δοῦλοι πιστοί, ἐπιμελεῖς καὶ θεόφοβοι νὰ ἀκούσουν ἀπὸ τὸν ἀφέντην, τὸν ὁποῖον δουλεύουσιν, ὁποῦ τοὺς λέγει· ἐκείνους ὁποῦ μὲ φοβοῦνται, μὲ τιμοῦν, καὶ μὲ δοξάζουν, καὶ ἐγὼ νὰ τοὺς ἀντιδοξάσω, καὶ νὰ τοὺς χαρίσω τὴν αἰώνιον ζωήν.

Τέλος, καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

ὁποῖοι ὅλοι τὸ αὐτὸ διδάσκουσιν εἰς τὰ βιβλία-
των, καὶ κανεὶς τὴν γομυκλισίαν δὲν τὴν κω-
λύει, ἀλλὰ μὴ δὲ εὑρίσκεται πουθενὰ ποῖος τὴν
ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, μόνον ἡ ἀμέλεια
τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὰ τὸ λοιπὸν τὰ ἴδια ἐξωτε-
ρικὰ σημάδια νὰ τὰ καταφρονᾷ κανεὶς, καὶ νὰ μὴν
τὰ χρεάζεται εἰς τὴν προσευχήν του, μάλιστα νὰ
ἐναντιῶται τῆς γονυκλισίας, κινδυνεύει νὰ εἶναι
ἀπειθὴς, καὶ αὐτοτάκτος. ἂς φυλάγονται τὸ
λοιπὸν ὅσοι προσεύχονται, καὶ δὲν χρεάζονται
αὐτὰ τὰ σχήματα τῆς ταπείνωσις μήπως καὶ ἀκού-
σουσιν ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου προσεύχονται. αἰ-
τεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε. κα-
κῶς λέγω, ὅσον εἰς τὸν τρόπον, ἐπειδὴ καὶ δὲν
γυρεύει μὲ ἐκεῖνον τὸν τρόπον, καὶ μὲ ἐκεῖνο τὸ σχῆ-
μα τῆς ταπείνωσις ὁποῦ ἐγύρευεν ἀτός του ὁ
Χριστὸς, ὁ Στέφανος, ὁ Πέτρος, ὁ Παῦλος, καὶ οἱ
ἅγιοι πατέρες ὁποῦ παραπάνω ἀναφέραμεν.
Ἂς προσέχονται ὅσοι ἀκούοντας τὴν λειτουργίαν
δὲν τὴν ἀκούουσι μὲ φόβον Θεοῦ, καὶ εὐλάβειαν
καθὼς χρεωστοῦσι, μόνον μιλοῦσιν ὅτι καταστρο-
φῇ τῶν ἀκουόντων, κατὰ τὸ λέγει ὁ Παῦλος· του-
τέστι μιλῶντας χαλοῦσι καὶ τοῦ λόγουτων, καὶ
συγχύζουσι καὶ τοὺς ἐπιλοίπους χριστιανοὺς. ἐν τῷ
ναῷ τοῦ Θεοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν, λέγει ὁ προ-
φήτης, ὄχι δουλιαῖς τοῦ παζαριοῦ.

Χρεία

καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ἐπαίροντες χεῖρας ὁσίας. καὶ ὁ Χρυσόστομος ὁμιλία ιθ. εἰς τὰς πράξ. πρώτον αἰατζνέτωσαν τὰς χεῖρας εἰς εὐχάς. καὶ ἡ ἐκκλησία ψάλλει· Τῷ προαιωνίῳ λόγῳ χεῖρας ἐκτείνω. Τὸ ἴσιον ἐξωτερικὸν σημάδι τῆς προσευχῆς εἶναι τὸ κτύπημα τοῦ στήθους: ἔστζη μᾶς διδάσκει τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον πῶς ἔκαμνεν ὁ ἁμαρτωλὸς ἐκεῖνος τελώνης. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα ὅπου ἔδειξε κτυπῶντας τὸ στῆθος του, καὶ πρῶτα διὰ τὴν ταπείνωσιν ὅπου εἶχεν εἰς τὴν ψυχήν του κατέβη δεδικαιωμένος. καὶ πάλιν. τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον. καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν εἰρηνικὸν πρῶτον λόγον λέγει, πῶς οἱ καλογέροι τοῦ καιροῦ ἐκείνου κάμνοντας καλὰ, εἰς τὴν προσευχήν των ἐγονατίζαν, καὶ ἐκτυποῦσαν τὰ στήθη των. γονάτων τύλοις, καὶ στηθῶν ἐπιτιμήσεις. καὶ ὁ Βασίλειος ἀντὶ τοῦ κρίτου τῶν χειρῶν τὸ στῆθος τυπτέσθω. Καὶ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει ὅτι καὶ τὰ ἴδια σχήματα εἶναι ταπεινώσεως σχήματα· καὶ ὅποιος τέτοιας λογῆς προσεύχεται, ἔχωντας πρῶτης καὶ ἀρχῆς τὸν νοῦν του εἰς τὸν Θεὸν, προσεύχεται τακτικὰ, καὶ μὲ εὐλάβειαν. πόσον μᾶλλον νὰ εἶναι ὁρισμὸς τοῦ Χριστοῦ, διδασκαλία τῶν ἀποστόλων. παράδοσις τῶν πατέρων, καὶ ἀπόφασις τῆς ζωμερᾶς ἐκείνης συνόδου τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρων, οἱ

ὁποῖοι

βίοις, καὶ εἰς τὰ πατερικὰ τῶν ἁγίων τόσον ὁσίων, ὅσον καὶ μαρτύρων διεβάζομεν, ὅτι ὅταν ἀγύρευαν καμίαν χάριν τοῦ Θεοῦ, γονατιστοὶ τὴν ἐγύρευαν εἰ- τι τοῦ ἐγύρευαν. ὁ ἑκατόνταρχος γονυπετῶν ἐπα- ρακάλει τὸν Χριστὸν νὰ τοῦ γιαίνη τὸν δοῦλόν του. ὁ Ἀμφιλόχιος ὁ Ἰκονίου γράφει, ὅτι ὁ ἀσκη- τὴς Ἰάκωβος γονατιστὸς ἐπαρακάλησε τὸν Θεὸν διὰ νὰ βρέξη ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἡ ἐκκλησία τὴν Πεντηκοστὴν γονατιστοὺς μᾶς διδάσκει νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν διὰ νὰ στείλη εἰς ἐμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀκόμι καὶ εἰς κάποιους τόπους ὅπου ἐμεῖς ἰδαμεν εἰς τὰ κοσμικὰ πράγματα, ὅταν γυρεύουν τίποτε τοῦ ἀφεντός των, γονατι- στοὶ τὸ γυρεύουσιν. ἂς τὸ βάλη καλὰ λοιπὸν εἰς τὸν νοῦν του ὅποιος κενόδοξος καὶ ἀνυπότακτος εἰς τὸ τὴν ἀλήθειαν ἐναντιεῖται τῆς γονυκλισίας· διότι εἶναι φανερὸς ἐναντίος, καὶ γραφῆς, καὶ ἀποστο- λικῆς, καὶ πατρικῆς παραδόσεως. Τὸ δεύτερον σημάδι τῆς προσευχῆς εἶναι ἡ ἔπαρσις τῶν χει- ρῶν. τουτέστι τὸ νὰ σηκώνη κανεὶς ὑψηλὰ τὰ χέ- ρια του· καὶ τοῦτο εἶναι διδασκαλία τῆς θείας γρα- φῆς. καὶ λόγια τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὁ Δαβὶδ ὁ προφήτης λέγει· ἐν ταῖς νυξὶν ἐπάρατε τὰς χεῖ- ρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. καὶ ἀλλοῦ· ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖρας μου. καὶ πάλιν, ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου θυσία ἑσπερινή. καὶ

τῆς θυμελικῆς ὀρχήσεως κλινομένου γόνυ. τὸ αὐτὸ διδάσκει καὶ ὁ Στουδίτης Θεόδωρος εἰς ταῖς κατηχήσεσί του. ὁ ὅσιος Ισαὰκ ὁ Σύρος, εἰς τὸν ειθ. λόγον, ἔτζη γράφει: ὅταν θελήσῃς στῆναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἀγρυπνίας σου ἐν τῇ συνεργείᾳ τοῦ Θεοῦ: ποίησον ὡς λέγωσοι ἐγώ. κλῖνον τὰ γόνατα κατὰ τὸ ἔθος, καὶ αἴτησαι μετὰ ταῦτα. εὐχὴ εὐθέως ἄρξαι ἐν τῇ λειτουργίᾳ σου. ἡ ἑρμηνεία τοῦ τριῳδίου ὁρίζει τὸ κατευθυνθήτω εἰς τὴν προηγιασμένην νὰ τὸ ψάλλομεν γονατιστοί, διὰ νὰ δεχθῇ ὁ Θεὸς τὴν προσευχὴν μας ὡσαὶ θυμίαμα. εἰς τὰ τροπάρια ψάλλομεν: ἐν ταῖς αὐλαῖς σου κύριε οἱ πιστοὶ τὸ γόνυ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὑποκλίναντες, ἐν ἑσπέρᾳ καὶ πρωῒ καὶ μεσημβρίᾳ, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλογήσωμεν κύριε. εἰς τὸν οἶκον τῆς ἑορτῆς τοῦ Χρυσοστόμου διαβάζομεν: τῷ τῶν ὅλων ποιητῇ κλίνων τὸ γόνυ, τῷ προαιωνίῳ λόγῳ χεῖρας ἐκτείνων, λόγου ζητῶν χάριτμα. ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος εἰς τὸν εἰρηνικὸν πρῶτον λόγον λέγει: πτύλεις γονάτων, καὶ στηθῶν ἐπισημήσεις. τὸ αὐτὸ διδάσκει καὶ ὁ ἅγιος Γερμανὸς εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς λειτουργίας. ὁ Θεσσαλονίκης Εὐστάθιος λέγει ὅτι τὸ γονάτισμα εἶναι ταπεινώσεως σχῆμα, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει ὅποιος προσεύχεται νὰ εἶναι ταπεινός, καὶ μὲ τὸν νοῦν, καὶ μὲ τὸν λόγον, καὶ μὲ τὸ σχῆμα. εἰς τοὺς

βίους,

γραφὴ εἰς τ πράξεις ὅταν ἤθελεν ὁ ἅγιος Παῦλος νὰ σέβη εἰς τὸ καράβι διὰ νὰ μισεύψῃ ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ὅλοι ὅσοι τὸν ἐσυνζοφοῦσαν ὅταν ἤθελεν νὰ τὸν ἀποχαιρετήσουν ἐγονάτισαν εἰς τὸν καλόν, καὶ ἔκαμαν τὴν προσευχήν των εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ τὸν κατευωδόσῃ. ὁ αὐτὸς Παῦλος διδάσκει· κάμπτω τὰ γόνατά μου. καὶ πάλιν· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ. Ὁ Κυζικηνὸς Γελάσιος εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης ἁγίας συνόδου ἔτζη γράφει· ἐν ταῦθα τίθεται κανόνα ἡ ἱερὰ σύνοδος, μὴ γόνυ κλίνειν κυριακὴν, καὶ ἐν ταῖς τῆς πεντηκοστῆς ἡμέραις. ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὰ κεφάλαια ὅπου γράφει περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος λέγει, τὴν ἀφορμὴν διατὶ ἐμεῖς οἱ χριστιανοὶ γονατίζομεν εἰς ταῖς ἐκκλησίαις μας. καὶ πάλιν κατὰ μεθυόντων λέγει. αἰτὶ τῆς ὀρχήσεως τὸ γόνυ κλινέτω, ἀντὶ τοῦ κρότου τῶν χειρῶν τὸ στῆθος τυπτέτω. καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρινὸς εἰς μίαν του συνοδικὴν ἐπιστολὴν ἔτζη γράφει· τὴν κυριακὴν χαρμοσύνης ἡμέραν ἄγομεν διὰ τὸν ἀναστάντα ἐν αὐτῇ. ἐν ᾗ οὐδὲ γόνατα κλίνειν παρειλήφαμεν. καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν ὁ ἱερεὺς λέγει· ὀρθοὶ, ἤγουν ὀρθοὺς ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου· ἀπὸ τὸ ὁποῖον φαίνεται, ὅτι γονατιστοὶ ἀκούασι τὴν λειτουργίαν οἱ παλαιοί. Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει αἰτὶ

πάμπολλην κατάνυξιν, καὶ ταπείνωσιν, διὰ νὰ τοῦ
δώσῃ ὁ Θεὸς ἐκεῖνο ὁποῦ γυρεύγει εἰς ἐκείνην τὴν
προσευχήν, πρέπει νὰ τὰ ξετάζεται αὐτὰ τὰ
ἐξωτερικὰ σημάδια ἔχωντας, καὶ τὸν νοῦν του ὅ-
λως διόλου εἰς τὸν Θεόν. Τὸ πρῶτον σημάδι κρά-
ζεται κλίσις γονάτων, ἤγουν τὸ γονάτισμα. διότι
ἔτζη μᾶς διδάσκει ἡ θεία γραφὴ τόσον παλαιά,
ὅσον καὶ νέα. ἔτζη ἐπροσεύχονταν οἱ ἅγιοι πατέ-
ρες, ἔτζη οἱ ἀπόστολοι, ἔτζη ἐπροσευχήθηκεν αὐ-
τὸς ὁ Χριστός. εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν παραλει-
πομένων κεφ. ιθ. διὰ τὸν Δαβὶδ καὶ διὰ τὸν λαόν του,
διεβάζομεν ὅτι κάμψαντες τὰ γόνατα προσεκύ-
νησαν τὸν κύριον. καὶ εἰς τὸ δεύτερον τῶν παραλει-
πομένων κεφάλ. ϛ. Ἔπεσε Σολομὼν ἐπὶ γόνατα
ἐναντίον πάσης ἐκκλησίας Ἰσραήλ, καὶ διεπέτασε
τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν. ὁ Χριστὸς ὅταν
ἐπροσευχήθηκεν εἰς τὸν κῆπον, γονατιστὸς λέγει
τὸ εὐαγγέλιον πῶς ἔκαμεν τὴν προσευχήν του. διὰ
νὰ μᾶς δείξῃ καὶ ἐμᾶς νὰ γονατίζωμεν εἰς τὴν
προσευχήν μας. οἱ ἀπόστολοι διδαγμένοι ἀπὸ τὸν
Χριστὸν εἰς ταῖς προσευχαῖς τους ἐγονατίζασιν. ἔτ-
ζη ἔκαμεν ὁ Πέτρος ὅταν ἤθελε νὰ παρακαλέσῃ
τὸν Θεὸν νὰ τοῦ δώσῃ χάριν νὰ ἀναστήσῃ τὴν Ταβι-
θᾶ. ἔτζη ὁ Παῦλος, θεὶς τὰ γόνατα σὺν πᾶσιν αὐ-
τοῖς προσηύξατο. ὁ Στέφανος γονατιστὸς ἐπαρα-
κάλειε τὸν Θεὸν διὰ τοὺς ἐχθρούς του. ὁ ἅγιος Λουκᾶς

γρά-

βείας. Διὰ τὸ ἀπόδειπνον ὁποῦ θέλει νὰ εἰπῆ ὕστερα ἀπὸ τὸν δεῖπνον. λέγει ὁ αὐτὸς προφήτης. ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου ἀπὸ καρποῦ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου. ὅτι τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι καὶ ὑπνώσω. Διὰ τὴν ἀγρυπνίαν ὁποῦ ἐσυνηθοῦσαν καὶ συνηθοῦν νὰ κάμνουν εἰς τὰ ἱερὸ μοναστήρια, διαβάζομεν εἰς ταῖς πράξες ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐπροσεύχετον ὅλην τὴν νύκτα διὰ τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὅταν ἦτον εἰς τὴν φυλακήν.

Διὰ κάθε προσευχὴν ἁπλῶς διαβάζομεν εἰς τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον. Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε. Καὶ ὁ Παῦλος: ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.

Ἂν καλὰ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν τὴν διαβάζομεν στέκοντας εἰς τὰ ποδάρια, καθὼς ὁρίζει ὁ προφήτης. ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν αὐλαῖς οἴκου Θεοῦ ἡμῶν. καὶ πάλιν· ἑστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου Ἱερουσαλήμ. μὲ τοῦτον ὅλον χρεία νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι ἡ προσευχὴ ὁποῦ προσευχόμεσθαν εἰς τὸν Θεόν. ἡ ὁποῖα γίνεται μὲ τὸν νοῦν, καὶ τὴν γυρεύομεν κανένα ζήτημα, καὶ καμίαν χάριν, μὲ τρία ἐξωτερικά, καὶ φαινόμενα σημάδια εὑρίσκομεν εἰς τὴν θείαν γραφήν, καὶ εἰς τοὺς ἁγίους πατέρες πῶς γίνεται. καὶ ὅποιος θέλει νὰ προσκυνᾶ, καὶ νὰ προσεύχεται μὲ τὴν πρέ-

πα-

μοιρασμένης εἰς ἑπτὰ ὥραις, καὶ ὄχι πλιότεραις, ἢ λιγότεραις θέλομεν εἰς τὴν θεῖαν γραφὴν ἀρκεταῖς μαρτυρίαις.

Διὰ ταῖς ἑπτὰ ὥραις αὐτὰ μα λέγει ὁ Δαβίδ. ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ᾔνεσά σε. Διὰ τὸ μεσονυκτικὸν, καὶ τὸν ὄρθρον ψάλλει ὁ αὐτός. μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι. Καὶ εἰς ταῖς πράξεις κεφ. ις. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος, καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν. καὶ ὁ Ἡσαΐας ἐκνυκτος ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σὲ ὁ Θεός.

Διὰ τὴν πρώτην ὥραν. Τὸ πρωῒ εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ Θεός μου. Διὰ τὴν τρίτην διαβάζομεν εἰς ταῖς πράξεις κεφάλ. β. ὅτι ὄντας νὰ προσεύχονται εἰς τὸ ἀνώγεον οἱ ἀπόστολοι τὴν τρίτην ὥραν, ἐκατέβη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τοὺς ἐφώτισε. Διὰ τὴν ἕκτην ὥραν διαβάζομεν εἰς αὐταῖς ταῖς πράξεις κεφ. ι. ὅτι ὁ Πέτρος ἀνέβηκεν εἰς τὸ δῶμα νὰ κάμῃ τὴν προσευχήν του τὴν ἕκτην ὥραν. Ὁμοίως καὶ διὰ τὴν ἐννάτην εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον διαβάζομεν ὅτι Πέτρος, καὶ Ἰωάννης ἐπήγαιν εἰς τὸ ἱερὸν νὰ προσευχηθοῦσι τὴν ἐννάτην ὥραν. Διὰ τὸν ἑσπερινὸν ψάλλει ὁ Δαβὶδ ψαλμ. ρμ. ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου θυσία ἑσπερινή. καὶ πάλιν ψαλμ. νδ. ἑσπέρας, καὶ πρωῒ, καὶ μεσημβρίας.

Τὸ ἑσπερινὸν δηλοῖ τὴν ὥραν ὁποῦ οἱ ἅγιοι Ἰωσὴφ καὶ Νικόδημος τὸν ἐκατέβασαν ἀπὸ τὸν σταυρὸν, καὶ τὸν ἐπῆρασι διὰ νὰ τὸν θάψουν. Τὸ ἀπόδειπνον δηλοῖ τὴν ὥραν ὁποῦ ἀφόντις τὸν ἄλειψαν τὴν σμύρναν, καὶ τὴν ἀλόην, τὸν ἔθαψαν εἰς τὸ καινούριον μνῆμα Ἰωσὴφ τοῦ Ἀριμαθίας. δηλοῖ ἀκόμι καὶ τὴν ὥραν ὁποῦ ἀφόντις ἐδειπνήσσεν ὁ Χριστὸς ὁ δεσπότης μας, ἐπῆγε μὲ τοὺς μαθητάδες του εἰς τὸν κῆπον, καὶ ἐπροσεύχετον, καὶ ἔλεγε, περίλυπος ἐστὶν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου, ὥταν ἐφαίνησεν ὁ ἄγγελος, καὶ τὸν ἐδυνάμωσεν ἀλλὰ θάρρος.

Ἠμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν ἀκόμι, ὅτι ἡ αὐτὴ ἀκολουθία τῶν ἑπτὰ ὡρῶν, σημαίνει τὰ ἑπτὰ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ δεσπότης Χριστὸς, ὄντας ἀπάνω εἰς τὸν σταυρὸν, πρῶτον, Θεέ μου, Θεέ μου ἵνα τί μὲ ἐγκατέλιπες. δεύτερον, Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ ἴδασι τί ποιοῦσι. τρίτον, Διψῶ. τέταρτον, Ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω σοι· σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. πέμπτον, Γύναι ἴδε ὁ υἱός σου, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. ἕκτον, Τετέλεσται. ἕβδομον, Πάτερ εἰς χεῖράς σου παρατίθεμι τὸ πνεῦμά μου. Αὐτὰ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ συμφέρει νὰ ἐνθυμούμεσθαν ὅταν διαβάζομεν τὴν ἀκολουθίαν μας.

Διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν, καὶ τὸν

μοι-

Πιλάτε. δεμμένος, καταφρονημένος, ἢ δαρμένος ἀπὸ τοὺς στρατιώταις τε.

Ἡ τρίτη ὥρα δηλοῖ τὴν τρίτην ὥραν ὁποῦ τὸν ἐμαστίγωσαν, ἔπειτα τὲ ἐφόρεσαν τὸ ἀκαίθινον στεφάνι, ἢ τὲ ἐφόρεσαν διὰ καταφρένιον τὸ κόκκινον φόρεμα, ἢ ἐβάσταξεν ἀπάνω εἰς τοὺς ὤμους τε τὸν σταυρὸν, ἀπαίω εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελαν νὰ τὸν σταυρώσουν.

Ἡ ἕκτη ὥρα δηλοῖ αὐτὴν τὴν ἕκτην ὥραν ὁποῦ ἐσταυρώθηκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν τόπον τοῦ κρανίου, καὶ διὰ τοῦτο ψάλλομεν εἰς τὴν ϛ. ὥραν, τὸ, Ο ἐν ἕκτη ἡμέρα τε ἢ ὥρα τῷ σταυρῷ προσηλώσας τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ τολμηθεῖσαν τῷ Ἀδὰμ ἁμαρτίαν. αὐτὴν τὴν ὥραν τὸν ἐπότισαν τὴν μικρὴν χολὴν, καὶ τὸ ὕσσωπον. αὐτὴν τὴν ὥραν ἐκρέμασαν τον ἀνάμεσα εἰς τὰς λῃστάδες. ἀπὸ τὴν ἕκτην ὥραν ἐσκοτίνιασεν ὁ ἥλιος εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὥς τὴν ἐννάτην ὥραν, ἐγίνηκεν ὁ σεισμὸς, ἢ ἀναστήθησαν οἱ νεκροί.

Ἡ ἐννάτη ὥρα δηλοῖ τὴν ἐννάτην ὁποῦ ὁ Χριστὸς ὡσὰν καταδικασμένος ἐκρέμετον εἰς τὸν σταυρὸν, ἢ ἐξεψύχησε, τὴν αὐτὴν ὥραν τὸν ἐλόγχευσεν ὁ στρατιώτης ἐκεῖνος εἰς τὴν ἄχραντον πλευρὰν ὄντας ἀποθαμμένος. ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἁγίαν πλευρὰν ἔρευσεν αἷμα, καὶ ὕδωρ διὰ νὰ πλύνη τὸν κόσμον ὅλον ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις τε.

τὸν σαυρὸν, τὸν θάνατον, τὴν ταφὴν, καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ προφήτου, καὶ ἄκρου ἱερέως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ.

Ἑπτὰ ὥραις μᾶς προβάλλει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία τὸ ἡμερόνυκτον νὰ λέγωμεν τὴν ἀκολουθίαν, τόσον ἱερεῖς, ὅσον διακόνοι, καὶ ὑποδιακόνοι. διότι αὐταῖς ταῖς ἑπτὰ ὥραις πιστεύομεν ὅτι ταῖς ἁγίασεν ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους του. Καὶ αὖ εἶναι καὶ ἄλλαις ἀφορμαῖς διὰ ταῖς ὁποίαις εἶναι ἔτζη μοιρασμένη ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία, αὐτὴ εἶναι ἡ πλιὰ κυριώτερη ἀπὸ ὅλαις.

Ἡ πρώτη ἀκολουθία τὸ λοιπὸν εἶναι τὸ μεσονύκτιον ἅγαμα μὲ τὸν ὄρθρον. διότι αὐτὴν τὴν ὥραν ἐπρόδοσε τὸν Χριστὸν ὁ Ιούδας, τὸν ἐπιασαν οἱ ἑβραῖοι καὶ τὸν ἔδεσαν διὰ νὰ λύσῃ ἐμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου. τότε τὸν ἀφῆκαν οἱ μαθηταῖδες του καὶ ἔφυγαν. τότε τὸν ἐψευδομαρτύρησαν. τὸν ἀρνήθην ὁ Πέτρος, τὸν ἔμπαιξαν, τὸν ἔδειραν, τὸν ἐκολάφησαν, καὶ ἔφτυσαν τὸ ἁγιώτατόν τοῦ πρόσωπον.

Δοξολογοῦμεν ἀκόμι τὸν Θεὸν εἰς τὴν ὥραν τοῦ ὄρθρου, διὰ νὰ ἐνθυμούμεθαν, καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποῖα ἔγινεν ὄρθρου βαθέως.

Ὕστερα ἀπὸ τὸν ὄρθρον ἀκολουθᾶ ἡ πρώτη ὥρα, ἡ ὁποῖα δηλοῖ τὸ ξεφώτισμα ὅταν ὁ Κριστὸς ἐπαραδόθηκεν ἀπὸ ταῖς ἑβραίους εἰς τὰ χέρια τοῦ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ἀκολουθίας.

Τὶ πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀκολουθία. εἰς πόσα, καὶ διατὶ εἰς τόσα μοιράζεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία. Κεφ. ἕνα.

Η Εκκλησιαστικὴ ἀκολουθία εἶναι μία χρεωστημένη προσευχὴ εἰς τὸν Θεὸν ὁποῦ γίνεται ἀπὸ ἱερωμένους ἀνθρώπους.

Λέγεται ἀκολουθία, διότι ἀκολουθᾶ μία προσευχὴ τὴν ἄλλην, καὶ ἄλλη τὴν ἄλλην. ἡ πρώτη ὥρα τὴν τρίτην, ἡ τρίτη τὴν ἕκτην, ἡ ἕκτη τὴν ἐννάτην, καὶ τὰ ἑξῆς.

Λέγεται χρεωστημένη προσευχὴ, διότι ὅλοι ὅσοι ἤχουσι βαθμοὺς ἱερωσυνῆς ἀπὸ τοὺς τρεῖς τοὺς μεγάλους, χρεωστοῦσι νὰ λέγουν τὴν ἀκολουθίαν των, καὶ ὁποίαν ὥραν τὴν ἀπαρατοῦν (μὴ ὄντας ἀσθενημένοι, ἢ νομίμως ἐμποδισμένοι) ἁμαρτάνουσι.

Πρέπον εἶναι οἱ ἱερεῖς νὰ διαβάζουν τὴν ἀκολουθίαν των, καὶ νὰ δοξάζουν παντοτινὰ τὸν Θεὸν διὰ τὴν καλωσύνην ὁποῦ τοὺς ἔκαμε κράζοντάς τους εἰς τόσον μεγάλον, καὶ θαυμαστὸν ἔργον. Καὶ διὰ νὰ ἐνθυμοῦνται καθημερινὸν, τὸ πάθος,

θεράπον, καὶ μάλιστα τὸν ἐκκλησιαστικὸν, ὡσὰν ἡ ἀργία. Νὰ μὴν σεβαίνῃ εἰς τὰ καπηλειά, νὰ μὴν ὑβρίζῃ κανένα, νὰ μὴν προδίδῃ τινά. νὰ μὴν πολλογελᾷ, νὰ μὴν πολλομιλῇ. ὁ λόγος του νά εἶναι ὡσὰν θέλῃ ὁ Παῦλος, ἀρτυμένος μὲ ἅλας. ἤγουν νὰ εἶναι φρόνιμος εἰς τὴν μιλιάν του, διότι ἀπὸ τὴν πολυλογίαν, λέγει ὁ σοφός, δύσκολον εἶναι νὰ λείψῃ ἡ ἁμαρτία. νὰ δίδῃ καλὸν παράδειγμα, νὰ μὴν εἶναι ἀφορμὴ νὰ πταίουν οἱ ἄλλοι, νὰ κάμνῃ κανένα ἔργον. νὰ σπουδάζῃ, νὰ γράφῃ, ἢ νὰ διαβάζῃ, ἢ καὶ κανένα ἐργόχειρον ἀναγκαῖον, τιμημένο καὶ ἄξιον ἱερέως, εἰς κοντολογίας, νὰ εἶναι μεσίτης ἀνάμεσα εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς τοὺς ἐνορίταις του.

ΠΕ-

τῶν ενορίτων του. Καὶ μέσα εἰς ὅλα, καὶ ἀπὸ ὅλα ἀναγκαῖον νὰ σωνάγη κάθε κυριακὴν τὰ παιδία τῆς χώρας του, τόσον ἀρσενικὰ ὅσον καὶ θηλυκὰ μίαν ὥραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ νὰ βάζη τὸν κανδηλάφτην, ἢ κανένα ἀναγνώστην, ἢ καὶ ἀτός του νὰ τὰ διδάσκη τὸν Πάτερ ἡμῶν, τὸ θεοτόκε παρθένε, τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐκκλησίας. νὰ ἠξεύρουν νὰ κάμνουν τὸ σημάδι τοῦ σταυροῦ εἰς τὸ μέσωπόντων, λέγοντας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν. διότι ὅλα τὰ παιδία δὲν ἔχουν τὴν ἐμπόρεσίν των νὰ παγένουν εἰς τὰ σχολιά. Νὰ διδάσκη ταῖς γυναῖκες καὶ ἀταῖς των νὰ προσέχωνται, καὶ νὰ μανθένουν καὶ τὰ παιδίατων ἀπὸ μικρόθεν, νὰ λέγουν καὶ ἐκεῖσα πριχοῦ νὰ φάγουν ψωμὶ, τὴν προσευχήντων. Νὰ ἔχη ἔννοιαν ὅτι ἡ ἐκκλησία νὰ ἔχη κάποιον τὶ, μικρὴν εἴσοδον διὰ αὐτὸ τὸ ὀλίγον, ἀμὴ ἀναγκαιότατον ἔργον διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ μεταχειρίζεται. Ὅσον εἰς τοῦ λόγουτου πάλιν ὁ πρωτοπαπὰς, πρέπει νὰ εἶναι τακτικὸς, φρόνιμος, προκομμένος, καλῆς ζωῆς ἄνθρωπος, νὰ μὴν σμίγεται μὲ κακοὺς ἀνθρώπους, εἰδὲ καὶ κιμίαν βολαὶ τοῦ σωνέβη νὰ σμιχθῆ, ὁ σκοπός του ἂς εἶναι διὰ νὰ τοὺς διορθώση, νὰ μὴν κάθεται ἀδιάφορος. διότι χειρότερον κακὸν δὲν εἶναι εἰς τὸν ἄν-

καὶ ὅποιος πεθένη ἀξομολόγητος, καὶ ἀκοινώνητος νὰ μὴν τὸν θάφτη εἰς τόπον ὅπου θάπτονται οἱ ἐπίλοιποι χριςιανοὶ. νὰ ὑπηρετᾶ τὰ μυςήρια ὀρθά, νόμιμα, καὶ εὐσεβᾶ. νὰ παιδεύη τοὺς ἀτάκτους. νὰ ἔχη ἔγνοιαν ὅταν ἀῤῥωςήση κανεῖς καὶ κινδυνεύη, νὰ τὸν ξομολογήση, καὶ νὰ τὸν κοινωνήση, καὶ νὰ τοῦ κάμη τὸ εὐχέλαιον. διότι ἂν ὁ χριςιανὸς ἀπὸ ἀμέλειαν τοῦ ἱερέως πεθάνη ἀξομολόγητος, καὶ ἀκοινώνητος, κακὸν τὸ ἔπαθεν ὁ ἱερέας ἐκεῖνος. νὰ μὴν κοινωνᾶ κανένα ἀξομολόγητον. νὰ ἔχη ἔγνοιαν, καὶ τῶν πτωχῶν, τῶν ξένων, νὰ τοὺς βοηθᾶ μὲ λόγον, καὶ ἂν δύνεται, καὶ μὲ ἔργον. νὰ ἔχη ἔγνοιαν ἐκείνων ὅπου ψυχομαχοῦσι νὰ πηγαίνη νὰ τοὺς κιτάζη, νὰ τοὺς παρηγορᾶ μὲ τὸν λόγον του, καὶ μὲ τὴν διδαχήν του; ἀνθυμίζωντας τοὺς νὰ ἔχουν θλίψιν, καὶ νὰ πικραίνονται διὰ ταῖς ἁμαρτίαις των, πῶς ἔφταισαν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀφεντός των. νὰ συμπαθοῦσι τοὺς ἐχθρούς των. νὰ ἔχουν πίςιν, ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ κράζουν τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς βοήθειαν, τὸ γλυκύτατον ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, τὴν παναγίαν Θεοτόκον Μαρίαν, καὶ ὅλους τοὺς ἁγίους. νὰ μὴν ἀφήνη ποτὲ τὸ χωριὸν χωρὶς ἱερέα, ἢ τὴν ἐνορίαν του, διὰ τὸ ἀβέβαιον. εἰς ὀλίγα λόγια, ὁ σκοπός του ἄλλο νὰ μὴν εἶναι, μόνον ἡ σωτηρία

Πῶς ἔχει νὰ φερθῇ ἕνας ἱερέας ὁποῦ ἔχει ἐνορίαις, ἢ εἶναι πρωτοπαπᾶς. Κεφ. Γ.

Κάμνει χρεία ὅτι ὁ ἱερέας, ὁ ὁποῖος κατὰ ποῦ λέγει ὁ προφήτης, εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀμπέλιν τοῦ κυρίου Σαβαώθ, ἤγουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, νὰ μὴν εἶναι ἐργάτης ὀκνηρὸς καὶ διὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν ἀφέντην τοῦ ἀμπελιοῦ, οἱ ποιμένες διεφθείρασιν καὶ ἐχάλασαν τὸ ἀμπέλιμου, καὶ τὸ πονηρὲ δοῦλε, νὰ πάρω τὸ ἀμπέλιν ἀπὸ τὰ χέριασου, καὶ νὰ τὸ δώσω ἀλλουνοῦ ὁποῦ νὰ τὸ δουλεύῃ, καὶ νὰ ἠξεύρῃ νὰ τὸ κυβερνᾷ, καθὼς πρέπει, μόνον να εἶναι ἐπιμελὴς, καὶ καλὸς δουλευτὴς, να ἠξεύρῃ νὰ κόφτῃ ψωμὶ, καὶ νὰ δίδῃ τῶν ἐνορίτωντου. τὸ ὁποῖον ψωμὶ ἄλλο δὲν εἶναι μόνον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐξήγησις τοῦ εὐαγγελίου. χρεωστεῖ νὰ διδάσκῃ τὸν λαὸν κάθε κυριακήν. πολὺ, ὀλίγον ὅσον δυνέται, καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ εὐαγγελίου. νὰ τοὺς διδάσκῃ νὰ φυλάγουν τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ἐκκλησίας, καὶ νὰ πείθονται τοῦ ἀρχιερέως των. νὰ τοὺς ἐνθυμίζῃ ὅταν εἶναι ἑορτὴ δεσποτικὴ, ἢ ἀργία εἰς τὴν ἑβδομάδα διὰ νὰ ἔρχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ τοὺς διδάσκῃ νὰ ἐξομολογοῦνται, καὶ νὰ κοινωνοῦν καὶ μίαν βολὰν τὸν χρόνον τὴν λαμπρὴν,

καὶ

διὰ νὰ μανθάνουν γράμματα. Χρεωστεῖ νὰ κάμνῃ τὴν χρονικὴν ἐπίσκεψιν. ἤγουν νὰ παγένῃ, ἢ αὐτός του, ἢ νὰ πέμπῃ ἄλλον ἄνθρωπον εἰς τὸν τόπον του προκομμένον ἀπὸ τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας του, καὶ νὰ ἐξετάσῃ τοὺς παπάδες τῶν χωριῶν πῶς περνοῦσι, πῶς διδάσκουσι, καὶ πῶς κυβερνοῦσι τὸν λαόν, πῶς λειτουργοῦσι, πῶς διαβάζουσι τὴν ἀκολουθίαν των, πῶς, καὶ μὲ τὶ εὐλάβειαν κρατοῦσι τὸν ἅγιον ἄρτον, καὶ νὰ τοὺς διδάσκῃ νὰ τὸν κρατοῦν ὄχι ἐκεῖ ὅπου τινὲς ὀλίγον εὐλαβεῖς συνηθοῦσι· μόνον εἰς τὴν ἐκκλησίαν παστρικὰ, εἰς τὸ ἀρτοφόριν μέσα· καὶ νὰ ἀνάφτῃ παντοτινὰ μπροστὰ τὸ καντήλιν. Νὰ κιτάζῃ τὰ δισκοπότηρα, ἀλλαγάς, καὶ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία τῶν ἱερέων, νὰ κρατοῦν τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ τὴν ἁγίαν τράπεζαν παστρικά. Καὶ κοντολογῆς, πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ ἐπιτιμᾷ, νὰ ἐλέγχῃ, νὰ παρακαλῇ, νὰ κάμνῃ ἔργον εὐαγγελιστοῦ, μάλιστα ἀποστόλου. καὶ καθὼς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος διδάσκει, νὰ εἶναι ὁδηγὸς τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴς ἀφρόνων, διδάσκαλος νηπίων, ἔχων τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως, καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ. Ῥωμ. β.

σούχενται ταχὺ, βραδὶ, καθὼς εἶναι τὸ χρέος τῶν χριστιανῶν. ἐτοῦτο τὸ ἔργον νὰ τὸ κάμνῃ κάπου κάπου δυὸ βολαῖς, ἢ καὶ τρεῖς τὸν χρόνον καὶ αὐτός του ὁ ἐπίσκοπος. διότι ἐτοῦτο εἶναι ἀποστόλου ἔργον, τοῦ ὁποίου τόπον ἔχει ὁ ἐπίσκοπος. Ἀληθινὰ, ἀποίαν ὥραν ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἔχει αὐτὴν τὴν φροντίδα ἐτούτου τοῦ καλοῦ, καὶ ἀποστολικοῦ ἔργου, ἂς ἠξεύρῃ πῶς ἔχει νὰ δώσῃ φοβερὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐν ὥρα κρίσεως. διότι ὅταν ὁ Χριστὸς ἀγκάλιασε τὰ παιδία, καὶ τὰ εὐλόγησεν, ἔδοκε παράδειγμα τῶν ἐπισκόπων, πῶς πρέπει νὰ ἔχουσιν καὶ αὐτοὶ τὴν ἔγνοιαν τους, καὶ νὰ τὰ θρέφουσιν με πνευματικὴν θροφήν. Χρέος ἔχει ὁ ἐπίσκοπος νὰ εὑρίσκῃ διδασκάλους διὰ τὴν μεγάλην σαρακοστὴν, ἂν αὐτός του δὲν ἠμπορῇ διδάξῃ, διὰ νὰ διδάσκουσιν τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Μεγάλο χρέος ἔχει νὰ προβλέπῃ διὰ πολλοὺς, καὶ προκομμένους ἐξαγορευτάδες νὰ ἐξομολογοῦσιν τὰ πρόβατά του, καὶ νὰ μὴν ἀφήνῃ ἀνθρώπους ὁποῦ δὲν ἔχουσιν βαθμὸν ἱερωσύνης, νὰ ἀκούουν ἐξαγορίαις τῶν ἀνθρώπων, ἂν καλὰ καὶ νὰ εἶναι καὶ προκομμένοι. Χρεωστεῖ νὰ ἐξετάζῃ, ἂν κανεὶς τὴν λαμπρὴν δὲν ἐξομολογήθηκε, καὶ δὲν ἐκοινώνησε, καὶ εὑρίσκωντάς τον νὰ τὸν παιδεύσῃ ἐκκλησιαστικῶς. Χρεωστεῖ ὁ Ἐπίσκοπος νὰ φροντίζῃ νὰ εὑρίσκονται σκολιὰ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του

ἐκεῖνοις ὁποῦ χειροτονᾷ. καὶ αὐτὴν τὴν καλὴν ἐπιμέλειαν πρέπει νὰ ἤχῃ, ἂν θέλῃ νὰ εἶναι ἐπίσκοπος. ἤγουν, κιτακτὴς ὁποῦ κιτάζῃ. πρὸς τὸν λαὸν πάλιν τὸν ὁποῖον βόσκει, καὶ τοῦ ὁποίου κράζεται μητροπολίτης, καὶ ἐπίσκοπος, καὶ ἀκόμι εἰς τοῦ λόγου του, κάμνει χρεία νὰ εἶναι σὰν τὸν θέλει ὁ ἀπόστολος Παῦλος α. Τίμ. β. ἤγουν, προκομμένος, φρόνιμος, ἄγρυπνος, τακτικὸς, φιλόξενος, νὰ διδάσκῃ, νὰ μὴν μεθᾷ, νὰ μὴν κτυπᾷ, νὰ μὴν ἀγαπᾷ νὰ κερδαίνῃ στάμενα, ἥμερος. ταπεινὸς, ὄχι φιλάργυρος, νὰ ἀγρυπνᾷ ὡσὰν καλὸς βοσκὸς διὰ τὰ πρόβατά του. ἀμὴ ἀπὸ τὰ μεγαλήτερα ὁποῦ χρεωστεῖ νὰ φυλάγῃ εἶναι καὶ τοῦτο ἕνα. τὸ ἀποῖον πολλαῖς βολαῖς μὲ πολλὴν θλίψιν καὶ λύπην τὸ αἰάφερα καὶ μὲ λόγον εἰς πολλοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τώρα ἐγγράφως πάλιν τὸ λέγω, καὶ διαμαρτύρομαι τὸν θεὸν, ὅτι χρέος μεγάλο ἔχει ὁ ἐπίσκοπος νὰ προστάσσῃ τοὺς ἱερεῖς ὁποῦ ἔχῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του κάθε κυριακὴν, ἢ τὸ λιγότερον δύο βολαῖς τὸν μῆνα, νὰ συνάγουν τὰ παιδία εἰς ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ νὰ τὰ μανθένουν. καὶ τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ τὸ Θεοτόκε παρθένε, διὰ νὰ ἠξεύρουν νὰ προσεύχονται, καὶ τί πιστεύουν, ποῖον εἶναι τὸ σημάδι τοῦ χριστιανοῦ, καὶ ὄχι νὰ εἶναι ἄνδρες τέλειοι (οἱ πολλοὶ) καὶ νὰ μὴν ἠξεύρουν νὰ κάμουν τὸν σταυρὸν εἰς τὸ μέτωπόν των, οὔτε τὸν Πάτερ ἡμῶν τους, διὰ νὰ προσ-

κκ 2 σεύ-

τὸ τὸ βάρος τῆς ἱερωσιύνης. ἂς φυλάγεται τὸ λοιπὸν, μὴν τοὺς χειροτονᾶ, ἂς προσέχει, μὴν δίδει τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου πνεύματος ὅποιου φθάση, καὶ ὅποιος ἔλθη, ἂς ἀκούση τοῦ Παύλου, ὅπου τὸ διδάσκει, καὶ τὸ λέγει· παιδίμου Τιμόθεε. (ἤγουν ἐπίσκοπε, διότι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τιμοθέου γροικᾶ κάθε ἐπίσκοπον) χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει. τουτέστι μὴ βάζης ἔτζη εὔκολα τὸ χέριασου καὶ χειροτόνας εὔκολα ὅποιος ἔλθη, καὶ μὴν μετέχης ἀπὸ ξέναις ἁμαρτίαις. μύθος εἶναι ἐκεῖνο ὅπου τινὲς αἰάποδοι συνηθοῦν νὰ λέγουν ὅτι οἱ ἀπόστολοι ὅταν ἐκράχθησαν εἰς τὸ νὰ εἶναι ἀπόστολοι, δὲν ἦσαν σοφοὶ ἄνθρωποι. ἀλήθεια δὲν ἦσαν σοφοὶ ὅταν τοὺς ἐκάλεσεν ὁ Χριστὸς, ἀμὴ ὅταν τοὺς ἔστειλε νὰ κηρύξουν, καὶ ταῖς ἐπαράδωκε ταῖς ψυχαῖς τὸν ἀνθρώπων εἰς τὰ χέριατων, δὲν τοὺς ἔστειλε πλιὰ ψαράδες, μόνον σοφοὺς, καὶ ἀπὸ φιλοσόφους σοφωτέρους. μάλιστα ἀπὸ ἐδῶ μανθένομεν, ὅτι ὅλοι ὅσοι ἔχουν ἔγνοιαν ψυχῶν, πρέπει νὰ εἶναι σοφοὶ, καὶ ἐναρέτοι ἄνθρωποι, εἰς τὸ ἔργον ὅπου μεταχειρίζονται. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ περὶ ἱερωσιύνης φωνάζει, καὶ λέγει, ὅτι χρεία ὁ ἱερέας νὰ εἶναι προκομμένος, καὶ νὰ ἠξεύρη καλλὴν λογικὴν, διὰ νὰ διαλέγεται μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως, καὶ νὰ διδάσκη τὸν λαόν. Αὐτὰ, καὶ ἄλλα ὅμοια πρέπει νὰ φυλάγη ὁ ἐπίσκοπος περὶ

ἐκεῖ

λὴν ἐπιμέλειαν, ἂν ἐκεῖνος ὁποῦ χειροτονᾶται εἶναι προκομμένος, ἂν ἐσπούδαξε γράμματα διὰ νὰ ἠξεύρῃ νὰ δώσῃ λόγον, καὶ νὰ πάρῃ λόγον διὰ τὸ ἔργον ὁποῦ γυρεύγει. ἡ ὁποία προκοπὴ ἂν λείπῃ ἀπὸ ἐκεῖνον ὁποῦ χειροτονᾶται ἀδύνατον νὰ φερθῇ καθὼς πρέπει εἰς τὸ ἔργον του. δέκατον τέταρτον, νὰ τὸν ἐξετάζῃ ποῖον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ κάθε βαθμοῦ. νὰ τὸν διδάσκῃ ὅτι οἱ κανόνες τῶν συνόδων ὁρίζουν νὰ εἶναι προκομμένος, καὶ νὰ ἠξεύρῃ νὰ ἐξηγᾷ τὸ ψαλτήριν, ὄχι παραδοτικῶς, ἀμὴ ἐρευνησικῶς, καθὼς ποῦ λέγει ὁ ιβ. κανόνας τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου. νὰ ἠξεύρῃ νὰ διδάσκῃ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ κάθε κυριακήν, ἐξηγῶντας τὸ εὐαγγέλιον, καὶ τὴν θείαν γραφήν, καθὼς ὁρίζει ἡ σύνοδος κανόν. ιθ. καὶ μάλιστα ἂν εἶναι καὶ χειροτονᾶται διὰ προεστὸς τῆς χώρας, ἢ τῆς ἐνορίας. Ἀληθινὰ ὅταν ὁ ἐπίσκοπος χωρὶς πολλὴν ἐξέτασιν καὶ ἐπιμέλειαν, παραδώσῃ ψυχαῖς ἀνθρώπων εἰς ἀμαθῶν καὶ ἀπαιδεύτων ἱερέων χέρια, ἂς ἠξεύρῃ ὅτι ἀτός του ὁ ἐπίσκοπος ἔχει νὰ δώσῃ ξομερὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο ἀμαθεῖς ἀνθρώποις μὴν τοὺς χειροτονᾷ, μόνον ἂς τοὺς πέμπει πρῶτα νὰ μανθένουν, καὶ σὰν ἀνοίξῃ αὐτὴ ἡ καλὴ πόρτα νὰ μὴν χειροτονοῦνται, ἂν δὲν εἶναι προκομμένοι, κάθε ἕνας ἢ σπουδάζει καὶ μανθένει ἢ ἀπέχει ἀπ' αὐ-

τὸ

μου, νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ ξένην ἐπαρχίαν, βλάζοντας νὰ ἔχῃ γράμμα ἀπολυτικὸν ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπόν του. Οἱ καλογέροι δὲν εἶναι χρεώσταις εἰς αὐτὸ, σώνει νὰ ἔχουν θέλημα ἀπὸ τὸν ἡγούμενόν των. σφάλλουν δυνατὰ ὅσοι χειροτονοῦν ξένους ἀνθρώπους χωρὶς ἀπολυτικὰ γράμματα, διότι ὁ κανόνας τῆς συνόδου λέγει· ἐπίσκοπος ὑπὲρ ὅρια μὴ χειροτονείτω. ἕβδομον, νὰ μὴν εἶναι δίγαμος. ἔνατον, νὰ ἔχῃ καλὸν ὄνομα. ἤγουν νὰ μὴν ἐστάθηκε λῃστὴς, ἢ φονιὰς, ἢ προδότης, ἢ βλάσφημος, ἢ ἐνζοπιασμένος. διὰ τοῦτο χρεία νὰ ἔχῃ μαρτυρίαν ἀπὸ τοὺς πρώτους τῆς χώρας του, ἢ ἀπὸ γνωρίμους του, ἢ ἀπὸ τὸν αὐθέντην τῆς χώρας. δέκατον, νὰ μὴν εἶναι ἀφωρισμένος. ἐν δέκατον, ἂν θέλῃ νὰ τὸν χειροτονήσουν ἱερέα νὰ ἔχῃ νόμιμον ἡλικίαν. ἤγουν τὸ λιγότερον εἰκοσιτέσσερις, ἢ εἰκοσιπέντε χρόνους, διὰ νὰ καταλαμβάνει τὶ πέρνει, καὶ πόσον εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης. σφάλλουν δυνατὰ ὅσοι χειροτονοῦν ὑποδιακόνους διακόνους, καὶ τὸ χειρότερον ἱερεῖς, νέους ὁποῦ μεγαλείας ἔχουν ις, καὶ ιη, χρόνους. ἐκεῖνο ὁποῦ διαβάζομεν διὰ τὸν ἅγιον Κλήμεντα τῆς Αγγύρας, καὶ τὸν ἅγιον Ελευθέριον, ἔγινεν διὰ ἀνάγκην, ἀφορμὴν διὰ τοὺς διωγμοὺς ὁποῦ εἶχαν, ἢ ἐκκλησίαις, καὶ οἱ ἱερεῖς ἦσαν ὀλίγοι. δωδέκατον, νὰ μὴν εἶναι λωλλὸς, ἢ δαιμονιάρης, ἢ σεληνιασμένος, ἢ νὰ ἔχῃ ἄλλο ὅμοιον κακόν. δέκατον τρίτον, νὰ ἐξετάζῃ μὲ πολλὴν

τροπολίτης. ἀμὴ ἡ καθαίρεσις δίδεται διὰ παῖτα, ἔξω νὰ ἀθωωθῇ ἐπὶ συνόδου ἐκεῖνος ὁποῦ καθήρεται.

Ποῖα χρεωστεῖ νὰ φυλάξῃ ὁ ἐπίσκοπος. Κεφαλ. β.

Ο' Ἐπίσκοπος πάλιν· ἂν θέλη νὰ ἔχη καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τὴν ἀρετὴν ὁποῦ γυρεύγει αὐτὸ τὸ ὄνομα, χρεία νὰ φυλάξη ὅλα ὅτα προστάσσει ἡ θεία γραφὴ, καὶ ὅσα ὁρίζουν οἱ ἀποστολικοὶ, καὶ συνοδικοὶ κανόνες. Καὶ πρῶτον, ὅποιος θέλει νὰ χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος, ἂν ἀίκη νὰ ἐπέρασεν ἀτόςτου ὅλες τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσιώνης, δεύτερον ἐκεινῶν ὁποῦ δίδει τοὺς μεγαλήτερους, νὰ ἐρωτᾶ ἂν ἐπῆραν καὶ τοὺς μικρούς. τρίτον νὰ ἐξετάζη ἐκεῖνον ὁποῦ χειροτονᾶ, ἂν εἶναι ὀρθόδοξος χριστιανός. τέταρτον, νὰ ἐξετάζη μὴ πῶς καὶ εἶναι ἐκ πορνίας γεννημένος, βγάζωντας νὰ ἔχη μερικὴν ἀρετὴν ἢ διὰ αἰτίαν, ὅτι ὁ νόμος δὲν ἔχει καλλήτερόντε, ὅσαν πῶς βλέπωμεν εἰς ταῖς ἱστορίαις διὰ τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Συκεώτην, πέμπτον νὰ τὸν ἐξετάζη νὰ μὴν εἶναι σκλάβος, ἀμὴ ἂν ἔχη ἐλευθεροχάρτην ἠμπορεῖ νὰ γένη. ἕκτον νὰ εἶναι ἀκαίριος, ἤγουν νὰ μὴν εἶναι κομμομίτης, τυφλὸς, ζουγλὸς, ἢ κουτζὸς καὶ ἀπὸ τὰ δύο ποδάρια. ἕβδομον

νῶν, καὶ μάλιστα μὲ σκάνδαλον τοῦ λαοῦ. αἂν ἴσως καὶ ἐξέπεσεν εἰς τὸ βδελυρὸν καὶ δαιμονιῶδες ἁμάρτημα τῆς ἀρσενοκοιτίας. αἂν ἔσφαλε μὲ συντέκνισσαν, ἢ βαπτιστηκήν του. αἂν ἔκαμεν σαρκικὴν ἁμαρτίαν μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. αἂν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν ἐμίλησεν, ἢ ἔκαμεν ἄπρεπα πράγματα. αἂν λειτουργήσῃ εἰς τόπον αἱρετικόν. αἂν θάψῃ ἀφωρισμένον εἰς ἱερωμένον τόπον ἢ ξοδιάζοντας τό. αἂν χειροτονηθῇ, ἀλλάσσωντας, ἢ δὲν πέρνωντας ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης. αἂν συμφωνήσῃ εἰς τὸ κακὸν τοῦ ἐπισκόπου του. αἂν δὲν πείθεται τοῦ ἐπισκόπου του εἰς ὅσα εἶναι δίκαιον, καὶ πρέπον. καὶ τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα αἂν ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ γένη αἱρετικός. ἀπ' αὐτὰ τὰ σφάλματα τοῦ ἱερέως, ἄλλα εἶναι διὰ μόνην ἀργηταν, ἄλλα εἶναι διὰ παντοτινὴν καθαίρεσιν. Ἕναν παπὰν ἡ μπορῇ ἕνας μόνος ἐπίσκοπος νὰ τὸν ἀργήσῃ, ἀμὴ διὰ νὰ τὸν καθήρῃ παντάπασι, χρεία, καθῶς λέγουσι τινὲς κανόνες, ἕξι ὤν, ἢ τεσσάρων ἐπισκόπων σύνοδος.

Τὰ σφάλματα ὅπου ἐδῶ γράφομεν διὰ τοὺς ἱερεῖς γροικοῦνται καὶ διὰ τοὺς ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι πάλιν συνοδικῶς ἠμποροῦσι νὰ παιδεύθουσιν ἀπὸ μεγαλητέρους των. Ἡ ἀργητα δίδεται πρὸς καιρὸν ὅσον θέλει ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ μι-

πην, μὲ τὶ δάκρυα, γράφει εἰς τοὺς Κορινθίους νὰ κάμουν μετ' ἐκεῖνον τὸν πτωχὸν τὸν ἀφωρισμένον ἀγάπην. Ἀπὸ τὰ ὁποῖα μανθάνομεν νὰ πειθώμεθαι τῆς ἐκκλησίας, καὶ νὰ φοβούμεθαι τὸν ἀφορισμόν. Δεύτερον ὅτι πρέπει ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν νὰ παιδεύουν τοὺς αἰνοπράκτας, ὅταν τὸν ἀφορίζουν, νὰ μὴν χαίρωνται, μάλιστα νὰ λυποῦνται ὡσὰν ὁ Παῦλος, νὰ κλαίουν, καὶ νὰ παρακαλοῦν τὸν Θεὸν, νὰ τοῦ δίδῃ εὐπείθειαν, καὶ ὑπομονὴν, νὰ κάμνῃ ἐκεῖνον τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα ὁποῦ τοῦ δίδει ἡ μητέρατου ἡ ἐκκλησία διὰ ψυχικὴν τοῦ διόρθωσιν. καὶ ἀφόντις τὸν κάμῃ νὰ τὸν δέχωνται πάλιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μὲ ἐκείνην τὴν ἀγάπην ὁποῦ διδάσκει ὁ Παῦλος.

Τοῦ ἱερέως πάλιν τὰ σφάλματα, διὰ τὰ ὁποῖα ὅταν τὰ κάμνῃ τοῦ πρέπει ἡ ἀργία, ἡ καθαίρεσις, εἶναι πολλά. ἐν πρώτοις εἶναι ἡ ἄθεος σιμωνία. ἂν ἴσως καὶ ἐλάβωσεν, ἢ ὀσκότωσεν ἄνθρωπον. ἂν κάψῃ καμίαν ἐκκλησίαν θεληματικῶς του. ἂν κάμῃ ψεύτικαις γραφαῖς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου του, ἢ ψεύτικον βουλλοτήριν. ἂν λειτουργήσῃ ὄντας ἀφωρισμένος. ἂν εἶναι προδότης εἰς κανένα τύραννον εἰς τὸ κακὸν τῶν χριστιανῶν. ἂν κλέψῃ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. ἂν ξεπέσῃ μὲ καλογραίαν, ἢ συγγένισσαν του, ἢ κερατὴ πόρ-

νην,

μα σωθῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
Αὐτὸν τὸ λοιπὸν ὅπου ἔκαμε τέτοιαν μεγάλην ἁμαρτίαν, νὰ κοιμηθῆ μὲ τὴν μητρυιάν του, ἀφόντις τὸν ἐπαράδοσε τοῦ σατανᾶ. τουτέστιν ἀφόντις τὸν ἀφώρισεν, ἀφορμὴν διὰ νὰ σωθῆ ἡ ψυχήτου, ἐπειδὴ καὶ ἔπεσεν εἰς τόσον μεγάλο σφάλμα ὅπου, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς ἀπόστολος, δὲν τὸ κάμνουσι μηδὲ οἱ ἄπιστοι, ἄκουε πάλιν πῶς ὁ παιδευτὴς καὶ διδάσκαλος τῶν ἐκκλησιῶν Παῦλος γράφει εἰς τὴν δευτέραν του ἐπιστολὴν μὲ δάκρυα, καὶ μὲ πολλὴν ἀγάπην, καὶ ὁρίζει νὰ τοῦ συμπαθήσουν, καὶ νὰ τὸν δεχθοῦν ἄλλην μίαν βολὰν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· σώννειτου λέγει ἡ αὐτὴ παίδευσις, μὴ πῶς καὶ λυπηθῆ περισσά, καὶ καταποθῆ, τουτέστιν ἀπελπισθῆ, καὶ χάσωμεν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην, διὰ νὰ μὴν θαρρῆ ὁ διάβολος ὅτι διὰ καλωσύνην τους τοῦ ἐπαραδώσαμεν πρὸς καιρὸν αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὄχι διὰ νὰ παιδευθῆ. Πολλὰ καλὸν εἶναι, εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου νὰ κηττάξη κανεὶς δύο πράγματα. πρῶτον τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας, μὲ τὰ φοβερὰ λόγια, μὲ τὸ θάρος, μὲ τὴν αὐθεντίαν, καὶ ἀποστολικὴν ἐξουσίαν, ὁρίζει ὁ ἀπόστολος, νὰ παιδεύσουν τὸν πόρνον ἐκεῖνον Κορίνθιον. Δεύτερον μὲ τὴ λύ-

δῶσις ἀκόμι εἶναι, ὅταν μία χώρα, ἢ ἕνας αφέντης, ἢ αὐτὸς ὁ βασιλέας. ἀφόντις τὸν ἀφαρίασουν δὲν πείθεσαι τῆς ἐκκλησίας, νὰ ἀπαριάσῃ τὸ σφαλσιμόν του, τότε ἠμπορεῖ ὁ ἐπίσκοπος νὰ ὁρίσῃ νὰ κλείσουν ταῖς θύραις τῆς ἐκκλησίας, περὶ τὸν τῆς ἐνορίας ἐκείνης ὅπου ὁρίσκεται ὁ αἰτιασμένος ἐκεῖνος. καὶ ἂν δὲν σωφρονισθῇ μὲ τοῦτο, ἠμπορεῖ νὰ κωλύσῃ καὶ ἄλλην γειτονιὰν καὶ τὴν χώραν ὅλην νὰ μὴν λειτουργοῦν, ὡστε νὰ μετανοήσῃ ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος, καὶ ἂν ἐκεῖνος μένει ἀμετανόητος, τότε ἠμπορεῖ ὁ ἐπίσκοπος νὰ τὸν ἀναθεματίσῃ εἰς τὸ φανερὸν ὡσὰν ἀποστάτην τῆς ἐκκλησίας.

Διὰ αὐτὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ διὰ τὸν κανόνα ὅπου πρέπει νὰ δίδουν τῶν ἀφορισμένων ὅταν ἐπιστρέψουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος, ἢ ὅποιος ἀφορίζει, πρέπει νὰ εἶναι εὔσπλαγχνος εἰς τοὺς ἀφορισμένους· ἔχομεν θαυμαστὴν μαρτυρίαν, καὶ διδασκαλίαν ἀπὸ τὸν ἀπόστολον Παῦλον εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους κεφ. ε. διὰ κάποιον ὅπου ἔσμιξε μὲ τὴν μητρυιάν του, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόφασις εἶναι ἐτούτη: Τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, συναχθέντων ὑμῶν, καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παραδοῦναι, τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦ-

μα

ἐκκλησίαν, δὲν ἔχει ἐξουσίαν εἰς τὸ νὰ λύσῃ ἄλλον. ἀλήθεια ἀφοντις λυθῇ, καὶ εἶναι μὲ τὴν ἐκκλησίαν, τότε ἠμπορεῖ ἔχωντας θέλημα ἀπὸ τὸ ἐπίσκοπον. Ἀν ἑνὸς ἐπισκόπου ἄνθρωπος βρεθῇ εἰς ξένην ἐπαρχίαν, καὶ τὸν ἀφωρίσῃ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ τόπου εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκεται, ὅταν γυρίσῃ εἰς τὸν τόπον του, ἠμπορεῖ ὁ ἴδικός του ἐπίσκοπος, καὶ χωρὶς θέλημα τοῦ ἄλλου ἐπισκόπου, νὰ τὸν λύσῃ, ἀφήνωντας τὸ σφάλμα διὰ τὸ ὁποῖον ἦτον ἀφωρισμένος ἀπὸ τὸν ξένον ἐπίσκοπον. Εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου κάθε ἱερέας, καὖτε ἔχῃ ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον τοῦ τόπου, καὖτε δὲν ἔχῃ, ἠμπορεῖ χωρὶς ἀμφιβολίαν, νὰ λύσῃ κάθε λογῆς ἀφωρισμένον, ἂν ὁ ἀφωρισμένος τὴν ὥραν ἐκείνην ὁποῦ κινδυνεύει νὰ πεθάνῃ, μετανοήσῃ. ἀφορμὴν διὰ νὰ μὴν χαθῇ ἡ ψυχὴ ἐκείνη, πεθένωντας ὁ ἄνθρωπος ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ ὄντας ἀφωρισμένος.

Ὕστερα ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸν ἀκολουθοῦσι καὶ ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς παιδεύσεις, ἀμὴ εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ ἱερωμένους ἀνθρώπους. ταῖς ὁποίαις ἠμπορεῖ νὰ ταῖς χρειασθῇ ὁ ἐπίσκοπος ἐναντίον τῶν ἀνυποτάκτων ἱερέων. Ἡ πρώτη εἶναι νὰ ἀργήσῃ τὸν ἱερέα, τὸν διάκον, ἢ τὸν ὑποδιάκον, νὰ μὴν λειτουργήσῃ, μήτε νὰ μεταχειρισθῇ κανένα ἐκκλησιαστικὸν ἔργον. Ἄλλη παί-

ἀφωρισμένος ἄνθρωπος· ἡ ἀφορμὴ εἶναι ὅτι μὲ φανερὰ ἀφωρισμένον, δὲν ἠμπορεῖ νὰ προσδοχηθῇ κανεὶς, μηδὲ νὰ συναναστραφῇ, διότι λέγει κάποιος κανόνας, ὁ κοινωνῶν τῷ ἀκοινωνήτῳ, ἀκοινώνητος ἔστω. Ὅποιος κτυπήσῃ κληρικὸν, ὑποδιάκονον, ἢ διάκονον, ἢ ἱερέα παρευθὺς εἶναι ἀφωρισμένος, χωρὶς νὰ τὸν ἀφωρίσῃ καὶ ὁ ἐπίσκοπος.

Ἀπὸ τὸν ἀφωρισμὸν ἄλλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ λύσῃ, μόνον ὅποιος ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἀφωρίσῃ, ὅταν ἀπὸ μεγαλήτερόν του δὲν εἶναι κωλυμένος, διότι ἐκείνων ὁποῦ ὁ Χριστὸς εἶπε τὸ, ὅσα ἂν δήσητε, εἶπε καὶ τὸ, ὅσα ἂν λύσητε. Ἡ λύσις κάμνει χρεία νὰ εἶναι θεληματικὴ, ὄχι νὰ γίνεται ἀστανιῶς, διότι ὅταν κανεὶς λύσῃ τὸν ἀφορισμένον διὰ φόβον ἀλλουνοῦ, ἠξεύροντας καλὰ ὅτι τὸ σφάλμα διὰ τὸ ὁποῖον ἦτον ἀφωρισμένος, δὲν τὸ ἀπάριασεν, ὁ ἀφωρισμένος ἐκεῖνος δὲν εἶναι συμπαθημένος, διότι τὴν ἀφορμὴν τοῦ ἀφορισμοῦ δὲν τὴν ἀπάριασε, μάλιστα εἶναι τύραννος. Αν ἕνας παπὰς ἀφωρίσῃ ἕνα του ἐνορίτην μὲ δίκαιαν ἀφορμὴν, ὕστερα πάλιν ὁ ἐπίσκοπος διὰ ἄλλην ἀφορμὴν ἀφωρίσῃ ἐκεῖνον τὸν παπᾶν, ὁ παπὰς ὅμως ὡς ἀφωρισμένος ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον, δὲν ἠμπορεῖ νὰ λύσῃ τὸν κοσμικὸν ὁποῦ ἀφώρισεν, διότι ὄντας αὐτός του χωρισμένος ἀπὸ τὴν

ἐκ-

ρέας, ἢ ἱερομόναχος ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν των δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀφωρίσῃ τινὰ, ἂν καλὰ ἀκόμι καὶ νὰ τοῦ ἔπταιεν. Γυναῖκα δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀφωρίσῃ. διάκος, ἢ ὑποδιάκος, ἢ κληρικὸς, δὲν ἠμπορεῖ νὰ λύσῃ τὸν ἀφορισμὸν, ἂν εἶναι καὶ ἐπισκόπου τοποτηρητής. μόνον νὰ δώσῃ θέλημα κανενὸς ἱερέως νὰ κάμῃ τὴν λύσιν. Δὲν ἠμπωρεῖ κανεὶς νὰ ἀφωρίσῃ τὸν ἑαυτόν του ἀτός του. Ο' ἱερέας ἠμπορεῖ νὰ ἀφωρίσῃ τὸν λαϊκὸν ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ἐνορίαν του, ὅταν πταίῃ μὲ σκάνδαλον τοῦ λαοῦ. Ο' ἀφωρισμὸς ὅταν δοθῇ εἰς κανέναν ἄνθρωπον, πρέπει νὰ τοῦ τὸν διεβάζουν μπροστά του, μὲ δύο μάρτυρες, διὰ νὰ τὸν ἀκούσῃ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἀφορισμένος. Εἰς ἑβραῖον, ἢ ἀγαρηνὸν ἀφωρισμὸς δὲν δίδεται. διότι πῶς ὁ ἑβραῖος, ἢ ὁ ἀγαρηνὸς νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, μὲ τὴν ὁποῖαν ποτέ του δὲν ἐσμιξεν. ἀφωρισμὸς θέλει νὰ εἰπῇ χωρισμὸς, καὶ ἄλλους δὲν χωρίζει μόνον τοὺς Χριστιανοὺς ὁποῦ εἶναι σμιγμένοι μὲ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῆς ὁποίας εἶναι παιδία, ἂν καλὰ καὶ παιδία αἰυπότακτα. Λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι ὅτι ὅταν ὁ ἱερέας λειτουργᾷ, ἢ ψάλλει ἄλλης λογῆς ἀκολουθίαν, καὶ μάθῃ ὅτι ἐσέβηκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ ἀφωρισμένος, πρέπει νὰ ἀπαριάσῃ καὶ τὴν λειτουργίαν, καὶ τὴν ἀκολουθίαν ὥστε νὰ εὔγῃ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ὁ

ἐκκλησίαν, ἐ δὲν ἠμπορεῖ νὰ μεθέξῃ ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας. Μεγάλος ἀφορισμὸς εἶναι, ὅταν κανεὶς εἶναι στερεμένος ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀκόμι κωλύεται ἐ ἐκεῖνος νὰ μιλήσῃ μὲ ἄλλους Χριστιανοὺς ἢ καὶ ἄλλοι κυλύονται, νὰ τὸν μιλήσουν, ἢ νὰ φάγουν, ἢ νὰ πιεῖν, ἢ νὰ συναναστραφοῦσι μὲ ἐκεῖνον τὸν ἀφωρισμένον. Ετοῦτος ὁ μεγας ἀφωρισμὸς γίνεται ὅταν ψάλλουσι τὸν ψαλμὸν, τὸ, Ο Θεὸς τὴν αἴνετίνμου, Τουτέστι τὴν ψαλμοκατάραν. τὴν ὁποῖαν συνηθοῦν νὰ λέγουν κτυπῶντας τὰ σημαντήρια, ἀνάφτωντας μαῦρα κηρία, καὶ ἄλλαις ἅμοιαις τάξες. Τὸ σον ὅπου, Ο ἀφωρισμὸς εἶναι μία ἐκκλησιαστικὴ παίδευσις ὅπου χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ καμιὰν συναναστροφὴν μὲ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς. Ετοῦτον τὸν ἀφορισμὸν ἄλλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν κάμῃ μόνον ἐπίσκοπος, ἐ ὅποιος εἶναι εἰς τόπον ἐπισκόπου. καὖτε ἱερωμένος, καὖτε κληρικὸς, μόνον νὰ εἶναι ἐπισκόπου τοποτηρητής.

Οταν ἡ ἐπισκοπὴ εἶναι χηρεμένη, ἠμποροῦσιν ὅλοι οἱ κληρικοὶ, ἢ ὁποῖος εἶναι εἰς τὸ πρόσωπον ὅλου τοῦ κλήρου νὰ κάμουν ἀφωρισμὸν, ἀμὴ μὲ θέλημα τοῦ μητροπολίτου. Επίσκοπος, ἢ ἱέρεας,

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ἐπιτιμίων.

Εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον γράφομεν περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων· Ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια γροικοῦμεν τὴν πνευματικὴν παίδευσιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἡ μητέρα ἡ ἐκκλησία παιδεύει τὰ παιδία της, τουτέστι τοὺς ἀπειθεῖς, καὶ αὐθαδεῖς ἀνθρώπους, ὅταν δὲν τὴν ἀκούουν εἰς ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι διὰ τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς των.

Περὶ Ἀφωρισμοῦ.

Τὶ πρᾶγμα εἶναι ἀφωρισμός. Ποῖος τὸν δίδει. Εἰς ποίους, καὶ πῶς πρέπει νὰ δίδεται. Ποῖος ἠμπορεῖ νὰ λύσῃ ἀπὸ τὸν ἀφωρισμόν. καὶ Ποῖα εἶναι τὰ σφάλματα τοῦ ἱερέως. Κεφαλ. α.

ΔΥΟ λογιῶν λέγουσιν οἱ διδασκάλοι πῶς εἶναι ὁ ἀφωρισμὸς, μεγάλος καὶ μικρός. Μικρὸς ἀφωρισμὸς εἶναι, ὅταν χωρίσουν τὸν ἀφωρισμένον ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ἐκκλη-

τὴν χειροτονίαν. ἐπειδὴ ὄχι τὸ πόσον, ἢ τόσον κάμνει τὴν σιμωνίαν, μόνον ὁ τρόπος ὁποῦ πέρνουν τὰ στάματα ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ πέρνουν. διότι κάμνουν ἐκεῖνο ὁποῦ κωλύει ἡ θεία γραφή, οἱ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες, ἂν καλὰ καὶ τὸ δόσιμον νὰ μὴν εἶναι πολὺ ὅσον εἰς τὴν ποσότητα. Ἕως ἐδῶ περὶ ἁμαρτιῶν, καὶ περὶ σιμωνίας.

κάμνουν ἐτοῦτο τὸ κακὸν) διότο ⸗ δίδονται. διότι ὅταν ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ χειροτονήσῃ γυρεύγει τόσον, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ μέλλει νὰ χειροτονηθῇ τοῦ δίδει τόσον, ὥστε νὰ καταντήσουν μὲ μεσίτες εἰς μίαν συνήβασιν νὰ δώσουν τώσον, τὸ ἄλλο κάμνει αὐτὸς νὰ πουλῇ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡσὰν νὰ ἐπούλιεν ἕνα δουλευτὴν, ἢ ἕνα ἄλλο τίποτες ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ πουλοῦνται. Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Βασίλειος εἰς τὸν Ησαΐαν. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὰ ἔπη. Γρηγόριος ὁ διάλογος, καὶ ὁ ἅγιος Αμβρόσιος. ὁποῖος θέλει νὰ ἠξεύρει περισσότερα ἂς διεβάσῃ τοὺς διδασκάλους.

Απὸ ταῖς μαρτυρίαις λοιπὸν ὁτούταις ἠμπορεῖ νὰ καταλάβῃ κανεὶς πῶς ὁ νόμος ἐκεῖνος ὁποῦ εἰς κάποια βιβλία εὑρίσκεται Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ δὲν εἶναι καλὸς, μάλιστα βλαβερὸς· εἰς τὸν ὁποῖον νόμον δίδει ἄδειαν νὰ πέρνῃ ὁ ἐπίσκοπος ἀπὸ τὸν διάκον τόσον, καὶ ἀπὸ τὸν ἱερέα τόσον, ὅταν τοὺς χειροτονᾷ. Ο' Πέτρος τίποτες δὲν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν Σίμωνα, οὔτε ὁ Ελισαῖος. ἀλλὰ μὴ δὲ ἡ σινόδες τῶν ἀποστόλων, καὶ πατέρων γράφοντας μὲ τόσην ἐπιμέλειαν διὰ αὐτὸ τὸ κακὸν τῆς σιμωνίας ὥρισαν νὰ πέρνουν οἱ ἐπίσκοποι πολλὰ, ἢ ὀλίγον εἰς

γέδα, καὶ ἀπὸ τὸν πνευματομάχον μακεδόνιον, διότι πουλοῦσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡσὰν νὰ ἦτον δουλευτής των. καὶ πάλιν ὁ Γεννάδιος Κωσταντινουπόλεως εἰς τὸν αὐτὸν πάπαν τὸν ἅγιον Ἀδριανὸν γράφωντας ἔτζη λέγει· ἂν ὁ Χριστὸς τοὺς ἐπούλησεν, ἂς πουλήσουν καὶ αὐτοί. εἰ δὲ ὁ Χριστὸς τοὺς τὴν ἔδωκε χάρισμα, διατὶ αὐτοὶ τὴν πουλοῦσι. Καὶ ὁ ἅγιος Ταράσιος πάλιν λέγει. Εἰοὺ πιπράσκεται ἡ χάρις (περίδηλον γάρ, ὅτι οὐδαμῶς) ἀναμφιλάκτως οὔτε ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἤτοι ἡ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστεία. εἰ δὲ οὐκ ἔλαβον, οὐδὲ ἔχουσι. κατὰ γὰρ τὸν εἰπόντα, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μερίς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. τουτέστιν· ἂν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος δὲν πουλιέται, καθὼς ὅλοι τὸ ὁμολογοῦμεν, φανερὸν εἶναι τὸ λοιπὸν πῶς ὅσοι χειροτονοῦνται μὲ σάμψα δὲν τὴν ἀγόρασαν, καὶ ἂν δὲν τὴν ἀγόρασαν, δὲν εἶναι εἰς ἐκείνους ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος. καὶ ἂν δὲν ἔχουσιν ἐπειδή, καὶ δὲν ἔλαβαν, πῶς πουλοῦσιν ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἔχουσι. πλέα ἀσοβέστερους κράζουνε οἱ διδάσκαλοι τοὺς σιμωνιακοὺς παρὰ τὸν Μακεδόνιον τὸν αἱρετικόν, διότι ὁ Μακεδόνιος ἐβλασφόμα, καὶ ἀρνιέτον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀμὴ αὐτοὶ τὸ πουλοῦν ὡσὰν δουλευτήν των. Ἀλλὰ μηδὲ ἠμπόρουν νὰ εἰποῦν πῶς δὲν τὸ πουλοῦν, (ὅσοι τὸ

κά-

ζος. ὁ β. κανόν. τῆς δ. καὶ ὁ ιθ. τῆς ζ. συνόδου λέγει. Ὁ χειροτονήσας, ἢ προβαλὼν ἐπὶ χρήμασιν ἄγει καὶ προς μοναςίου, καθαιρείσθω σὺν τῷ χειροτονηθέντι, ἢ προβληθέντι. καὶ οἱ μεσάζοντες, κληρικοὶ μὲν ἐκπιπτέτωσαν, λαϊκοὶ δὲ ἢ μονάζοντες ἀναθεματιζέσθωσαν. Καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι δ. σύνοδος, μέσα εἰς πολλὰ ἄλλα λέγει καὶ τοῦτο. Εςω τοίνυν, καὶ ἔςιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱεροπραξίας, ἢ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῇ κατάρα τοῦ ἀναθέματος ὑποκείμενος ὁ, τὸ κτᾶσθαι ταύτην τὴν ἱερωσύνην διὰ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ὁ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑπισχνούμενος. Ὁμοίως ἡ ἕκτη σύνοδος καθαιρεῖ καὶ τοὺς δύο, καὶ ἐκεῖνον ὁποῦ χειροτονᾶ, καὶ ἐκεῖνον ὁποῦ χειροτονᾶται.

Ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ἐπιςολὴν ὁποῦ γράφει εἰς τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας του, τέτοιας λογῆς ἀνθρώπους, τοὺς παρομοιάζει μὲ τὸν Ἰούδα, καὶ τοὺς κράζει εἰδωλολάτρες. Ἡ σιμωνία, λέγει, φιλαργυρεία ἐστὶ. τοῦτο δὲ εἰδωλολατρεία. μὴ οὖν τὰ εἴδωλα Χριςοῦ προτιμάσθω. μηδὲ τὸν Ἰούδα μιμήσησθε προδιδόντες ἐπὶ λήμμασι τὸν ἅπαξ ὑπὲρ ἡμῶν ςαυρωθέντα. Ὁ ἅγιος Ταράσιος ἐπιςολῇ εἰς τὸν ἅγιον Αδριανὸν τὸν Ῥώμης, ἐκείνους ὁποῦ παίρνουσι ςάμενα εἰς τὴν χειροτονίαν τοὺς κράζει πλιὰ ἀσεβεῖς ἀπὸ τὸν

Ἰούδα,

λογος λέγει, πῶς ὅσοι χειροτονοῦν μὲ σάμμα, καὶ ὅσοι χειροτονοῦνται δίδοντας σάμμα, ἐκεῖνοι εἶναι Γιέζηδες καὶ ἐτοῦτι Ναιεμάδες, οἱ ὁποῖοι πουλοῦν καὶ ἀγοράζουν μὲ ἄσπρα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ διὰ τοῦτο εἶναι λωβιασμένοι εἰς τὴν ψυχὴν χειρότερα ἀπὸ τὸν Γιέζην ἐκεῖνον. ὁ Πέτρος τὴν ὅμοιαν καὶ χειρότερην λέπραν ἔδωκες τοῦ Σίμωνος τοῦ μάγου ὅταν τοῦ εἶπε· τὸ ἀργύριόν σου σαὺ σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν. ἤγουν, καὶ σύ, καὶ τὰ σάμμα σου εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ἀφανισμόν. διότι ἐλόγιασες πῶς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ κανεὶς μὲ σάμμα. διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἐδίδασκε τοὺς ἐπισκόπους νὰ μὴν ἐπιθυμοῦσιν ἀσήμιν, χρυσάφι, καὶ φορέματα, διὰ νὰ μὴν πουλοῦσι τὰ ἅγια. ὁ ἀποστολικὸς κανόνας μὲ φοβερὴν ἀπόφασιν ἔτζη λέγει. κανών. κθ.

Εἴτις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι τῆς κοινωνίας, ὡς ὁ Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. ἤγουν· Ὅποιος ἐπίσκοπος, ἢ παπάς, ἢ διάκος, πάρῃ αὐτὴν τὴν ἀξίαν μὲ σάμμα νὰ εἶναι καθηρημένος, καὶ αὐτός, καὶ ὅποιος τὸν ἐχειροτόνησε, καὶ νὰ εἶναι παντάπασι κομμένος, καὶ διωγμένος ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, ὡσὰν πῶς ἔκαμα τοῦ Σίμωνος ἐγὼ ὁ Πέτρος.

διὰ πλερωμὴν πολλὰ ςάμενα, καὶ πολλὰ φορέματα, καὶ τὰ ἔδιδεν τοῦ προφήτου, ὁποῦ τὸν ἔγιανεν, ἀμὴ ὁ προφήτης, μήτε ἐκεῖνον ἠθέλησε νὰ ἴδῃ, μήτε τὰ ςάμενα νὰ πάρῃ. βλέποντας ἐτοῦτο ὁ δουλευτὴς τοῦ προφήτου τὸ ὄνομά του Γιεζὴς, ἐβγένη τὸ γληγορώτερον, καὶ τρέχει ὀπίσω τοῦ ἄρχοντος ἐκείνου, καὶ τοῦ ἐγύρευψε κρυφὰ ἀπὸ τὸν προφήτην νὰ τοῦ δώσῃ καμπόσα ςάμενα, καὶ τοῦ ἔδωσεν ὁ ἄρχοντας ἐκεῖνος ὅσα ἠθέλησεν. ἔπειτα ὅταν ἐγύρισεν ὀπίσω εἰς τὸ σπίτιν, καὶ ἔκρυψεν αὐτὰ τὰ ςάμενα, τὸν ἔκραξεν ὁ προφήτης, καὶ τοῦ λέγει. ἐσὺ ἐπῆρες ςάμενα, καὶ πλερωμὴν διὰ τὴν γιατρείαν, διὰ τὸ θαῦμα, καὶ χάριν ὁποῦ ὁ Θεὸς ἔκαμεν εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄρχοντα, καὶ τὸν ἔγιανεν ἀπὸ τὴν λέπραν; λογιάζεις πάρα μὲ ἐκεῖνα τὰ ςάμενα πῶς θέλεις κάμειν ἀμπέλια, χωράφια, σπίτια, δουλευτάδες, καὶ δουλεύτριαις, πάγονε λοιπὸν, ἡ ἐκείνη ἡ λέπρα ὁποῦ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸν ἄρχοντα ἐκεῖνον, νὰ εἶναι ἀπεδῶ καὶ ὀμπρὸς ἀπάνωσου εἰς ὅλωσου τὴν ζωὴν, καὶ εἰς ὅλονσου τὸ γένος. καὶ ἔτζη παραυτὰ ὁ κακὸς Γιεζὴς ἐβγῆκεν ἀπὸ μπροστὰ τοῦ προφήτου λωβιασμένος καὶ λεπρωμένος σὰν τὸ χιόνι, χειρότερα παρὰ ὁποῦ ἦτον ὁ ἄρχοντας ἐκεῖνος πρὶχοῦ νὰ γιανῇ. διατί; διότι ἐπῆρεν ςάμενα διὰ θεῖον καὶ πνευματικὸν ἔργον. ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ διάλο-

μένα, ἢ νὰ βάλῃ μεσίτες δυνατωτέρους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν τυραννίαν ὁποῦ ἔχουσιν ἀναγκάζουν τοὺς ἀρχιερεῖς σαννιῶτες νὰ τοὺς χειροτονήσουν, διότι ἐκεῖνος εἶναι σιμωνιακός, ἰουδαῖος, μάλιστα ληστής, διότι δὲν σεβαίνη εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων ἀπὸ τὴν θύραν, ἤγουν δὲν σεβαίνη εἰς τὴν ἐκκλησίαν καλεσμένος ἀπὸ τοὺς προεστούς, διὰ ἀρετήν του· καὶ καλὴν ζωήν, καὶ προκοπήν, μόνε σεβαίνει ἀλλαχόθεν, πηδῶντας, καὶ χαλῶντας, (ὅσον εἰς τοῦ λόγου του) τοὺς τοίχους τῆς αὐλῆς τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν καταπατῶντας κάθε λογῆς ἐκκλησιαστικὴν, καὶ πνευματικὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας.

Πόσον κακὸν νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ σιμωνία, καὶ πῶς χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ πόσους ἀφωρισμοὺς κληρονομᾶ ὅποιος τὴν κάμνει, φανερὸν εἶναι ἀπὸ ταῖς μαρτυρίαις ὁποῦ ἐδῶ γράφομεν, ἀπὸ τὴν παλαιὰν, καὶ νέαν διαθήκην, ἀπὸ ἀποστολικοὺς, καὶ συνοδικοὺς κανόνες, καὶ ἀπὸ ἁγίων πατέρων, καὶ διδασκάλων γνώμαις.

Διαβάζομεν εἰς τὸ τέταρτον τῶν βασιλειῶν, εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον, πῶς ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος εἶχεν γιαίνη κάποιον ἄρχοντα τὸ ὄνομά του Ναιεμὰν, ἀπὸ μίαν κακὴν λέπραν ὁποῦ εἶχεν, ὁ ὁποῖος Ναιεμὰν ἀφόντις ἐγιάνεν ἦλθε καὶ ἔφερε

διὰ

τὸν παρακαλέσῃ νὰ πάρῃ, ἀλλὰ μὴ δὲ καὶ νὰ γυρίσῃ νὰ τὰ κιτάξῃ, μάλιστα μὲ θεϊκὸν ζῆλον, νὰ ἐγλέξῃ, καὶ ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ δίδῃ, ὡσὰν πῶς ἔκαμεν ὁ ἅγιος Πέτρος ἐκεῖνο τοῦ Σίμωνος, καὶ ὁ προφήτης Ελισσαῖος τοῦ Ναιεμμὰν τοῦ Σύρου, ἀλλὰ μηδὲ νὰ λέγῃ πῶς τοῦ τὰ δίδουσιν, ἢ τὰ πέρνῃ διὰ ἐλεημοσιώην, διότι τέτοιας λογῆς ἐλεημοσιώην τὴν κωλύει καὶ ἡ θεία γραφή, καὶ οἱ ἅγιοι ἀποφασιστικῶς μὲ φοβέραις, καὶ τρομεραῖς παιδεύσεις καὶ παντοτινοὺς ἀφορισμοὺς, καὶ καθαίρεσες. εἶπα ὅτι μὴ δὲ καὶ νὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ πάρῃ, πρῶτον, διότι ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν πρέπει νὰ φυλάγεται κανεὶς τόσον ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ἔργον· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ εἶπε τὸ μίαν μοιχεύσεις, εἶπε καὶ τὸ μίαν ἐπιθυμήσεις. Δεύτερον διότι ὁ Σίμων ὁ μάγος ἐκληρονόμησεν αὐτὴν τὴν κατάραν, ὄχι διατὶ ἀγόρασε, διότι δὲν ἀγόρασε τίποτες, ἐπειδὴ καὶ κανεὶς δὲν τοῦ ἐπούλησε, μόνον τὸν ἐκατηράθηκεν ὁ Πέτρος διότι ἐπεθύμησε νὰ ἀγοράσῃ μὲ σάμματα τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Εἰς ὀλίγα λόγια, ὅποιος πουλήσῃ, ἢ ἀγοράσῃ ἢ ἐπιθυμήσῃ νὰ δώσῃ, ἢ νὰ πάρῃ πρᾶγμα ἄξιον, ἢ πρᾶγμα ἀνακατωμένον μὲ πνευματικὸν χάρισμα, καὶ τε ἐκκλησίαν νὰ εἶναι, καὶ τε ἀντίδωρον, καὶ τε κοινωνίαν, καὶ τε ἁγίασμα, καὶ τε ἐξαγορείαν, καὶ τε βάπτισμα, καὶ τε τὴν ἁγίαν ἱερωσιώην μὲ δῶρα, ἢ σάμματα,

νίαν. τόσον ὁποῦ νὰ πέρνη κανεὶς ἐλεημοσύνην διὰ ὁμοῖα ἐκκλησιαστικὰ ἔργα, σιμωνία δὲν εἶναι, διότι ὡς εἶπα καὶ ὁ Παῦλος τὸ συγχωρεῖ, καὶ σύνοδος καμία, ἢ ἀποστολικὸς κανόνας δὲν τὸ κωλύει. Μόνον εἰς τὸ θεῖον, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἔργον τῆς χειροτονίας, καὶ τῆς κοινωνίας, οὔτε νὰ δώση κανεὶς πρέπει, οὔτε αὐτοῦ δώσιμον νὰ πάρη, οὔτε νὰ γυρέψη, οὔτε νὰ ἐπιθυμήση νὰ πάρη, ἢ ἂν τοῦ ἔδιδαν ἔπερνε, διότι εἶναι μεγάλη σιμωνία, ἐπειδὴ καὶ τὸ κωλύει ἡ θεία γραφὴ μὲ μεγάλαις φοβέραις, καὶ κατάραις τὸ ἐμποδίζει, ὁμοίως καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες, ἡ οἰκουμενικαῖς συνόδοις, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ πρώτου, καὶ ἄκρου ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος μίαν βολὰν ἐπουλήθηκεν ἀπὸ τὸν προδότην Ιούδαν, διὰ νὰ ἐξαγοράση ἐμᾶς ἀπὸ πολλαῖς ἄλλαις ἁμαρτίαις, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν σιμωνίαν, παρακαλῶ κάθε ἐπίσκοπον, καὶ κάθε ἱερέα, καὶ κάθε ἕνα ὁποῦ μέλλει νὰ χειροτονηθῆ, νὰ φυλάγεται ἀπ' αὐτὴν τὴν πληγήν· καὶ νὰ μὴν βάλη εἰς τὸν νοῦν του οὔτε πρωτίτερα ἀπὸ τὴν χειροτονίαν, οὔτε ὕστερα ἀπὸ τὴν χειροτονίαν, νὰ πάρη σάμπα, ἢ κανίσκια, οὔτε νὰ γυρέψη, οὔτε νὰ ἐπιθυμήση, οὔτε αὐτοῦ δώσιμον νὰ πάρη, οὔτε αὐτὸν

ρεῖ νὰ εἰπῆ, δόσμου τόσον, ἢ τόσον διατὶ σὲ ἐξομολόγησα, ἢ ἀλλιῶς δὲν σὲ ἐξομολογῶ, ἢ δὲν σοῦ βαπτίζω τὸ παιδί. ἢ ὅταν ἐξομολογᾶ νὰ ζυρέψη ςάμμα ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξομολογᾶται. διότι τοῦτο εἶναι μεγάλη σιμωνία. αὖ ὁ κοσμικὸς τοῦ δώση ἐλεημοσύνην καλὸν, εἰ δὲ μὴ ἐκεῖνος δὲν πρέπει νὰ γυρέψη. αὖ θέλη νὰ μὴν κληρονομήση τὴν κατάραν ὁποῦ ἐκληρονόμησεν ὁ Σίμων ἐκεῖνος ὁ μάγος. Ἀλλὰ μηδὲ ὁ κοσμικὸς πάλιν ἡμπορῶντας νὰ δώση μικρὰν ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ κρατῆ τὸ δίκαιον τοῦ πτωχοῦ τοῦ ἱερέως. καὶ μάλιστα ὅταν ἠξεύρη ὅτι ὁ ἱερέας ἐκεῖνος αὖ τύχῃ εἰσόδημα ἄλλο δὲν ἔχει, μόνον ζῆ ἀπὸ τὸ πετραχήλιον, ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην ὁποῦ τοῦ δίδει ὁ ἕνας, καὶ ὁ ἄλλος.

Νὰ πάρη κανεὶς ἐλεημοσύνην διὰ νὰ εἰπῆ τόσαις, ἢ τέσσαις λειτουργίαις, ἢ σαραντάρια, ἢ νὰ εἰπῆ τόσα κομποσκίνια, ἢ νὰ διαβάση τόσους ψαλμοὺς, ἢ εἰς τὰ ἀφωρισικὰ χαρτία, καθὼς λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι, δὲν εἶναι σιμωνία, ἀλήθεια. αὖ ἐκεῖνος ὁποῦ δίδει δέκα ἄσπρα διὰ νὰ τοῦ εἰποῦν μίαν λειτουργίαν, λογιάζη πῶς μὲ δέκα ἄσπρα ἀγόρασε τὴν λειτουργίαν, ἢ τὰ δίδει μὲ τέτοιον σκοπὸν, ἢ ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν λέγη, λογιάζη πῶς μὲ τόσα ἄσπρα ἐπούλησε μίαν λειτουργίαν, σφάλλουσι καὶ οἱ δύο, καὶ κάμνουσι σιμωνίαν,

εἶναι σιμωνιακοὶ, ὅλοι Ιουδαῖοι. ὅμοιοι γιεζῆδες, καὶ ὅλοι ναιεμάδες, ὡς πῶς λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ διάλογος, καὖτε πρὶν τῆς χειροτονίας τὰ πάρουσι τὰ δῶρα, καὖτε ὕστερα ἀπὸ τὴν χειροτονίαν. Μῦθος, φλυαρία, καὶ προφάσεις ἐκ ἁμαρτίαις εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ συνθοῦσι τινὲς χωρὶς Θεοῦ φόβον νὰ λέγουσιν. ἤγουν πῶς δὲν πουλοῦν μηδὲ ἀγοράζουν. διότι τὴν πληρωμὴν τὴν πέρνουν ὕστερα ἀπὸ τὴν χειροτονίαν. ὁ μέγας Βασίλειος ἀποκρίνεται, καὶ λέγει· θέλεις προτὰ, θέλεις ὕστερα πάρης τὰ δῶρα, πληρωμὴ εἶναι, ἁμαρτία εἶναι, σιμωνία εἶναι, εἰδωλολατρεία, καὶ μεγάλη ἀσέβεια.

Τὸ νὰ πέρνουν οἱ ἱερεῖς κάποιαν ἐλεημοσύνην ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς διὰ τὰ ἔργα ὁποῦ μεταχειρίζονται τὰ ἐκκλησιαστικά. ἤγουν λειτουργίαις, μνημόσυνα, προσευχές, σαρανταρια, ἢ εἰς τοὺς ἀπεθαμμένους, ἢ εἰς ἁγιασμοὺς, ἢ εἰς ἄλλα ὅμοια, σιμωνία δὲν εἶναι. διότι ἐ τοῦτο τὸ συγχωρεῖ καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος ὅταν λέγῃ· οἱ τῷ ἱερῷ προσεδρεύοντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσι. καὶ τοῦτο, διὰ τὸν κόπον των, ὄχι δὲ αὐτὰ καθαυτὰ τὰ ἔργα ὁποῦ μεταχειρίζονται, διότι ἐκεῖνα τιμὴν δὲν ἔχουσι. Χρεία εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὀλίγον ὁποῦ πέρνουσι νὰ εἶναι αἴτιος διὰ μικρὴν ἐλεημοσύνην, ὄχι διὰ πληρωμήν. ἀλλὰ μηδὲ ὁ ἱερέας ἠμπορεῖ

ματικὸν χάρισμα. Λέγεται πρᾶγμα ἅγιον, τουτέστι πρᾶγμα ὁποῦ ἀπὸ λόγου του εἶναι ἅγιον, καὶ ἀπτερον, καὶ δὲν βουλῆ νὰ πουληθῆ. τέτοιας λογῆς εἶναι τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ἡ χειροτονία, τὸ βάπτισμα, ἡ κοινωνία, τὰ ὁποῖα δὲν πουλιῶνται, μόνον χαρίζονται, διότι ὁ οἰκοκύρεις αὐτῶν τῶν χαρισμάτων, δὲν εἶπε, πουλῆτε, καὶ ἀγοράζετε, μόνον, δωρεὰν λάβετε, δωρεὰν δότε. Λέγεται πρᾶγμα ἁγιασμένον μὲ χάρισμα πνευματικὸν, τὸ ὁποῖον γροικᾶται ὅταν κανεὶς θελήσῃ νὰ πωλήτη, ἢ νὰ ἀγοράσῃ ἁγιασμένο πρᾶγμα. Τέτοιας λογῆς εἶναι τὸ ἁγίασμα, τὸ ἀντίδωρον, τὸ ποτήριν, ὁ δίσκος. ὅταν κανεὶς δὲν ἀφίνῃ τὸν χριστιανὸν νὰ προσκυνήσῃ τὴν εἰκόνα, ἢ τὰ ἅγια λείψανα, ἢ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἂν δὲν πλερωθῇ μὲ ἄσπρα.

Εἰς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα τῆς σιμονίας κρεμνίζονται, θανατώννουνται, καὶ εἶναι ἄξιοι κάθε λογῆς τιμωρίας, καὶ παιδεύσεως, καὶ κρίνονται μὲ τὸν πρῶτον σιμονιακὸν τὸν Ἰούδα, καὶ τὸν μάγον Σιμῶνα, ὅσοι χειροτονοῦσι πέρνωντας ἄσπρα, καὶ ὅσοι χειροτονοῦνται δίδοντας ἄσπρα, ἢ ὅτοι ἀγοράζουσιν ἐπισκοπαῖς, ἢ μητρόπολες, ἢ βάλλουσι μεσίταις κοσμικοὺς ἀνθρώπους, ἢ δυνάστες διὰ νὰ πάρουσιν ἐπισκοπὴν, ἢ μητρόπολιν, ἢ δίδουσι καν(ί)σκια, πεσκία, ἢ ροῦχα, καὶ ἄλλα ὅμοια διὰ νὰ χειροτονηθοῦσι. Καὶ ὅποιοι τὰ δίδουσι, καὶ ὅποιοι τὰ πέρνουσιν, ὅλοι

τοῦ ἐγύρευε νὰ τὴν πουλήσῃ αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν, ἤγουν εἰς ὅποιους αἰθέρῃ τοὺς κεφαλοὺς ἀπαίω, ἤθελεν ἁπλώσην καὶ αὐτὲς τὰ χέρια του, νὰ κατεβαίνῃ εἰς ἐκεῖνον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τοῦτον τὸν λάγον Σίμωνα τὸν ἐκαταράστηκεν ὁ Πέτρος, καὶ τὸν εἶπε· πάγεινε εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ σὺ, καὶ τὰ σαμφρά σου. λογιάζεις ὅτι τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ νὰ πουλιέται, ἢ νὰ ἠμπορῇ νὰ τὸ ἔχῃ κανεὶς μὲ σάμφρα. δὲν ἔχεις μέρος, μηδὲ κληρονομίαν καμίαν εἰς τοῦτο ὁποῦ γυρεύεις.

Ετούτη ἡ κατάρα τοῦ ἐσυνέβηκεν εἰς ὅλον ὕστερον, ὅταν εἰς τὴν Ρώμην διὰ μέσου τῆς προσευχῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἔπεσεν ἀπὸ τὸν ἀέρα, ὁποῦ μὲ δύναμιν τοῦ διαβόλου ἐπέτετον, καὶ ἔγινε κομμάτια. Ἀπὸ τοῦτον λοιπὸν τὸν μάγον Σίμωνα ἐκράχθηκεν αὐτὴ ἡ ἁμαρτία σιμωνία. ὁ ὁποῖος Σίμων, μὲ τοῦτον ὅλον δὲν ἀγόρασε τίποτες, μόνον διατὶ ἠθέλησε νὰ ἀγοράσῃ, ἔπεσεν εἰς τὴν ὀργὴν ἐκείνην, καὶ κατάραν τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ ἔδωκε καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας. ἀμὴ ὁ πρῶτος ὁποῦ ἔκαμεν αὐτὴν τὴν σιμωνίαν μὲ λόγον, καὶ μὲ ἔργον, ἐστάθηκεν ὁ προδότης Ιούδας, ἀντάμα με τοὺς ἑβραίους, ὁ ὁποῖος ἐπούλησε τὸν ἀτίμητον δεσπότην Χριστὸν, διὰ τριάντα γρόσια, ὁ τριάντα γροσιῶν ἄξιος. Κατὰ ποῦ ἐξηγοῦνε λοιπὸν οἱ διδάσκαλοι, Ἡ σιμωνία εἶναι, νὰ πουλήσῃ κανεὶς, ἢ νὰ ἀγοράσῃ πρᾶγμα ἅγιον, ἢ πρᾶγμα ἁγιασμένον, μὲ τιμὴν

μα-

ΠΕΡΙ ΣΙΜΩΝΙΑΣ.

Ἐπειδὴ καὶ ἡ σιμωνία ἀκομι εἶναι μία μεγάλη ἁμαρτία, διὰ τοῦτο ἀμέσως εἰς τὸ περὶ ἁμαρτιῶν γράφομεν καὶ δι᾽ αὐτὴν, καὶ πρῶτον ζητοῦμεν. Τίς ἔδειξε τὴν σιμωνίαν, καὶ πόθεν ἐκράχθηκε. Τὶ πρᾶγμα εἶναι, καὶ αἱ πρέπει νὰ δίδωμεν τῶν ἱερέων κάποιοντι, διὰ τὰ πνευματικὰ ἔργα ὁποῦ μεταχειρίζονται.

Κεφαλ. ε.

Η Σιμωνία εἶναι ἕνα θανάσιμον ἁμάρτημα ἀπὸ τὰ μεγαλήτερα ἁμαρτήματα ὁποῦ ἠμποροῦσι νὰ εἶναι, καὶ τὸ μεγαλήτερον κρίμα ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ κάμη ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἄνθρωπος. διότι ἡ σιμονία, κατὰ ποῦ λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὁποῦ γράφει εἰς τοὺς ἐπισκόπους του. εἶναι εἰδωλολατρεία, διότι εἶναι φιλαργυρεία. καὶ ἔτζη ἕνας εἰδωλολάτρης, τὶ μέρος ἠμπορεῖ νὰ ἔχη μὲ τὸν Θεόν; Αὐτὴν τὴν σιμωνίαν τὴν ἔδειξε πρῶτος ὁ Σίμων ὁ μάγος, ὁ ὁποῖος βλέποντας πῶς εἰς ὅποιου τὸ κεφάλη ἀπανω, ἤθελαν ἀπλώσειν οἱ ἀπόστολοι τὰ χέριατων, ἐκατέβαινε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔφερε ἄσπρα στῶν ἀποστόλων, καὶ μάλιστα τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ

νὰ μὴν κάμῃ τὸ κακὸν, καὶ νὰ κάμῃ καὶ τὸ καλόν· ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν. ἡ ἁμαρτίαις λοιπὸν ὁποῦ γίνονται κατ' ἀποχὴν εἶναι ἐτοῦταις. τὸ νὰ μὴν φοβᾶται κανεὶς τὸν Θεὸν, νὰ μὴν λογιάζῃ τὴν κρίσιν ὁποῦ μέλλει νὰ κριθῇ. νὰ μὴν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του. νὰ μὴν εὐχαριστᾷ τὸν Θεόν. νὰ μὴν προσεύχεται. νὰ μὴν παγένῃ εἰς τὴν λειτουργίαν τὴν κυριακὴν, καὶ ταῖς ἑορταῖς. νὰ μὴν συμπαθᾷ τὸν ἐχθρόν του, νὰ μὴν συμβουλεύῃ τὸν ἄλλον εἰς τὸ καλόν. κατὰ ἀποχὴν ἁμαρτάνει ὅταν δὲν παρηγορᾷ τοὺς λυπημένους, δὲν πείθεται εἰς τὸ καλὸν ὁποῦ τοῦ λέγουν, δὲν δίδει ἐλεημοσύνην, δὲν διδάσκει τὸν ἀμαθῆ, δὲν ἐμποδίζει (ἠμπορῶντας) ἐκεῖνον ὁποῦ βλέπει πῶς ἁμαρτάνει. διὰ αὐταῖς ταῖς ἁμαρτίαις ὁποῦ γίνονται κατ' ἀποχὴν, λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος· εἰδότι ποιεῖν καλὸν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία λογισθήσεται.

καὶ ἄλλαις κοσμικαῖς φαντασίαις, τὰ ὁποῖα ὅλα τὰ μεταχειρίζεται ὁ διάβολος εἰς τὸ κακὸν τὸ ἐδικόν μας, καὶ μᾶς ῥίχτη εἰς πολλαῖς ἁμαρτίαις, πλεονεξίαις, ἁρπαγαῖς, ἀδικίαις, πορνείαις, ὑπερηφανίαις, καὶ ἄλλαις πολλαῖς. ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος δὲν στέκῃ ἔξυπνος, καὶ ἕτοιμος νὰ πολεμήσῃ μὲ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς ὡσὰν καλὸς στρατιώτης, ἀμὴ ἀφήνῃ καὶ νικᾶται ἀπὸ τὸν διάβολον, ἀπὸ τὴν σάρκα, καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον, τότε κάμνει κάθε λογῆς ἁμαρτίαν. Εἰδὲ καὶ αὐτὸς πιάσῃ τὰ ἄρματα ὁποῦ τοῦ δίδει ὁ Χριστὸς. καὶ ὁ Παῦλος, τουτέστι προσευχὴν, νηστείαν, καὶ ἐλεημοσύνην, καὶ ἄλλα καλὰ ἔργα, καὶ μὲ Θεοῦ βοήθειαν πολεμήσει μὲ τὸν διάβολον, μὲ τὸν κόσμον, καὶ ὑποτάξῃ τὴν ἰδίαν του σάρκα, καὶ λέγει μὲ τὸν Παῦλον, δὲν μὲ θέλει χωρίσειν ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, κανένα πρᾶγμα, ἀληθινὰ, τότε νικᾷ τὸν διάβολον, καὶ τοῦ δείχνει ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ μου, τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος.

Χρεία νὰ ἠξεύρωμεν καὶ τοῦτο εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὅτι γίνονται κάποιαις ἁμαρτίαις ἡ ὁποίαις κράζονται ἁμαρτίαις κατὰ ἀποχὴν. ἐτούταις γίνονται ὅταν κανεὶς ἀφήσῃ καὶ δὲν κάμη τὸ καλὸν. διότι δὲν φθάνει μόνον νὰ μὴν κάμη κανεὶς τὸ κακὸν, μόνον χρεία

λήθεσ πάντων. Μηδὲ σὲ νίκησιν πρὸς κακότητα δὲ μας. Ἐ ὁ μακάριος Παῦλος· βλέπω ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίμε ἀντιςρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοόσμε.

Τρεῖς εἶναι οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν παύουν νὰ παρακινοῦν τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ πέσῃ εἰς τὰς πρακτικαῖς ἁμαρτίαις. πρῶτος εἶναι ὁ διάβολος, δεύτερος εἶναι ἡ σάρκα, τρίτος εἶναι ὁ κόσμος. ὁ διάβολος ἄλλο δὲν κάμνει, μόνον καθὼς τοῦ λέγει ὁ ἅγιος Πέτρος, νὰ ἔρχεται τογύρο ὡσὰν πίνας μιὸ λιοντάρι, καὶ νὰ γυρεύγη ποῖον νὰ καταπιῇ. διὰ τοῦτο χρεία, καθὼς διδάσκει ὁ Παῦλος, νὰ τοῦ ἀντιςεκόμεθαν· ἀντίςητε τῷ διαβόλῳ.

Ἡ σάρκα μας πάλιν ὁ δεύτερος μας ἐχθρὸς, ὁ ἄφιλος φίλος. καὶ καθὼς ποῦ λέγει ὁ θειλόγος Γρηγόριος, τὸ βρομερὸν σαρκίον, ἄλλο δὲν κάμνει μόνον νὰ ἀρματώννεται ἐναντίον, ἄλλο δὲν κάμνει τὴν ὁποῖαν πρέπει ὁ ἄνθρωπος, καθὼς τὴν διδασκαλίαν τε Παύλε, νὰ τὴν δελαγωγῇ, νὰ τὴν ὑποτάσσῃ, νὰ τὴν ςαυρώννῃ, Ἐ νὰ τὴν νεκρώνῃ αὐτόμα μὲ ταῖς ἐπιθυμίαις της, καὶ τὰ πάθητης.

Ὁ τρίτος ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπε εἶναι ὁ κόσμος, τοῦτ᾽ ἐςὶ κοσμικὰ πράγματα, ἤγουν, ἐξεσίαις ἀφεντίαις, πλέτη, δόξαις, πρατικά, δοῦλοι, καὶ

νοὺς εἶναι ὡσὰν καβαλλάρης ἀπαίνω εἰς τὴν σάρκα. ἡ ὁποῖα ὡσὰν ἄτακτον ἄλογον χιλιμιντρᾶ, ἀτακτεῖ, καὶ (νὰ εἰπῶ ἔτζη) κλωτζᾶ ἐναντίον τοῦ καβαλλάρη νοῦ, διὰ νὰ τὸν κρεμνίσῃ. καὶ ἂν ὁ καβαλλάρης νοῦς δὲν κυβερνᾶ, καὶ δὲν τὴν ὑποτάσσῃ, καὶ ὡς λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος, δὲν τὴν δουλαγωγῇ, τὸν ῥίχτει εἰς πολλοὺς κρεμνούς. τουτέστιν εἰς πολλαῖς, καὶ διάφοραις ἁμαρτίαις. ἀμὴ ὅταν ὁ νοῦς χωρὶς νὰ τὸν ἀναγκάζῃ ἡ σάρκα (διότι ποῖον ἀναγκάζει ἡ σάρκα νὰ εἶναι βλάσφημος, ὑπερήφανος, ἢ ζηλιάρης, σὰν πῶς τὸν ἀναγκάζῃ νὰ εἶναι λιξιάρης, ἢ ὀκνιάρης) θεληματικῶς τοῦ κρεμνίζεται εἰς ταῖς ἁμαρτίαις, τότε φταίῃ περισσότερον, καὶ ἔτζη ἡ ἁμαρτίαις ὁποῦ τότε κάμνει εἶναι μεγαλήτεραις ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις ὁποῦ κάμνει ὄντας ἀναγκασμένος ἀπὸ τὴν σάρκα. διὰ ταῖς σαρκικαῖς ἁμαρτίαις, καὶ δι᾽ αὐτὸν καβαλλάρην νοῦν ἔτζη ψάλλει ὁ ἐσχαΐτων Ιωάννης εἰς κάποιον ὕμνον.

Ἵππος δυσπειθὴς, δυσήνιος· ἑτερογνάθως ἔχων θρασύτητος· ἄτακτα σκιρτῶν, ἐν πωλικῷ τῷ φρυάγματι πεφηνός μου τὸ σῶμα κατέβαλε τὸν νοῦν τὸν ἐπιβάτην, περὶ ἁμαρτίας βαρὺ, βάραθρον. Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· Θυμὲ βλέψον αἴω, χθονίων δ᾽ ἐπιλήθεο

τὴν κλέψιαν, καὶ ἡ βλασφημία ἀπὸ τὸν φόνον μεγαλήτερη. Πάλιν ἡ ἁμαρτίαις ὅπου γίνονται μὲ μόνον τὸν νοῦν χωρὶς νὰ ἀναγκάζη καὶ ἡ σάρκα εἶναι μεγαλέτεραις ἀπὸ ἐκείναις ὅπου κάμνει ὁ ἄνθρωπος νικημένος ἀπὸ τὴν σάρκα του. λόγου χάριν. ἡ πορνεία, ἡ λιξιὰ ἂν καλὰ καὶ νὰ εἶναι κακώταταις ἁμαρτίαις, ὅμως δὲν εἶναι τόσον μεγάλαις ὅσον εἶναι ἡ ὑπερηφανία, ἡ ζηλία, τὸ μίσος ἡ βλασφημία, καὶ ἄλλαις. διότι τὸ νὰ εἶναι κανεὶς φαγάς, ἢ πόρνος, τὸν ἀναγκάζη ἡ σάρκα, ἡ ὁποῖα εἶναι ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς καὶ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, διότι ἔχει ταῖς σαρκικαῖς αἴσθησες, ἡ ὁποίαις ἄλλο δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐπιθυμήσειν μόνον σαρκικὰ, καὶ ἐδονικὰ πράγματα, ἀμὴ τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ὑπερήφανος, ἀπάνθρωπος, ζηλιάρης, αἱρετικὸς, σιμωνιακὸς, δὲν ἀναγκάζεται ἀπὸ τὴν σάρκα, διότι αὐταὶς ἡ ἁμαρτίαις σαρκικὰ πάθη δὲν εἶναι. μάλιστα ὅπου βλέπομεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ κακὰ τὰ ἔχη καὶ ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος εἶναι πνεῦμα, καὶ ὄχι σάρκα, μόνον γίνονται ἀπὸ κακὴν, καὶ πονηρὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ καθὼς δὲν πταίει ὁ καβαλλάρης ὅταν τὸν κρεμήσῃ τὸ ἄτακτον, καὶ ἀδάμαστον ἄλογον, σαὶ πῶς ἤθελεν πταίην ὅταν ἀτός του μὲ τὸ ἰδιόν του θέλημα ἤθελεν κρεμνισθῇ, ἔτζη καὶ εἰς ἐτοῦτο τὸ προκείμενον. τοῦ ἀνθρώπου ὁ

νοῦς

μὲ τοῦτον ὅλον ἐβλασφημοῦσαν οἱ ταλαίπωροι, καὶ ἔλεγαν, ἐν τῷ βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. τὸ αὐτὸ γένεται, καὶ διὰ τοὺς αἱρετικοὺς, οἱ ὁποῖοι γνωρίζοντας τὴν ἀλήθειαν τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἐναντιώνται, καὶ δὲν πείθονται τῆς ἀληθείας.

Ἡ τετάρτη εἶναι ὅταν κανεὶς εὑρίσκεται πεισματάρης εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ δὲν θέλει νὰ μετανοήσῃ, ἢ νὰ κάμῃ καλὰ, μήτε εἰς τὴν ζωήν του, μήτε εἰς τὸν θάνατόν του.

Ἡ πέμπτη εἶναι ὅταν κανεὶς ζηλεύγει, καὶ δὲν ἀγαπᾷ τὸ καλὸν τοῦ ἀλλουνοῦ. σὰν πῶς ὁ δαιμονιάρης Σαοὺλ, ἐζήλευγε τὸν καλὸν Δαβὶδ διὰ ταῖς ἀρεταῖς του, καὶ ἐγύρευε νὰ τὸν σκοτώσῃ.

Ἡ ἕκτη εἶναι ὅταν κανεὶς δὲν θέλει νὰ κάμῃ κανένα ἔργον ὁποῦ νὰ ἀρέσῃ τοῦ Θεοῦ, μόνον ζῇ ὡσὰν ἄλογον ζῶον.

Ἀπὸ ταῖς θανάσιμαις ἁμαρτίαις μία ἁμαρτία εἶναι ἀπὸ τὴν ἄλλην μεγαλήτερη, διὰ τὰ τέλη, καὶ τὰ ὑποκείμενα ὁποῦ ἔχει καθε μία. διότι νὰ πάρῃ κανεὶς τὰ σάμενα τοῦ ἀλλουνοῦ, εἶναι μικρότερη ἁμαρτία παρὰ νὰ πάρῃ τὴν ζωήν του. καὶ τὸ νὰ βλασφημήσῃ κανεὶς εἰς τὸν Θεὸν, εἶναι μεγαλήτερη ἁμαρτία παρὰ νὰ πάρῃ ζωὴν ἀνθρώπου. καὶ ἔτζη ἡ κλεψιὰ εἶναι μικρότερη ἁμαρτία ἀπὸ τὸν φόνον. καὶ ὁ φόνος μεγαλήτερος ἀπὸ

τὸν ἱδρωτάντου. ἔτζη καὶ ὅταν ἀδικᾶ κανεὶς τὸν ἀχαμνότερόν του. Οἱ πτωχοὶ κράζονται ἀδελφοὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὡσὰν ἀδελφούς του δὲν θέλει νὰ τοὺς ἀδικᾶ κανεὶς, μάλιστα θέλει νὰ τοὺς βοηθᾶ, καὶ νὰ τοὺς δίδη ἐλεημοσύνην.

Ἡ ἁμαρτίαις ὁποῦ λέγονται ἐναντίον τοῦ ἁγίου πνεύματος εἶναι ἔξι. ἡ ἀπελπισία, ἤγουν ὅταν κανεὶς ἀπολπίση τὴν σωτηρίαν του, καὶ δὲν πιστεύει νὰ ἔχη σωτμὸν μετανοῶντας. ὡσὰν ἔκαμεν ὁ τρισάθλιος Κάιν, ὁ ὁποῖος ἔλεγε τοῦ Θεοῦ, μεγαλήτερη εἶναι ἡ ἁμαρτία μου παρὰ τὴν συγχώρησίν σου. ἔτζη ἔκαμε καὶ ὁ Ἰούδας, καὶ ἀπελπίσθηκε, καὶ ἐφουρκίσθηκεν.

Ἡ δευτέρα λέγεται πρόσληψις, καὶ εἶναι τὸ ἐναντίον τῆς πρώτης. ἐτούτη ἡ ἁμαρτία γίνεται, ὅταν ἐλπίζοντας κανεὶς πῶς ἔχει νὰ σωθῆ, δὲν στέκει τοῦ κόφτη νὰ κάμη κανένα καλὸν ἔργον, μόνον καταφρονᾶ, καὶ γραφὴν, καὶ διδαχὴν, καὶ ἐκκλησίαν, καὶ κάθε λογῆς καλὴν παραγγελίαν.

Ἡ τρίτη ἁμαρτία εἶναι ὅταν κανεὶς ἀδικώντα, καὶ χωρὶς κανένα Θεοῦ φόβον ἐναντιώνεται εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ ἀτός του καὶ βλέπει, καὶ γνωρίζει πῶς εἶναι ἀλήθεια, μὲ τοῦτον ὅλον δὲν πείθεται, δὲν πιστεύει, μόνον ἐναντιώνεται, καὶ βλασφημᾶ. ἔτζη ἔκαμναν καὶ κάμνουν οἱ ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐβλέπανε, καὶ ἐγγίζανε τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ, καὶ

μὲ

μαρτία αὐτῶν. ἐβαρύνθησαν σφόδρα. κατὰ τὴν κραυγὴν. καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Τρίτη ἁμαρτία εἶναι ἡ στενοχωρία ὅπου στενοχωρεῖ ὁ δυνατὸς τὸν ἀδύνατον, καὶ τὸν ἀδικᾶ, μὴ δίδωντας τοῦ πτωχοῦ τὸ δικαιόντου, καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ Θεὸς ἀτός του· Πτωχὸν, καὶ προσήλυτον μὴ παραπικραίνης, χήραν καὶ ὀρφανὸν οὐκ ἀδικήσεις. ἐὰν βλάψωνταί αὐτοὺς, κράξονται πρὸς με, καὶ ἐγὼ εἰσακούσομαι τῆς κραυγῆς αὐτῶν, καὶ ὀργισθήσομαι. Καὶ ὁ προφήτης, οἱ στεναγμοὶ τῶν πενήτων λέγει, οὐκ ἀπολοῦνται εἰς τέλος.

Ἡ τετάρτη ἁμαρτία ὅπου φωνάζει εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι ὅταν κανεὶς γελάσῃ μὲ πονηρίαν, ἢ φανερὰ ἀδικήσῃ τὸν πτωχὸν ὅπου τὸν ἐδούλεψε, καὶ τοῦ κρατήσῃ τὸν κόποντου. καὶ δὲν ἀκούει τὴν γραφῆς ὅπου λέγει, ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. διὰ αὐτὴν τὴν τετάρτην ἁμαρτίαν μιλᾶ ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος καὶ λέγει. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν, ἤγουν νὰ ὅπου ἡ πλερωμὴ τῶν ἐργατῶν ὅπου ἐθέρισαν τὰ χωράφιασας, τὴν ὁποίαν ἐσεῖς ἐκρατήσετε φωνάζει, καὶ ἡ φωναῖς ἐκείνων ὅπου τὰ ἐθέρισαν, ἐσέβησαν μέσα εἰς τὰ ὠτία τοῦ κυρίου Σαβαὼθ.

Λογιάζω νὰ μὴν εἶναι ἁμαρτία ὅπου νὰ παρακινᾶ περισσότερον τὸν Θεὸν εἰς ὀργὴν, σὰν πῶς εἶναι νὰ ἀδικᾶ κανεὶς τὸν πτωχὸν ὅπου τὸν ἐδούλεψε, καὶ νὰ τοῦ κρατῆ τὸν κόποντου, καὶ

τὸν

τὰ ὅσα οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ἐξαγορεύει, καὶ διὰ αὐταῖς ταῖς ἁμαρτίαις ὁποῦ γίνονται κατὰ μέθεξιν, ὥσαν καὶ διὰ ταῖς ἄλλαις. διὰ αὐταῖς ταῖς ἁμαρτίαις λέγει ὁ Παῦλος· οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν. οὐ μόνον δὲ οἱ ταῦτα ποιοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ συνευδοκοῦντες τοῖς πράσσουσιν.

Η' ἁμαρτίαις ὁποῦ λέγει ἡ θεία γραφὴ, πῶς φωνάζουν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ γυρεύουν ἐκδίκησιν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐναντίον ἐκείνων ὁποῦ ταῖς κάμνουσιν, εἶναι τέσσερεις.

Η' πρώτη εἶναι ὁ θεληματικὸς φόνος. ἤγουν νὰ σκοτώσῃ κανεὶς ἄνθρωπον μὲ τὸ θέλημάτου ἄδικα χωρὶς νὰ τοῦ φταίῃ τίποτες, μόνον ἢ διὰ ζηλιαν του, ἢ διὰ νὰ τοῦ πάρῃ τὸ βιόντου. διὰ ζηλίαν, σὰν ἔκαμεν ὁ πρωτοκατάρατος Κάϊν ὁποῦ ἀσκότωσε τὸν ἀδελφόντου, διὰ τὸ ὁποῖον λέγει ἡ γραφή· Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Κάϊν· τί πεποίηκας, φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με. διὰ κλεψίαν πάλιν σὰν πῶς κάμνουσιν οἱ λησάδες μέσα εἰς τὸν λόγγον. ἢ καὶ εἰς ταῖς χώραις.

Δευτέρα ἁμαρτία ὁποῦ φωνάζει εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι ἡ βδελυρὴ, καὶ πρωτάκουστη ἀρσενοκοιτία, ἡ ὁποία κράζεται σοδομιτικὴ ἁμαρτία, διότι πρῶτον ἐφάνηκεν εἰς τὴν καταραμένην ἐκείνην χώραν τὰ σόδομα. καὶ διὰ αὐτὴν λέγει ἡ γραφή· κραυγὴ Σοδόμων, καὶ Γομόῤῥας. ἐπληθύνθη ἡ ἁμαρ-

κάμνει τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τὸ ὁποῖον λέγει ὁ προφήτης: ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδικῶν ἐνευλογεῖται. καὶ οἱ μεσίταις ὁποῦ μεσιτεύουν διὰ νὰ γένῃ κανένα κακὸν πορνείας, μοιχείας, ἢ φόνου, ἢ εἶναι κλεπταποδόχοι, διὰ τοὺς ὁποίους λέγει ὁ Ησαΐας· οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ κλεπτῶν ἀγαπῶντες δῶρα. ἀκόμι ὅποιος δὲν ἐμποδίζει τὸν ἄλλον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν (ἠμποροῦντας) ἁμαρτάνει. καὶ μάλιστα ὅταν σιωπένῃ, ἢ διὰ ἐδικόν του ὄφελος, ἢ διὰ ὀλίγην ἀγάπην ὁποῦ ἔχει εἰς τὸν ἀδελφόντου. τέτοιας λογῆς σφάλλουν οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρωτοπαπάδες, καὶ ἄλλοι ἐκκλησιαστικοὶ ἄνθρωποι ὅταν δὲν κωλύουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις παν μὲ τὴν διδαχήν των, καὶ μὲ τὸ καλόν των παράδειγμα. καὶ διὰ τούτους παραπονιέται ὁ Θεὸς εἰς τὸν προφήτην Ιεζεκιὴλ, καὶ λέγει. τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω, σκοπὸν γροικᾷ ὁ προφήτης, τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸν διδάκτην. πάλιν ὅταν κανεὶς βοηθᾷ τοῦ ἄλλου, καὶ λέγει πῶς ἔκαμε καλὰ νὰ κάμῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἁμαρτάνει καὶ αὐτός. Οποῖος δὲν νουθετᾷ τὸν πλησίοντου νὰ φύγῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἁμαρτάνει. ἀμὴ τοῦτο γροικᾶται ὅταν εἶναι ἢ βοσκός του, ἢ φίλος του, ἢ γνώριμός του. Ο ἐξαγορεύτης πρέπει νὰ ἐρω-

Αν ἕνας ἄνθρωπος ἠμπορῇ νὰ μαθέξῃ ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ ἀλλονοῦ. Ποίαις, καὶ πόσαις εἶναι ἡ ἁμαρτίαις ὁποῦ φωνάζουν εἰς τὸν οὐρανόν. Ποιαις λόγονται ἁμαρτίαις ἐναντίον τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Αν μία ἁμαρτία εἶναι μεγαλήτερη ἀπὸ τὴν ἄλλην. καὶ Πόσοι εἶναι οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου. Κεφαλ. δ.

Η ἐκκλησία μας διδάσκει ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, ὅτι ἕνας ἄνθρωπος μετέχει ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ ἄλλου. καὶ τοῦτο γροικᾶται, ὄχι ὅτι ὅποιαν ὥραν ἁμαρτένῃ ἕνας ἄνθρωπος ἁμαρτάνῃ καὶ ὁ ἄλλος. ἢ ὅταν ἕνας κάμῃ μίαν ἁμαρτίαν, ἡ μισὴ εἶναι ἐκείνου ὁποῦ τὴν κάμνει, καὶ ἡ ἄλλη μισὴ τοῦ ἀλλουνοῦ· μόνον γροικᾶται τοῦτο, ὅταν μεσιτεύουσι κάποιαις ἀφορμαῖς· τουτέστιν, ὅταν συμβουλεύσῃ κανεὶς τὸν ἄλλον νὰ κάμῃ τὸ κρίμα, σὰν πῶς οἱ ἀρχιερεῖς τῶν ἑβραίων, ἐσυμβούλευσαν τὸν κοινὸν λαὸν διὰ νὰ σταυρώσουν τὸν Χριστόν. ὅταν τὸν ὁρίσῃ, σὰν πῶς ὁ Δαβὶδ ὥρισε νὰ σκοτώσουν τὸν Οὐρίαν. ὅταν συμφωνήσῃ μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ τὴν κάμνει. σὰν πῶς ὁ Παῦλος πριχοῦ νὰ γένῃ χριστιανὸς ἐσυμφώνιε μὲ ἐκείνους ὁποῦ ἐλιθάσανε τὸν ἅγιον Στέφανον. ὅταν κανεὶς κολακεύῃ, καὶ ἔπαινα ἐκεῖνον ὁποῦ κά-

καταστασία, διότι ὁ νοῦς τοῦ ὀκνιάρη δὲν ἡσυχάζη ποτὲ, μόνον ἀνακατώννεται εἰς πολλοὺς, καὶ ἀτόπους λογισμούς. φοβερὸς εἶναι ὁ λόγος ὁποῦ ὁ Χριστὸς φοβερίζει τὸν ὀκνιάρην ἄνθρωπον· ὅταν λέγῃ, κάθε δένδρον ὁποῦ δὲν κάμνει καρπὸν τὸ κόφτουσι, καὶ τὸ βάζουνε εἰς τὴν φωτιάν. ὁ αὐτὸς Χριστὸς ἐκεῖνον ὁποῦ ἔδωκε τὸ τάλαντον, καὶ δὲν τὸ ἐπραγματεύτηκε, μόνον τὸ ἔχωσε, τὸν κράζη πονηρὸν δοῦλον, καὶ ὀκνηρόν. ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος λέγει, ὅποιος ἠμπορεῖ νὰ κάμη καλλὸν, καὶ δὲν τὸ κάμῃ, ἁμαρτάνει. ὁ μοναχὸς δὲν πρέπει νὰ κάθεται ἀδιάφανος, διότι πᾶς ἀργὸς ἐν ἐπιθυμίαις, μόνον, ἢ νὰ ψάλλῃ, ἢ νὰ προσεύχοται, ἢ νὰ ὑπηρετᾷ ἄλλον ἀδελφὸν, ἢ νὰ κάμνῃ ἐργόχειρον, διότι ἀλλέως δὲν ἐλευθερώννεται ἀπ' αὐτὸ τὸ πάθος τῆς ὀκνηρείας, καὶ ἀπὸ ἄλλαις ἁμαρτίαις.

Αὐταῖς ἡ ἑπτὰ θανάσιμαις ἁμαρτίαις ἔχουν καὶ τὰ ἐναντία των. ἤγουν ταῖς ἑπτὰ ἀρεταῖς. τουτέστιν ἡ ὑπερηφανία, ἔχει ἐναντίαν τὴν ταπείνωσιν. ἡ φιλαργυρεία τὴν ἐλευθεριότητα. ἡ ζηλειὰ τὴν φιλαδελφίαν. ἡ λιξιὰ τὴν ἐγκράτειαν. ἡ πορνεία τὴν σωφροσύνην, καὶ ἡ ὀκνηρεία τὴν ἐπιμέλειαν. ἀμὴ διὰ αὐταῖς ταῖς ἑπτὰ ἀρεταῖς, καὶ διὰ ταῖς ἐπίλοιπαις, ἀρκετῶς ἐγράψαμεν εἰς τὸ περὶ ἀρετῶν.

ὀκνιάρην τὸν πέμπει εἰς τὰ μυρμήγγια νὰ μάθῃ, πῶς δουλεύουσι τὸ καλοκαίρι διὰ νὰ ἔχουσι πῶς νὰ ζήσουν τὸν χειμῶνα. Ὁ ὀκνιάρης ὁπίτι, ῥοῦχα, ἢ ἄλλην κατανιαὶ δὲν ἀποκτήζει, ψωμὶ δὲν χορτένει, μόνον κιτάζει εἰς ἀλλονῶν πόρτες, καὶ ἀλλονῶν ψωμὶ, αὐτὴ ἡ ὀκνηρεία εἶναι, λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ἀρχὴ τοῦ κακοῦ. ἀργία κακεργίας ἀρχή. ἔχει καὶ αὐτὴ ἡ ἀκηδία ὡσὰν κλαδιάτης. ἤγουν ταῖς ἄλλαις ἁμαρτίαις. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ ῥώμης λέγει, πῶς ἡ ὀκνηρεία ἔχει ἕξι κακαῖς. καὶ ἄσχημαις θυγατέραις. ἡ πρώτη κράζεται πονηρεία, διότι ὁ ὀκνιάρης πονηρεύεται εἰς τὸ κακὸν τοῦ κοπιαστῆ, ὅταν τὸν βλέπῃ καὶ κάμνει κανένα καλὸν εἰς τὸ ὁπίτι του. ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ἀπελπησία. διότι ὁ ὀκνιάρης ἀπελπίζεται, καὶ δὲν βάλλεται νὰ κάμῃ κανένα καλὸν, καὶ φοβᾶται μὴ πῶς καὶ δὲν ἐπιτύχῃ. τρίτη θυγατέρα τῆς ὀκνηρείας εἶναι ἡ μικροψυχία, καὶ εἶναι, ὅταν διὰ νὰ μὴν κρυώσῃ, νὰ μὴν ἀγρυπνήσῃ, νὰ μὴν κεπιάσῃ δὲν βάζεται νὰ κάμῃ κανένα καλόν. τετάρτη θυγατέρα εἶναι τὸ μῖσος. διότι φυσικὰ ὁ ὀκνιάρης μισᾶ, καὶ ἐχθρεύεται τὸν κοπιαστήν. ἡ πέμπτη κράζεται ἀμφιβολία. διότι ὁ ὀκνιάρης ἀμφιβάλλει, μὴ πῶς καὶ ἂν κοπιάσῃ χάσῃ τὸν κόπον του, μὴ πῶς καὶ ἂν σπείρῃ δὲν θερίσῃ, ἡ ἕκτη λέγεται ἀκαταστα-

ἔργον, τόσον ψυχικὸν, ὅσον καὶ σωματικόν. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν χρεία νὰ φυλάγεται καὶ ὁ κοσμικὸς ἄνθρωπος. ἀμὴ πλιότερον ἱερεῖς, οἱ καλογέροι, καὶ κάθε ἄνθρωπος ἐκκλησιαστικός. ἤγουν νὰ μὴν ἀμελοῦν νὰ συκώνονται εἰς τὸν ὄρθρον, νὰ διαβάζουν τὴν ἀκολουθίαν των, νὰ κάμνουν τὴν προσευχήν των, νὰ σπουδάζουν τὰ μαθήματά των, νὰ εἶναι ἐπιμελεῖς διὰ νὰ φύγουν τὴν κατάραν ἐκείνην ὁποῦ λέγει ὁ προφήτης· ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ποιῶν τὸ ἔργον κυρίου ἀμελῶς. Αὐτὴ ἡ ὀκνηρία φέρνει πολλαῖς κακωσύναις εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὕμνους εἰς τὴν ἀκολουθίαν, καὶ εἰς τὸν χορὸν, λογισμοὺς κακοὺς, καὶ ἄσχημους. ὁ ἅγιος Λέων ὁ ῥώμης λέγει, ὅτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δὲν κληρονομᾶται ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ κοιμοῦνται καὶ ὀκνεύονται, μόνον ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἀγρυπνοῦσι καὶ προσεύχονται· τὰ πατερικὰ μαρτυροῦσι πόσον κακὸν εἶναι ἡ ὀκνηρία, καὶ πόσους ἐνίκησεν ὁ διάβολος ἀμελεῖς, καὶ ἀπὸ πόσους ἐπιμελεῖς ἐνικήθηκεν. ὁ ὀκνιάρης μήτε διὰ λόγου του εἶναι καλὸς, μήτε διὰ ἄλλους. ὁ ὀκνιάρης ὁποῦ διὰ νὰ μὴν κρυώσῃ, τὸν χειμῶνα δὲν κάμνει τὸ ζευγάρειν, τὸ καλοκαίρει θέλει διακονεῖν, καὶ κανεὶς δὲν τοῦ θέλει δίδει. ἐπέρασα λέγει ὁ σοφὸς Σολομὼν ἀπὸ ἑνὸς ὀκνιάρη χωράφι, καὶ τὸ εἶδα γεμᾶτον ἀγκάθια. ὁ αὐτὸς σοφὸς τὸν ὀκ-

Κάποιος ἐθνικὸς ἐδίδασκε τοὺς μαθητάδες του ἔξαν ὀργίζωνται νὰ μὴν κάμνουν τίποτες κακὸν τῶν ἐχθρῶν των, ἂν δὲν διαβάζουσι πρῶτα τὰ εἰκοσιτέσσερα γράμματα ἕνα πρὸς ἕνα. καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμνεν ἀφορμὴν διὰ νὰ τοὺς περνᾷ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ πρὶχοῦ νὰ κάμουσι κανένα κακόν. Ὥστε ὁ ἄνθρωπος κρατιέται ἀπ' αὐτὸ τὸ αἰνήμερον θηρίον τῆς ὀργῆς, δὲν πρέπει νὰ κράζεται ἄνθρωπος, διότι δὲν στέκει εἰς τὸν νοῦν του, καὶ εἰς τὴν λογικὴν ὁποῦ τὸν ἔδωκεν ὁ Θεός. Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος, καθὼς ποῦ γράφει ὁ Μεταφραστὴς Συμεὼν ὥρισε τὸν βασιλέα Θεοδόσιον νὰ κάμῃ ἕνα νόμον, ὅτι εἴτι εἴπῃ ὁ βασιλέας ὄντας ὀργισμένος διὰ ζημίαν ἢ θανατὸν ἀνθρώπου, νὰ μὴν περνᾷ ὁ λόγος του ἂν δὲν περάσουν τριάντα ἡμέραις. ἔχει καὶ αὐτὴ ἡ ὀργὴ τὰ κλαδιά της, ἤγουν ταῖς ἄλλαις ἁμαρτίαις ὁποῦ ξεφυτρώννουν ἀπ' αὐτήν, θυμὸν, κραυγὴν, ὑβρισιαῖς, σκοτωμοὺς, πολέμους, βλασφημίαις, φιλανεικίαις, κατάκρισες, καὶ ἄλλαις πολλαῖς.

Ἀκηδία.

Ἡ ἀκηδία εἶναι μία ἀπὸ χὴ τῶν καλῶν ἔργων. ἤγουν ἡ ἀκηδία εἶναι μία ὀκνηρία μὲ τὴν ὁποίαν ὀκνεῖται ὁ ἄνθρωπος νὰ κάμῃ καλὸν ἔργον,

σκιμοῦσαν εἴδωλα. Ἐ τοῦ Μωϋσέως πρωτίτερα, ὅταν, ὀργίσθηκεν ἐναντίον ἐκείνων ὁποῦ εἰδωλολάτρησαν εἰς τὴν ἔρημον· τοῦ Φινεὲς ὅταν ἔσφαξε τὸν ἑβραῖον, καὶ τὴν Μαδιανίτισαν· τοῦ Παύλου ὅταν ἐτύφλωσε τὸν Ἐλύμαν τὸν μάγον, διότι ἐναντιεῖτον εἰς τὴν διδαχήν του. καὶ διὰ αὐτὴν τὴν ὀργὴν λέγει ὁ προφήτης, Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ἐτούτη ἡ ὀργὴ, ἁμαρτία δὲν εἶναι, μόνον ἀρετὴ, καὶ ἀρέτη τοῦ Θεοῦ. ἐδῶ διὰ αὐτὴν δὲν μιλοῦμεν μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ὁποῦ εἶναι μία ἀπὸ ταῖς ἑπτὰ ἁμαρτίαις, καὶ εἶναι ἐκείνη ὁποῦ γίνεται εἰς τὸ κακὸν τοῦ πλησίον, ὅταν κανεὶς ὀργίζεται, καὶ γυρεύγῃ νὰ δώσῃ, ἢ νὰ κάμῃ κακόν. διὰ αὐτὴν τὴν ὀργὴν μιλεῖ ὁ Παῦλος, καὶ ἀπ' αὐτὴν μᾶς διδάσκει νὰ φυλαγόμεσθαν ὅταν λέγει· κάθε ὀργὴ, καὶ θυμὸς ἂς λείπῃ ἀπὸ λόγουσας. καὶ ὁ δεσπότης Χριστὸς λέγει· ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει; Ἐ ὁ Σολομὼν, ὀργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους, αὐτὴ ἡ ὀργὴ, σὰν πῶς καὶ κάθε ἄλλη ἁμαρτία, χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεὸν, τὸν παρακινᾷ ἐναντίον ἀλλονῶν; συγγενῶν, φίλων, ἀδελφιῶν, καὶ τὸ χειρότερον ἐναντίον πατέρων, καὶ μητέρων. διὰ τοῦτο μᾶς διδάσκει ὁ Παῦλος ὅταν λέγῃ, μὴ ὀργίζεσθε εἰς ἀλλήλους.

συνοικοιτία. ἕκτον ἡ αἱμομιξία, ἕβδομον ὅταν κανεὶς μὲ ξένην, ἢ καὶ μὲ τὴν ἰδίαν του γυναῖκα βιάζῃ τὸν ἑαυτόν του, ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ γυρεύγει ἡ φύσις, ἢ μὲ λόγια ἄσχημα, ἢ μὲ γγιξίματα ἄτοπα, ἢ μὲ περισσὰ φαγητά, καὶ πιοτά, ἢ εὑρίσκεται εἰς ἱερωμένον τόπον. εἰς ὀλίγα λόγια, κάθε σαρκικὴ καὶ ἄπρεπη ἡδονή, καὶ θεληματικὴ ῥεῦσις ὁποῦ κάμῃ κανείς, εἶναι θανάσιμη ἁμαρτία, καὶ ἄλλαις ἀναφέρνονται εἰς αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν τῆς πορνείας.

Ὀργή.

Ἡ ὀργὴ εἶναι μία ἄτακτη ὄρεξις μὲ τὴν ὁποίαν ὀρέγεται, καὶ ἐπιθυμᾶ κανεὶς νὰ ἐκδικηθῇ ἀπὸ τὸν ἄλλον διὰ κανένα κακὸν ὁποῦ ἔλαβεν ἀπὸ ἐκεῖνον. Κάμνει χρεία εἰς ἐτοῦτο νὰ ἠξεύρομεν ὅτι εἶναι καὶ κάποια ὀργή, ἡ ὁποία εἶναι καλή, καὶ ἐπαινετή, καὶ εἶναι ὅταν κανεὶς ὀργίζεται διὰ θεϊκὸν ζῆλον εἰς δόξαν Θεοῦ. καὶ τοῦτο γίνεται ὅταν τινὰς βλέπῃ καὶ βλασφημᾶται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἢ ὑβρίζεται ἡ ἀρετή, ἢ γίνονται ἀταξίαις εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἀδικᾶται ὁ πτωχὸς καὶ ἀδύνατος, ἢ δὲν φυλάγονται οἱ νόμοι. τέτοιας λογῆς ὀργή, ἦτον τοῦ προφήτου Ἠλία ὅταν ἐκατάσφαξε τόσους ψευδοϊερεῖς, διότι ἀφῆκαν τὸν Θεόν, καὶ ἐπρο-

σκυ-

ὅτι ὅσον ὥραν κανεὶς εἶναι μεθυσμένος, ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ κράζεσαι, μόνον ζωντόβολον, καὶ ἀνδράποδον.

Πορνεία.

Η' πορνεία, ἡ λαγνία, ἡ ἀκολασία, εἶναι μία σαρκικὴ ὄρεξις, ὁποῦ κινᾶται ἀπὸ ἄπρεπαις ἐπιθυμίαις, συμφωνῶντας εἰς τοῦτο καὶ ὁ νοῦς, καὶ κάμνωντας ἐκεῖνο ὁποῦ ὀρεχθῆκεν ἡ σάρκα. Ὁ Παῦλος διδάσκει νὰ φεύγωμεν τὴν πορνείαν, διότι κάθε ἁμαρτίαν ὁποῦ κάμνει ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔξω τοῦ κορμιοῦ του. ἀμὴ ὅποιος πορνεύει ἁμαρτάνει εἰς τὸ ἰδιόν του κορμί. καὶ πάλιν λέγει ὁ αὐτὸς Παῦλος, πόρνοις καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεὸς, καὶ ὁ Δαβὶδ ἐξολόθρευσον πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. Πολλῶν λογιῶν λέγουν οἱ διδάσκαλοι πῶς πέφτει κανεὶς εἰς αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν, πρῶτον ἀνύπανδρος μὲ ἀνύπανδρον, κορασιὰν ἢ χήραν. δεύτερον μὲ πόρνην. τρίτον πανδρεμένος μὲ ἀνύπανδρον ἢ τὸ ἐναντίον. καὶ τοῦτο εἶναι μοιχεία. τέταρτον ὅταν εἶναι ἱερωμένον πρόσωπον, ἢ καλόγερος, ἢ καλογραία. τὸ ὁποῖον ἀκόμι ἔξω ἀπὸ τὴν πορνείαν εἶναι καὶ ἱεροσυλία διὰ τὸ τάξιμον τῆς ἱερωσύνης ὁποῦ ἔχουσι καμωμένον. πέμπτον ἡ τρισάθλια ἀρσενο-

ἡ ἠλιθιότης. ὅταν κανεὶς ἀφόντις ἀπὸ πολλοὺ
κρασὶν ὁποῦ ἔπιε εὐγένη ἀπὸ τὸν νοῦν του, καὶ κά-
μνει ὅτι τὸ διώξη, χωρὶς νὰ λογιάση τὶ κάμνει.
Τρίτον κακὸν εἶναι ἡ ἀσχημολογία, καὶ ἡ ἀδιαντρο-
πιὰ ὁποῦ ἔχει ὁ μεθυσμένος εἰς τὸ νὰ μιλῆ. τέ-
ταρτον εἶναι ἡ πολυλογία· διότι ὁ μεθυσμένος πάν-
τα θέλει νὰ μιλῆ λογιάζωντας πῶς ὅτι εἰπῆ τὸ
λέγει καλὰ, διὰ τὸ ὁποῖον τὸν γελοῦν καὶ τὰ
μικρὰ παιδία. πέμπτον τὸν παραγκινᾷ εἰς κα-
ρηβαρίαις εἰς ξερατοὺς, εἰς μολυσμοὺς, καὶ εἰς ἄλ-
λα ὅμοια. ἕκτον τὸν κάμνει πτωχὸν, καὶ διακο-
νιάρην· διότι ξοδιάζει τὸ τιποτέτου εἰς τὸ μεθύση,
καὶ ἄλλα νὰ ἀποκτήση δὲν τὸν ἀφήνη, καὶ ἔτζη
καταντᾷ γυμνὸς, καὶ καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Σολο-
μῶν ἐνδυμένος παλιόρουχα. πᾶς μέθυσος καὶ
πορνοκόπος ἐνδύσεται ῥακώδη. Κάποιος ἐθνικὸς
σοφὸς λέγει ὅτι οἱ παλαιοὶ λάκωνες εἶχαν συνή-
θειαν ὅταν ἔβλεπαν κανένα μεθυσμένον νὰ τρέ-
χη ἀπὸ τὰ ςενὰ ὡσὰν δαιμονιάρης, νὰ κράζουν
τὰ παιδία των, καὶ νὰ τῶν δειχνουν ταῖς ἀτα-
ξίαις, καὶ ταῖς ἀσχημιαῖς ὁποῦ ἔκαμνεν ὁ μεθυσ-
μένος ἐκεῖνος, καὶ τὸν ἐγελοῦσαν ὅλοι, μικροὶ καὶ
μεγάλοι, καὶ ἔδερναν ἀκόμι τὰ παιδία των ἐκεί-
νην τὴν ὥραν, ἀφορμὴν διὰ νὰ ἐνθυμοῦνται,
καὶ νὰ φυλάγωνται ἀπὸ τόσον ἄσχημον πρᾶγ-
μα. λέγει ὁ Βασίλειος εἰς τὸν κατὰ μεθυόντων,

ὅτι

ὄχι πῶς ζῇ διὰ νὰ τρώγη. ἡ λιξιὰ διώχνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὡσὰν ἐδίωξε τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν παράδεισον. δεύτερον τὸ κάμνει νὰ χάση τὰ πνευματικὰ χαρίσματα ὡσὰν ἔκαμε τὸν Ἠσαῦ, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ γεμίση τὴν κοιλίαν του ἀπὸ καμπόσην φακήν, δὲν τοῦ ἐκόψενα πωλήση τὴν εὐγένειαν ὁποῦ εἶχε, τὸ νὰ εἶναι πρωτογέννητος. τὸν κάμνει κατοικητήριον τῶν δαιμονίων, ὡσὰν τοὺς χοίρους ἐκείνους ὁποῦ ἐπνίγηταν εἰς τὴν λίμνην. παρακινᾶ τὸν δουλευτὴν ἐναντίον τοῦ ἀφεντός του, ὡσὰν πῶς ἐπαρακίνησε τοὺς ἑβραίους ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ ὁποῖον λέγει ἡ γραφή· ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. τὸν παρακινᾶ εἰς ἄσχημαις ἡδοναῖς, ὡσὰν ἔκαμε τὸν Λωτ ὁποῦ ἐκοιμήθην μὲ ταῖς θυγατέραις του. τὸν παρακινᾶ εἰς φονικὰ ὡσὰν ἔκαμε τὸν ἀσελγέστατον Ἡρώδην. διὰ τὸ πολὺ φαγητὸ, καὶ τὸ πολὺ πιοτὸ, λέγει ὁ Σολομὼν ὅτι ἐχαλάσθησαν πολλοί. καὶ ὁ Παῦλος λέγει, χήρα σπαταλῶσα ἤδη τέθνηκεν. Αὐτὴ ἡ λιξιά, ἡ λαιμαργία ἔχει πολλὰ, καὶ κακὰ κλαδιά. πρῶτον καὶ ἀρχὴν πολλῶν κακῶν, καὶ πλιὰ γλήγορα, χοιρίσιον παρὰ ἀνθρώπινον εἶναι τὸ μεθύσιν. εἰς τὸ ὁποῖον μεθύσι, κατὰ ποῦ λέγει ὁ Παῦλος, εὑρίσκεται ἡ παγκάκιστη ἀσωτία. δεύτερον κακὸν

ἡ ἠλι-

μαθμένη τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἢ τοῦ δείπνου. Δεύτερον ὅταν γυρεύγη φαγητὰ καὶ πιοτὰ ὄμορφα, καὶ ζυφερὰ· κριάτα, ψάρια, καὶ ἄλλα ὅμοια. Τρίτον ὅταν δὲν πεινᾶ, δὲν διψᾶ, καὶ μὲ τοῦτον ὅλον, ἀχανέωτου τρώγει. καὶ πίνει, ἢ διὰ νὰ κάμη χάριν τοῦ φίλου, ἢ διὰ νὰ μὴν πεινάση ἐκεῖ καὶ καμπόσην ὥραν, ἢ διὰ νὰ μὴν τὸ φάγη ἄλλος. Τέταρτον ὅταν τρώγη κανεὶς γλήγορα ὥσαν οἱ λύκοι διὰ νὰ μὴν τὸν περάση ὁ ἄλλος. ἡ ἁμαρτία δὲν στέκει τόσον εἰς τὸ φαγητὸν, ὅσον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ εἰς τὸν τρόπον ὁποῦ κανεὶς τρώγει. Πέμπτον, σφάλλει κανεὶς ὅταν φτιαίνη τὰ φαγητάτου μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, καὶ χασομερᾶ ἔξω ἀπὸ τὸ πρέπον, καὶ γυρεύγει πιπέρια, κρόκους, μυρωδίαις, καὶ ἄλλαις ὅμοιαις φλυαρίαις, καὶ τυρβάζη περὶ πολλὰ μὴ ὄντας ἀνάγκη· καὶ ξοδιάζουν τὸ τίποτέτους εἰς ἀνωφέλετα πράγματα. ἀπὸ ὅλα ἐτούτα χρεία νὰ φυλάγεται καὶ ὁ κοσμικὸς, ἀμὴ περισσότερον ὁ καλόγερος. καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἄνθρωπος, καὶ νὰ τρώγη ὄχι διὰ ἡδονὴν, μόνον διὰ ἀνάγκην. καὶ ὅταν γυρεύγη τὰ καλὰ φαγητὰ καὶ πιοτὰ, νὰ ἐνθυμᾶται, κατὰ ποῦ λέγει Ἰωάννης ὁ Κλίμακος, πῶς ὁ Χριστὸς εἰς τὸν σταυρὸν ἀπαίω διὰ ταῖς ἁμαρτίαις μας, ἢ πιε ξίδι μὲ τὴν χολὴν ἀνακατωμένον. Νὰ λογιάζη πῶς τρώγη διὰ νὰ ζήση, καὶ

ὄχι

τοὺς δὲν ἔκαμναν, καὶ ἐκώλυαν καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μὴν κάμουν διὰ νὰ σωθοῦσι. Τῆς ζηλίας ἡ μάννα εἶναι ἡ ὑπερηφανία, ὁ πατέρας της εἶναι ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ζηλιάν του ἐγκρέμνησε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἁμαρτίαν. τὰ παιδιά της εἶναι τὸ μῖσος, καὶ ἡ κατάκρισις. τὰ ψέματα, ἡ ἐπιορκίαις, οἱ φόνοι. διότι τὸν Καΐν ἄλλο δὲν τὸν ἐπαρακίνησε νὰ σκοτώσῃ τὸν ἀδελφόν του, μόνον ὁ φθόνος του. ὁποῖος θέλει νὰ λείπῃ ἀπ' αὐτὴν τὴν ζηλιὰν χρειάζεται μὲ ταπείνωσιν, καὶ μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην νὰ καταργήσῃ τὸν πατέρα, νὰ πνίξῃ καὶ τὴν μάννα, καὶ ἔτζη ἐν εὐκολίᾳ χαλᾷ καὶ τὸ κακὸν παιδὶν ὁποῦ εἶναι ἡ ζηλία.

Λιξιά.

Η λιξιὰ εἶναι μία θανάσιμη ἁμαρτία, κράζεται ἀκόμι λαικουδιά, λαιμαργία. ἐτοῦτη εἶναι μία ἐπιθυμία ἄπρεπη, καὶ ὄρεξις ἄτοπη, τοῦ φαγητοῦ, καὶ τοῦ πιοτοῦ.

Ἐτούτη ἡ ἁμαρτία γίνεται ὅταν κανεὶς δὲν εὐχαριστεῖται εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ πέμπει ὁ Θεός, καὶ δυνέται το πηγγίτου, μόνον γυρεύγει καλὰ φαγητὰ, καὶ καλὰ πιοτά, διὰ νὰ εὐφραίνη τὸν λάρυγγά του. Λέγουσι πῶς πέντε λογιῶν σφάλλει κανεὶς μὲ αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν. πρῶτον ὅταν δὲν αἰ-

μθύη

καὶ δὲν θέλει νὰ ἰδῇ τὸ καλὸν τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ἐκείνου ὁποῦ θερμένεται, τὰ καλὰ καὶ γλυκὰ φαγητὰ τοῦ φαίνονται ἄσχημα καὶ πικρά, τοῦ ζηλιάρη, τὸ καλὸν τοῦ ἀδελφοῦ του, τοῦ φαίνεται κακόν, καὶ ψεκτόν, καὶ τὸ ὀνειδίζει. ὁ ζηλιάρης ὁμοιάζει τοῦ σκύλλου, ὁποῦ κείτεται εἰς τὴν φάτνην, διότι ἐκεῖνος τὸ ἄχυρον δὲν τὸ τρώγει, καὶ ἐμποδίζει ἀκάμι καὶ τὸ ἄλογον νὰ μὴν φάγῃ. Ὁ ζηλιάρης εἶναι ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ, διότι ὅσον εἰς τοῦ λόγου του κάμνει τὸν Θεὸν κακοποιόν, ὁποῦ δίδει τὰ καλά του εἰς τοὺς ἀνθρώπους. καὶ καθὼς ὅσοι ἀγαποῦν τὸν Θεὸν ὅλα τοὺς συντρέχουν εἰς τὸ καλόν, κατὰ τὸ λέγει ὁ Παῦλος, ἐκ τοῦ ἐναντίου τοῦ ζηλιάρη, ὅλα τοῦ συντρέχουσιν εἰς τὸ κακὸν διὰ τὴν κακήν του προαίρεσιν. ὁ ζηλιάρης εἶναι κληρονόμος τῆς κατάρας ὁποῦ δίδει ὁ προφήτης ἐκείνων ὁποῦ λέγουσι τὸ κακὸν καλόν, καὶ τὸ καλὸν κακόν. ἤγουν, τοῦ, οὐαί. ὁ ζηλιάρης ἐμοιάζει τοῦ σκύλλου, ὁ ὁποῖος ζηλεύγει τοῦ ἄλλου τοῦ σκύλλου, ὅταν τὸν βλέπῃ καὶ κρατῇ εἰς τὸ στόματου κανένα κομμάτι κρέας, ἢ ἄλλο τίποτες. ὁ ζηλιάρης ὁμοιάζει τοῦ Ἰούδα, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἐφίλει τὸν Χριστόν, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸν ἐπούλισεν. ὁμοιάζει καὶ τῶν ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν ζηλίαν των ἐσταύρωσαν τὸν Χριστόν. ὁμοιάζει καὶ τῶν φαρισαίων οἱ ὁποῖοι, καλὰ ἀτεί-

Φθόνος.

Ο Φθόνος, ἤγουν ἡ ζηλία εἶναι ὅταν κανεὶς τὸ κακοφαίνεται νὰ πάθη καλὸν ὁ ἄλλος, καὶ τὸ καλοφαίνεται ὅταν πάθη κακὸν. τοῦτο γίνεται ὅταν βλέπει κανεὶς καὶ ὁ γείτονάς του, ἢ ἄλλος ἄνθρωπος ἔχει κανένα καλὸν τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ζηλιάρης δὲν τὸ ἔχη, ἢ τὸ ἔχη, ἀμὴ ζηλεύγει νὰ τὸ ἔχη καὶ ἄλλος. ὁ ζηλιάρης ὅταν ἰδῆ ἄλλον καὶ προκόβγη κτικιᾶ ἀπὸ τὸ κακόντου, καὶ τὸ ἔχει διὰ ἐδικήν του ἀδύναμιαν, Κάποιος παλαιὸς φιλόσοφος βλέποντας ἕνα ζηλιάρην ἄνθρωπον νὰ στέκεται πικραμμένος, ἐσίμωσε καὶ τὸν εἶπεν εἰς τὸ αὐτίν· ἀληθινὰ ἢ ἐσὺ ἔπαθες κανένα κακὸν, ἢ ἄλλος ἔπαθε κανένα καλὸν, ἀλλέως δὲν ἐστέκεσουν ἔτζη πικραμμένος. Ἡ ζηλία εἶναι μία κακότατη ἁμαρτία, μὲ τοῦτον ὅλον ἔχει ἕνα καλὸν εἰς τοὺς λόγουτης, διότι ἀρχηνᾶ νὰ κάμη τὸ κακὸν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὴν ἔχη. τήκει γὲν φθονερῶν, ὄμματα καὶ καρδίαν. καὶ καθὼς ἡ σκουριὰ τοῦ σιδέρου, ἄλλο δὲν χαλᾶ μόνον αὐτὰ τὸ ἴδιον σίδερον ὁποῦ τὴν ἔχει, ἔτζη καὶ ὁ φθονερὸς ἄνθρωπος ζηλεύωντας τοῦ ἄλλου, τὸν ἑαυτόντου χαλᾶ. Ἡ νυκτερίδα μισᾶ τὸ φῶς, διότις ἔχει κακὰ ἀμμάτια, ὁ ζηλιάρης τυφλαίνη

Ὁ φιλάργυρος μοιάζει τὴν κόλασιν, ἡ ὁποῖα ποτὲ δὲν λέγει, σώννει. Ὁ φιλάργυρος πρῶτα χαίνει λόγουτου, ἀπέκει ἀρχινᾶ νὰ κερδαίνη σάμματα, πρῶτα πιαίνεται, ἀπέκει πιαίνει. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ τοῦ Ματθαίου λέγει, πῶς ὁ φιλάργυρος πλιὰ γλήγορα δίδει τὰ κρεάτατου εἰς χαλασμὸν παρὰ τὰ σάμματά του. Ὁ μέγας Βασίλειος λέγει ὅτι οἱ πλούσιοι εἶναι κίτρινοι ὡσὰν καὶ τὰ φλουριὰ ὁποῦ φυλάγουσιν εἰς τὰ σακκούλιατων. πολλοὶ διδάσκαλοι λέγουσιν, ὅτι ἔτζη κολάζεται ὁ φιλάργυρος ὡσὰν καὶ ὁ φονέας. διότι ἐσκότωσε τὸν πτωχὸν, ὁποῦ ἠμπόρει νὰ θρέψη, καὶ δὲν τὸν ἔθρεψε. τοῦ φιλάργυρου ἄλλην καλέαν δὲν ἠμπόρει νὰ τοῦ δώση κανεὶς μόνον παρ᾽ ὅτου νὰ κερδαίνη, διότι ὅσον περισσότερο κερδαίνη, τόσον χειρότερος γίνεται. αὐτὴ ἡ φιλαργυρεία ἔχει πολλὰ κακὰ, καὶ ψυχρὰ παιδία. τὴν ἀσπλαγχνίαν, διότι ὁ φιλάργυρος δὲν δίδει ποτέτου ἐλεημοσύνην. τὴν ἁρπαγὴν, ἀταξίαν τοῦ νοῦτου, διότι ὁ φιλάργυρος πάντατου λογιάζει πῶς νὰ κερδαίση. τοὺς ὅρκους ὁποῦ κάμνη πουλῶντας καὶ ἀγοράζοντας. τοὺς καμάτους ὁποῦ παίρνει, τὰ ψέματα ὁποῦ λέγει. γίνεται προδότης τῆς ἀληθείας διὰ νὰ κερδήση σάμματα ὡσὰν ὁ Ἰούδας ἐπρόδοσε τὸν Χριστὸν διὰ νὰ κερδήση τὰ τριάντα γρόσια.

Φθό-

καὶ τοῦ νόμου τοῦ θεϊκοῦ διότι δὲν γίνεται οἰκτίρμων, καὶ εὔσπλαγχνος εἰς τὸν ἄλλον ἄνθρωπον, καθὼς γίνεται ὁ Θεὸς εἰς ἐκεῖνον. ὁ Παῦλος τὴν φιλαργυρίαν τὴν κράζει ῥίζαν ὅλων τῶν κακῶν. ὁ φιλάργυρος εἶναι ὡσὰν τὸν ὑδρωπικὸν, ὁ ὁποῖος ὅσον πίνει, τόσον περισσότερον διψᾶ. ὁ φιλάργυρος ποτέτου δὲν λέγει σώνει. ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος λέγει πῶς τοῦ φιλαργύρου τόσον τοῦ λείπει ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχει, ὅσον καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἔχει, διότι ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχει δὲν τὸ δουλεύεται. Εγνώρισα ἐγὼ ἄτοσμου ἄνθρωπον ὁποῦ εἶχε καμπόσαις χιλιάδες φλουριὰ μετρητά, μόνος του, χωρὶς γυναῖκα, χωρὶς παιδία, ἢ ἄλλης λογῆς δικούς· ἐτοῦτος ψωμὶν ἀπὸ τὴν ἀκρίβειαν του δὲν ἐχόρταινε, κακὰ νὰ φάγη, χειρότερα νὰ πιῆ, καὶ κακόστα νὰ ἐνδυθῆ, καὶ σὰν ἐπέθανεν ἀξομολόγητος, καὶ ἀδιόρθωτος, ἐπῆγαν τινὲς καὶ τὸν ηὗραν ὁποῦ ἐκίτετον, ἔχωντας τὰ χέρια του ἁπλωμένα εἰς τὰ σάμψα, καὶ τὸ στόματου γεμᾶτον φλουριά. εἶπα τὴν ἤθελα ἐγὼ, καὶ τὴν ψυχήντου εἰς τὰ χέρια τοῦ διαβόλου. διὰ ὅμοιους πλουσίους καὶ φιλαργύρους ἀληθινὰ καλότατα εἶπε κάποιος ποιητής· Ω τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης. ἤγουν ὦ πλούσιε. πλούσιος διὰ ἐκείνους ὁποῦ μέλλουσι νὰ σὲ κληρονομήσουν, καὶ πτωχὸς διὰ τὸν ἑαυτόνσου.

ὁ ἀσεβὴς ὑψώννεται, καὶ μεγαλαίνεται, ἀπέκει ἀπολεῖται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μετ' ἤχου. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ὑπερηφανίαν γένονται πολλαῖς ἄλλαις ἁμαρτίαις, ὑπόκρισις, αἰσχροκέρδεια, καύχησις, φιλονεικία, ἀσυμφωνία, πείσματα, καὶ ἄλλα.

Φιλαργυρία.

Ἡ Φιλαργυρία, ἢ πλεονεξία, εἶναι μία ἄτακτη ἀγάπη ὁποῦ ἀγαπᾷ κανεὶς νὰ ἔχῃ πολλὰ σάμενα, καὶ πολλὴν βιόν. Ὁ Παῦλος λέγει ὅτι ὁ φιλάργυρος εἶναι εἰδωλολάτρης. διότι καθὼς πῶς ὁ εἰδωλολάτρης ἀγαπᾷ, καὶ τιμᾷ τὰ εἴδωλα, καὶ ἔχει τὸ θάρρος του εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι ξύλα, καὶ πέτραις, καὶ δὲν τὸ ἔχει εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ἔτζη καὶ ὁ φιλάργυρος, πιστεύει εἰς τὸν πλοῦτόν του, θαρρεῖ εἰς τὸν πλοῦτον του, ἀγαπᾷ τὸν πλοῦτον του, καὶ χαίρεται εἰς ἐκεῖνον ὥσαν νὰ ἦτον θεός του. Ὁ φιλάργυρος ὅσον περισσότερα μαζώννει, τόσον πλειότερα σάμενα ἐπιθυμᾷ. Ὁ ἐκκλησιαστὴς λέγει ὅτι δὲν εἶναι κανένα μιαρώτερος πρᾶγμα ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν. διότι διὰ ὀνόματής γίνονται πολλὰ κακά. κλεψαῖς, ψευδορκίαις, σκοτωμοὶ, καὶ ἄλλα ὅμοια. ὁ φιλάργυρος εἶναι ἐναντίος τοῦ νόμου τοῦ φυσικοῦ, διότι ἀγαπᾷ νὰ παίρνῃ καὶ ὄχι νὰ δίδῃ,

καὶ

γένουν θεοὶ, καὶ μηδὲ καὶ τὸν Θεὸν ὁπου τοὺς ἔκαμε δὲν ἤθελαν νὰ τὸν γνωρίζουν διὰ μεγαλήτερόντων. ὁ ὑπερήφανος τὰ ἔχη μὲ ὅλους. μισᾶ τοὺς μεγαλητέρούς του, καθὼς ὁ διάβολος μισᾶ τὸν Θεὸν. διότι βλέπει καὶ δὲν εἶναι ἔτζη μεγάλος ὡσὰν τὸν Θεὸν. μισᾶ καὶ τοὺς μικρότερούς του, διότι φοβᾶται μὴν ξεπέση, καὶ γένη ὡσὰν ἐκεῖνοι. μισᾶ καὶ τοὺς ὁμοιούς του, διότι ἤθελεν νὰ εἶναι ἀπὸ ἐκείνους μεγαλήτερος. Ὁ ὑπερήφανος καταφρονεῖ τοῦ Θεοῦ. ἀντιστέκεται τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ὡσὰν ὁ Ἰούδας. ὁ ὑπερήφανος εἶναι υἱὸς τοῦ διαβόλου, διότι ὁ διάβολος εἶναι ὁ πατέρας τῆς ὑπερηφανίας. πολεμᾶ μὲ τὸν Θεὸν. κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται. Ὁ ὑπερήφανος εἶναι λωλλὸς, διότι γδύνει τὴν κυρὰν, καὶ στολίζει τὴν δουλεύτριαν, ὁπειδὴ καὶ γδύνει τὴν ψυχήν του καὶ στολίζει τὸ κορμί του. λωλλὸς εἶναι, διότι πουλεῖ διὰ μικρὰ, καὶ οὐδετιποτένια μεγάλα, καὶ ἀξαζόμια, ἐπειδὴ καὶ πουλεῖ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων. εἶναι ἀκόμι λωλλὸς ὁ ὑπερήφανος, διότι λογιάζει μὲ τὸ μεγαλεῖον του νὰ ἐπιτύχη ἐκεῖνο ὁπου ἠμπόρει νὰ ἐπιτύχη μὲ τὴν ταπείνωσίν του, καὶ δὲν ἠξεύρει ὅτι ὅποιος ταπεινώνεται ἐκεῖνος ὑψώνεται ὄχι ὅποιος μεγαλύνεται. ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με, λέγει ὁ προφήτης, ὄχι ὑψώθην. μάλιστα

σε, καὶ τοὺς εἶπε· τί μὲ δαίρεις; τὴν οἰκηείαν τὴν ἀφαίρεσιν, ὅταν καὶ αὐτός του ἐ προσδύχετον εἰς τὸν κῆπον, καὶ ἔλεγε, καὶ τοὺς ἀποςόλους του γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε. Αὐτὰ τὰ ἑπτὰ θανάσιμα κρίματα ἐξηγοῦμεν μὲ βραχυλογίαν ἕνα πρὸς ἕνα.

Υπερηφανία.

Η' ὑπερηφανία, ἤγουν ἡ ἀκαταδεξιὰ, καὶ τὸ μεγαλεῖον εἶναι μία ἁμαρτία ὅπου ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον, νὰ θέλη νὰ φαίνεται περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου εἶναι, καὶ νὰ καταφρονᾶ τοὺς ἄλλους. διότι ὁ ὑπερήφανος ἐπιθυμᾶ μίαν ὑψηλότητα, μίαν δόξαν, ἕνα πρωτεῖον, μίαν τιμὴν καλὴν, καὶ διηγραμμένην ὅπου δὲν τοῦ πρέπει. ἐτούτη ἡ ἁμαρτία συνηθᾶ νὰ γεννᾶται. ἢ ἀπὸ πολὺν πλοῦτον, ἢ ἀπὸ εὐγένειαν, ἢ ἀπὸ μάθημα, ἢ ἀπὸ ὀμορφάδα, ἢ ἀπὸ ἀφεντίαν, καὶ ἄλλα ὅμοια. τοῦτο ἐσυνέβηκε τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος ἠθέλησεν ἀπὸ τὸ μεγαλεῖόν του, νὰ γένη ὅμοιος τοῦ Θεοῦ ὅπου τὸν ἔπλασε, καὶ διὰ τοῦτο ἔχασε καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο· καὶ ἀπὸ φῶς ἔγινε σκότος, ἀπὸ ἄγγελος διάβολος. τὸ ὅμοιον ἔπαθε καὶ ὁ Αδὰμ μαζὶ μὲ τὴν Εὔαν. διότι ὑπερηφανεύθησαν τέτοιας λογῆς, ὅπου ἠθέλησαν νὰ γέ-

ἡ λιξιὰ τὸν σεληνιασμόν. ἡ πορνεία τὴν ψώραν. ἡ ὀργὴ τὸν δαιμονιάρην. ἡ ὀκνηρία τὴν ληθαργίαν. Αὐταῖς ταῖς ἑπτὰ ἁμαρτίαις ταῖς παρομοιάζουν ἀκόμι οἱ διδάσκαλοι, καὶ εἰς ἑπτὰ θηρία. ἡ ἀκαταδεξιὰ, καὶ τὸ μεγαλεῖον ὁμοιάζει τοῦ λιοντάρι. ἡ φιλαργυρία τὸν σκαντζόχοιρον. ἡ ζηλία τὸν σκύλλον. ἡ ὀκνηρία τὸ γομάρι. ἡ ὀργὴ τὸν λύκον. ἡ λαιμαργία τὴν αρκοῦδαν. Αὐταῖς ταῖς ἑπτὰ ἁμαρτίαις ταῖς ἀφανίσει ὁ Χριστὸς μὲ τὸ πάθος του, καὶ μὲ τὸν σταυρόν του. Τὴν ὑπερηφανίαν τὴν ἀφανίσει μὲ τὴν μεγάλην του ταπείνωσιν γενόμενος ταπεινὸς, καὶ ὑπήκοος μέχρι θανάτου, καὶ ἀκόμι μὲ τὸ νὰ νίψη τὰ ποδάρια τῶν μαθητάδων του. τὴν φιλαργυρίαν τὴν ἐξολόθρεψε μὲ τὴν μεγάλην του πτωχείαν, ἐπειδὴ καὶ καθῶς ἄτος του λέγει, δὲν εἶχε ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίναι. τὴν ζηλίαν πάλιν τὴν ἀφανίσει, ὅταν ἔλεγεν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίονσου ὡς σεαυτόν. Τὴν λαιμαργίαν τὴν ἐξολόθρεψεν, ὅταν ἀπάνω εἰς τὸν σταυρὸν ἔπε τὸ ξίδι αὐχκαπωμένον μὲ τὴν χολήν. τὴν πορνείαν τὴν ἔπνιξεν ὅταν ἔχυσε τὸ αἷμα του τὸ τίμιον ἀπὸ ταῖς δαρμοῖς ὁποῦ τοῦ ἔδωσαν ὁ Πιλᾶτος καὶ ὁ Ἡρώδης. τὴν ὀργὴν τὴν ἀφανίσε, ὅταν μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ἀποκρίθηκεν ἐκείνου ὁποῦ τὸν ἐκτύπησε

πλερώνη ὕστερα ἀπὸ τὸν θαυάζονται εἰς τὸν ἄλλον κόσμον μὲ παιδευσιν τῆς ψυχῆς του, ὥστε ὀπῦ διὰ μέσου προσευχῶν, λειτουργιῶν, ἐλεημοσυνῶν, καὶ μὲ ἄλλα καλὰ ἔργα νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὰ βάσανα, εἰς τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς σκηνὰς τῶν δικαίων, εἰς τόπον ἀναπαύσεως, κατὰ ποῦ διδάσκει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία.

Περὶ τῶν ἑπτὰ θανασίμων ἁμαρτιῶν.
Κεφ. γ.

Η' θανάσιμαις ἁμαρτίαις, ἡ ὁποίαις εἶναι ῥίζαις, καὶ ἀρχαῖς ὅλονῶν τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι ἑπτά. καὶ καθὼς ἀπὸ κακαῖς βρύσαις καὶ ἀπὸ κακὰ πηγάδια εὐγένει κακὸν, καὶ βλαβερὸν νερὸν, ἔτζι ἀπ' αὐταῖς ταῖς ἑπτὰ ἁμαρτίαις, εὐγένουν ἄλλαις κακαῖς, καὶ πολλαῖς ἁμαρτίαις. Ἀπὸ ἐτούταις, πρώτη εἶναι ἡ ὑπερηφανία. Δευτέρα ἡ φιλαργυρία. Τρίτη ὁ φθόνος. Τετάρτη ἡ λιξιά. Πέμπτη ἡ πορνεία. Ἕκτη ἡ ὀργή. Ἑβδόμη ἡ ἀκηδία. Αὐταῖς ἡ ἑπτὰ ἁμαρτίαις παρομοιάζονται εἰς ἑπτὰ κακαῖς ἀσθένειαις. Ἡ ὑπερηφανία τουτέστιν ἡ ἀκαταδεξιὰ, ὁμοιάζει τὸ πρίσμα. ἡ φιλαργυρία τὴν ὑδρωποσίαν. ἡ ζηλιὰ τὴν λέπραν. ἡ λι-

περνῶντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ξεσκεπασθῆ, καὶ κάμῃ μὲ ἀλάβειαν τὸν σταυρόν του, ἢ πάρει ἀντίδωρον, ἢ ῥαντισθῆ μὲ ἁγίασμα, καὶ ἄλλα ὅμοια καλὰ ὁποῦ ἔχει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία διὰ ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν. Εἰς κάθε θανάσιμην ἁμαρτίαν δύο πράγματα λογιάζονται. πρῶτον, τὸ σφάλσιμον ὁποῦ σφάλει ὁ ἄνθρωπος, παραβαίνοντας τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ ὁρίζει νὰ μὴν γένῃ ἡ ἁμαρτία. Λόγου χάριν· ὁ Θεὸς λέγει, μὴν κάμῃς φονικό, ὅποιος κάμῃ τὸ φονικὸ παραβαίνει τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Δεύτερον εἶναι ἡ παίδευσις, ἡ τιμωρία, καὶ ἡ ζημία ὁποῦ πρέπει νὰ πάθῃ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐφόνευσεν, ἢ ἔκλεψεν, τὸ πρῶτον σφάλσιμον, τὸ πρῶτον κακὸν, ὁποῦ εἶναι νὰ χάσῃ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὸ συμπαθᾷ ὁ Θεὸς τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν διὰ μέσου τοῦ ἱερέως, καὶ τὸ ἄλλο κακὸν ἀκόμι τῆς ἁμαρτίας, ὁποῦ εἶναι ὁ παιδεμὸς τοῦ σφάλτη, ἡ ὁποῖα εἶναι νὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον κόλασιν, τὴν ἀλλάσσει εἰς πρόσκαιρην τιμωρίαν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τὴν πλερώνῃ ἐκεῖνος ὁποῦ σφάλει, ἢ ἐδῶ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, κάμνοντας τὸν κανόνα ὁποῦ πρέπει νὰ ζήσῃ μὲ προσευχὴν, νηστείαν, ἐλεημοσύνην, δάκρυα, καὶ ἄλλα καλὰ ἔργα, εἰδὲ καὶ πεθάνῃ ἐξομολογημένος εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὸν

αἰωνίου κολάσεως, τετοιας λογῆς ἁμαρτίαις εἶναι, πονηρίαις, πλεονεξίαις, φθόνοι, ἔριδες, δόλοι, κακοηθείαις, καὶ ἄλλαις ὅμοιαις, διὰ ταῖς ὁποίαις λόγει ὁ Παῦλος· Οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες, ἄξιοι θανάτου εἰσὶν. ἤγουν ἄξιοι εἶναι νὰ στερεύουν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ κολασθοῦσιν, διότι ἡ θανάσιμη ἁμαρτία βγάζει τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἐλαφρὴ ἁμαρτία, τὴν ὁποῖαν κράζει ὁ εὐαγγελιστὴς ἁμαρτίαν οὐ πρὸς θάνατον, εἶναι ἐκείνη ὁποῦ κρυαίνει, καὶ ὀλιγοστεύει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀγάπην ἀποῦ πρέπει νὰ ἔχει εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὸν κάμνει νὰ πέση ἐν εὐκολίᾳ εἰς θανάσιμην ἁμαρτίαν. Αὐτὴ ἡ ἁμαρτία μοναχή της δὲν πέμπει τὸν ἄνθρωπον εἰς παντοτινὴν κόλασιν, καὶ συμπαθᾶται ἐν εὐκολίᾳ, καὶ μὲ ὀλίγον κανόνα. Τέτοιας λογῆς ἁμαρτίαις εἶναι τὸ πολὺ γέλασμα. ἡ ἀργολογία, ὁ φυσικὸς θυμὸς καὶ ἄλλα. δι' αὐταῖς ταῖς μικραῖς, καὶ συμπαθηταῖς ἁμαρτίαις λέγει ὁ προφήτης, παραπτώματα τὶς συνήσει. καὶ εἰς ταῖς παροιμίαις διαβάζομεν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας πέπτει ὁ δίκαιος, καὶ πάλιν ἐγείρεται. Αὐταῖς ἡ ἐλαφραῖς ἁμαρτίαις, λύονται ὅταν κανεὶς μὲ εὐλάβειαν προσκυνήσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἢ τὸν σταυρὸν, ἢ τὴν εἰκόνα τῆς παναγίας, ἢ πάρῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐπισκόπου. ὅταν περ-

κάμνει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ θέλημάτου, ἀφόντις φθάσῃ εἰς ἡλικίαν ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ ποῖον εἶναι τὸ κακὸν, καὶ ποῖον εἶναι τὸ καλόν.

Μὲ τὸ θέλημά του εἶπα, πρῶτον, διότι ἡ ἁμαρτία εἰς τόσον εἶναι ἁμαρτία, εἰς ὅσον εἶναι θεληματική. δεύτερον, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀτός την δὲν θέλῃ νὰ ἁμαρτήσῃ, κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν βιάσῃ, καθῶς τὸ ἀποδείχνει καλὰ ὁ ἑβραῖος Ἰώσηπος εἰς τὸ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, καὶ ὁ Χρυσόστομος Ιωάννης ὁμιλία εἰς τὸ, Οτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐδεὶς παραβλάψαι δύναται. καὶ ἄλλοι.

Αὐτὴ πάλιν ἡ πρακτικὴ ἁμαρτία μοιράζεται εἰς δύο. τὴν μίαν κράζουσι θανάσιμην, τὴν ἄλλην συγνωστήν, ἢ ἐλαφρήν. διὰ ταῖς ὁποίαις λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Ιωάννης. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον. οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστὶ, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον. καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν Ησαΐαν κεφάλ. δ. λέγει· Αἱ δὲ πρὸς θάνατον ἁμαρτίαι τῶν ἑκουσίως ἐξαμαρτόντων μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν, αἷμα προσαγορεύονται. Αμαρτία πρὸς θάνατον, ἤγουν θανάσιμη εἶναι ἐκείνη ὁποῦ θανατώνει τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν κάμνει ἐχθρὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄξιον τῆς αἰω-

τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀμαρτία, καὶ διὰ μέσου τῆς ἁμαρτίας πάλιν ὁ θάνατος. ἔτζη λέγει ὁ Ιερεμίας. Θάνατος ἀνέβη διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν ὑμῶν. θυρίδες γροικᾶ ταῖς αἴσθησές μας, καὶ γῆν τὴν ψυχήν μας, καὶ θάνατον τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ιωάννης λέγει. Πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία σαρκὸς, ἡ επιθυμία ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, αὐταῖς λοιπὸν ἡ αἴσθησες τοῦ κορμιοῦ, εἶναι πέντε· ὅρασις, ὄσφρησις, ἀκοὴ, γεῦσις, καὶ ἀφὴ ἤγουν τὸ κιτάζιμον, τὸ μύρισμα, τὸ ἄκουσμα, τὸ γεύσιμον, καὶ τὸ γγίξιμον. ὅταν λοιπον ὁ ἄνθρωπος, αὐταῖς ταῖς πέντε αἴσθησες τοῦ κορμιοῦ, καὶ ταῖς ἄλλαις πέντε τῆς ψυχῆς, ἤγουν νοῦν, διάνοιαν, δόξαν φαντασίαν, καὶ αἴσθησιν ταῖς δουλεύει καθὼς πρέπει εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ λέγει μετὸν προφήτην, ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψαλῶ σοι. καὶ εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, καὶ πάντα τα ἐντός μου. τότε ἡ αἴσθησες εἶναι ἀφορμὴ εἰς τὸ νὰ κάμη καλωσύναις, καὶ ἀρεταῖς, εἰδὲ καὶ ταῖς μεταχειρισθῆ κακὰ, καὶ εἰς ἄπρεπαις ὑπηρεσίαις, τότε τοῦ γίνονται ἀφορμὴ νὰ κάμη αὐταῖς ταῖς πρακτικαῖς ἁμαρτίαις διὰ ταῖς ὁποίαις γράφομεν ἐδῶ.

Πρακτικὴ ἁμαρτία λοιπὸν, εἶναι ἐκείνη ὁποῦ

λη νὰ ὑποταχθῇ, σαὶ πῶς βλέπομεν εἰς πολλοὺς σοφοὺς ἐθνικοὺς, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρες. Τόσον ὁπού ὁ ἄνθρωπος ὄντας ἐλεύθερος ἠμπορεῖ νὰ αἰτισαθῇ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὅσον δυνατὴ, καὶ ἐνεργὴς νὰ εἶναι, διότι ὁ Θεὸς τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου δὲν τὸ βιάζει. ἀλλὰ μηδὲ τὸ ἔχασεν, ἂν καλὰ καὶ νὰ ἐπαρέβηκες τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ μέσα εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ποῦ βλασφημοῦσι τινὲς ἀχάριστοι τοῦ Θεοῦ εἰς τόσην καλωσύνην. διότι ὁ Ησαΐας λέγει· ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου. καὶ ὁ ψαλμὸς, ἑκουσίως θύσωσοι. καὶ ὁ ἐκκλησιαστὴς· ἰδοὺ τίθημι πῦρ, καὶ ὕδωρ ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα εἰς ὃ ἂν θέλης. καὶ πάλιν. μακάριος ὅς τις ἠδύνατο παραβῆναι καὶ οὐ παρέβη. καὶ ὁ δεσπότης Χριστὸς· εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν τήρησον τὰς ἐντολάς.

Τὰ ὄργανα πάλιν διὰ μέσου τῶν ὁποίων γίνεται ἡ ἁμαρτία, ἄλλα δὲν εἶναι, μόνον ἡ αἰσθήσες τόσον ψυχικαῖς ὅσον καὶ σωματικαῖς, καὶ μάλιστα ἡ σωματικαῖς, ταῖς ὁποίαις ἀφέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ταῖς κυβερνᾷ, καὶ νὰ ταῖς ὑποτάσση εἰς τὸν λογαριασμὸν ἂν θέλη νὰ ἀπέχη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. διότι διὰ μέσου αὐτονῶν τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων, καθῶς ἀπὸ τὰ παραθύρια σεβαίνει εἰς τὸ σπίτιν ὁ ἥλιος, ἔτζη σεβαίνει εἰς

ἤγουν χωρὶς τὴν χάριν μας δὲν ἠμπορεῖτε νὰ κάμετε τίποτες.

Ἐτζύτην τὴν χάριν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἠμπορεῖ κάθε ἕνας διὰ τὸ αὐτεξούσιον, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὁποῦ ἔχει ἂν θέλη, νὰ τὴν δεχθῇ, καὶ νὰ τὴν χρειασθῇ, εἰς τὸ νὰ κάμη καλά, σαὶ πῶς ἔκαμεν ὁ Μακάριος Πέτρος ὁ ὁποῖος ἀφόντις ἐγύρντε καὶ τὸν ἴδεν ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὸ πάθος, ἤγουν ἀφόντις τοῦ ἔδωκε τὴν χάριντου διὰ νὰ ἐπιστρέψη ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἄρνησιν ὁποῦ ἤκαμεν, εὐγῆκεν ἔξω, καὶ ἔκλαυσε πικρῶς. εἰδὲ καὶ δὲν θέλη νὰ τὴν δεχθῇ. ἠμπορεῖ νά τὴν διώξη ἀπὸ λόγουτου, ὡσαὶ ἔκαμεν ὁ Κάϊν, ἢ καὶ ὁ Ἰούδας, ὁ ὁποῖος δὲν ἠθέλησε νὰ μετανοήσῃ, καὶ μάλιστα ὅταν τοῦ ἔλεγεν ὁ Χριστός· οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. μέ τοῦτον ὅλον διὰ νὰ χρειασθῇ κακὰ τὸ αὐτεξούσιον του, καὶ νὰ ἀντισαθῇ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἔμεινεν ἀμετανόητος. τὸ ὅμοιον λέγω καὶ διὰ τοὺς λῃστάδες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἕνας διότι ἐμεταχειρίσθηκε καλὰ τὸ αὐτεξούσιόν του, καὶ ἐδέχθηκε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἐσώθηκεν. ὁ ἄλλος ἐκολάσθηκε διότι δὲν ἔκαμεν ὡσαὶ τὸν πρῶτον, μόνον ἐναντιώθηκε τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἐτοῦτο τὸ αὐτεξούσιον κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἀναγκάσῃ ὅταν αὐτός του ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλη

τορικὴν ἁμαρτίαν, καὶ τοῦτο διὰ προνόμιον, καὶ μαρικὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ἀπὸ ἐκείνην.

Περὶ τῆς πρακτικῆς ἁμαρτίας.
Κεφ. β.

Θέλοντας νὰ εἰποῦμεν διὰ τὴν πρακτικὴν ἁμαρτίαν, χρεία πρῶτον νὰ εἰποῦμεν εἰς συντομίαν διὰ τὸ αὐτεξούσιον τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς ἁμαρτίας ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν τὸ δουλεύῃ καλά. Ὁμοίως καὶ διὰ ταῖς αἰσθήσες, ἡ ὁποίαις εἶναι ὄργανα, καὶ μεσιτεύουν διὰ νὰ γένῃ ἡ ἁμαρτία ὅταν ταῖς χρειασθῇ κακά, καὶ πάλιν ὅταν ταῖς χρειασθῇ κανεὶς καλὰ νὰ κάμνῃ τὴν ἀρετήν, καὶ τὴν καλωσύνην. λοιπόν.

Τὸ Αὐτεξούσιον εἶναι αὐτοκινησία ψυχῆς εἰς ἀρετήν, ἢ εἰς κακίαν. ἤγουν. τὸ αὐτεξούσιον εἶναι ὅταν ἡ ψυχὴ ἀπὸ λόγου της προκινᾶται νὰ κάμνῃ τὸ καλόν, ἢ τὸ κακόν.

Ὁ ἄνθρωπος ἂν καλὰ καὶ νὰ εἶναι ἐλεύθερος, ὅμως δὲν ἠμπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ τὸ αὐτεξούσιόν του εἰς κανένα ἔργον καλόν, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι ἄξιον, νὰ πάρῃ διὰ ἀντιμοιβὴν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἂν δὲν προφθάσῃ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. διότι λέγει ὁ Χριστός, Χωρὶς ἐμένα, ἤγουν

ἡ ζωή. Θάνατος εἶδε, λέγει ὁ ἅγιος Κυριλλος, ὄχι ἐκεῖνος ὁποῦ χωρίζει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ σῶμα, μόνον ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεόν.

Αὐτὴ ἁμαρτία εἶναι δύο λογιῶν· προπατορικὴ, καὶ πρακτική. ἡ πρακτικὴ πάλιν μοιράζεται εἰς δύο, εἰς θανάσιμην, καὶ συγγνωστήν. Προπατορικὴ ἁμαρτία εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποῖαν ἔχομεν ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ, καὶ τὴν Εὔαν τοὺς προπάτοράς μας, καὶ διατὶ κατεβαίνη εἰς ἐμᾶς ἀπὸ ἐκείνους τοὺς προπατοράς μας, κράζεται προπατορική. Διότι τὴν ἁμαρτίαν ὁποῦ ἔκαμαν ἐκεῖνοι ὄντας μέσα εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἔφαγαν ἀπὸ τὸ φυτὸν ὁποῦ ὁ Θεὸς τοὺς εἶπε νὰ μὴν φάγουν. διὰ τὸ ὁποῖον τοὺς ἔδιωξεν ἀπ' αὐτὸν τὸν παράδεισον, αὐτὴν λέγω τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν γεννηθοῦμεν ἐμεῖς εἰς τὸν κόσμον ἐτοῦτον τὴν φέρνομεν αἰτάμαμας.

Αὐτὴ προπατορικὴ ἁμαρτία ξεγέννη, καὶ παντάπασιν ἀφανίζεται εἰς τὸ βάπτισμα. Ἀπ' αὐτὴν τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν οὔτε ἔγλυσε κανεὶς ἄνθρωπος, οὔτε βολῆ νὰ γλύσῃ. διότι κατὰ ποῦ λέγει ὁ Παῦλος, ὅλοι ἁμαρτήσαμεν εἰς τὸν Ἀδὰμ, βγάζωντας μίαν καὶ μόνην τὴν παναγίαν παρθένον Μαρίαν ὁποῦ δὲν ἐπληγώθηκεν ἀπ' αὐτὸ τὸ φίδι τὴν προπα-

πράγματα τοῦ κοσμου καλήτερα παρὰ τὸν Θεὸν αὐτόν.

Ἀπὸ τὰ ὀνόματα ἀκόμι ὁποῦ τῆς δίδει ἡ θεία γραφὴ, ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβῃ, τὶ κακὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία, καὶ τὶ κακὸν κάμνει. ἡ ἁμαρτία κράζεται μῶμος, τουτέστιν ἀτζαλλιά, διότι ἀτζαλλώνει καὶ ἀσχημίζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. ὅλη καλὴ ἡ πλησίονμου, καὶ μῶμος ἐν σοὶ οὐκ ἔστι. καὶ ὁ προφήτης μακάριοι οἱ ἄμωμοι τουτέστιν οἱ ἀναμάρτητοι. λέγεται ἀνομία. τὴν ἀνομίανμου ἐγὼ γινώσκω. λέγεται παράβασις, λέγεται κακία. μετανόησον ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης. λέγεται μίασμα, πονηρία, καὶ ἄλλα πολλά.

Ο σκοπὸς τῆς ἁμαρτίας εἶναι νὰ θανατώσῃ τὸ ἄνθρωπον, καὶ εἰς τὴν ζωήν του, καὶ ἀφόντες πεθάνη. εἰς τὴν ζωὴν τὸν θανατώνει διότι σκοτίζει τὸν νοῦντου διὰ νὰμὴν γνωρίζῃ τὴν ἀλήθειαν. τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶνμου λέγει ὁ προφήτης, καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. ἀπὸ ἕνα κακὸν τὸν ῥίχτη εἰς ἄλλο. ὁ ῥυπωμένος, ῥυπωθήτω ἔτι. ὕστερα πάλιν ἀφόντις πεθάνη τοῦ προξενᾶ ἄλλον θάνατον, διότι τὸ κέντρον τῆς ἁμαρτίας θάνατος. τουτέστι τὴν αἰώνιον κόλασιν, διότι ἀληθινὰ τότε πεθένη κανεὶς ὅταν πεθάνη εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ χωρισθῆ ἀπὸ τὸν Θεον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ζωή.

Ὄψιν κράζει ὁ διδάσκαλος τὴν προσβολὴν. εἴδωλον ἁμαρτίας τὸν συνδυασμόν· πῆραν τὴν συγκατάθεσιν, καὶ πρᾶξιν τοῦ ἔργου. τὰ ὁποῖα εἶναι σκαλιὰ τοῦ σατανᾶ, ὁποῦ πειράζει τοὺς ἀνθρώποις.

Τόσον ἄσχημον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἁμαρτία, ὁποῦ πρᾶγμα φυσικὸν ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔπλασεν ὁ Θεὸς δὲν βολῆ νὰ εἶναι, διὰ τοῦτο μηδὲ οὐσία εἶναι· διότι ἂν ἦτον καμία οὐσία ἀνάγκη νὰ ἦτον καμωμένη ἀπὸ τὴν πρώτην οὐσίαν, ὁποῦ εἶναι ὁ Θεός. καὶ νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ ἕνα ὄν, ἀπὸ τὸ ἄκρον ὄν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ Θεός, κατὰ ποῦ λέγει ὁ ἅγιος Διονύσιος εἰς τὸ περὶ θείων ὀνομάτων. δὲν εἶναι τὸ λοιπὸν ἡ ἁμαρτία καμία οὐσία, μόνον φθορὰ καὶ χαλασμὸς τῆς οὐσίας, καὶ τοῦ καλοῦ, καὶ καθότι εἶναι παράβασις τοῦ νόμου καὶ ἀσχημία, κάμνει τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον μπαίγνιον τοῦ σατανᾶ, καὶ τὸν στερέγει ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ χειρότερον μὴ ἠμπορῶντας αὐτὴ της νὰ βαστάξῃ πολὺν καιρόν, διότι μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ σύστασιν ἰδικήν της, παρευθὺς ὁποῦ νὰ γένῃ ἀφανίζεται, μὲ τοῦτον ὅλον ἐνεργᾷ παντοτινὰ καὶ δυσκολογιάστα κακὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον. κοντολογῆς, τότε γίνεται ἡ ἁμαρτία ὅταν κανεὶς συκώσῃ τὸν νοῦν του ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ τὸν γυρίσῃ εἰς τὰ κτίσματα, ἀγαπῶντας τὰ

πράγ-

πρὸς τὸν Θεόν· Τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός.

Ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς τοὺς τέσσερις βαθμοὺς μεσιτεύει ἕνα μεγάλο καλόν, μία βοήθεια ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅποιος θέλει νὰ τὴν δουλεύτῃ. Τὴν ὁποῖαν οἱ διδασκάλοι ἀκολουθῶντας τὸν μέγαν διδάσκαλον Παῦλον τὸν ἀπόστολον ὁμοῦ λέγει, οὐκέστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, τὴν κράζουν πάλην· τουτέστι πάλαιμα. καὶ ἐτοῦτο τὸ πάλαιμα γίνεται ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀφόντις τοῦ ἔλθῃ ὁ πειρασμὸς ἢ καὶ ὁ συνδυασμός, ἀπαλλάγει καὶ ἀντιστέκεται τοῦ πειρασμοῦ ὁποῦ τοῦ ἐπρόβαλεν ὁ ἐχθρός, καὶ πολεμᾶ μετ' ἐκεῖνον, ὄχι μὲ απαθιὰ καὶ δοξαρία, ἀμὴ μὲ προσευχήν, νηστείαν, ἐλεημοσύνην, καὶ ἄλλα καλὰ ἔργα. λογιάζωντας ὅτι ὅποιος κάμνει τὴν ἁμαρτίαν στερεύγεται τὸν Θεόν. Διὰ αὐτοὺς τοὺς τέσσερις βαθμούς, διὰ αὐτὰ τὰ σκαλιὰ τῆς ἁμαρτίας, κατὰ ποῦ ἐξηγᾶ Νικήτας ὁ Σερρῶν, μιλεῖ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ὅταν εἰς τὰ τετράστιχα τοῦ λέγῃ.

Ὄφις συνήρπασέ με· πλὴν ἀλλ' ἐχέθην.
Εἴδωλον οὐκ ἔστησα τῆς ἁμαρτίας.
Εἴδωλον ἔστη· πεῖραν, ἐκπεφεύγαμεν.
Βαθμοὶ τὰ δ' εἰσὶ τῆς πλάνης τοῦ δυσμενοῦς.

τία. μὲ τοῦτον ὅλον εἶναι πλέα φυλαμένος ὅποιος δὲν δώσῃ ὁλότελα τόπον τοῦ πειρασμοῦ, διὰ τὴν σκολίαν ὁποῦ ἔχομεν νὰ κλίνομεν εἰς τὸ κακόν. Ὁ τρίτος βαθμὸς κράζεται συγκατάθεσις, τουτέστι συμφώνησις, καὶ εἶναι ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀφόντις πειραχθῇ, καὶ λογιάσῃ καὶ τὸν πειρασμὸν συμφωνᾷ, καὶ λέγει τὸ ναί. καὶ τότε εἶναι ἁμαρτία, διότι εἰδὲ ἐπιθυμία καὶ ἡδονή. Ὁ τέταρτος βαθμὸς, καὶ ἀπὸ ὅλοις χειρότερος εἶναι ἡ πρᾶξις. ἤγουν, αὐτὸ τὸ κάμωμα τῆς ἁμαρτίας, πορνεία. φόνος, ἁρπαγὴ, καὶ ἄλλα. αὐτοὶ οἱ τρόποι τοῦ ἁμαρτάνειν κράζουνται βαθμοὶ, ἤγουν σκαλιὰ, διότι ἐκεῖνος ὁποῦ ἁμαρτάνῃ, καθὼς εἶπα, ἀπὸ τὸν ἕνα βαθμὸν ἀνεβαίνει εἰς τὸν ἄλλον. Παράδειγμα ἔχομεν διὰ τοὺς τέσσερις ἐτούτους βαθμοὺς εἰς τὴν ἁμαρτίαν ὁποῦ ἔκαμεν ὁ προφήτης Δαβὶδ, εἰς τὸ πρῶτον τῶν βασιλειῶν κεφάλ. ιβ. ἐτούτου τοῦ ἦλθε πρῶτα ὁ πειρασμος νὰ μεθέξῃ μὲ τὴν ξένην γυναῖκα. λογιάζοντας γιὰ μιὰ αὐτὸν τὸν κακὸν πειρασμὸν, καὶ σμίγοντάς τον μὲ τὸ νοαῦτου, τοῦ ἐκαλοφαίνηκεν καὶ εἶπε τὸ ναί, συμφωνῶντας μὲ τὸ πειρασμὸν ἐκεῖνον, καὶ ἔτζη ἔκαμε καὶ τὸ τέταρτον ὁποῦ εἰδὲ τὸ ἔργον. τουτέστιν ἁμάρτησε μὲ τὴν ξένην γυναῖκα. διὰ τὸ ὁποῖον ὁ αὐτὸς προφήτης πάντα τοῦ ἔκλαιε, καὶ ἔλεγε

περὶ

εἶναι ἁμαρτία, διότι ὄχι ὅποιος πειράζεται ἀπὸ τὸ διάβολον ἁμαρτάνει, ἐπειδὴ καὶ πολλοὶ ἐπειράχθησαν, ἀμὴ τὸν ἐνίκησαν, καὶ καθημερινὸν τὸν νικοῦσιν. ἀλήθεια ὅποιος ἀφόντις πειραχθῇ δώσῃ τόπον τοῦ κακοῦ λογισμοῦ, καὶ κάμῃ τὸ θέλημα τοῦ ἐχθροῦ, ἐκεῖνος ὁμαρτάνει διότι αὐτὸ πᾶμα μὲ τὸν πρῶτον βαθμὸν, ἤγουν τὴν προσβολὴν, πειράζεται καὶ τοὺς ἐπιλοίπους. Αὐτὴ προσβολὴ, αὐτὸς ὁ πειρασμὸς, ἀλλέως δὲν διώχνεται μόνον μὲ προσευχὴν καὶ νηστείαν, κατὰ πῶς διεβάζομεν εἰς τὸν θαυμαστὸν ἐκεῖνον μέγαν κανόνα. ἤγουν. Ἄν σοι προσβάλλῃ ὁ ἐχθρὸς, προσευχῆτε καὶ νηστεία ἐκ ποδῶν ἀποκρηθήτωσοι. Αὐτὴν τὴν προσβολὴν κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ἠμπορῇ νὰ τὴν φύγῃ. Ὁ δεύτερος βαθμὸς, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου γίνεται ἁμαρτία, λέγεται συνδυασμὸς, ἤγουν ἕνωσις, ἢ σμίξιμον, ἢ λόγιασις, καὶ εἶναι τοῦτος εἶναι ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν διώχνῃ τὸν πειρασμὸν ἐκεῖνον ὁποῦ τοῦ ἐπρόβαλεν ὁ σατανᾶς, ἀμὴ στέκει καὶ τὸν λογιάζῃ μὲ τὸν νοῦν του, καὶ τὸν σμίγῃ μὲ τοῦ λογουτζου, καὶ τοῦ καλοφαίνεσαι. Ἀλήθεια ὅταν κανεὶς αὐτὸν τὸν πειρασμὸν τὸν λογιάσῃ, ὄχι διὰ νὰ τοῦ καλοφανῇ, καὶ νὰ τὸν κρατήξῃ μὲ τοῦ λόγου του, μόνον διὰ νὰ λογιάσῃ τὴν ἀχρημιαν τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὴν πονηρίαν τοῦ ἐχθροῦ, τότε δὲν εἶναι ἁμαρτία.

Γίνεται ἀκόμι ἡ ἁμαρτία μὲ ἔργον, καὶ εἶναι αὐτὸ τὸ ἔργον ὁποῦ κάμνει ὁ ἄνθρωπος ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν· καὶ τὸν λόγον. καὶ τοῦτο εἶναι κλεψία, πορνεία, φόνος, καὶ ἄλλα πολλά. καὶ ἂν καλὰ καὶ ἐπιθυμία εἶναι ἁμαρτία, ὁ λόγος ἁμαρτία, καὶ τὸ ἔργον ἁμαρτία, ὅμως τοῦτο γροικᾶται ὅταν γίνονται χωριστὰ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὄχι ὅταν γίνοιται καὶ τὰ τρία αὐτάμα, τότε νὰ γίνονται τρεῖς ἁμαρτίαις. διότι ὅταν κανεὶς κάμη τὸ ἔργον, ἤγουν ἐπόρνευσε, δὲν ἐξετάζονται εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐπόρνευσε, τρεῖς ἁμαρτίαις, χώρια τῆς ἐπιθυμίας, χώρια τοῦ λόγου, καὶ χώρια τοῦ ἔργου μόνον τοῦ ἔργου, τουτέστι τῆς πορνείας.

Διὰ νὰ γένη ἡ ἁμαρτία λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι ὅτι τέσσερα πράγματα συντρέχουσι. Τὸ ἕνα κράζεται προσβολή, τὸ ἄλλο συνδυασμός, τὸ τρίτον συγκατάθεσις, τὸ τέταρτον πρᾶξις. Εἰς ἐτοῦτα τὰ τέσσερα μεσιτεύει μιὰ καλωσύνη, μία ἀρετή, τὴν ὁποίαν κράζουσι, πάλην. ἤγουν πάλαιμα.

Τὸ πρῶτον, ἤγουν ἡ προσβολή, ἡ ὁποία γίνεται διὰ τῆς ὄψεως, εἶναι ὁ πειρασμὸς ὁποῦ προβάλλῃ, καὶ πειράζη τὸν ἄνθρωπον ὁ σατανᾶς διὰ νὰ κάμη τὴν ἁμαρτίαν. ἐτούτη ἡ προσβολὴ ἂν καλὰ καὶ ἀτήτης νὰ εἶναι φυσικὰ κακή, διότι γεννᾶται ἀπὸ τὸν διάβολον· ὅμως ἀτήτης δὲν

εἶ

ται ἵνα μὴ γένηται κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀνόμημα. διότι κατὰ ποῦ ἐξηγᾷ ὁ μέγας Βασίλειος αὐτὸ τὸ ῥητὸν τῆς γραφῆς, ἡ συγκατάθεσις τῶν ἀσχήμων λογισμῶν, εἶναι τελεία ἁμαρτία. Καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀκόμι ψάλλομεν εἰς τὰ κατανυκτικὰ τοῦ τρίτου ἤχου. Πολλάκις τὴν ὑμνωδίαν ἐκ τελῶν, εὑρέθην τὴν ἁμαρτίαν ἐκ πληρῶν. τῇ μὲν γλώττῃ ᾄσματα φθεγγόμενος. τῇ δὲ ψυχῇ, ἄτοπαλογιζόμενος. Διότι ἐνδέχεται ὅταν κανεὶς ψάλλη μὲ τὸ σόμα, νὰ ἐπιθυμᾷ μὲ τὸν νοῦν του ἄτοπα πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει ὅταν κανεὶς προσεύχεται μὲ τὸ σίόμα, νὰ προσεύχεται καὶ μὲ τὸν νοῦν, καθὼς πῶς διδάσκει ὁ Παῦλος ὅταν λέγη. προσεύξομαι τῷ σόματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ.

Γίνεται ἡ ἁμαρτία, μὲ λόγον, διότι ὅταν κανεὶς ἐπιθυμήση μὲ τὸν νοῦν τὸ κακὸν, ἀπέκει τὰ λέγει καὶ μὲ τὸ σόμα, τότε κάμνει τὴν ἁμαρτίαν. καὶ μάλισα ὅταν σκανδαλίση καὶ τὸν ἀδελφόν του, διὰ τὸν Χρισὸς ἀπέθανε. Τέτοιαις λογῆς ἁμαρτίαις εἶναι, ἡ βλασφίαις, ἡ ψευδομαρτυρίαις, ἀσχημολογίαις, ὑβρισίαις κατάκρισες καὶ ἄλλα ὅμοια. ἡ ἁμαρτίαις γίνονται ἀκόμι μὲ τὸν λόγον χωρὶς ἐπιθυμίαν, μόνον ἀπὸ κακὴν συνήθειαν, καὶ κακὴν ἕξιν ἐκείνου ὁποῦ ταῖς κάμνει.

ἀποδείξωμεν, διότι ὅλοι ὅσοι ζιοῦσιν ὑπὸ κάτω εἰς νόμους τὸ ὁμολογοῦσι. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν κόσμον εἶναι πολλῶν λογιῶν νόμοι, Φυσικὸς, Θεῖος, πολιτικὸς, καὶ ἐκκλησιαστικὸς, ἐνδέχεται νὰ γίνονται καὶ σφάλματα ἐναντίον αὐτωνῶν τῶν νόμων. Διότι, ἂν ἴσως, εἶναι ποῦ λέγει ὁ ἀπόστολος εἰς τὸ δ. κεφάλ. πρὸς ῥωμαίους. ὅπου οὐκ ἔστι νόμος, οὐκ ἔστι παράβασις, φανερὸν, ὅτι, ὅπου ἔστι νόμος, συμβαίνει νὰ εἶναι τοῦ νόμου παράβασις, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἁμαρτία, ἤγουν τὸ κρίμα ὁποῦ κάμνει ὁ ἄνθρωπος παραβαίνωντας τὸν νόμον, ἐπειδὴ καὶ ἡ διάνοιά του πάντα κλίνει εἰς τὰ πονηρὰ, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ιωάννης λέγει· ἂν εἰποῦμεν πῶς δὲν ἔχομεν ἁμαρτίαν, ἐμεῖς ἀτοίμας ψεματεύομεν, καὶ δὲν λέγομεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὁ Ιάκωβος· πολλὰ πταίομεν ἅπαντες, Ομολογῶντας τὸ λοιπὸν πῶς εἰς τὸν κόσμον γίνονται ἁμαρτίαις, καὶ κατὰ αὐτὸ τὸ κακὸν ἡ ἁμαρτία, λέγομεν ὅτι κατὰ πῶς ἐξηγοῦν οἱ διδάσκαλοι.

Η ἁμαρτία εἶναι, ἢ ἐπιθυμία, ἢ λόγος, ἢ ἔργον ἐναντίον τοῦ Θείου νόμου.

Γίνεται ἡ ἁμαρτία, μὲ πιθυμίαν, διότι ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἁμαρτέψῃ μόνον μὲ τὸ νὰ ἐπιθυμήσῃ. χωρὶς νὰ εἰπῇ λόγον, ἢ νὰ κάμῃ ἔργον. καὶ διὰ τοῦτο ὁρίζει ὁ Θεὸς, καὶ λέγει· οὐκ ἐπιθυμήσεις, Καὶ πάλιν. Πρόσεχε σεαυ-

τῷ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΙΩΝ.

Επειδὴ καὶ ἐτοῦτον τὸν ὀλίγον κόπον τὸν κάμνομεν εἰς δόξαν Θεοῦ, διὰ τοὺς ἱερεῖς, καὶ οἱ ἱερεῖς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐκκλησιαστικῶς κυβερνοῦσι καὶ βόσκουσι, πρέπει νὰ τοὺς ἐλέγχουν διὰ ταῖς ἁμαρτίαις των, διὰ τοῦτο γράφομεν ἐν συντομίᾳ εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον περὶ ἁμαρτιῶν. καὶ πρῶτον ζητοῦμεν.

Ἂν εἶναι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ κράζεται ἁμαρτία. Τί πρᾶγμα εἶναι. Πόσα συντρέχουσι διὰ νὰ γένῃ ἡ ἁμαρτία. Ἂν εἶναι καμία οὐσία. Ποῖα εἶναι τὰ ὀνόματά της. Ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς, καὶ τὸ τέλος της, καὶ Πόσων λογιῶν εἶναι.

Κεφαλ. α.

Ὅτε πῶς εἶναι, δείχνεται, καὶ πολιτεύεται εἰς τὸν κόσμον αὐτὸ τὸ κακὸν ὁποῦ πράζεται ἁμαρτία, κανεὶς δὲν τὸ ἀρνιέται, οὔτε χρεία νὰ τὸ

γον, ϗ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἔργου, ἂν θέλωμεν νὰ γενοῦμεν κληρονόμοι τῆς βασιλείας του. εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, λέγει, τήρησον τὰς ἐντολάς.

Τελειώννωντας λοιπὸν, καὶ συμπεριμαζώννωντας τὸ ὅλον εἰς συντομίαν λέγω, ὅτι ὅλαις αὐταῖς ἡ δέκα ἐντολαῖς εὑρίσκονται βαλμέναις, καὶ συμμαζωμέναις εἰς αὐταῖς ταῖς δύο, εἰς ταῖς ὁποίαις δύο ἐντολαῖς λέγει ὁ Χριστὸς, ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

Ἡ πρώτη ἐντολὴ εἶναι, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, μὲ ὅλην σου τὴν καρδίαν, καὶ μὲ ὅλην σου τὴν ψυχὴν, καὶ μὲ ὅλον σου τὸν νοῦν, ἀπάνω εἰς ὅλα, καὶ περισσότερον ἀπὸ ὅλα;

Ἡ δευτέρα· Καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Καὶ τὸν γείτονά σου, τουτέστι κάθε ἄνθρωπον, καὶ τὲ καλὸν, καὶ τὲ κακὸν, ὡσὰν καὶ τὸν ἑαυτόν σου. Καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ σὺ μισᾷς, ἄλλουνοῦ νὰ μὴν τὸ κάμῃς. μάλιστα κατὰ τοῦ διδάσκει ὁ Χριστὸς, ἔτι καλὸν θέλομεν νὰ μᾶς κάμνουσιν οἱ ἄλλοι, ϗ ἐμεῖς νὰ κάμνωμεν ἐκείνων τὸ ὅμοιον. τὸ ὁποῖον εἶναι φυσικὸς νόμος καὶ, Γραπτὸς, καὶ εὐαγγελίου.

ἐκκλησία, καὶ αὐ ἐπιθυμήση, καίτε πανζεμένη, καίτε αὐὑπανζῆ ἀμαρτάνῃ ἐναντίον τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ.

Αμαρτάνουσιν ἀκόμι ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, ὅσοι εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν πτωχῶν τῶν δανείζουν σάμμα, ἀπέκει ἐπιθυμῶντας ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ἢ τὸ χωράφιν, ἢ τὸ ἀμπέλι, ἢ τὸ σπίτι τοῦ πτωχοῦ, διότι βρίσκεται (αὐ τύχῃ) σιμὰ εἰς τὸ ἐδικόντου, ἀναγκάζει τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον διὰ τὰ σάμμα ὁποῦ τοῦ ἐδάνεισεν ἀφορμὴν διὰ νὰ τοῦ πωλήσῃ ἢ τὸ χωράφιν, ἢ τὸ ἀμπέλιν, ἢ τὸ σπίτιν, μὴ ἐμπορῶντας ὁ πτωχὸς ἀλλιῶς νὰ πλερώσῃ τὸ χρέος του. διὰ τούτους τοὺς πλουσίους, καὶ ὁμοίους ἐτούτων λέγει ὁ προφήτης Ησαΐας· οὐαὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν, ἵνα τοῦ πλησίον ἀφέλωνταί τι. τουτέστι κακὸν τὸ ἐπάθασιν ὅσοι σμίγουν σπίτι, μὲ σπίτι, καὶ χωράφιν μὲ χωράφιν, διὰ νὰ ἁρπάζουν κάποιον τὶ τοὺ γειτόνου του.

Σφάλλουνε ἀκόμι εἰς αὐτὴν τὴν ἐντολὴν ὅσοι ἐπιθυμοῦν, καὶ πάσχουν μὲ παραστάτερον μηνιὸν, ἢ μὲ ψεματολογίαις, νὰ πάρουν τὸν δουλευτὴν τοῦ γείτονού των βλέποντας τον πῶς εἶναι καλὸς, καὶ ἐπιμελὴς δουλευτὴς, ἢ δουλεύτρια.

Επειτα καὶ ἄλλα ὅμοια κωλύοντας ὁ νομοθέτης Θεὸς, ὁρίζει νὰ φυλαγόμεσαν, καὶ ἀπὸ τὸ ἔργον,

Ο΄ δέκατος ὁρισμὸς θέλει νὰ μὴν ἐπιθυμήσῃς τὸ ξένον πρᾶγμα. κωλύει νὰ τὸ πάρῃς βιαστικῶς βάζωντας δυνατοὺς μεσίτες, ἂν καλὰ καὶ νὰ τὸ πλερώννης, οὔτε τὸ σπίτι, οὔτε τὸ χωράφιν, οὔτε ἄλλο τίποτες, ὅταν ὁ οἰκοκύρις δὲν θέλῃ ἰα στερευτῇ τὸ ἀποστατικόν του. διότι ὁ Αβαὰβ, καὶ ἡ Ιεζάβελ ἐπλερώνναν τὸ ἀμπέλι τοῦ Ναβουθαὶ, ἀμὴ ἐκεῖνος διότι ἦτον πατρικόν του πρᾶγμα, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ στερευτῇ, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ λέαινα Ιεζάβελ τὸν ἐλιθοβόλισεν.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐπιθυμία εἶναι δύο λογιῶν, ἡ μία σαρκικὴ, καὶ πορνικὴ, ἡ ἄλλη διὰ πράγματα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, διὰ τοῦτο καὶ ὁ νομοθέτης Θεὸς, ἐχώρισεν αὐταῖς ταῖς δύο ἐντολαῖς, ἂν καλὰ καὶ ἡ δύο νὰ ἔχουσι τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τοῦ, μὴν ἐπιθυμήσῃς, διότι ἄλλο εἶναι νὰ ἐπιθυμήσῃ κανεὶς τὸ ζῶον, τὸ σπίτιν, ἢ τὸ χωράφιν τοῦ γειτόνου του, καὶ ἄλλο νὰ ἐπιθυμήσῃ τὴν σάρκα του, ἡ ὁποία εἶναι ἡ γυναῖκα του. ἔσονται γὰρ φησιν οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Καὶ ἂν καλὰ καὶ ἡ ἐντολὴ νὰ λέγῃ, οὐκ ἐπιθυμήσῃς τὴν γυναῖκα, μιλῶντας μὲ τοὺς ἄνδρες, ὅμως αὐτὴ ἡ ἐντολὴ γροικᾶται, καὶ διὰ τὲς γυναῖκες. καὶ καθῶς κωλύει τὸν ἄνδρα νὰ μὴν ἐπιθυμήσῃ ἄλλην, ἔτζη θέλει μὴ δὲ ἡ γυναῖκα νὰ ἐπιθυμήσῃ ἄλλον ἄνδρα πάρεξ ἐκεῖνον ὁποῦ τῆς ἔδωκεν ἡ

ἐκ-

τὴν κλέψιαν, καὶ τὰ ἄλλα, κωλύουσιν ἀκόμι, καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν ὁποῦ γίνεται μόνον μὲ τὸν νοῦν, καὶ θέλουσι νὰ μὴν ἐπιθυμήσῃ τινὰς, οὔτε νὰ γυρεύῃ νὰ κάμῃ τὸ κακὸν, μήτε νὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ τὸ κάμῃ, ἂν καλὰ καὶ νὰ μὴν τὸ ἔκαμνεν· μήτε τοῦ ἔβαλεσε ποτὲ νὰ τὸ κάμῃ. διότι ὅταν κανεὶς μὲ τὸν νοῦν του, καὶ μὲ τὸ θέλημά του ἐπιθυμήσῃ, λόγου χάριν νὰ βρεθῇ μὲ ξένην γυναῖκα, ἢ νὰ πορνεύσῃ, ἢ νὰ σκοτώσῃ, ἢ νὰ κλέψῃ, ἂν καλὰ καὶ τὸ ἔργον νὰ μὴν τὸ κάμῃ, μὲ τοῦτον ὅλον σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν, κάμνει θανάσιμην ἁμαρτίαν, φόνου, μοιχείας, κλεψίας, καὶ χρεία νὰ τὴν ἐξομολογηθῇ. ἐτούτην τὴν ἐπιθυμίαν ἐκώλυεν ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλεγεν, ὅποιος ἰδεῖ γυναῖκα, μὲ σκοπὸν νὰ τὴν ἐπιθυμήσῃ, ἐκεῖνος μέσα εἰς τὴν ψυχήν του ἔκαμεν τὴν ἁμαρτίαν, διότι παρέβηκε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ λέγει, μὴν ἐπιθυμήσῃς τὴν γυναῖκα τοῦ γείτονός σου. ἂν ὁ Δαβὶδ δὲν ἤθελεν ἐπιθυμήσειν, δὲν ἤθελεν πάρειν τὴν ξένην γυναῖκα, καὶ ἔτζη δὲν ἔκαμνεν τὸν φόνον ὁποῦ ἔκαμεν, νὰ σκοτώσῃ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικός. διὰ τοῦτο καλὸν καὶ παρακαλλον εἶναι νὰ μὴν ἀφήνῃ κανεὶς ταμμάτιατου νὰ κιτάζουν ἐκεῖνο ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ τὸν βλάψῃ. διότι καθὼς ποῦ λέγει ὁ προφήτης, ὁ θάνατος σεβαίνῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῶν θυρίδων, ἤγουν τῶν ἀμματιῶν του.

Ὁ δὲ-

θρώπον, ἀμὴ νὰ κάμνουν καλὰ ἔργα, διὰ νὰ λάμπῃ τὸ φῶς των μπροστὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. καὶ καθῶς λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος, τὰ λόγια των νὰ εἶναι ἀρτυμένα μὲ τὸ ἅλας. ἤγουν φρόνιμα, διότι ἀλλιῶς ἀκούσουν θέλουν ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ προφήτης, τοῦτέστι· κακὸν τὸ ἐπάθατε ἱερεῖς, καὶ βοσκοὶ τῶν λαῶν, ὅτι διὰ ἐδικήν σας ἀφορμὴν βλασφημοῦν οἱ ἄνθρωποι τὸ ὄνομάμου.

Ἁμαρτάνουν ἀκόμι ὅσοι ἢ διὰ φιλίαν, ἢ διὰ κάκιαν, ἢ καὶ νικημένοι ἀπὸ τάσιμα, κάμνουν ὅρκον ψεύτικον, καὶ ψευδομαρτυροῦσιν.

Οἱ κριτάδες ἀκόμι ὅταν πέρνουσι τάσιμα, ἢ κανίσκια, καὶ κάμνουν ἀδικοκρισίαις, ἁμαρτάνουσιν ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς. διότι εἰς κάποιον τρόπον πωλοῦσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ γίνονται ψευδομάρτυρες. ἐτούτους τοὺς κριτάδες κλαίει ὁ προφήτης καὶ λέγει· κακὸν τὸ ἐπάθασιν ὅσοι κάμνουν ἀδικοκρισίαις διὰ τὰ δῶρα. οὐαὶ εἰ δικαιοῦντες τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων.

Τὶ κωλύουσιν ἡ ἐννάτη; καὶ δεκάτη ἐντολὴ, ὅταν λέγουσιν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὸ, καὶ τό. Κεφαλ. θ.

Αὐταῖς ἡ δύο ἐντολαῖς ὄξω ἀπὸ τὸ κάμωμα, ἤγουν τὸ φονικὸ. τὴν μοιχείαν, καὶ τὴν

θρόποις τοῦ ἀντιούτου, ὁποιοι εἶναι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ, καθιερωμένοι εἰς δούλευσιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῦτο λέγει αὐτός του διὰ μέσου τοῦ προφήτου· μὴ ἅπτεσθε τῶν Χριστῶν μου. ἤγουν μὴν ἐγγίζετε τοὺς ἱερεῖς μου, καὶ μὴν πονηρεύγεσθεν εἰς ἐκείνους, διότι ὁ ἀθετῶν αὐτοὺς ἐμὲ ἀθετεῖ. Αφήνω νὰ εἰπῶ ἐκεῖνον τὸν θαυμαστὸν λόγον τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, διότι ὅλοι τὸν ἠξεύρουσιν. ἔλεγεν ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος, ὅτι ἂν ἔβλεπε κανένα ἱερέα νὰ φταίσῃ εἰς κανένα πρᾶγμα, καὶ ἀπὸ τὰ κρυφότερα, πλιὰ γλήγορα τὸν ἤθελεν σκεπάσῃ μὲ τὸ βασιλικόντου φόρεμα διὰ νὰ τὸ εἰπῆ, ἢ νὰ τὸ φανερώσῃ τινός. μὲ τοῦτον ὅλον εἰς τόσην κακὴν συνήθειαν ἐκατήντησαν οἱ πολλοὶ εἰς τὸ νὰ κακολογοῦσιν, ὁποῦ ἂν δὲν ἰδοῦν καὶ τίποτες, διὰ νὰ ἔχουσι τὶ νὰ εἰποῦσι, πλάττουσιν ἀτοίτων. Καὶ τὸ χειρότερον ὁποῦ τὴν κατάκρισιν δὲν τὴν κρατοῦν διὰ θανάσιμιν ἁμαρτίαν, μὴ δὲ βάζουνταν εἰς τὸν νοῦν τως οἱ πολλοί.

Ναὶ, ἀμὴ ἐγὼ βλέπω λέγει, πῶς ὁ παπὰς κάμνει ἀταξίαις. ἔχει τὸν ἐξετατκήντου, τὸν ἐπίσκοπόν του, ἀνάφερέτουτο μὲ ὄμορφον τρόπον, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν σωφρονίσῃς, ὄχι νὰ τὸν κατηγορήσῃς. νὰ τὸν διορθώσῃς, ὄχι νὰ τὸν αἰσχροπιάσῃς. Πρέπει καὶ οἱ ἱερεῖς νὰ ζοῦν τακτικὰ καὶ φρόνιμα, καὶ νὰ μὴ δίδουν σκάνδαλον τῶν ἀν-

θρώ-

Θεὸς τὴν λέπραν, ὁποῦ ἦτον ἀνάγκη, νὰ τὴν
ἐβγάλουν ἔξω ἀπὸ τὴν συναγωγήν. Ἂν τὸ
λοιπὸν ἐκείνη τέτοιας λογῆς ἁγία γυναῖκα, καὶ
τέτοιας μεγάλου ἀνθρώπου ἀδελφή, μόνον διότι
ἁπλῶς ἐγόγγυσε, τὴν ἐπαίδευσε τόσον βαρέα ὁ
Θεὸς, ὁποῦ τὴν ἐλέπρωσεν ἢ ἐλώβιασε, καὶ ἦτον
χρεία νὰ τὴν ἀναμένουν ὥστε νὰ γιάνῃ τόσαις
χιλιάδες λαὸς τὶ ἀναμένουσι νὰ πάθουσιν ἐκεῖνοι
ὁποῦ καθημερινὸν συνηθοῦσι μάλιστα τὸ ἔχουσι
διὰ μάθημα νὰ κακολογοῦν τοὺς ἐκκλησιαστι-
κοὺς ἀνθρώπους, μὴν βάζοντας εἰς τὸν νοῦν των
πόσον μεγάλην ἀξίαν ἔχει ἕνας ἐπίσκοπος. πά-
λιν δὲ βάζομεν εἰς τὴν θείαν γραφὴν ὅτι, διὰ-
τὶ καὶ οἱ ἑβραῖοι ἐγόγγυσαν, καὶ ἐκαταλάλησαν
ἐναντίον εἰς τὸν Μοϋσῆ τοῦ πιστοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ,
ὥρισεν ὁ Θεὸς καὶ ἐβγῆκαν φαρμακερὰ φίδια,
καὶ τοὺς ἐδάγκαναν, καὶ παρευθὺς ἀπέθεναν. τὸ
ὁποῖον τὸ ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ δείξῃ καὶ ἐκει-
νῶν, καὶ ἐμᾶς, ὅτι καθὼς ἐκεῖνοι μὲ τὴν γλῶ-
σσαντως ἐφαρμάκευαν τὸν πλησίον των, ἔτζη ἔ-
πρεπε νὰ φαρμακευτοῦν καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ φίδια,
καὶ ἀπὸ ὄχενδραις. Καὶ κατὰ πῶς ἑνὸς στρατηγοῦ
τοῦ κακοφαίνεται νὰ δέρῃ κανεὶς τὸν στρατιώτην-
του, ἂν καλὰ καὶ νὰ εἶναι κακὸς, ἢ ἑνὸς βασι-
λέως τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἀπιστεύτου, ἔτζη κακο-
φαίνεται καὶ τοῦ Θεοῦ, νὰ κακολογᾶ κανεὶς τοὺς ἀν-
θρω

τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Τρίτον, κακὸν κάμνει ἐκεῖνος διὰ τὸν ὁποῖον μιλεῖ ὁ καταλαλητής, καὶ τὸν ὁποῖον κατακρίνει, σύρνωντας τὸ ὄνομά του εἰς κακόν. διὰ τὸ ὁποῖον γιαμιὰ γεννῶνται ἄλλα σκάνδαλα, καὶ ἄλλαις διαβολιαῖς. διὰ τοῦτο διδάσκει ὁ προφήτης καὶ λέγει νὰ κλίνομεν τὴν γλῶσσανμας ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ τὰ χείλημας νὰ μὴν μιλοῦν δόλους, καὶ κατάκρισες, διότι ἄνθρωπος γλωσσᾶς καὶ καταλαλητής, δὲν θέλει προκόψειν εἰς ἐτοῦτον τὸν κόσμον, λέγει ὁ αὐτὸς προφήτης· ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ τὸ χειρότερον ὅταν τέτοιας λογῆς ἄνθρωποι διὰ νὰ βεβαιώσουν τὴν κατάκρισιν ἐκείνην, ὀμνέουσι τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ. ἀπ' αὐτὴν τὴν κατάκρισιν πρέπει νὰ φυλάγεται καν(ε)ὶς ὅσον δύναται, καὶ μάλιστα νὰ προσέχῃ νὰ μὴν κατακρίνῃ ἱερεῖς, ἢ ἀρχιερεῖς, ἢ ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν ἄνθρωπον. διότι τότε παραβαίνει καὶ τὴν τετάρτην ἐντολήν, καὶ αὐτὴν τὴν ὀγδόλην, καὶ καθῶς τοῦ προβάτου δὲν τοῦ ἐδόθηκε νὰ κατακρίνῃ τὸν βοσκόντου, ἔτζη δὲν ἐδόθηκε τοῦ λαϊκοῦ νὰ κατακρίνῃ τὸν βοσκόντου τὸν ἱερέα, καὶ ἀρχιερέα.

Διαβάζομεν εἰς τὴν θείαν γραφὴν πάροντα ὅπου Μαριὰμ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσῆ ἐγόγγυσεν, καὶ ἐπαραμίλησεν ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ της τοῦ Μωϋσῆ τοῦ φίλου τοῦ Θεοῦ, τῆς ἔστειλεν ὁ

ςάμψα, ῥοῦχα, ἢ ἄλλα ὅμοια, τὰ ὁποῖα ἠμπορεῖ νὰ τὰ γυρίσῃ ὀπίσω μὲ δυσκολίαν· ἀμὴ εἰς τὴν κατάκρισιν. κινδυνεύει ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποῖαν εἶναι δύσκολον νὰ τὴν γυρίσῃ ὀπίσω. Τριῶν λογιῶν κατάκρισες εἶναι. ἡ πρώτη εἶναι ὅταν κανεὶς κατακρίνῃ τὸν ἀδελφόν του ψέματα, μὴ ἠξεύροντας τί λέγει. ἡ δεύτερη εἶναι, ὅταν εἰς τὴν κατάκρισιν ἐκείνην λέγῃ ἀλήθειαν, ἀμὴ τὴν λέγῃ μπροστὰ εἰς ἐκείνους ὁποῦ δὲν τὸ ἠξεύρουσι, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἐντροπιάσῃ. ἡ τρίτη κατάκρισις εἶναι ὅταν κανεὶς διὰ ζηλιαίντου, ἢ κάκιαν, κακολογᾷ τὴν ἀρετήν, καὶ προκοπὴν τοῦ ἄλλουνοῦ. Πάλιν ὅποιος κατακρίνῃ τὸν ἄλλον, κάμνει τρία κακά. τὸ πρῶτον κακὸν τὸ κάμνει τοῦ λόγουτου. διότι συκώνεται ἐναντίον εἰς τὸν ἀδελφόν του, ὡσὰν ὁ Καΐν εἰς τὸν Ἄβελ, καὶ γίνεται καταλάλος, καὶ φονιὰς τῆς τιμῆς του. τὸ δεύτερον κακὸν τὸ κάμνει ἐκείνου ὁποῦ τὸν ἀκούῃ, διότι τοῦ δίδει ἀφορμὴν νὰ μισήσῃ τὸν ἀδελφόντου διὰ ὃν Χριστὸς ἀπέθανε. καὶ ἀληθινὰ ὅποιος ἀκούει μετὰ χαρᾶς, καὶ χαίρεται εἰς τὴν κατάκρισιν καὶ ἀτιμίαν τοῦ ἄλλουνοῦ ἁμαρτάνει θανάσιμα, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει κάθε εἷς νὰ φυλάγῃ τὰ φτιάτου ὡσὰν ἀπὸ τῆς ἀσπίδας τὸ φαρμάκι, καὶ νὰ προσδέχεται διὰ νὰ μὴν μιλήσῃ τὲ στόματου, οὔτε νὰ ἀκούσουν τὰ φτιάτου

τὰ

Τὶ κωλύει ἡ ὀγδόη ἐντολὴ, Μὴν ψευδομαρτυρήσεις. Κεφ. η.

Αὐτὴ ἡ παραγγελία τοῦ Θεοῦ, ὁρίζει νὰ μὴν κάμνωμεν ὅρκον ψεύτικον μπροστᾶ εἰς τὸν κριτὴν, ἢ ἀναμεσόνμας, ἢ μπροστᾶ εἰς ἄλλης λογῆς προεστῶτα, ἤγουν νὰ μὴν μαρτυρήσῃ κανεὶς ψέματα εἰς τὸ κακὸν τοῦ γειτόνουτου, καὶ εἰς τὴν ζημίαντου. ἀλλὰ μηδὲ πρέπει νὰ ψευδομαρτυρήσῃ κανεὶς διὰ νὰ κάμῃ καλὸν τοῦ φίλουτου, ἢ ἄλλου τινὸς, ὡς κάμνουσιν οἱ πολλοὶ, λογιάζοντας πῶς δὲν εἶναι κρίμα νὰ ψευδομαρτυρήσῃ κανεὶς διὰ καλόν. ἡ ψευδομαρτυρία πάντα εἶναι κρίμα, εἴτε διὰ καλὸν πρᾶγμα γένῃ εἴτε διὰ κακόν. διότι καθὼς λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, δὲν πρέπει νὰ γίνονται τὰ κακὰ διὰ νὰ ἔρχονται τὰ καλά. Ορίζει ἀκόμι αὐτὴ ἡ παραγγελία νὰ κρατοῦμεν τὴν γλῶσσανμας, καὶ νὰ μὴν τῆς δίδωμεν ἄδειαν νὰ τρέχῃ εἰς τὴν κατάκρισιν τοῦ ἀδελφοῦμας, καὶ νὰ παίρνῃ τὴν τιμήντου. αὐτὴ ἡ κατάκρισις εἶναι μία ψευδομαρτυρία ὁποῦ ἕνας μπροστᾶ εἰς τὸν ἄλλον ψεύδεται κατακρίνωντας τὸν τρίτον. λέγουν οἱ διδάσκαλοι πῶς εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴν κλεψιὰν, διότι εἰς τὴν κλεψιὰν, κινδυνεύουν

οἰκοκύρειν, (λέγουν οἱ διδάσκαλοι) ἠμπορεῖ νὰ συμβουλευτῇ μὲ τὸν ἐξαγορευτήν του, καὶ νὰ κρατήσῃ ἢ ὅλον, ἢ μερτικὸν, διὰ νὰ βοηθηθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην του, καὶ ἂς παρακαλεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὸν οἰκοκύρειν. λοιπὸν ὅσοι ἀδικοῦσιν ἔχοντας τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἐπῆρασι χρεωστοῦσι νὰ τὸ γυρίσουν ὀπίσω, εἰδὶ μὴ ὁ πνευματικός των δὲν ἠμπορῇ νὰ τοὺς λύσῃ ἀπὸ κείνην τὴν κλεψίαν. καὶ ἂν ὁ πνευματικὸς δὲν τὸ συγχωρήτη, φανερὸν ὅτι οὐδὲ ὁ Θεὸς δὲν τὸν συγχωρᾷ. δὲν σώνει νὰ εἰπῇ ὅτι τὸ ἔχασεν, ἢ τὸ ἔφαγεν ἠμποροῦντας νὰ τὸ γυρίσῃ ὀπίσω, λογιάζωντας νὰ γελάσῃ τὸν ἐξαγορευτὴν, ἀμὴ χρεωστεῖ εἰς τὴν συνείδησίντου, καὶ εἰς τὴν ψυχήντου νὰ εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν. εἰδὶ μὴ κάμνη ἀπάνω εἰς μίαν ἁμαρτίαν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην χειρότερην, διότι πολεμᾷ ὅσον εἰς τοῦ λόγουτου νὰ γελάσῃ τὸν Θεόν. Χρεωστεῖ ὁ πνευματικὸς νὰ ἐρωτᾷ μὲ ἐπιμέλειαν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δίαυτὴν, καὶ διὰ ταῖς λοιπαῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὅταν τοὺς ἐξομολογᾷ, ἂν θέλῃ νὰ ἐξομολογᾷ καθὼς πρέπει, καὶ τὸ χρέος του γυρεύγη.

τζοὶ ὅταν διὰ νὰ κερδαίνουν στάμενα μακραίνουσι τὴν ἀθένειαν, ἠμποροῦντας νὰ γιαίνουσι τὸν ἀθενημένον γληγορώτερα. Θανάσιμα ἁμαρτάνουσιν ἀκόμι ὅσοι κλέφτουσι πράγματα ἐκκλησιαστικὰ, ὅσοι ἀρπάζουσι, καὶ ἀδικοῦσιν ἱερεῖς ἢ ἀρχιερεῖς κράζονται ἱερόσυλοι, καὶ τὸ περισσότερον ὅταν ἀδικοῦσι γυναικεῖα μοναστήρια. διότι ἡ καλόγρεαις δὲν δύνονται. καὶ ἀκόμι εἶναι ἐναντίον τῆς τιμῆς των, καὶ τῆς τάξεώς των (καθῶς λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὁμιλία περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς ἱεροσόλυμα) νὰ περιπατοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ γυρεύγουν τὸ δίκαιόν των. Οἱ χρυσοχοῖ ἀκόμι, καὶ οἱ ῥαφτάδες, ὅταν ἢ ἀσήμην ἐτοῦτοι, ἢ πανὶν ἐκεῖνοι κλέφτουσιν, ἁμαρτάνουσιν, ἂν δὲν τὸ γυρίσουν ὀπίσω τοῦ νικοκυροῦ. Ὅταν κανεὶς εὕρῃ κανένα πρᾶγμα εἰς τὴν γῆν ὁποῦ νὰ εἶναι πολλῆς τιμῆς χρέος ἔχει ὅσον δύναται νὰ γυρέψῃ νὰ εὕρῃ τὸν οἰκοκύριν διὰ νὰ τοῦ τὸ δώσῃ, εἰ δὲ καὶ δὲν τὸν εὕρῃ μέσα εἰς τόσαις, ἢ τόσαις ἡμέραις, νὰ τὸ μοιράζῃ τῶν πτωχῶν; ἢ νὰ τὸ δίδῃ τῆς ἐκκλησίας διὰ νὰ εἰποῦν λειτουργίαις διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ οἰκοκυροῦ. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ηὗρεν εἶναι πτωχὸς καὶ ἔχει μεγάλην χρείαν, ἢ διὰ νὰ ζήσῃ, ἢ διὰ νὰ πληρώσῃ κανένα χρέος ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ γλύσῃ, ἂν δὲν εὕρῃ τὸν

τε, δωρεὰν δότε. ἀμὴ διὰ αὐτὴν τὴν κλεψιὰν πλατύτερον θέλομεν εἰπεῖν μὲ Θεοῦ βοήθειαν εἰς τὸ περὶ σιμωνίας. Κλέπταις εἶναι καὶ οἱ ἀκρίκοι κριτάδες οἱ ὁποῖοι παίρνουσι κανίσκια, καὶ σάμενα διὰ νὰ κάμνουσιν ἀδικοκρισίαις. ἢ διὰ ἀγάπην τοῦ ἑνός, καὶ τοῦ ἀλλουνοῦ δὲν κρίνουν δίκια; αὐτοὶ οἱ ταλαίπωροι, κριτάδες δὲν πρέπει νὰ κραχθοῦσι, μόνον καπάδικοι, ἐπειδή, καὶ δὲν λογιάζουσιν ὅτι πάραυτα ὁποῦ καθίζουν εἰς τὸ κριτήριον νὰ κρίνουν ἄλλους, καθίζει καὶ ὁ Θεὸς διὰ νὰ κρίνῃ ἐκείνους. Κρίνοντες, καὶ κρινόντες, λέγει κάποιος σοφός, ἤγουν νὰ κρίνουν ἀνθρώπους, καὶ νὰ κριθοῦν ἀπὸ τὸν Θεόν. ἀλλὰ μὴ δὲ λογιάζουν ὅτι ἔτι συνάζουσιν ἄδικα ἀπὸ ἀδικοκρισίαις ὑπάγουσιν ἄνεμος τῶν ἀνέμων. Κλέφτουσιν ἀκόμι οἱ κριτάδες ὅταν κάμνουσι πραγματίαις: διότι ἐν δέχεται ἡ πραγματίαις πῶς νὰ γίνονται ἀφορμὴ νὰ ζημιώνονται οἱ πτωχοί, ἢ πάλιν διὰ νὰ κερδαίνουν ἀτοίπως, κάμνουν φίλους ἐκείνους ὁποῦ ἠξεύρουν καλὰ ὅτι ἀδικοῦσι τοὺς πτωχούς. Κλέφταις εἶναι καὶ οἱ ῥήτορες ἤγουν οἱ ἀβοκάτοι ὁποῦ διὰ νὰ κερδήσουν σάμενα ἢ μακρένουν τὸ μίλημά τους πολὺν καιρόν, ἢ γνωρίζοντας ἀναμφιβόλως πῶς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔχει ἄδικον δὲν τοῦ τὸ λέγει καθάρια. Κλέφτουσι καὶ οἱ ἰα-

νίω, ἀμὴ διὰ ὀκνιαίτων παθέννη ὁ ἀφέντης των ζημιαὶ. μεγάλη ἁμαρτία, μάλιστα φανερὴ κλεψεὰ, καὶ ἀπανθρωπία εἶναι, νὰ κρατῆς κανεὶς τὸν κόπον τῶν πτωχῶν, τῶν ἐργατῶν, καὶ τῶν δουλευτάδων, καὶ νὰ μὴν τοὺς δίδῃ τὸ δίκαιόν των. ἐτοῦτοι λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος, μέλλουσι νὰ κλαίουν, καὶ νὰ θρηνοῦν εἰς τὴν ὥραν τῆς κρίσεως, καὶ ἐλεημοσύνην νὰ μὴν εὑρίσκουσιν, διότι ἐφάγανε τὸν κόπον ἐκείνων ὁποῦ τοὺς ἐθέρισαν τὰ χωράφιά των. καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀδικημένων πτωχῶν φθάνει εἰς τὰ φτία τοῦ κυρίου σαβαὼθ. τόσον ὁποῦ κατὰ τὸν ἀπόστολον Ἰάκωβον, καὶ κατὰ τὸν προφήτην Δαβὶδ ὁποῦ λέγει, οἱ ἀναστεναγμοὶ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολοῦνται εἰς τέλος, κλέφτουσιν ἀκόμι καὶ οἱ ἄρχοντες, ὅταν ἀπὸ τοὺς ὑποτεταγμένους ἢ (ὡς λέγουσι) χωριανούς των παίρνουσι περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ τοὺς ἔρχεται.

Κλέφταις, λησάδες, καὶ ἀπὸ λησάδες χειρότεροι, καὶ ἱερόσυλοι λέγονται καὶ εἶναι, ὅσοι γυρεύουσι, καὶ παίρνουν σάμμια διὰ νὰ ἐξομολογήσουν, ἢ διὰ νὰ βαπτίσουν, καὶ τὸ χειρότερον εἰς τὴν χειροτονίαν. ἐτοῦτοι κράζονται σιμωνιακοί, διότι πουλοῦσι καὶ ἀγοράζουσι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, χρεωστῶντας νὰ τὴν δίδουν χάρισμα, καθὼς προστάσσει ὁ Χριστὸς ὅταν λέγῃ, δωρεὰν ἐλάβετε,

μένα ἐκεῖνα ἠμπόρειε νὰ διαφορέψῃ, διὰ νὰ ζή-
σῃ τὸ σπίτιν του, ἂν ὁ ἄλλος δὲν τοῦ τὰ ἐκρά-
τιεν. κωλύει τὸν ἄθεον, ἀπάνθρωπον, καὶ βαριὼ
κάματον τῶν ἀσπρῶν. Κωλύει τὴν ἀρπαγὴν.
θέλει ὅτι ὁ πραματευτὴς νὰ μὴν πέρνῃ περι-
σσότερον παρὰ τὸ δικαιόν του. Κωλύει τὰ μονο-
πώλια, ἤγουν ὅταν κανεὶς ἀγοράζῃ ἀπὸ ἄλ-
λους πολλοὺς διὰ νὰ πουλῇ μοναχός του ἀκρι-
βότερα παρὰ τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔχουσι, μποδί-
ζωντας νὰ μὴν πουλῇ κανεὶς ἄλλος. καὶ μάλι-
στα ὅταν τὸ πρᾶγμα ὁποῦ πουλεῖ εἶναι χρειαζό-
μενον διὰ νὰ ζήσουν τὰ πτωχά. Κωλύει τὸ νὰ
γελᾷ κανεὶς τὸν ἄλλον εἰς τὴν συνήβασιν τῆς
πραγματίας. κλέφταις εἶναι καὶ οἱ πλούσιοι φιλάρ-
γυροι, ὁποῦ ἠμποροῦν νὰ βοηθήσουν τὸν γείτο-
νά τους εἰς τὴν ἀνάγκην του, καὶ δὲν τοῦ βοηθοῦ-
σιν. μάλιστα καθὼς λέγουσι τινὲς διδάσκαλοι
ἐτοῦτοι εἶναι φονιάδες. ὡσὰν κλέπτης κρίνεται ἀπὸ
τὸν Θεὸν, ὅποιος ἢ διὰ καταφρόνιον, ἢ διὰ μί-
σος, ἢ ἀμέλειάν του, ἀφήνει καὶ χαίνεται τὸ πρᾶ-
γμα τοῦ γείτονός του, ὅτι καὶ ἂν εἶναι ἐκεῖνο, καὶ ὅποιου
καὶ ἂν εἶναι, ἂς εἶναι, καὶ τοῦ ἰδικοῦ του ἐχθροῦ. ὅταν
μὲ τοῦτον ὅλον ἠμπορῇ νὰ τὸ φυλάξῃ χωρὶς βλά-
ψημον ἐδικόν του. ἁμαρτάνουν καὶ οἱ κακοὶ
δουλευτάδες ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, ὅταν
δὲν δουλεύουν τοὺς ἀφέντες των μὲ ἐμπιστωσύ-
νην

αὐτὴ ἡ ἁμαρτία, μόνον (ἂν εἶναι) ἱερέας ὅποιος τὸ παθένει ἐτοῦτο τὸ κακὸν) μὲ τὸ νὰ μὴν λειτουργήσῃ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀμὴ ἀνάγκη νὰ ἐξομολογηθῇ σὰν καὶ ἡ ἄλλαις. ἡ θεία γραφὴ κατακρένει ἐκείνων ὅπου θεληματικῶς τὸν κάμνουσιν αὐτὴν τὴν ῥεῦσιν.

Καὶ διὰ νὰ μὴν λογιάσῃ κανεὶς, ὅτι ὅταν ἡ ἐντολὴ λέγῃ, οὐ μοιχεύσεις, γροικᾶται μόνον διὰ τοὺς ἄνδρες, ἂς ἠξεύρῃ ὅτι τόσον τὸ λέγει διὰ τοὺς ἄνδρες ὅσον διὰ ταῖς γυναῖκες. διότι ὅλαις ταῖς ἁμαρτίαις ὅπου κάμνουν οἱ ἄνδρες συμβαίνει νὰ ταῖς κάμνουσι καὶ ἡ γυναῖκες. ἐβγάζοντας ὅταν ἡ γυναῖκα βιαστῇ καὶ τὸ θέλημά της ὁλότελα δὲν συνδράμῃ. ἡ ἐντολὴ εἶναι λοιπὸν, διὰ ἕνα μέρος καὶ ἄλλο.

Τὶ κωλύει ἡ ἑβδόμη ἐντολὴ, Οὐ κλέψεις; Κεφαλ. ζ.

Η ἑβδόμη ἐντολὴ κωλύει ὄχι μόνον τὴν κλεψιὰν ἀμὴ ἀκόμι καὶ ἄλλα ἔργα ὅπου ὁμοιάζουν τὴν κλεψιὰν, μάλιστα εἶναι καὶ αὐτὰ κλεψιά. Κωλύει νὰ κρατῇ κανεὶς τὸ ξένον πρᾶγμα ἀστανιῶ τοῦ νικοκυροῦ, ἂν καλὰ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ εἰς τὸν νοῦν του νὰ τοῦ τὸ πάρῃ: διότι ἂν τύχῃ ὁ νικοκύρης μὲ τὰ στάμνα

γῆς ἀναίσχυντως ἀνθρώποις νὰ τοὺς καίουν ζωντανούς. ἡ Μαλακία ἀκόμι, καθῶς διδάσκει ὁ μακάριος Παῦλος, εἶναι θανάσιμη ἁμαρτία. διότι εἶναι κακῆς θελήσεως σφάλμα, καὶ ἐναντίον τῆς φύσεως. ἀκόμι καὶ κάθε λογῆς σωματικὴ, καὶ θεληματικὴ ῥεῦσις, μὲ εἴτι τρόπον καὶ νὰ γίνεται θανάσιμι ἁμαρτία εἶναι, καὶ ἐναντιον τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ. Θεληματικὴ ῥεῦσις εἶπα, διότι ὅταν ἀφεαπέρας κανεὶς δὲν ἔχει εἰς τὸν νοῦν του καμίαν κακὴν ἐνθύμησιν, οὔτε ἔδωκεν ἀτός του ἀφορμὴν, μὲ φαγητὰ, ἢ πιοτὰ, οὔτε πάλιν ἀφόντις ἐγίνηκεν τοῦ ἐκαλοφαίνηκε πῶς ἔγινεν αὐτὴ ἡ ῥεῦσις ὁποῦ ἐγίνηκεν εἰς τὸν ὕπνόντου, λέγουσιν οἱ διδασκάλοι ὅτι τότε ἁμαρτία καμία δὲν εἶναι, διότι ἡ ῥεῦσις ἐκείνη τοῦ σπέρματος εἶναι φυσικὴ, καὶ ὄχι θεληματικὴ, ἢ ἡδονική. ἔτζη λέγουσι πολλοὶ διδασκάλοι, καὶ πλατύτερον ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς μίαν του ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἀμοῦν, καὶ ὁ Ζωναρᾶς εἰς τὸ βιβλίον ὁποῦ γράφει διὰ αὐτὴν τὴν φυσικὴν ῥεῦσιν. ἀλήθεια ὡς εἶπα παραπάνω, ὅταν ὁ ἄνθρωπος κοιμυθῆ μὲ κακὸν λογισμὸν, ἢ δώση ἀφορμὴν μὲ ἄτοπον γγίζιμον, ἢ μὲ ἄλλον τρόπον, καὶ γένη θεληματικὴ ῥεῦσις, τότε εἶναι θανάσιμη ἁμαρτία, καὶ χρεία νὰ τὴν ἐξομολογηθῆ ὁ πνευματικὸς, ἀλλιῶς δὲν λύεται. δὲν σώννει διὰ νὰ λυθῆ

αὐτὴ

θρώποις τοῦ ἀντιοῦτε, ὁποῖοι εἶναι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ, καθιερωμένοι εἰς δούλευσιν τοῦ Θεοῦ. καὶ τοῦτο λέγει αὐτός του διὰ μέσου τοῦ προφήτου· μὴ ἅπτεσθε τῶν Χριστῶν μου. ἤγουν μὴν γγίζετε τοὺς ἱερεῖς μου, καὶ μὴν πονηρὰ γυρεύετε εἰς ἐκείνους, διότι ὁ ἀθετῶν αὐτοὺς ἐμὲ ἀθετεῖ. Ἀφήνω νὰ εἰπῶ ἐκεῖνον τὸν θαυμαστὸν λόγον τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, διότι ὅλοι τὸν ἠξεύρουσιν. ἔλεγεν ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος, ὅτι ἂν ἔβλεπε κανένα ἱερέα νὰ φταίσῃ εἰς κανένα πρᾶγμα, καὶ ἀπὸ τὰ κρυφότερα, πλιὰ γλήγορα τὸν ἤθελεν σκεπάσειν μὲ τὸ βασιλικόντου φόρεμα παρὰ νὰ τὸ εἰπῇ, ἢ νὰ τὸ φανερώσῃ τινός. μὲ τοῦτον ὅλον εἰς τόσην κακὴν συνήθειαν ἐκατήντησαν οἱ πολλοὶ εἰς τὸ νὰ κακολογοῦσιν, ὁποῦ ἂν δὲν ἴδουν καὶ τίποτες, διὰ νὰ ἔχουσι τὶ νὰ εἰποῦσι, πλάττουσιν ἀπὸ τοίτων. καὶ τὸ χειρότερον ὁποῦ τὴν κατάκρισιν δὲν τὴν κρατοῦν διὰ θανάσιμιν ἁμαρτίαν, μὴ δὲ βάζουντην εἰς τὸν νοῦντως οἱ πολλοί.

Ναὶ, ἀμὴ ἐγὼ βλέπω λέγει, πῶς ὁ παπᾶς κάμνει ἀταξίαις. ἔχει τὸν ἐξετακτήντου, τὸν ἐπίσκοπόν του, ἀς ἀφερέτουτο μὲ ὄμορφον τρόπον, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν σωφρονίσῃς, ὄχι νὰ τὸν κατηγορήσῃς. νὰ τὸν διορθώσῃς, ὄχι νὰ τὸν ἀτζοπιάσῃς. Πρέπει καὶ οἱ ἱερεῖς νὰ ζοῦν τακτικὰ καὶ φρόνιμα, καὶ νὰ μὴ δίδουν σκάνδαλον τῶν ἀν-

θρώ-

Θεὸς τὴν λέπραν, ὁποῦ ἦτον ἀνάγκη, νὰ τὴν ἐβγάλουν ἔξω ἀπὸ τὴν συναγωγήν. Ἂν τὸ λοιπὸν ἐκείνη τέτοιας λογῆς ἁγία γυναῖκα, καὶ τέτοιου μεγάλου ἀνθρώπου ἀδελφή, μόνον διότι ἁπλῶς ἐγόγγυσε, τὴν ἐπαίδευσε τόσον βαρέα ὁ Θεὸς, ὁποῦ τὴν ἐλέπρωσεν ἢ ἐλώβιασε, καὶ ἦτον χρεία νὰ τὴν ἀναμένουν ὥστε νὰ γιάνῃ τόσαις χιλιάδες λαὸς τί ἀνεμένουσι νὰ πάθουσιν ἐκεῖνοι ὁποῦ καθημερινὸν συνηθοῦσι μάλιστα τό ἔχουσι διὰ μάθημα νὰ κακολογοῦν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀνθρώπους, μὴν βάζοντας εἰς τὸν νοῦν των πόσον μεγάλην ἀξίαν ἔχη ἕνας ἐπίσκοπος. πάλιν διαβάζομεν εἰς τὴν θείαν γραφὴν ὅτι, διατὶ καὶ οἱ ἑβραῖοι ἐγόγγυσαν, καὶ ἐκαταλάλησαν ἐναντίον εἰς τὸν Μωϋσῆ τοῦ πιστοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, ὥρισεν ὁ Θεὸς καὶ ἐβγῆκαν φαρμακερὰ φίδια, καὶ τοὺς ἐδάγκαναν, καὶ πάραυτα ἀπεθέναν. τὸ ὁποῖον τὸ ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ δείξῃ καὶ ἐκεινῶν, καὶ ἐμᾶς, ὅτι καθὼς ἐκεῖνοι μὲ τὴν γλῶσσαν τως ἐφαρμακεύαν τὸν πλησίον των, ἔτζη ἔπρεπε νὰ φαρμακευτοῦν καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ φίδια, καὶ ἀπὸ ὄχεντραις. Καὶ κατὰ πῶς ἑνὸς στρατηγοῦ τοῦ κακοφαίνεται νὰ δέρῃ κανεὶς τὸν στρατιώτην του, ἂν καλὰ καὶ νὰ εἶναι καὶ κακὸς, ἢ ἑνὸς βασιλέως τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἀπιστεύτου, ἔτζη κακοφαίνεται καὶ τοῦ Θεοῦ, νὰ κακολογᾷ κανεὶς τοὺς ἀν-

θρω

τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Τρίτον, κακὸν κάμνει ἐκεῖνε διὰ τὸν ὁποῖον μιλεῖ ὁ καταταλαλητὴς, καὶ τὸ ὁποῖον κατακρίνη, σύρνωντας τὸ ὄνομάτε εἰς κακόν. διὰ τὸ ὁποῖον γιαμιὰ γεννῶνται ἄλλα σκάνδαλα, καὶ ἄλλαις διαβολιαῖς. διὰ τοῦτο διδάσκει ὁ προφήτης καὶ λέγει νὰ κλίνομεν τὴν γλῶσσανμας ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ τὰ χείλημας νὰ μὴν μιλοῦν δόλους, καὶ κατάκρισες, διότι ἄνθρωπος γλωσσᾶς καὶ καταλαλητὴς, δὲν θέλει προκόψειν εἰς ἐτοῦτον τον κόσμον, λέγει ὁ αὐτὸς προφήτης· ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ τὸ χειρότερον ὅταν τέτοιας λογῆς ἄνθρωποι διὰ νὰ βεβαιώσουν τὴν κατάκρισιν ἐκείνην, ὀμνέουσι τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ. ἀπ' αὐτὴν τὴν κατάκρισιν πρέπει νὰ φυλάγεται κανεὶς ὅσον δύεται, καὶ μάλιστα νὰ προσέχῃ νὰ μὴν κατακρίνῃ ἱερεῖς, ἢ ἀρχιερεῖς, ἢ ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν ἄνθρωπον. διότι τότε παραβαίνει καὶ τὴν τετάρτην ἐντολὴν, καὶ αὐτὴν τὴν ὀγδόλην, καὶ καθὼς τοῦ προβάτου δὲν τοῦ ἐδόθηκε νὰ κατακρίνῃ τὸν βοσκόντου, ἔτζη δὲν ἐδόθηκε τοῦ λαϊκοῦ νὰ κατακρίνῃ τὸν βοσκόντου τὸν ἱερέα, καὶ ἀρχιερέα.

Διεβάζομεν εἰς τὴν θείαν γραφὴν πάροντα ὅπου Μαριὰμ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσῆ ἐγόγγυσεν, καὶ ἐπαραμίλησεν ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ της τοῦ Μωϋσῆ τοῦ φίλου τοῦ Θεοῦ, τῆς ἔστειλεν ὁ

Θεὸς

σάμψα, ῥοῦχα, ἢ ἄλλα ὅμοια, τὰ ὁποῖα ἠμπορεῖ νὰ τὰ γυρίση ὀπίσω μὲ εὐκολίαν· ἀμὴ εἰς τὴν κατάκρισιν. κινδυνεύει ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποῖαν εἶναι δύσκολον νὰ τὴν γυρίση ὀπίσω. Τριῶν λογιῶν κατάκρισες εἶναι. ἡ πρώτη εἶναι ὅταν κανεὶς κατακρίνη τὸν ἀδελφόντου ψέματα, μὴ ἠξεύροντας τί λέγει. ἡ δεύτερη εἶναι, ὅταν εἰς τὴν κατάκρισιν ἐκείνην λέγη ἀλήθειαν, ἀμὴ τὴν λέγη μπροστὰ εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν τὸ ἠξεύρουσι, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἐντροπιάση. ἡ τρίτη κατάκρισις εἶναι ὅταν κανεὶς διὰ ζηλιαίντου, ἢ κάκιαν, κακολογᾶ τὴν ἀρέτην, καὶ προκοπὴν τοῦ ἀλλονοῦ. Πάλιν ὅποιος κατακρίνη τὸν ἄλλον, κάμνει τρία κακά. τὸ πρῶτον κακὸν τὸ κάμνει τοῦ λόγουτου. διότι συκώνεται ἐναντίον εἰς τὸν ἀδελφόν του, ὡσὰν ὁ Κάϊν εἰς τὸν Αβελ, καὶ γίνεται καταλάλος, καὶ φονιὰς τῆς τιμῆς του. τὸ δεύτερον κακόν τὸ κάμνει ἐκείνου ὁποῦ τὸν ἀκούει, διότι τοῦ δίδει ἀφορμὴν νὰ μισήση τὸν ἀδελφόντου διὶ ὃν Χριστὸς ἀπέθανε. καὶ ἀληθινὰ ὅποιος ἀκούει μετὰ χαρᾶς, καὶ χαίρεται εἰς τὴν κατάκρισιν καὶ ἀτιμίαν τοῦ ἀλλουνοῦ ἁμαρτάνει θανάσιμα, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει κάθε εἷς νὰ φυλάγη τὰ φτιάτου ὡσὰν ἀπὸ τῆς ἀσπίδας τὸ φαρμάκι, καὶ νὰ προσδέχεται διὰ νὰ μὴν μιλήση τὸ στόματου, οὔτε νὰ ἀκούσουν τὰ φτιάτου

Τὶ κωλύει ἡ ὀγδόη ἐντολὴ, Μὴν ψευδομαρτυρήσεις. Κεφ. η.

ΑΥτὴ ἡ παραγγελία τοῦ Θεοῦ, ὁρίζει νὰ μὴν κάμνωμεν ὅρκον ψεύστικον μπροστὰ εἰς τὸν κριτὴν, ἢ ἀναμεσόνμας, ἢ μπροστὰ εἰς ἄλλαις λογῆς πρόσωπα, ἤγουν νὰ μὴν μαρτυρήση κανεὶς ψέματα εἰς τὸ κακὸν τοῦ γειτόνου του, καὶ εἰς τὴν ζημίαν του. ἀλλὰ μηδὲ πρέπει νὰ ψευδομαρτυρήση κανεὶς διὰ νὰ κάμη καλὸν τοῦ φίλου του, ἢ ἄλλου τινὸς, ὡς κάμνουσιν οἱ πολλοὶ, λογιάζοντας πῶς δὲν εἶναι κρίμα νὰ ψευδομαρτυρήση κανεὶς διὰ καλόν. ἡ ψευδομαρτυρία πάντα εἶναι κρίμα, εἴτε διὰ καλὸν πρᾶγμα γένη εἴτε διὰ κακόν. διότι καθὼς ποῦ λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, δὲν πρέπει νὰ γίνονται τὰ κακὰ διὰ νὰ ἔρχονται τὰ καλά. Ορίζει ἀκόμι αὐτὴ ἡ παραγγελία νὰ κρατοῦμεν τὴν γλῶσσανμας, καὶ νὰ μὴν τῆς δίδωμεν ἄδειαν νὰ τρέχη εἰς τὴν κατάκρισιν τοῦ ἀδελφοῦμας, καὶ νὰ παίρνη τὴν τιμήν του. αὐτὴ ἡ κατάκρισις εἶναι μία ψευδομαρτυρία ὁποῦ ἕνας μπροστὰ εἰς τὸν ἄλλον ψεύδεται κατακρίνωντας τὸν τρίτον. λέγουν οἱ διδάσκαλοι πῶς εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴν κλεψιὰν, διότι εἰς τὴν κλεψιὰν, κινδυνεύουν

οἰκονόμειν, (λέγουν οἱ διδάσκαλοι) ἠμπορεῖ νὰ συμβουλεύτῃ μὲ τὸν ἐξαγορευτήν του, καὶ νὰ κρατήξῃ ἢ ὅλον, ἢ μερτικὸν, διὰ νὰ βοηθηθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην του, καὶ ἂς παρακαλεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὸ οἰκονόμειν. λοιπὸν ὅσοι ἀδικοῦσιν ἔχοντας τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἐπῆρασι χρεωστοῦσι νὰ τὸ γυρίσουν ὀπίσω, εἰδὲ μὴ ὁ πνευματικὸς των δὲν ἠμπορῇ νὰ τοὺς λύσῃ ἀπὸ κείνην τὴν κλεψιαν. καὶ ἂν ὁ πνευματικὸς δὲν τὸ συγχωρήτη, φανερὸν ὅτι οὐδὲ ὁ Θεὸς δεν τὸν συγχωρᾷ. δὲν σώνει νὰ εἰπῇ ἔτι τὸ ἔχασεν, ἢ τὸ ἔφαγεν ἠμπορῶντας νὰ τὸ γυρίσῃ ὀπίσω, λογιάζωντας νὰ γελάσῃ τὸν ἐξαγορευτὴν, ἀμὴ χρεωστεῖ εἰς τὴν συνείδησίντου, καὶ εἰς τὴν ψυχήντου νὰ εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν. εἰδὲ μὴ κάμνῃ ἀπάνω εἰς μίαν ἁμαρτίαν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην χειρότερην, διότι πολεμᾷ ὅσον εἰς τοῦ λόγουτου νὰ γελάσῃ τὸν Θεόν. Χρεωστεῖ ὁ πνευματικὸς νὰ ἐρωτᾷ μὲ ἐπιμέλειαν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διάυτην, καὶ διὰ ταῖς λοιπαῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὅταν τοὺς ἐξομολογᾷ, ἂν θέλῃ νὰ ἐξομολογᾷ καθῶς πρέπει, καὶ τὸ χρέος του γυρεύγῃ.

ζοὶ ὅταν διὰ νὰ κερδαίνουν στάμενα μακραί-
νουσι τὴν ἀθένταν, ἢ μπορῶντας νὰ γιαίνουσι
τὸν ἀθεντημένον γληγορώτερα. Θανάσιμα ἁ-
μαρτάνουσιν ἀκόμι ὅσοι κλέφτουσι πράγμα-
τα ἐκκλησιαστικὰ, ὅσοι ἀρπάζουσι, καὶ ἀδικοῦ-
σιν ἱερεῖς ἢ ἀρχιερεῖς κράζονται ἱερόσυλοι, καὶ τὸ πε-
ρισσότερον ὅταν ἀδικοῦσι γυναικεῖα μοναστή-
ρια. διότι ἡ καλόγριαις δὲν δύνονται. καὶ ἀκό-
μι εἶναι ἐναντίον τῆς τιμῆς των, καὶ τῆς τάξεώς
των (καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης
ὁμιλία περὶ τῶν ἀπιόν των εἰς ἱεροσόλυμα) νὰ
περιπατοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ γυρεύγουν τὸ δίκαιόν-
των. Οἱ χρυσοχοὶ ἀκόμι, καὶ οἱ ῥαφτάδες, ὅταν
ἢ ἀσήμην ἐτοῦτοι, ἢ πανίν ἐκεῖνοι κλέφτου-
σιν, ἁμαρτάνουσιν, ἂν δὲν τὸ γυρίσουν ὀπίσω τοῦ
νικοκυροῦ. Οταν κανεὶς εὕρῃ κανένα πρᾶγμα
εἰς τὴν γῆν ὁποῦ νὰ εἶναι πολλῆς τιμῆς χρέος
ἔχει ὅσον δύεται νὰ γυρέψῃ νὰ εὕρῃ τὸν οἰκο-
κύριν διὰ νὰ τοῦ τὸ δώσῃ, εἰ δὲ καὶ δὲν τὸν
εὕρῃ μέσα εἰς τόσαις, ἢ τόσαις ἡμέραις, νὰ τὸ
μοιράζῃ τῶν πτωχῶν; ἢ νὰ τὸ δίδῃ τῆς ἐκκλη-
σίας διὰ νὰ εἰποῦν λειτουργίαις διὰ τὴν ψυχὴν
τοῦ οἰκοκυροῦ. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ηὗ-
ρεν εἶναι πτωχὸς καὶ ἔχει μεγάλην χρείαν, ἢ διὰ
νὰ ζήσῃ, ἢ διὰ νὰ πλερώσῃ κανένα χρέος ἀπὸ
τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ γλύσῃ, ἂν δὲν εὕρῃ τὸν

τε, δωρεὰν δότε. ἀμὴ διὰ αὐτὴν τὴν κλεψιὰν πλατύτερον θέλομεν εἰπεῖν μὲ Θεοῦ βοήθειαν εἰς τὸ περὶ σιμωνίας. Κλέπταις εἶναι καὶ οἱ ἄδικοι κριτάδες οἱ ὁποῖοι παίρνουσι κανίσκια, καὶ σάμματα διὰ νὰ κάμνουσιν ἀδικοκρισίαις. ἢ ὅταν διὰ ἀγάπην τοῦ ἑνός, καὶ τοῦ ἀλλουνοῦ δὲν κρίνουν δίκαια, αὐτοὶ οἱ ταλαίπωροι, κριτάδες δὲν πρέπει νὰ κραχθοῦσι, μόνον κατάδικοι, ἐπειδή, καὶ δὲν λογιάζουσιν ὅτι παρᾶυτα ὅπου καθίζουν εἰς τὸ κριτήριον νὰ κρίνουν ἄλλους, καθίζει καὶ ὁ Θεὸς διὰ νὰ κρίνῃ ἐκείνους. Κρίνετε, καὶ κριθῆτε, λέγει κάποιος σοφός, ἤγουν νὰ κρίνουν ἀνθρώπους, καὶ νὰ κριθοῦν ἀπὸ τὸν Θεόν. ἀλλὰ μὴ δὲ λογιάζουν ὅτι ἔτι συνάζουσιν ἄδικα ἀπὸ ἀδικοκρισίαις ὑπάγουσιν ἄνεμος τῶν ἀνέμων. Κλέφτουσιν ἀκόμι οἱ κριτάδες ὅταν κάμνουσι πραγματείαις: διότι ἐν δέχεται ἡ πραγματείαις των νὰ γίνονται ἀφορμὴ νὰ ζημιώνονται οἱ πτωχοί, ἢ πάλιν διὰ νὰ κερδαίνουν ἀτοίπως, κάμνουν φίλους ἐκείνους ὅπου ἠξεύρουν καλὰ ὅτι ἀδικοῦσι τοὺς πτωχούς. Κλέφταις εἶναι καὶ οἱ ῥήτορες ἤγουν οἱ ἀβοκάτοι ὅπου διὰ νὰ κερδήσουν σάμματα ἢ μακρένουν τὸ μίλημά τους πολὺν καιρόν, ἢ γνωρίζοντας ἀναμφιβόλως πῶς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔχει ἄδικον δὲν τοῦ τὸ λέγουν καθάρια. Κλέφτουσι καὶ οἱ ἰα-

τροὶ

νίω, ἀμὴ διὰ ὀκνιαίτων παθέννη ὁ ἀφέντης των ζημιαὶ. μεγάλη ἁμαρτία, μάλιςα φανερὴ κλεψεὰ, ὲ ἀπανθρωπία εἶναι, νὰ κρατῆς κανεὶς τὸν κόπον τῶν πτωχῶν, τῶν ἔργατῶν, καὶ τῶν δουλευτάδων, ὲ νὰ μίω τοὺς δίδν τὸ δίκαιόν των. ἐτοῦτοι λέγει ὁ ἀπόςολος Ἰάκωβος, μέλλυσι νὰ κλαίουν, ὲ νὰ θρηνοῦν εἰς τίω ὥραν τῆς κρίσεως, καὶ ἐλεημοσιωίω νὰ μίω δὲ εὑρίσκυσιν, διότι ἐφάγανε τὸν κόπον ἐκείνων ὁπου τοὺς ἐθέρισαν τὰ χωράφιατων. ὲ ἡ φωνὴ τῶν ἀδικημένων πτωχῶν φθάννει εἰς τὰ φτία τοῦ κυρίου σαβαὼθ. τόσον ὁποῦ κατὰ τὸν ἀπόςολον Ἰάκωβον, καὶ κατὰ τὸν προφήτίω Δαβὶδ ὁποῦ λέγει, οἱ ἀναςεναγμοὶ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολοῦνται εἰς τέλος, κλέφτουσιν ἀκόμι καὶ οἱ ἄρχοντες, ὅταν ἀπὸ τοὺς ὑποτεταγμένους ἢ (ὡς λέγουσι) χωριανούς των παίρνυσι περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ τοὺς ἔρχεται.

Κλέφταις, λησάδες, καὶ ἀπὸ λησάδες χειρότεροι, καὶ ἱερόσυλοι λέγονται καὶ εἶναι, ὅσοι γυρεύουσι, καὶ παίρνουν ςάμψα διὰ νὰ ἐξομολογήσουν, ἢ διὰ νὰ βαπτίσουν, ὲ τὸ χειρότερον εἰς τίω χειροτονίαν. ἐτοῦτοι κράζονται σιμωνιακοὶ, διότι πουλοῦσι καὶ ἀγοράζουσι τίω χάριν τοῦ Θεοῦ, χρεωςῶντας νὰ τίω δίδουν χάρισμα, καθὼς προςάσσει ὁ Χριςὸς ὅταν λέγη, δωρεὰν ἐλάβε-

 τε,

μένα ἐκεῖνα ἠμπόρει νὰ διαφορέψη, διὰ νὰ ζήσῃ τὸ σπίτιν του, ἂν ὁ ἄλλος δὲν τοῦ τὰ ἐκράτιεν. κωλύει τὸν ἄθεον, ἀπαίθερπον, καὶ βαριοῦ κάματον τῶν ἀσπερῶν. Κωλύει τὴν ἁρπαγήν. Θέλει ὅτι ὁ πραματευτὴς νὰ μὴν πέρνῃ περισσότερον παρὰ τὸ δικαιόν του. Κωλύει τὰ μονοπώλια, ἤγουν ὅταν κανεὶς ἀγοράζῃ ἀπὸ ἄλλους πολλοὺς διὰ νὰ πουλῇ μοναχός του ἀκριβότερα παρὰ τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔχουσι, μποδίζωνται νὰ μὴν πουλῇ κανεὶς ἄλλος. καὶ μάλιστα ὅταν τὸ πρᾶγμα ὁποῦ πουλεῖ εἶναι χρειαζόμενον διὰ νὰ ζήσουν τὰ πτωχά. Κωλύει τὸ νὰ γελᾷ κανεὶς τὸν ἄλλον εἰς τὴν συνήβασιν τῆς πραγματίας. κλέφταις εἶναι καὶ οἱ πλούσιοι φιλάργυροι, ὁποῦ ἠμποροῦν νὰ βοηθήσουν τὸν γείτονάτως εἰς τὴν ἀνάγκην του, καὶ δὲν τοῦ βοηθοῦσιν. μάλιστα καθὼς λέγουσι τινὲς διδάσκαλοι ἐτοῦτοι εἶναι φονιάδες. ὡσὰν κλέπτης κρίνεται ἀπὸ τὸν Θεὸν, ὅποιος ἢ διὰ καταφρόνιον, ἢ διὰ μίσος, ἢ ἀμέλειάν του, ἀφήνη καὶ χαίνεται τὸ πρᾶγμα τοῦ γείτονός του, ὅτι καὶ ἂν εἶναι ἐκεῖνο, καὶ ὅποιου καὶ ἂν εἶναι, ἂς εἶναι, καὶ τοῦ ἰδίου του ἐχθροῦ. ὅταν μὲ τοῦτον ὅλον ἠμπορῇ νὰ τὸ φυλάξῃ χωρὶς βλάψιμον ἐδικόν του. ἁμαρτάνουν καὶ οἱ κακοὶ δουλευτάδες ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, ὅταν δὲν δουλεύουν τοὺς ἀφέντες των μὲ ἐμπιστωσύ-

νην

αὐτὴ ἡ ἁμαρτία, μόνον (ἂν εἶναι ἱερέας ὅποιος τὸ παθέννη ἐτοῦτο τὰ κακὸν) μὲ τὸ νὰ μὴν λειτουργήση ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀμὴ ἀνάγκη νὰ ἐξομολογηθῇ σὰν καὶ ἡ ἄλλαις. ἡ θεία γραφὴ καταρᾶται ἐκείνων ὅπου θεληματικῶς τον κάμνουσιν αὐτὴν τὴν ῥεῦσιν.

Καὶ διὰ νὰ μὴν λογιάση κανεὶς, ὅτι ὅταν ἡ ἐντολὴ λέγη, οὐ μοιχεύσεις, γροικᾶται μόνον διὰ τοὺς ἄνδρες, ἂς ἠξεύρη ὅτι τόσον τὸ λέγει διὰ τοὺς ἄνδρες ὅσον διὰ ταῖς γυναῖκες. διότι ὅλαις ταῖς ἁμαρτίαις ὅπου κάμνουν οἱ ἄνδρες συμβαίνει νὰ ταῖς κάμνουσι καὶ ἡ γυναῖκες. ἐβγάζωντας ὅταν ἡ γυναῖκα βιαστεῖ καὶ τὸ θέλημά της ὁλότελα δὲν συνδράμη. ἡ ἐντολὴ εἶναι λοιπὸν, διὰ ἕνα μέρος καὶ ἄλλο.

Τὶ κωλύει ἡ ἑβδόμη ἐντολὴ, Οὐ κλέψεις.

Κεφαλ. ζ.

Ἡ ἑβδόμη ἐντολὴ κωλύει ὄχι μόνον τὴν κλεψιὰν ἀμὴ ἀκόμι καὶ ἄλλα ἔργα ὅπου ὁμοιάζουν τὴν κλεψιὰν, μάλιστα εἶναι καὶ αὐτὰ κλεψιά. Κωλύει νὰ κρατῇ κανεὶς τὸ ξένον πρᾶγμα ἀστανιῶ τοῦ νικοκυροῦ, ἂν καλὰ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ εἰς τὸν νοῦν του νὰ τοῦ τὸ πάρῃ: διότι ἂν τύχῃ ὁ νικοκύρης μὲ τὰ στά-

γῆς ἀναίχυντες ἀνθρώποις νὰ τοὺς καίουν ζωντανούς. ἡ Μαλακία ἀκόμι, καθῶς διδάσκει ὁ μακάριος Παῦλος, εἶναι θανάσιμη ἁμαρτία. διότι εἶναι κακῆς θελήσεως ἔργημα, καὶ ἐναντίον τῆς φύσεως. ἀκόμι καὶ κάθε λογῆς σωματικὴ, καὶ θεληματικὴ ρεῦσις, μὲ ἔτι τρόπον καὶ νὰ γίνεται θανάσιμι ἁμαρτια εἶναι, καὶ ἐναντιον τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ. Θεληματικὴ ρεῦσις εἶπα, διότι ὅταν ἀφεαυτέρας κανεὶς δὲν ἔχει εἰς τὸν νοῦν του καμίαν κακὴν ἐνθύμησιν, οὔτε ἔδωκεν ἀτός του ἀφορμὴν, μὲ φαγητὰ, ἢ πιοτὰ, οὔτε πάλιν ἀφόντις ἐγίνηκεν τοῦ ἐκαλοφαίνηκε πῶς ἔγινεν αὐτὴ ἡ ρεῦσις ὁποῦ ἐγίνηκεν εἰς τὸν ὕπνον του, λέγουσιν οἱ διδασκάλοι ὅτι τότε ἁμαρτία καμία δὲν εἶναι, διότι ἡ ρεῦσις ἐκείνη τοῦ σπέρματος εἶναι φυσικὴ, καὶ ὄχι θεληματικὴ, ἢ ἡδονική. ἔτζη λέγουσι πολλοὶ διδασκάλοι, καὶ πλατύτερον ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς μίαν του ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἀμοῦν, καὶ ὁ Ζωναρᾶς εἰς τὸ βιβλίον ὁποῦ γράφει διὰ αὐτὴν τὴν φυσικὴν ρεῦσιν. ἀλήθεια ὡς εἶπα παραπάνω, ὅταν ὁ ἄνθρωπος κοιμηθῆ μὲ κακὸν λογισμὸν, ἢ δώση ἀφορμὴν μὲ ἄτοπον γγίξιμον, ἢ μὲ ἄλλον τρόπον, καὶ γένη θεληματικὴ ρεῦσις, τότε εἶναι θανάσιμη ἁμαρτία, καὶ χρεία νὰ τὴν ἐξομολογῆ ὁ πνευματικὸς, ἀλλιῶς δὲν λύεται. δὲν σώννει ὅμως νὰ λυθῆ

αὐτὴ

διότι ἡ καλογρια λέγεται, καὶ εἶναι νύμφη Χριστοῦ καὶ ὅποιος ἁμαρτάνῃ μετ' ἐκείνην κράζεται ἱερόσυλος, διότι κλέφτη πρᾶγμα δοσμένον, καὶ ἀφιερωμένον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι διπλῆ, πορνεία, καὶ ἱεροσυλία. ἐκεῖνοι ὁποῦ βιαστικὰ πέρνουσιν ἀλλονοῦ τὴν γυναῖκα, ἢ τὴν θυγατέρα, ὡσὰν πῶς ἔκαμαν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπῆραν βιαστικῶς τὴν Δίναν τὴν θυγατέρα τοῦ Ιακώβ, ἁμαρτάνουσι μεγάλην ἁμαρτίαν. Μεγάλη ἁμαρτία ἀκόμι εἶναι καὶ ἡ ἐπιμιξία, ἤγουν νὰ σμίξῃ τινὰς μὲ τὴν συγγενισσαύτου. σιμὰ εἰς τοὺς καλογέρους, καὶ ἱερωμένους ἀνθρώπους, ἡ πορνεία εἶναι διπλῆ ἁμαρτία, διότι βγάζοντας τὴν πορνείαν εἶναι ἀκόμι καὶ ἱεροσυλία διὰ τὸ τάξιμον τῆς σωφροσύνης ὁποῦ ἔκαμαν μπροστὰ εἰς τὸν Θεὸν, ἀπὸ ὅλαις περισσότερον, χειρότερον, καὶ τῆς φύσεως εναντίον. βδελυρὸν, ἀσεβὲς, καὶ ἄξιον πάσης παιδεύσεως, εἶναι ἡ μιαρὰ ἀρσενοκοιτία, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ πανάγαθος Θεὸς ὁλάκαιρα κάστρη ἤγουν τὰ Σόδομα, καὶ τὰ Γόμορρα, διότι ἐκάμναν αὐτὴν τὴν συχαντερὴν ἁμαρτίαν ἔπεμψεν φωτιαὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἔκαυσεν, μὴ συγχωρῶντας ὁ δίκαιος, καὶ εὔσπλαγχνος κριτὴς, μὴ δὲ τῶν μικρῶν, καὶ ἀκάκων παιδίων δίδωντας παράδειγμα, πῶς πρέπει νὰ παιδεύονται ὅμοιαις ἁμαρτίαις, τουτέστι τέτοιας λο-

Τὶ κωλύει ἡ ἕκτη ἐντολή, ϛʹ, Οὐ μοιχεύσεις. Κεφαλ. ϛ.

ΕΤούτη ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ κωλύει πρῶτα καὶ ἀρχῆς τὴν μοιχείαν. μοιχεία λέγεται ὅταν κανεὶς ὑπάγη εἰς πανδρεμένην γυναῖκα. ὕστερα κωλύει καὶ κάθε λογῆς πορνείαν, καὶ κάθε ἡδονὴν ἄτακτον, καὶ ἄσχημην τοῦ κορμιοῦ. ἐναντίον ἐκεινῶν ὁποῦ παραβαίνουν αὐτὴν τὴν ἐντολήν, λέγει ὁ Παῦλος. Φεύγετε τὴν πορνείαν, διότι πόρνους, καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. καὶ ὁ προφήτης Δαβίδ· ἐξολόθρευσον πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. καὶ ποῖος νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ ἐξολοθρεμός, τὸν ἐξηγᾶ ὁ Παῦλος λέγωντας· πόρνοι καὶ μοιχοὶ βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουτιν. ἀληθινὰ βγάζωντας τὸν φόνον, δὲν εἶναι καμία ἁμαρτία εναντίον τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον ὡσὰν αὐτὴν τὴν μοιχείαν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ εἶναι ἀφορμὴ νὰ γίνονται πολλαῖς ἀνακατωσίαις εἰς τὸν κόσμον, πολλοὶ χαλασμοί εἰς τόπους, εἰς σπήτια, καὶ εἰς χώραις, καὶ εἰς ἔθνη ὁλάκαιρα. ἁμαρτία θανάσιμη εἶναι, νὰ σιμώσῃ κανεὶς εἰς ἐλεύθερην γυναῖκα, μεγαλήτερη εἰς κορασιαν· κακὴ μὴ χήραν, χειρότερη μὲ πανδρεμένην, κακώτατη νὰ ξεκομπισῃ κανεὶς μὲ καλογριαί, διό-

Ο' κριτὴς δὲν σφάλλει ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, διότι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐςὶ λέγει ὁ Μωϋσῆς. ἀλλὰ μηδὲ οἱ ἄνθρωποι του σφάλλουνε, διότι καθὼς λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος· Οὐ δὲν δεινὸν πεπόνθασι δήμιοι, καὶ γὰρ ὑπηρετοῦνται νόμοις. οὐδὲ τὸ ξίφος παράνομον ὡ τοὺς πονηροὺς κολάζομεν: ἀλήθεια ὅταν ὁ κριτὴς θανατώννη κανέναν ἄνθρωπον ἄδικα, λέγεται, καὶ εἶναι καὶ ἐκεῖνος φονιᾶς, καὶ ἔνοχος αὐτῆς τῆς ἐντολῆς. Εκεῖνοι ὁποῦ εἰς δίκαιον, καὶ νόμιμον πόλεμον σκοτώννουν τοὺς ἐναντίους των; ἢ καὶ τοὺς λησάδες ὁποῦ κουρσεύουν, δὲν σφάλλουσιν ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, διότι φυσικὸς νόμος εἶναι νὰ φυλάγῃ, καὶ νὰ διαφεντεύῃ κάθε ἕνας τὸν ἑαυτόν του, τὰ ἔχητου, καὶ τὴν πατρίδατου. Χρεωςεῖ ἀλήθεια (καθὼς λέγουνε οἱ διδασκάλοι) νὰ λείπῃ ὅσον ἠμπορεῖ νὰ μὴν δώσῃ ἀφορμὴν νὰ γένῃ φόνος, ἀμὴ ὅταν δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀλλιῶς, καὶ βλέπει καὶ κινδυνεύει ἡ ζωήτου, τότε ἂν θανατώσῃ τὸν ἐχθρόντου δὲν ἁμαρτάνῃ. Απὸ ταῖς τέσσερες ἁμαρτίαις ὁποῦ λέγει ἡ γραφὴ, καὶ φωνάζουν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶναι μία καὶ ὁ θεληματικὸς φόνος, ἀμὴ δι' αὐταῖς θέλωμεν εἰπεῖν παρακάτω,

δες λοιπὸν κ̀ οἱ λησάδες, ὁπου μὲ πολλὴν απαιθεσπίαν σκοτώνυσι τοὺς αἰθρώποις, σφάλλυσιν ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς· ἁμαρτάνουσιν ἀκόμι κ̀ ἐκεῖνοι ὁπου βάλλυσιν ἄλλυς διὰ νὰ σκοτώσωυ αἴθρωπον, ἢ πλερώννωντάς τοις, ἢ συμβυλδύωντας τοις, ἢ ὁρίζωντας τοις, ἢ δίδωντάς τοις ἄρματα μὲ αὐτὸν τὸν σκοπόν. ἁμαρτάνουσιν ἀκόμι ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, καὶ οἱ φιλάργυροι πλούσιοι, οἱ ὁποῖοι ἠμπορῶντας νὰ θρέψουν τὸν πτωχὸν διὰ νὰ μὴν ἀποθάνη, καὶ δὲν τ̃ δώσουν νὰ φάγη, κ̀ ὁ πτώχος ποθάνη ἀπὸ τὴν πεῖναν, φονιάδες εἶν̃, καὶ σαὶ φονιάδες κρίνονται ἀπὸ τὸ Θεὸν, ὡς λέγ̃ ὁ μέγας Βασίλειος, ϗ ὁ ἅγιος Αμβρόσιος. ἁμαρτάνουσι θανάσιμα καὶ ἡ γυναῖκες ὁπου κινούμεναι ἀπὸ τὸν φονιὰν τὸν διάβολον, ἢ μὲ βότανα, ἢ μὲ ἄλλαις ἀτυχαῖς ἐδικαῖς των, σκοτώννυσι τὰ βρέφη, ἢ πάλιν πέρνυσιν, ἢ βασοῦσι βότανα διὰ νὰ μὴν κάμουν παιδὶ. ἄξιαις εἶν̃ αὐταῖς κάθε λογῆς παιδεύσεως·

Αν καλὰ ϗ ὅλα τὰ φονικὰ νὰ εἶν̃ κακότατα, μὲ τοῦτον ὅλον ἀπὸ ὅλα χειρότερον εἶναι νὰ φονεύση κανεὶς τοῦ λόγου του; ἀτός του, μὲ ἐδικόν του θέλημα, διότι γίνεται ἐχθρὸς τοῦ καλοῦ ὁπου τ̃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, τουτέστι τῆς ζωῆς του. ὡσαὺ ἔκαμεν ὁ Σαοὺλ, κ̀ ὁ προδότης Ιούδας.

Ο' κρι-

τιμᾷ τοὺς γονέους τȣ, ἀμὴ τοὺς ὑβρίζει, τοὺς βλασφημᾷ, ἢ καὶ τὸ ἀσεβέστερον συκώννει χέριν ἀπάνωτων. ἐ τούτους μὲ κάθε δίκαιον τοὺς παιδεύη καὶ ἡ κοσμικὴ κρίσις. ἀμὴ ἐγλίγη ἀκόμι θανάσιμα ὅποιος ἐκεῖνος δὲν παίθει, καὶ δὲν τιμᾷ τὸν ἱερέα του, ἢ τὸν ἐπίσκοπόν τȣ, καὶ δὲν τȣ ἀκούη ὅταν τὸν διδάσκη διὰ ὄφελος, καὶ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του.

Τὶ κωλύει ὁ πέμπτος ὁρισμὸς ὅταν λέγη, Οὐ φονεύσεις. Κεφ. ε.

Ο πέμπτος ὁρισμὸς τȣ Θεοῦ, ἂν καλὰ καὶ νὰ κωλύη τὸ φονικὸ, τουτέστι νὰ μὴν θανατώσις κανένα ἄνθρωπον, μὲ τȣτον ὅλον ἀπο κάτω εἰς αὐτὰ τὰ λόγια μποδίζει, καὶ ἄλλα πολλὰ ὁποῦ εἶναι θανάσιμαις ἁμαρτίαις. ἐμποδίζει τὴν ὀργὴν, τὴν ἐπιβουλὴν, τὴν κατάκρισιν. θέλει νὰ μὴν κτυποῦμεν κανένα, νὰ μὴν ἐπιθυμοῦμεν κανενὸς τὸν θάνατόν τȣ, Κωλύει ἀκόμι κάθε λογῆς ὑβρισιαῖς, καὶ φθόνον ὁποῦ νὰ εἶναι σμιγμένον μὲ ἐπιθυμίαν θανάτου. ὁ εὐαγγελιστὴς Ιωάννης λέγει· ὅποιος μισᾷ τὸν ἀδελφόν τȣ φονιὰς εἶναι. Ο Παῦλος διδάσκει· πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς ἂς λείπει ἀπὸ τ' ἐσᾶς. Γίνεσθεν καλοί ἕνας μὲ τὸν ἄλλονσας· οἱ φονάδες

εἶναι θανάτω, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτω τελευτάτω, λέγει ὁ νόμος. διὰ τὴν τιμὴν ὁποῦ πρέπει νὰ δείχνουν τὰ παιδία εἰς τοὺς γονέους των, καὶ τὴν ὑποταγὴν, διδάσκει ὁ Παῦλος, καὶ λέγει. τὰ παιδία ὑποτάσσεσθε τῶν γονέωνσας.

Κάποιος φιλόσοφος ἕλληνας ἔλεγεν ὅτι τόσον χρέος ἔχουσι τὰ παιδία εἰς τοὺς γονέως των, ὅσον ἤθελεν ἔχειν ἕνας ἀπεθαμμένος εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἤθελεν ἀναστήσῃ ἀπὸ τὸν τάφον. Εἰς τοῦτος ὁ ὁρισμὸς τοῦ Θεοῦ θέλει ὅτι ἀκόμι νὰ τιμοῦμεν καὶ νὰ εὐλαβούμεθαν τοὺς ἱερεῖς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι πατέρες μας, βοσκοίμας, καὶ πνευματικοίμας. Τὸ αὐτὸ λέγω καὶ διὰ τοὺς διδασκάλους, οἱ ὁποῖοι διδάσκουν τοὺς νέους γράμματα, καὶ καλαῖς τάξες, ὅτι χρεωστοῦν νὰ τοὺς τιμοῦν, καὶ νὰ τοὺς ἀγαποῦν ὡσὰν πατέρες των, καὶ καθὼς λέγουσι τινὲς, καλλήτερα ἀπὸ τοὺς πατέρες των. διότι οἱ πατέρες των μόνον τοὺς ἐγέννησαν, ἀμὴ οἱ διδασκάλοι των, τοὺς δίδουν καθημερινὸν τὸ νὰ εἶναι καλοὶ, καὶ ἐνάρετοι ἄνθρωποι. θέλει ἀκόμι αὐτὴ ἡ ἐντολὴ, νὰ πειθόμεσαν, καὶ νὰ τιμοῦμεν τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς κριτάδες ὁποῦ βάλλει ἐκεῖνος ὁ βασιλέας. τὸν βασιλέα τιμᾶτε, λέγει ὁ μακάριος Πέτρος. ἁμαρτάνει ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς ὅποιος δὲν

τιμᾶ

γίαν τὴν κυριακὴν κάμνει μίαν θανάσιμην ἁμαρτίαν, διότι ὄξω ὁποῦ παραβαίνη τὴν τρίτην ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, παραβαίνη καὶ τὸ πρόσταγμα τῆς ἐκκλησίας. ἂς πηγαίνη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἂς προσδέχεται. ἔτζη κάμνωντας ἑορτάζη καὶ ἁγιάζη τὴν ἡμέραν τῆς κυριακῆς, καὶ φυλάγη τὴν τρίτην ἐντολήν. εἰδὲ μὴ ἀληθινὰ (ὅσον εἰς τὸ μέρος του) πλιὰ γλήγορα μαγαρίζει παρὰ ὁποῦ ἁγιάζει. ὑβρίζει παρὰ ποῦ ἑορτάζει.

Τὶ ὁρίζει ἡ τετάρτη ἐντολή, Τίμα τὸν πατέρασου. Κεφ. δ.

Η τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ὁρίζει νὰ τιμοῦμεν τὸν πατέρα μας, καὶ τὴν μητέρα μας. καὶ ἡ τιμὴ ἐτούτη στέκει εἰς τό, νὰ τοὺς δουλεύωμεν, νὰ τοὺς φυλαβούμεσταν, νὰ τοὺς πειθόμεσταν; καὶ νὰ τοὺς βοηθοῦμεν, εἰς ἔτι χρειάζονται, καὶ ἠμποροῦμεν ὡς χρέος μεγάλο ὁποῦ ὄχομεν. Δὲν εἶπεν ὁ Θεὸς ἀγάπα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, ἀμὴ εἶπε, τίμα. τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρετῆς ἔργον; καὶ ὄχι φύσεως, ἐπειδὴ καὶ κάθε εἷς φυσικὰ ἀγαπᾷ τοὺς γονέους του. ὁποιος δὲν φυλάγει αὐτὴν τὴν ἐντολήν, μόνον καταφρονεῖ, ἢ καὶ ὑβρίζει τοὺς γονέοις του, ἄξιος

νόμεθαν, τότε μας γίνεται ἡ ἀργία, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, κακουργίας ἀρχή. τότε ὑβρισιαῖς, τότε μαλλώματα, καὶ σωπένιω τὰ ἄλλα, μὴν βάζοντας εἰς τὸν νοῦν μας ὅτι ἡ ἁμαρτίαις ὑπου γίνονται ταῖς ἑορταῖς εἶναι μεγαλήτεραις παρὰ ἐκεῖναις ὁπου γίνονται ταῖς καθημεριναῖς. καὶ τὶ λέγω διὰ τοὺς ἄνδρες, ὁπου καὶ αὐταῖς ἡ γυναῖκες, ἀπὸ κακὴν τῶν ἀνδρῶν κυβέρνησιν, καὶ παράδειγμα, μαζωμέναις σὰν ἡ κουρούναις συντροφιαῖς, συντροφιαῖς, ἄλλο νὰ κάμουν δὲν ἠξεύρουν τὴν κυριακὴν, καὶ τὴν ἑορτὴν, μόνον νὰ κακολογοῦν μιὰ τὴν ἄλλην, καὶ νὰ ἐξετάζη τὶ κάμνει εἰς τὸ σπίτι της ἡ γειτόνισσά της. ποῦ ὑπάγει, πόθεν ἔρχεται, μὲ ποίαν μιλεῖ, τὶ τρώγει, τὶ πίνει, τὶ ἐνδύεται. δὲν ἁγιάζεται ἔτζη ἡ ἑορτὴ, ὄχι, μόνον νὰ στέκη καθεὶς νὰ κιτάζη τὸ συμφέροντου, τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του, τὸν θάνατον, τὴν κρίσιν, τὴν ἀπολογίαν ὁπου ἔχει νὰ δώση τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ ἔργατου, τὴν κόλασιν ὁπου τὸν ἀνμένει, τὸν παράδεισον ὁπου χαύνει. ἂν ἠξεύρῃ γράμματα ἂς ἀναγνώθη κανένα χαρτὶ, ἂς διδάσκει τὸ παιδί του, διατὶ ἑορτάζει ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ἂν δὲν ἠξεύρῃ ἂς ἀκούη ἐκεῖνον ὁπου ἠξεύρει. ἂς ἀκούη προφήτης καὶ ἀρχῆς λειτουργίαν. διότι ἠμποροῦντας, καὶ μὴν ἀκούωντας λειτουργίαν

γίαν τὴν κυριακὴν κάμνει μίαν θανάσιμην ἁμαρτίαν, διότι ἔξω ὁποῦ παραβαίνη τὴν τρίτην ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, παραβαίνη καὶ τὸ πρόσταγμα τῆς ἐκκλησίας. ας παγέννη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ας προσδέχεται. ἔτζη κάμνοντας ἑορτάζη καὶ ἁγιάζη τὴν ἡμέραν τῆς κυριακῆς, καὶ φυλάγη τὴν τρίτην ἐντολήν. εἰδὲ μὴ ἀληθινὰ (ὅσον εἰς τὸ μέρος του) πλιὰ γλήγορα μαγαρίζει παρὰ ὁποῦ ἁγιάζει. ὑβρίζει παρὰ ποῦ ἑορτάζει.

Τὶ ὁρίζει ἡ τετάρτη ἐντολή, Τίμα τὸν πατέρα σου. Κεφ. δ.

Η τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ὁρίζει νὰ τιμοῦμεν τὸν πατέρα μας, καὶ τὴν μητέρα μας. καὶ ἡ τιμὴ ἐτούτη στέκει εἰς τό, νὰ τοὺς δουλεύωμεν, νὰ τοὺς ἀγαπούμεσαν, νὰ τοὺς πειθόμεσαν; καὶ νὰ τοὺς βοηθοῦμεν, εἰς ἔτι χρειάζονται, καὶ ἠμποροῦμεν ὡς χρέος μεγάλο ὁποῦ ὄχομεν. Δὲν εἶπεν ὁ Θεὸς ἀγάπα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, ἀμὴ εἶπε, τίμα. τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρετῆς ἔργον; καὶ ὄχι φύσεως, ἐπειδὴ καὶ κάθε εἷς φυσικὰ ἀγαπᾷ τοὺς γονέους του. ὁποῖος δὲν φυλάγει αὐτὴν τὴν ἐντολήν, μόνον καταφρονεῖ, ἢ καὶ ὑβρίζει τοὺς γονέους του, ἄξιος

εἶναι

νόμεσθαν, τότε μᾶς γίνεται ἡ ἀργία, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, κακουργίας ἀρχή. τότε ὑβρεισιαῖς, τότε μαλλώματα, καὶ σωπαίνουν τὰ ἄλλα, μὴν βάζοντας εἰς τὸν νοῦν μας ὅτι ἡ ἁμαρτίαις ὁπού γίνονται ταῖς ἑορταῖς εἶναι μεγαλήτεραις παρὰ ἐκείναις ὁπού γίνονται ταῖς καθημεριναῖς. καὶ τί λέγω διὰ τοὺς ἄνδρες, ὁπού καὶ αὐταῖς ἡ γυναῖκες, ἀπὸ κακὴν τῶν ἀνδρῶν κυβέρνησιν, καὶ παράδειγμα, μαζωμέναις σὰν ἡ κουρούναις συντροφιαῖς, συντροφιαῖς, ἄλλο νὰ κάμουν δὲν ἠξεύρουν τὴν κυριακήν, καὶ τὴν ἑορτήν, μόνον νὰ κακολογοῦν μία τὴν ἄλλην, καὶ νὰ ἐξετάζη τί κάμνει εἰς τὸ σπίτι της ἡ γειτόνισσά της. ποῦ ὑπάγει, πόθεν ἔρχεται, μὲ ποίαν μιλεῖ, τί τρώγει, τί πίνει, τί ἐνδύεται. δὲν ἁγιάζεται ἔτζη ἡ ἑορτή, ὄχι, μόνον νὰ στέκη καθεὶς νὰ κιτάζη τὸ συμφέροντου, τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του, τὸν θάνατον, τὴν κρίσιν, τὴν ἀπολογίαν ὁπού ἔχει νὰ δώση τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ ἔργατου, τὴν κόλασιν ὁπού τὸν ἀναμένει, τὸν παράδεισον ὁπού χάνει. ἂν ἠξεύρη γράμματα ἂς ἀναγνώθη κανένα χαρτί, ἂς διδάσκει τὸ παιδί του, διατὶ ἑορτάζει ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ἂν δὲν ἠξεύρη ἂς ἀκούη ἐκεῖνον ὁπού ἠξεύρη. ἂς ἀκούη πρώτης καὶ ἀρχῆς λειτουργίαν. διότι ἠμπορῶντας, καὶ μὴν ἀκούωντας λειτουρ-

κὴν, καὶ ταῖς ἄλλαις ἑορταῖς, νὰ ταῖς τιμοῦμεν,
καὶ νὰ ταῖς ἁγιάζομεν, καὶ νὰ μὴν δουλεύωμεν,
ἀμὴ νὰ ταῖς περνοῦμεν εἰς δόξαν θεοῦ ἐνθυ-
μῶντας τὴν καλωσύνην ὁποῦ ὁ θεὸς μᾶς ἔκα-
μεν τὴν κυριακήν. ἤγουν πῶς ὁ θεὸς ἐγίνη-
κεν ἄνθρωπος διατ' ἐμᾶς, καὶ πῶς τὴν κυρια-
κὴν ἀναστήθηκεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας. καὶ
καθὼς δείχνει ὁ θεὸς τοὺς ἑβραίους, νὰ φυλάγουν
τὸ σάββατον, καὶ φυλάγοντας τὸ νὰ ἐνθυμοῦν-
ται, καὶ νὰ διηγοῦνται τὸ καλὸν ὁποῦ τοὺς ἔκα-
μεν ὁ θεὸς καὶ ἐλευθερώνοντάς τους ἀπὸ τὰ χέρια
τοῦ Φαραώ, καὶ φέρνοντάς τους εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ,
τὸν αὐτὸν τρόπον χρεωστεῖ καὶ ὁ Χριστιανὸς (καὶ
καλλήτερα) νὰ φυλάγῃ τὴν κυριακήν, τῆς ὁ-
ποίας ἦτον τύπος τὸ σάββατον, καὶ εἰς τὴν ὁ-
ποῖαν τὸν ἐλευθέρωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ
διαβόλου, καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὸν παράδεισον. σχο-
λάσατε λέγει ἤγουν κάμετε σκόλην, ἀμή, γνῶ-
τε ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεός.

Οἱ πολλοὶ τὴν σήμερον κάμνομεν ὅλον τὸ
ἐναντίον. διότι ἀντὶς νὰ μάθωμεν τὴν σκόλην
νὰ δουλέψωμεν, καὶ νὰ γνωρίσωμεν τὸν θεόν,
τότε ξεμανθένωμεν, ἐπειδὴ καὶ ὅλην τὴν ἑβδο-
μάδα ἂν τύχῃ δουλεύωμεν, καὶ τὴν κυριακὴν
ὁποῦ πρέπει νὰ τὴν ξοδιάζομεν εἰς δόξαν θεοῦ,
τότε μεθυόμεν, τότε παίζομεν, τότε πραγματε-

πορεῖ κανεὶς νὰ ὀμόσῃ, ἀμὴ ὄχι διὰ μικρά, καὶ οὐδετιποτένια πράγματα, ἂν καλὰ καὶ νὰ λέγῃ καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἢ καὶ ἄλλα ἀπὸ κακὴν τοῦ συνήθειαν ὁποῦ κάθε λόγον, μὰ τὸν Χριστόν, μὰ τὸν θεόν, μόνον διὰ μεγάλα, ἀναγκαῖα, καὶ χρήσιμα πράγματα, διὰ πίστωσιν καὶ φανέρωσιν τῆς ἀληθείας, διὰ ὄφελος τῆς πολιτείας, καὶ τοῦ πλησίον μας· τὸ ὁποῖον ἡ θεῖα γραφὴ δὲν τὸ κωλύει· διότι φαίνεται καὶ αὐτὸς ὁ θεός, ἡ ἄκρα ἀλήθεια μιλῶντας μὲ τὸν Αβραὰμ νὰ ὀμνύει εἰς τὸν ἑαυτόν του, διότι μεγαλλήτερόν του (κατὰ ποῦ λέγει ὁ Παῦλος) δὲν ἔχει. καὶ ὁ προφήτης λέγει· ὤμοσε κύριος τῷ Δαβὶδ ἀλήθειαν. ὀμνύει καὶ ὁ μακάριος Παῦλος. μάρτυς μου ἐστὶν ὁ θεὸς ᾧ λατρεύω. καὶ πάλιν ὁ αὐτός. οἱ ἄνθρωποι λέγει κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι. καὶ πάσης ἀντιλογίας αὐτοῖς πέρας ὁ ὅρκος. καὶ ὁ προφήτης ἐπαινᾷ ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ὀμνύει ψέματα, καὶ μὲ δόλον εἰς τὸ κακόν του γειτόνου του.

Τί ὁρίζει ὁ θεὸς εἰς τὴν τρίτην ἐντολήν, Ενθυμοῦ νὰ ἁγιάζῃς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου. Κεφ. Γ.

ΟΡίζει ὁ θεὸς τὸ σάββατον, τὸ ὁποῖον σε μᾶς τοὺς Χριστιανοὺς δηλοῖ τὴν κυριακήν,

μοῦμεν, καὶ νὰ τὸν δοξάζομεν. Εἰς ψέματα, καὶ εἰς οὐδετιποτένια πράγματα, χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἰόταν κανεὶς χωρὶς μεγάλην ἀνάγκην, καὶ τότε νὰ εἶναι ἀλήθεια, ὀμνύει τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν σταυρόν του τὸν τίμιον. ἄλλοι πάλιν πολλαῖς βολαῖς ἀπὸ τὸν θυμόν των, ὀμνέουσι, καὶ βλασφημοῦσι τὸν Θεόν. ἀμὴ ἐκεῖνοι ὁποῦ καθάρια ἠξεύρουσι πῶς ψεματοῦσι, καὶ μὲ τοῦτον ὅλον ὀμνέουσι τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ; ἄξιοι εἶναι κάθε τιμωρίας. τὸ νὰ μὴν κράζη κανεὶς τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἀλήθειαν, μόνον εἰς τὰ ψέματα, πάντων ἀνοσιώτατον εἶναι καὶ παράνομον. ὁ δεσπότης Χριστὸς ὁρίζει νὰ μὴν ὀμνέομεν, μήτε τὸν οὐρανόν, μήτε τὴν γῆν. ἀμὴ ὁ λόγος μας νὰ εἶναι τό, ναί, ναί, καὶ τὸ ὄχι, ὄχι. ὁ θεολόγος Γρηγόριος λέγει εἰς τὰ τετράστιχα, ὅτι ὅποιος ὀμνέει ψώματα, ἐκεῖνος ἀρνεῖται τὸν Θεόν.

Ἄρνησις εἶναι τοῦ Θεοῦ ψευδορκία.

Θέλεις εἰπεῖν, τὸ λοιπὸν δὲν πρέπει ὁλότελα νὰ ὀμόσωμεν; Ἀποκρίνομαι, ἀληθινὰ καλὸν ἦτον νὰ ἐπολιτεύετον εἰς τὸν κόσμον, ἁπλότης, ἀλήθεια, καὶ δικαιοσύνη, τόσον ὁποῦ νὰ μὴν ἦτον χρεία νὰ ὀμόση ποτὲ ἕνας τοῦ ἀλλουνοῦ, ἀμὴ ἐπειδή, καὶ ἡ κακία ἐπλήθυνε τόσον. ὁποῦ ἕνας τοῦ ἄλλου δὲν πιστεύομεν χωρὶς ὅρκον, ἠμ-

ὁ Αβραὰμ, οὔτε Ισραὴλ, οὔτε Δαβὶδ, οὔτε κανεὶς ἄλλος προφήτης, ἢ φίλος τοῦ Θεοῦ ἐμεσίτευσε, διότι ὅλοι ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν, ἄλλος μὲ ἕνα, ἄλλος μὲ ἄλλο, ἐλάττωμα καὶ ὅλοι αἴτιαν εἰς τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν. Τὸ ἄλλο ἐμεῖς δὲν λέγομεν, ἅγιε Πέτρε ἢ Παῦλε σῶσον ἡμᾶς, ἢ δὸς ἡμῖν τὸ πᾶν ἀγαθὸν, μόνον πρέσβευσαι ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα σωθῶμεν. καὶ νὰ μᾶς δώσῃ ὁ Θεὸς τὰ ἀγαθά της, καὶ τὴν βασιλείαν του. Πρέπει τὸ λοιπὸν οἱ παπάδες καὶ ἄλλοι νὰ ἠξεύρουν, καὶ ἄλλους νὰ διδάσκουν εἰς τὶ τρόπον τιμοῦμεν τοὺς ἁγίους, καὶ πῶς τοὺς ἐπικαλιούμεθαν, καὶ πῶς τιμοῦμεν, καὶ ἀσπαζόμεθαν ταῖς ἁγίαις εἰκόνες, διὰ νὰ μὴν ἔχουν τὸ θάρρος των εἰς κανένα ἄλλον, ὥσαν αἰτίαν καὶ ἀφορμὴν τοῦ καλοῦ, μόνον εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον νὰ ἀνημένουσι τὸ κάθε καλὸν, μεσιτεύοντας, καὶ παρακαλῶντας τον οἱ ἅγιοί του, καὶ φίλοι του.

Ἡ δευτέρα ἐντολὴ τὶ κωλύει.
Κεφαλ. β.

Κωλύει ὁ Θεὸς μὲ τὴν δευτέραν ἐντολὴν νὰ μὴν παίρνομεν τὸ ὄνομά του εἰς ψέματα, καὶ εἰς οὐδετιποτένια πράγματα, ἀμὴ νὰ τὸ τιμοῦ-

παρακαλέσουν νὰ μᾶς δώση ἐκεῖνο ὁποῦ γυρεύομεν ἂν εἶναι διὰ τὸ συμφέρονμας,

Καὶ καθὼς ἕνας βασιλέας, ἢ ἕνας ἀφέντης κάμνει ἀλλονῶν πολλαῖς χάρες, καὶ πολλαῖς καλοσιύναις διὰ ἀγάπην τῶν φίλωντου, καὶ τῶν ἀρχόντων του, ἔτζη, καὶ ἀκόμι καλλήτερα ὁ Θεὸς δίδει πολλὰ καλὰ ἐκεινῶν ὁποῦ τὸν παρακαλοῦν διὰ ἀγάπην τῶν ἁγίων του, οἱ ἅγιοι τὸ λοιπὸν ἔσωντας νὰ εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ νὰ εὐφραίνονται μὲ τὸν Θεὸν, ὡσὰν μέλη τίμια, καὶ ἑνωμένα μὲ τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐκκλησίαντου, ἡ ὁποία ἤμεθαν ἐμεῖς, παρακαλοῦσι τὸν Θεὸν, καὶ μεσιτεύουσι διατ' ἐμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς, διὰ νὰ μᾶς δώση τὰ ἀγαθά του ἐδῶ, καὶ ἀπέκει τὴν αἰώνιον ζωὴν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἐναντίον τῆς προφήτης ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. μάλιστα εἶναι πίστεως ἄρθρον ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐκκλησία ἤτζη ὁρίζει, ἀκολουθῶντας ταῖς ἀπόφασες τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ φυλάγωντας τὴν καλὴν της καὶ παλαιὰν παράδοσιν.

Καὶ ἂν καλὰ καὶ ὁ προφήτης Ησαΐας νὰ λέγη Αβραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς, καὶ ἰσραὴλ οὐκ ἔσωσεν ἡμᾶς, τοῦτο δὲν ἐναντιεῖται τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἁγίων. διότι ὁ προφήτης αὐτοῦ μιλεῖ διὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. εἰς τὴν ὁποίαν οὔτε

Τοιας λογῆς ὁποῦ μεσιτδύωντας ἡ προσδυχήτε ἔγινεν ὁ Παῦλος Χριστιανός. καὶ τῶρα ἐποῦ εἶναι σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν, δὲν δύνεται νὰ παρακαλῆ τὸν Θεὸν διὰ τοὺς χριστιανοὺς ὁ πρωτομάρτυς τῆ πρωτομάρτυρα Χριστόν, καὶ πολλοὶ ἀκόμι διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας μαρτυρεῦσιν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Βασίλειος εἰς τοὺς μ. μάρτυρες, ἢ εἰς τὸν μάρτυρα Βαρλαάμ. Γρηγόριος ὁ θεολόγος εἰς τον ἅγιον Κυπριανόν. ὁ ἅγιος Αμβρόσιος εἰς τὸ περὶ Καΐν, καὶ Αβελ. βιβλ. β. κεφ. β. ἔτζη λέγει. Δὲν εἶναι μικρὸν δόγμα νὰ λέγη ὁ Θεὸς φωνὴ αἵματος τῆ ἀδελφοῦ σε βοᾶ πρός με, διότι ὁ Θεὸς τοὺς δικαίους ἀκούη, καὶ ἀπεθαμμένους. ἐπειδὴ καὶ σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν ζιοῦσι, καὶ λέγονται ζωντανοί. καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸν βίον τῦ ἁγίε Εφραὶμ λέγει· Εν θυμήσεμας, καὶ παρακάλεσαι τὸν Θεὸν διατ' ἐμᾶς. Τόσον ὅπε τοὺς ἁγίες τοὺς τιμοῦμεν ὄχι λατρευτικῶς ὡσὰν θεοὺς, μόνον δυλικῶς ὡσὰν φίλους τῦ Θεοῦ. καὶ τοὺς ἐπικαλιόμεθαν, ὄχι ὅτι νὰ αἰτιμένωμεν ἀπὸ ἐκείνους τὰ ἀγαθὰ, ἢ ἀπὸ λέγουτα ν νὰ τὰ δίδουν, διότι ἕνας μόνος Θεὸς εἶναι ὁποῦ χαρίζει, καὶ δίδει τῶν ἀνθρώπων τὸ κάθε καλὸν, μόνον τοὺς τιμοῦμεν, καὶ τοὺς παρακαλοῦμεν κράζωντας τους εἰς βοήθειαν, τυτέστι νὰ μεσιτδύσουν σὰν φίλοι ὁποῦ εἶναι, καὶ νὰ τὸν

παρα-

Θεὸς ἀτός τα λέγ. ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδά μου. τουτέςιν, ἐγὼ ἔχω τὴν ἔγνοιαν ἀυτῆς τῆς χώρας διὰ ἀγάπω τοῦ Δαβὶδ τοῦ δουλευτήμου. καὶ οἱ τρεῖς παῖδες ὄντας μέσα εἰς τὸ καμίνω ἐπαρακαλοῦσαν νὰ τοὺς βοηθήση διὰ ἀγάπην τοῦ Αβραὰμ, τοῦ Ισαὰκ, καὶ τοῦ Ιακὼβ, καὶ ἔλεγαν Μηδὴ παραδώσῃς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ Αβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ καὶ διὰ Ισαὰκ τὸν δοῦλονσου, καὶ Ισραὴλ τὸν ἅγιόνσου. καὶ ἡ παρθένος Μαρία, Ιδοὺ γαρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίμε πᾶσαι αἱγενεαί. καὶ ὁ δεσπότης Χριςὸς, ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ Σολομὼν λέγ, ὅτι οἱ ἅγιοι κρινοῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν. ὁ Παῦλος λέγ. πῶς ὁ Θεὸς τοῦ ἐχάρησεν τόσαις ψυχαῖς, ὁποῦ ἐκινδυνεύασι νὰ χαθοῦν μέσα εἰς τὸ καράβι, καὶ ἀφόντις ἐλευθερώθηκεν ἀπὸ τοῦτο τὸ κορμί, καὶ εἶναι μὲ τὸν Χριςὸν, καὶ τὸν βλέπει καθὼς τὸ λέγει ἀτός του πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, δὲν θέλεις νὰ τοῦ ἀκούη, καὶ νὰ τοῦ χαρίζη εἴτι γυρέψη διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων ὁποῦ ἀτός του ὁ Παῦλος διὰ τοῦ Ευαγγελίου ἐγέννησε, καὶ ἐφύτευσεν εἰς τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ.

Ο Στέφανος ἐπαρακάλεσεν ὄντας ἀκόμη εἰς ἐτούτην τὴν ζωὴν διὰ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ τοῦ ἤκουσε, τέ-

ἀγγέλοις. Ο Βαπτιστὴς Ιωάννης λέγει, πῶς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ λύσῃ τὰ παπούτζια τοῦ Χριστοῦ. διατί, μὴ νὰ εἶναι τὰ παπούτζα διγενέστερα, ἢ ἁγιώτερα ἀπὸ τὸν βαπτιστὴν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ λύσῃ. ἢ φανερὸν, ὅτι ἡ τιμὴ τῶν παπουτζίων αἰαφέρνεται εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ ἐβάσταγ. ἤγουν τὸν Χριστόν.

Καὶ ἂν οἱ τρεῖς παῖδες δὲν ἤθελαν νὰ προσκυνήσουν ἐκεῖνο τὸ εἴδωλον ὁποῦ ἔστησεν ὁ Ναβουχοδονόσορ, τὸ ἔκαμαν διότι ὁ Ναβουχοδονόσορ ἤθελεν ὅτι οἱ ἅγιοι ἐκεῖνοι τρεῖς νέοι να προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα ἐκείνην διὰ Θεόν; τὸ ὁποῖον ἐκεῖνοι δὲν τὸ ἔκαμαν, μάλιστα καὶ ἔλεγαν, τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν. ὀρθότατα τὸν λοιπὸν ὁρίζει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, νὰ τιμοῦμεν καὶ νὰ ἀσπαζόμεσθα ταῖς εἰκόνες τῶν ἁγίων.

Αλλὰ μὴ δὲ, τὸ, νὰ τιμοῦμεν τὴν παναγίαν, καὶ τοὺς λοιποὺς ἁγίους, καὶ νὰ τοὺς ἐπικαλιούμεσθαν εἰς βούθειάν μας, εἶναι ἐναντίον τῇ πρώτης ἐντολῆς, ἢ τῆς θείας γραφῆς, ὡσὰν θέλουσι τινὲς αἱρετικοὶ τοῦ καιροῦ ἐτούτου. μάλιστα τοῦτο ἀποδείχνεται, καὶ βεβαιώνεται ἀπὸ τὴν θείαν γραφήν. ὁ Δαβὶδ λέγει· Εμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ Θεός. καὶ πάλιν· αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. καὶ ἀλλοῦ, Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. καὶ ὁ

θεὸς

μίω, ἢ χρυσάφιω, ἢ ξύλον, ἢ ζωγραφιστὴ, ἢ γλυπτὴ εἶναι ἡ εἰκόνα ἐκείνη, μόνον νὰ ἀναφέρνεται εἰς τὸν Χριστὸν, ἢ εἰς τὴν παναγίαν, ἢ εἰς ἅγιον; τουτέστιν εἰς πρωτότυπον ὁποῦ πρέπει νὰ τιμᾶται διὰ μέσου τῆς εἰκόνος. ἐπειδὴ καὶ κατὰ ποῦ λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνος εἰς τὸ πρωτότυπον διαβαίνει. καὶ ἂν ἐβόλιε νὰ ἐβλέπαμεν τὴν παναγίαν, ἢ τοὺς ἁγίους ὡσὰν εἶναι εἰς τοῦ λόγου των, περισσότερην τιμὴν τοὺς ἐκάμναμεν παρὰ ὁποῦ τοὺς κάμνομεν εἰς ταῖς εἰκόνες των. Τὴν αὐτὴν τιμὴν, καὶ εὐλάβειαν δουλικῶς ὁρίζει ἡ ἁγία τῆς ἐκκλησίας παράδοσις νὰ ἔχωμεν καὶ εἰς τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, ὡσὰν ἐκεῖνα ὁποῦ ἦσαν σμιγμένα, καὶ ἔχουν πάλιν νὰ σμίξουν μὲ τοὺς ἁγίους, καὶ ὡσὰν σημάδια τῆς μεγάλης των ἀνδρείας, καὶ ὑπομονῆς. Διαὐτὰ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἔψαλλεν ὁ προφήτης Δαβίδ. Φυλάξει κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν. ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. Διὰ τὴν προσκύνησιν ὁποῦ προσκυνοῦμεν τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν σταυρὸν, καὶ εἰς ἄλλης λογῆς εἰκόνα, διδάσκει ὁ αὐτὸς προφήτης καὶ λέγει. ὑψοῦτε κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ πάλιν προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. ὁ Ἀβραὰμ ἐπροσκύνησε τοὺς

ἀγγέ-

Λόγου χάριν. Βλέπω εἰς τὴν εἰκόνα Χριστὸν σταυρωμένον, καὶ παραυτα βάζω εἰς τὸν νοῦν μου τὸ πάθος, καὶ τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ. καὶ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς, ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἀπέθανε διὰ ταῖς ἁμαρτίαις μας ἀπάνω εἰς ἕνα σταυρὸν ὥσαν κακοῦργος, καὶ ἔτζη ἡ εἰκόνα μας γίνεται ἀφορμὴ νὰ δοξάσω, καὶ νὰ προσκυνήσω τὸν Χριστὸν ὁποῦ εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ κάθεται ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς, ὄχι νὰ προσκυνῶ ἀσήμιν ἢ χρυσάφιν, ἢ εἴδωλα ὥσαν μας βλασφημοῦσιν οἱ εἰκονομάχοι χωρὶς κανένα δίκαιον.

Πάλιν βλέπω τὴν εἰκόνα τῆς παναγίας, καὶ λογιάζω μὲ τὸν νοῦν μου πῶς μία γυναῖκα παρθένος ἔλαβε τόσην χάριν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸ νὰ γένη μητέρα ἐδικήτου.

Τὸ ὅμοιον λέγω καὶ διὰ ταῖς εἰκόνες τῶν ἁγίων, ταῖς ὁποίαις βλέποντας τες ἐνθυμούμεθαν πῶς ὁ ἅγιος ἐκεῖνος τουτέστι Στέφανος, Λαυρέντιος, Γεώργιος, ἢ ὅτινος εἶναι ἡ εἰκόνα, ἄνθρωπος ἦτον ὅμοιός μου, ὅμως ἐνίκησε τὸν τύραννον μὲ τὴν ὑπομονήντου, καὶ ἐβεβαίωσε τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ αἷματου. καὶ δοξάζω τὸν Θεὸν ὁποῦ τοῦ ἔδωσε τὴν ὑπομονὴν, καὶ τιμῶ τὸν ἅγιον δουλικῶς, ἤγουν ὥσαν δοῦλον, καὶ φίλον τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν εἰκόνα τὸ πρωτότυπον. ἤγουν τὸν ἅγιον τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ εἰκόνα, καίντε ἀπὸ ἀσήμιν

εἰς ἐκείναις. ἀλλὰ μηδὲ ἀρνιούμεθαν πῶς εἶναι ἀσήμιον ἢ χρυσάφη, ἢ ξύλα, ἢ χαρτία, ἢ εἰκόνες, μηδὲ ζωγραφίζομεν Θεὸν τὸν ὁποῖον ποτὲ δὲν τὸν εἴδαμεν, μόνον ζωγραφίζομεν εἰς τὴν εἰκόνα τὸν Χριστὸν, τὸν ὁποῖον τὸν εἴδαμεν ἄνθρωπον ὡσὰν ἐμᾶς, χωρὶς ἁμαρτίαν. καὶ καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, ἐφάγαμεν, καὶ ἤπιαμεν αὐτοῦ ἅματου. τὸν Πατέρα τὸν ζωγραφίζομεν ὡσὰν γέροντα, διότι ἔτζη μᾶς τὸν περιγράφει ὁ προφήτης Δανιήλ. τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡσὰν περιστέριν, διότι εἰς εἶδος περιστερᾶς τὸ εἴδαμεν εἰς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν ὅταν ἐκατέβηκεν ἀπάνω εἰς τὸν Χριστόν. ὁμοίως καὶ ταῖς εἰκόνες τῆς παναγίας καὶ τῶν ἀλλονῶν ἁγίων. Ετούταις ταῖς εἰκόνες ταῖς τιμοῦμεν σχετικῶς, ἤγουν ἀναφέροντας τὴν τιμὴν εἰς τὸ πρωτότυπον; ἤγουν ἐκεῖνο ὁποῦ μᾶς δείχνει ἡ εἰκόνα. Καὶ ἂν ἡ εἰκόνα ἐκείνη ὁποῦ ἀσπάζομαι εἶναι τοῦ Χριστοῦ, τὴν τιμὴν ἐκείνην ὁποῦ κάμνω περισσᾶ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀναφέρνω λατρευτικῶς εἰς τὸν Χριστόν. ἂν ἡ εἰκόνα εἶναι τῆς Θεοτόκου τὴν ἀναφέρνω ὑπερδουλικῶς εἰς τὴν Θεοτόκον. ἂν εἶναι κανενὸς ἀποστόλου, ἢ ἄλλου ἁγίου τὴν τιμὴν ὁποῦ φέρνω τῆς εἰκόνος του, τὴν ἀναφέρνω εἰς τὸν ἀπόστολον, ἢ εἰς τὸν ἅγιον.

Λό-

βίνθια. ἀκούρτεύγουσιν ἀκόμι καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ὑπάγουν εἰς ταῖς μαντίσσαις, καὶ γυρεύγουσι βοήθειαν ἀπὸ ἐκείναις ἢ νὰ εἰπῶ καλήτερα ἀπὸ τὸν διάβολον, τὸν ὁποῖον δουλεύουσιν ἐκείναις ἡ μαντίσσες, καὶ οἱ μάγοι. τὸ ὁποῖον ἄλλο δὲν θέλει νὰ εἰπῆ μόνον αφήνουσι τὸν Θεὸν ὡσὰν ἀδύνατον, καὶ ὑπάγουν εἰς τὸν διάβολον ὡσὰν δυνατώτερον, σὰν πῶς ἐκάμναν καὶ οἱ ἑβραῖοι, καὶ ἀφήνοντας τὸν ἀληθινὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἐπαγέναισι, καὶ ἐγυρεύγαν βοήθειαν ἀπὸ τοὺς ψεύσικους θεοὺς τῶν ἐθνῶν.

Αὐτὰ καὶ ἄλλαις ὅμοιαις βλασφημίαις μαγείαις, αἵρεσαις καὶ δυσειδαιμονίαις, καὶ ψευδοευλάβειαις κωλύει ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ.

Κάμνει χρεία νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι νὰ προσκυνοῦμεν ταῖς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῆς παναγίας, τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν ἀλλονῶν ἁγίων, δὲν εἶναι ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς, διότι ὅταν ὁ Θεὸς λέγη νὰ μὴν κάμης κανένα γλυπτὸν, ἢ εἰκόνισμα, παρευθὺς λέγει καὶ τὴν ἀφορμὴν διατί τὸ ἐμποδίζει. ἤγουν νὰ μὴν τὸ λατρεύψης, καὶ νὰ τὸ προσκυνήσης διὰ θεὸν, ὡσὰν ἔκαμναν οἱ ἕλληνες, καὶ οἱ ἑβραῖοι κάθε ὀλίγον, τὸ ὁποῖον οἱ χριστιανοὶ δὲν τὸ κάμνομεν. διότι τιμῶντας ταῖς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἁγίων δὲν ταῖς προσκυνοῦμεν διὰ θεοὺς, οὔτε ἔχομεν τὸ θάρρος μας

εἰς

γόνυσυ, μήτε τὸ χωράφιντου, μήτε τὸν δουλό-τζίν του, μήτε τὴν δουλοῦ̀ζιαντου, μήτε τὸ κτῆνος του, μήτε κανένα πρᾶγμα τοῦ γειτόνυσυ.

Τὶ κωλύει ἡ πρώτη ἐντολή. Κεφ. ά.

Ἡ πρώτη ἐντολὴ λοιπὸν ὅταν λέγη, μὴν ἔχης ἄλλυς θεοὺς μπροςᾶ εἰς ἐμένα. θέλει νὰ διώξη, καὶ νὰ ἀφανίση κάθε λογῆς εἰδωλολατρείαν, καὶ δυσειδαιμονίαν, καὶ ψευδοδουλάβειαν. ὁμοίως νὰ καταδικάση, καὶ νὰ ἐβγάλη ἀπὸ τὴν μέσην κάθε λογῆς μαντίαν, καὶ μαγικὰ ἔργα, ὁποῦ οἱ μάγοι, οἱ νεκρομαντες, καὶ κάποιαις κακόγραιαις, στρίγλες, πονηρὰ τοῦ σατανᾶ ἐργαλεῖα συνηθοῦσινα κάμνυσι. Ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ δὲν θέλει νὰ τιμᾶ κανείς, καὶ νὰ προσκυνᾶ τὰ εἴδολα, καὶ νὰ τὰ κρατῆ διὰ θεοὺς, ὡσὰν ἔκαμναν οἱ παλαιοὶ ἕλληνες.

Παραγγέλλει εἰς ἐτούτην τὴν ἐντολὴν ὁ νομοθέτης Θεὸς, ὅτι μόνον ἐκεῖνον νὰ προσκυνοῦμεν διὰ θεὸν, διότι μόνος ἐκεῖνος εἶναι Θεὸς, κύριος, καὶ κτίστης τοῦ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάσσης. Αμαρτάνουν ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐντολῆς ὅσοι κιτάζουν τὰ χέρια, καὶ μαντεύουσιν εἰς ἐκεῖνα, ὡς πρᾶγμα βέβαιον, ὁμοίως καὶ ὅσοι κιτάζουν χαρτιὰ, ῥίχτουσι λαχνοὺς, κουκκιὰ, ἢ ῥεβίν-

ἀπαίω εἰς αὐταῖς αὖ θέλη νὰ ἐξαγορεύῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ποῦ κλέπει. Ἡ δέκα ἐντολαῖς τὸ λοιπὸν εἶναι ἐτούταις, ἡ ὁποῖαις εὑρίσκονται γραμμέναις εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐξόδου κεφαλ. κ. καὶ εἰς ἄλλους τόπους τῆς θείας γραφῆς,

Πρώτη. Ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ Θεός σου ὁποῦ σὲ ἔβγαλα ἀπὸ τὴν γῆν τῆς αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ τὸ σπίτιν τῆς σκλαβιᾶς. δὲν θέλεις ἔχειν ἄλλους θεοὺς μπροστὰ εἰς ἐμένα.

Δευτέρα, Μὴν πάρης τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου εἰς πράγματα οὐδετιποτένια, διότι δὲν θέλει καθαρίσῃ κύριος ὁ Θεὸς ἐκεῖνον ὁποῦ πέρνει τὸ ὄνομάτου εἰς πράγματα οὐδετιποτένια.

Τρίτη. Ανθυμοῦ νὰ ἁγιάζῃς ἡμέραν τοῦ σαββάτου.

Τετάρτη. Τίμα τὸν πατέρασου, καὶ τὴν μητέρα σου, διὰ νὰ ζήσῃς πολλὺν καιρὸν ἀπάνω εἰς τὴν γῆν ὁποῦ σοῦ δίδει κύριος ὁ Θεός σου.

Πέμπτη. Μὴν φονεύσῃς.

Ἕκτη. Μὴν μοιχεύσῃς.

Ἑβδόμη. Μὴν κλέψῃς.

Ὀγδόη, Μὴν ψευδομαρτυρήσῃς εἰς τὸ κακὸν τοῦ γειτόνουσου.

Ἐννάτη. Μὴν ἐπιθυμήσῃς τὴν γυναῖκα τοῦ γειτόνουσου.

Δεκάτη. Μὴν ἐπιθυμήσῃς τὸ σπίτιν τοῦ γειτόνου-

ἐντολαῖς ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεὸν, ἡ ἐπίλοιπες ἀναφέρονται εἰς τὸν πλησίον, καθὼς τὸ θέλομεν ἰδεῖν παρακάτω.

Αὐταῖς ταῖς δέκα ἐντολαῖς, διὰ ταῖς περιλάβη ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἔκαμεν εἰς τὸ ὄρος τ Σινᾶ σαράντα ἡμέρες, καὶ μήτε ἔφαγε, μήτε ἤπιε, μόνον ἐπροσεύχε τον, διὰ νὰ μάθωμεν ἐμεῖς ὅτι ὅποιος θέλει νὰ φυλάξῃ αὐτὸν τὸν νόμον, ἔχει χρείαν ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποῖαν τὴν δίδη αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ μέσου προσευχῆς, καὶ νηςείας.

Διὰ τοῦτο ὅποιος θέλει νὰ τ ἀκούῃ ὁ Θεὸς εἰς ταῖς προσευχαῖς τον, ας φυλάγη αὐταῖς ταῖς ἐντολαῖς καθῶς καὶ ὁ Χρυσόςομος διδάσκει ὁμιλία ζ. πρὸς αντίοχον. ἄκουσον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς ἐντολαῖς, καὶ ἀκούσεισου κἀκεῖνος ἐν ταῖς προσευχαῖς.

Αὐταῖς ταῖς δέκα ἐντολαῖς πρέπει νὰ ταῖς ἠξεύρῃ κάθε χριςιανὸς, καὶ διὰ νὰ ταῖς φυλάγῃ, καὶ διὰ νὰ ἠξεύρῃ νὰ ἐξομολογᾶται καθὼς πρέπει, διότι ὅλαις ἡ ἁμαρτιαις ὁποῦ γίνονται, γίνονται ἐναντίον αὐτονῶν τῶν δέκα ἐντολῶν, τουτέςιν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον.

Περισσότερον χρέος ἔχει ἀπὸ ὅλους νὰ ταῖς ἠξεύρῃ ὁ ἐξαγορευτὴς, καὶ νὰ ταῖς σπουδάζῃ καὶ αὐταῖς, καὶ ἔτι γράφουσιν οἱ ἐξηγηταὶ δες

ἀπὸ-

ΕΞΗΓΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Εἰς ἐτοῦτο τὸ βιβλίον γραφομένον εἰς βραχυλογίαν ἐξηγῶντας τὸν Δεκάλογον, τουτέστι ταῖς δέκα ἐντολαῖς, ταῖς ὁποίαις ταῖς ἔδωκεν αὐτός του ὁ Θεὸς τοῦ Μωϋσῆ ἀπάνω εἰς τὸ ὄρος τοῦ Σινᾶ, καὶ ὥρισε μὲ πᾶσαν ἀνάγκην νὰ ταῖς φυλάγομεν. Ετούταις ταῖς ταῖς ἐβεβαίωσε, καὶ ταῖς ἐτελείωσεν αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστὸς, ὡς τὸ λέγει αὐτὸς. Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἀλλὰ πληρῶσαι.

Αὐτὸς ὁ νόμος βαλμένος εἰς δέκα ὁρισμοὺς διδάσκει, μάλιστα ὁρίζει νὰ κάμνωμεν ἐκεῖνο ὁποῦ θέλει ὁ Θεὸς, καὶ να φεύγωμεν ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν θέλει.

Αὐταῖς ἡ δέκα ἐντολαῖς γραμμέναις εἰς δύο πέτρινες πλάκες, καὶ δοσμέναις ὡς εἶπα τοῦ Μωϋσῆ, μοιράζονται εἰς δύο. ἡ πρῶταις τρεῖς ἐντο-

νον ὅπου παντρεύεται νόμιμα. διότι καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον κράζεται μυστήριον τῶν ζωντανῶν. καὶ χρεία νὰ τὸ πέρνει κανεὶς ἐξομολογημένος, καὶ ζωντανὸς εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ,

Εἶναι ἀκόμι κάποιαις ἡμέραις ὅπου κωλύει ἡ ἐκκλησία νὰ γένονται γάμοι, μὲ τοῦτον ὅλον αἂν γένουν εἶναι νόμιμοι, καὶ δὲν λύονται ὁλότελα, μόνον παιδεύεται ἐκκλησιαστικῶς ὁ ἱερέας ὅπου ἔκαμεν ἐκεῖνο ὅπου ἡ ἐκκλησιαστικὴ συνήθεια ἐμποδίζει.

Αὐταῖς ἡ ἡμέραις εἶναι ἡ μεγάλη σαρακοστὴ, τὸ σαρανταήμερον, ἡ νηστεία τῆς παναγίας, καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων,

μὴ ζήτει γυναῖκα. Καὶ ὅποιος κάμη τὸ ἐναντίον πάντα σέκεται εἰς θανάσιμον ἁμαρτίαν.
Δωδέκατον κώλυμα εἶναι ὅταν ζῶντας τὸ ἕνα μέρος, τὸ ἄλλο χαλᾶ τὸν πνευματικὸν σύνδεσμον τοῦ γάμου, καὶ πανδρεύεται μὲ ἄλλον, τότε ὁ γάμος, γάμος δὲν εἶναι, μόνον φανερὴ μοιχεία.

Πρέπει ὅταν ὑπάγη κανεὶς ἄνθρωπος εἰς ἀγνώριστον τόπον, καὶ γυρεύγει νὰ πανδρευτῇ, νὰ μὴν τὸν στεφανώνη ὁ ἱερέας ἂν δὲν ἐξετάζη ὅσον εἶναι δυνατὸν, μήπως καὶ εἶναι πανδρεμένος εἰς τὸν τόπον του, καὶ ἂν δὲν βεβαιωθῇ καλὰ νὰ μὴν τὸν στεφανώση.

Διὰ τὸ ὁποῖον καλὴ, καὶ ὠφέλιμη συνήθεια εἶναι, πριχοῦ νὰ θελήσουν νὰ στεφανωθοῦν, νὰ τὸ ἀναφέρνη εἰς τὴν λειτουργίαν ὁ ἱερέας δύο, καὶ τρεῖς κυριακαῖς μπροστὰ εἰς τὸν λαὸν διὰ νὰ τὸ ἠξεύρουν ἂν ἴσως καὶ εἶναι κανένα ἐμπόδιον νὰ τὸ ἀναφέρουν τοῦ ἱερέως.

Οἱ γάμοι πρέπει νὰ γίνονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀπολείτουργα, καὶ ὅπου ἑρμηνεύει τὸ εὐχολόγιν.

Καλὸν καὶ ἐπαινετὸν εἶναι, πρῶτα ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη νὰ ξομολογοῦνται, καὶ νὰ κοινωνοῦσι. καὶ νὰ εἶναι εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἀφορμὴν διὰ νὰ τοὺς δώση ὁ Θεὸς τὴν χάριν ἐκείνην ὅπου φέρνει αὐτὸ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου εἰς τὸ ἀνδρόγυ-

ἀποφυσικὴν τε ἀδυναμίαν διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ παιδία. ἀμὴ ἂν ὁ ἄνδρας εἶναι δεμένος ἀπὸ μαγείαις, ἢ ἄλλαις ὅμοιαις διαβολίαις ὁποῦ συνηθοῦσι νὰ κάμνουν ὅσοι δὲν φοβοῦνται τὸν Θεὸν, τότε ὁ γάμος δὲν λύεται, διότι ἡ δύναμις τοῦ σατανᾶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ βαστάξῃ πολὺν καιρὸν. καὶ ἂν συνέβη διὰ καμίαν ἀφορμὴν, ἢ θάνατον ἐκείνου ὁποῦ ἔκαμε τὰ μαγικὰ, καὶ δὲν τὰ ἔλυσεν, ἢ καὶ ἐκεῖνα τὰ μάγια εἶναι παντοτινὰ, εἰς ἐτοῦτο περνῶντας διωρισμένος καιρὸς, ἠμπορεῖ ἡ ἐκκλησία νὰ κρίνῃ. Ὅποιος διὰ φυσικήν του ἀδυναμίαν δὲν ἠμπορῆ νὰ πάγῃ μὲ τὴν γυναῖκα του ἠμπορῆ νὰ ἔχῃ ὑπομονὴν ὥστε νὰ περάσουν τρεῖς χρόνοι, καὶ ἀφόντις περάσουν οἱ τρεῖς χρόνοι ἠμπορῆ νὰ χωρισθῇ ἡ γυναῖκα, καὶ νὰ πάρῃ ἄλλον, καὶ τοῦτο μὲ θέλημα τοῦ ἐπισκόπου. Ἂν ὁ ἄνδρας γνωρίζῃ τὴν γυναῖκα του. ἂν καλὰ καὶ νὰ μὴν κάμνῃ καὶ παιδὶ, ὁ γάμος δὲν βολεῖ νὰ λυθῇ. Ἂν ἡ γυναῖκα καμίαν βολὰν δώσῃ θέλημα τοῦ ἀνδρός της νὰ γένῃ καλόγερος, ἐκείνη δὲν βολῆ εἰς καμιᾶς λογῆς τοῦ κόσμου νὰ παντρευτῇ πλέον ὥστε ὁποῦ ζῇ ὁ ἄνδρας της, ἂν καλὰ καὶ νὰ εἶναι καὶ καλόγερος. μόνε κάμνει χρεία ἡ νὰ στέκῃ ἀνύπανδρη, ἢ νὰ γένῃ καὶ ἐκείνη καλογρεία. καὶ διὰ τούτους λέγει ὁ Παῦλος· δέδεσαι γυναικί μὴ ζήτει λύσιν. λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς,

 μή

εἰδὲ καὶ δὲν συμφωνοῦσιν ἠμποροῦσι νὰ χωρισθοῦν, καὶ νὰ πάρῃ ἐκεῖνος ἄλλην, καὶ ἐκείνη ἄλλον, κατὰ ποῦ λέγει ὁ αὐτὸς Παῦλος. εἰδὲ καὶ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω. οὐδεδούλωται ὁ ἀδελφὸς, ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις.

Τὸ ἕβδομον κώλυμα εἶναι ὅταν τινὰς μοιχεύει τὴν ἀλλουνοῦ τὴν γυναῖκα, ἀπέκει διὰ νὰ τὴν τὴν πάρῃ παντάπασιν σκοτώννει τὸν νόμιμόν της ἄνδρα, καὶ τὴν παντρεύεται. ἐτοῦτος δὲν ἠμπορεῖ νὰ παντρευτῇ μὲ τὴν γυναῖκα ὁποῦ ἐμοίχευε ζῶντος τοῦ αὐτῆς ἀνδρός· καὶ ἂν τὴν παντρευτῇ ὁ γάμος εἶναι παράνομος, καὶ ἠμπορεῖ νὰ λυθῇ.

Τὸ ὄγδον ἐμπόδιον εἶναι, ὅταν κανεὶς παντρεύεται ἀσανίωτου μὲ βίαν ἀγαπηνῶν ἢ τυράννων διὰ φόβον νὰ μὴν τὸν θανατώσουν.

Τὸ ἔννατον εἶναι ὅταν ἱερωμένος ἄνθρωπος, θέλω νὰ εἰπῶ ὅταν κανεὶς χειροτονηθῇ ὑποδιάκος, διάκος, ἢ παπὰς, καὶ κάμνει τάξιμον νὰ μὴν παντρευτῇ, δὲν βολῇ πλέον νὰ παντρευτῇ, καὶ ἂν παντρευτῇ, ἐτοῦτος ὁ γάμος νόμιμος δὲν εἶναι μόνον παρ' τοτουνὴ ἁμαρτία τῆς πορνείας μάλιστα ἱεροσυλίας.

Δέκατον κώλυμα εἶναι ὅταν κανεὶς παντρευτῇ δὲν φυλάγωνται τοὺς βαθμοὺς τῆς κουμπαριᾶς ὁποῦ γίνεται διὰ μέσου τοῦ βαπτίσματος.

Ενδέκατον κώλυμα, ὅταν κανεὶς ἀφόντις παντρευτῇ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ σμίξῃ μὲ τὴν γυναῖκαντου ἀπο-

ξαν τοὺς ἀφωρίζει ὡς παραβάτας ὁ ις. κανόνας τῆς τετάρτης συνόδου. Καὶ ὁ Παῦλος διὰ τοὺς ὁμοίους λέγει, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν.

Τέταρτον κώλυμα εἶναι οἱ συγγενεία, ἤγουν ὅταν κανείς παντρευτῇ μὲ συγγένισσαν τοῦ, μὴν φυλάγωντας τοὺς βαθμοὺς τῆς συγγενείας, ὅπου ὁρίζει ἡ ἐκκλησία.

Πέμπτον κώλυμα εἶναι ὅταν κανεὶς ὄντας παντρεμένος μὲ νομίμην γυναῖκα, ἢ γυνῆκα μὲ νόμιμον ἄνδρα ὑπάγουσιν εἰς τόπον ὁπου δὲν τοὺς γνωρίζουν, καὶ παντρεύονται,

Τὸ ἕκτον ἐμπόδιον, εἶναι ὅταν κανεὶς ἀβάπτιστος παντρευτῇ μὲ χριστιανὴν, ἢ ἀβάπτιστη μὲ χριστιανὸν ἐτοῦτο ἐμποδίζει τὸν γάμον νὰ γένῃ, καὶ ἂν γένῃ ἠμπορεῖ παντάπασι νὰ λυθῇ. διότι δὲν εἶναι πρέπον νὰ σμίγῃ ὁ βαπτισμένος, ἢ ἡ βαπτισμένη μὲ ἀβάπτιστην, ἢ ἀβάπτιστον. ἢ τὰ παιδιὰ τοῦ χριστιανοῦ νὰ γίνονται ἄπιστα. ἀλήθεια ὅταν καὶ τὰ δύο μέρη ἔχουσι τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος, καὶ ὁμολογοῦσι τὴν ἁγίαν τριάδα, ἂν τὸ ἕνα μέρος εἶναι αἱρετικὸν ὁ γάμος εἶναι νόμιμος, καὶ δὲν πρέπει νὰ λυθῇ. Εἰδὲ καὶ τὸ ἕνα πρόσωπον εἶναι ἄπιστον, καὶ τὸ ἄλλο πιστὸν, καὶ συμφωνοῦσι νὰ στέκωνται αὐτάμα μὲ σκοπὸν ἂν τύχῃ, καθὼς ποῦ λέγει ὁ Παῦλος, καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πίστιν τὸ ἄπιστον πρόσωπον, ἠμποροῦσι νὰ στέκωνται,

 εἰδὲ

πῶς παντρεύεται μὲ ἐλεύθερην γυναῖκα, παντρεύεται μὲ σκλάβαν. ἢ ἐλεύθερη γυναῖκα μὲ σκλάβον. ἡ ἀφορμὴ εἶναι ὅτι δὲν θέλει κανεὶς νὰ κάμη τὰ παιδία του σκλαβόπουλα, καὶ διὰ τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ λυθῇ ὁ γάμος. Εἰδὲ καὶ ἐκεῖνοι τὸ ἠξεύρουνε, καὶ εὐχαριστοῦνται να παντρευτοῦσιν ὁ γάμος εἶναι νόμιμος.

Τρίτον κώλυμα εἶναι τὸ τάξιμον. Καὶ εἶναι ὅταν τινὰς ἔκαμε τάξιμον τοῦ Θεοῦ πρίχου νὰ παντρευτῇ διὰ νὰ γένῃ καλογερος, ἢ ἡ γυναῖκα ἔκαμε τάξιμον τοῦ Θεοῦ νὰ γένῃ καλογρέα. ἢ νὰ παρθενεύουν εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν, ἂν καλὰ καὶ νὰ μὴν γίνεται καλόγερος ἐκεῖνος, ἢ ἐκείνη καλογριὰ, ἀπέκει ἐμετάνοιωσαν, καὶ ἐπαντρεύτησαν ὁ γάμος ἐκεῖνος δὲν εἶναι νόμιμος, καὶ ἠμπορεῖ νὰ λυθῇ.

Καὶ ἂν τὸ ἕνα μέρος μόνον ἔκαμε τὸ τάξιμον, ὁ γάμος δὲν λύεται. ἀλήθεια τὸ μέρος ὁποῦ ἔκαμε τὸ τάξιμον, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γυρέψῃ τὸ χρέος σύμβιον ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁποῦ δὲν ἔκαμε τάξιμον σωφροσύνης. ἀμὴ ἐκεῖνο τὸ μέρος ὁποῦ δὲν ἔκαμε τάξιμον ἠμπορεῖ νὰ τὸ γυρέψῃ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον ὁποῦ ἔκαμε τὸ τάξιμον, καὶ ἐκεῖνο χρεωστεῖ νὰ τὸ δώσῃ. Ἐκείνους ὁποῦ ἔκαμαν τάξιμον νὰ φυλάγουνται ἀπὸ σαρκικὴν ἡδονὴν, καὶ ἀπέκει δὲν τὸ ἐφύλαξαν

λημα τῶν γονέωντων, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀγαποῦσι, μὲ τοῦτον ὅλον ὁ γάμος εἶναι νόμιμος, καὶ τέλειος, καὶ δὲν βολῇ νὰ τοὺς χωρίσῃ κανεὶς, διάτι εἶναι συμφώνησις μιᾶς μερίας, καὶ τῆς ἄλλης. καὶ καθὼς οἱ γονέοι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀναγκάσουν τοὺς νέους νὰ πανδρευτοῦν, μάλιστα ἂν θέλουσιν νὰ καλογερευτοῦσιν ἔτζη μήδὲ ἠμποροῦσι νά τοὺς χωρίσουν ὅταν πανδρευτοῦσιν ἀπαρτίτως, μὴν μεσιτεύοντας ἀλήθεια κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ κωλύουσι τὸν γάμον. Τὰ κωλύματα ὁποῦ κωλύουσι νὰ γένῃ ὁ γάμος, καὶ ἂν γένῃ τὸν λύουσι τέτοιας λογῆς ὁποῦ ἠμπορῇ καθε μερία νὰ πανδρευτῇ χωρὶς νὰ εἶναι ἐναντίον τῆς διδαχῆς τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ παντοτεινοῦ δεσίμου τοῦ μυστηριακοῦ γάμου, εἶναι ἐτοῦτα ὁποῦ ἐδῶ γράφομεν εἰς συντομίαν.

Τὸ πρῶτον κώλυμα κράζεται, πλάνη. καὶ εἶναι ὅταν κανεὶς πλανηθῇ, ἢ γελαθῇ ἀπὸ ἄλλον εἰς τὴν συνήβασιν τοῦ γάμου, καὶ δὲν ἠξεύρῃ τὶ κάμνῃ. διότι ἢ εἶναι μικρὸς, καὶ δὲν ἔχει γνῶσιν νὰ κρίνῃ τὶ κάμνει. ἢ εἶναι λωλλὸς, ἢ δαιμονιάρης, ἢ ἔχει καμίαν φυσικὴν, καὶ ἀγιάτρευτην ἀθένειαν, διὰ τὴν ὁποῖαν δὲν ἠμποροῦν νὰ στέκουν ἀντάμα τόσον ὁ ἄνδρας, ὅσον καὶ ἡ γυναῖκα.

Δεύτερον ἠμπόδιον εἶναι, ὅταν θαρρῶντας τινὰς

κὶς πρὸς τὸν ἄνδρα, ναὶ θέλωσι.

Διὰ τοῦτο καλὴ συνήθεια τῆς ἐκκλησίας εἶναι ὅτι καὶ μπροστὰ εἰς τοιαῦτα δόχεις ὅταν στεφανώνωνται νὰ ἐρωτᾷ ὁ ἱερέας τὸν γαμβρὸν, καὶ νὰ τοῦ λέγῃ. Ὁ δεῖνα, θέλεις τὴν ὁ δεῖνα διὰ γυναῖκά σου νομιμικὴν καθὼς ὁρίζει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία; καὶ ὁ γαμβρὸς νὰ ἀποκρίνεται, Ναὶ θέλω την. ὁμοίως ἐρωτᾷ καὶ τὴν γυναῖκα ἂν θέλῃ τὸν ὁ δεῖνα διὰ ἄνδρα της νομιμικὸν, ἡ ὁποία ἀποκρίνεται ἢ μὲ λόγον, ἢ μὲ νεῦσιμον ὅτι ναὶ θέλει τον. Η ἀφορμὴ ὁποῦ πανδρεύονται οἱ ἄνθρωποι, πρῶτον καὶ κύριον εἶναι νὰ πληθυνθῇ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, δεύτερον διὰ νὰ φεύγουν ἀπὸ τὴν πορνείαν.

Τρία πράγματα κιτάζομεν εἰς αὐτὸ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου. πρῶτον εἶναι ἡ τεκνοποιΐα. Δεύτερον ἡ ἐμπιστωσύνη τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα. Τρίτον τὸ παντοτινὸν καὶ ἄλυτον ἐκεῖνο δέσιμον ὁποῦ δένονται καὶ οἱ δύο, διὰ νὰ στέκωνται ἀντάμα ὡσὰν ὁποῦ ζοῦσι, καὶ νὰ ἀγαπᾷ ἕνας τὸν ἄλλον, καθὼς πῶς ὁ Χριστὸς ἀγαπᾷ τὴν ἐκκλησίαν. Οἱ νέοι ὅταν ἔχουσι νόμιμον ἡλικίαν ἠμποροῦσι καὶ χωρὶς τὸ θέλημα τῶν γονέων των νὰ πανδρεύουσι. καὶ ἂν καλὰ καὶ νὰ κάμνουσι κρίμα ταῖς πλειότεραις βολαῖς μὴν παίρνοντας τὸ θέλημα

δίων νὰ συμπαθήσῃ, ἢ τὴν μητέρα, τὸ αὐτὸ διδάσκει καὶ ὁ Χρυσόστομος Ιωάννης εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ὁμιλία ζ. Ἀπὸ ἐδῶ φαίνεται πόσον βλαβεραῖς καὶ ἐναντίαις τοῦ Χριστοῦ, τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν πατέρων, εἶναι καποιωνῶν ἡ γνώμαις, ὅπου προσχθεσινοὶ γράφουσιν εἰς ἀπώλειαν πολλῶν, εἰς κάποια νόμιμα ὅπου μεταγράφει ὅποιος θέλει, καὶ ὡς θέλει. καὶ δίδουσιν ἄδειαν νὰ χωρίζειν τὰ ἀνδρόγυνα, καὶ βάζειν τοὺς ἀνθρώπους ἀποκάτω εἰς τόσους ἀφορισμούς.

Πάλιν λέγω ὅτι δὲν πρέπει ποτὲ μὴ ὄντας καμία δίκαια καὶ νόμιμη ἀφορμὴ, νὰ ἀφήσῃ κανεὶς τὴν γυναῖκα του, καὶ νὰ πάρῃ ἄλλη ζῶντας ἐκείνη, μηδὲ ἐκείνη ἄλλον ζῶντος τοῦ ἀνδρός· ἡμποροῦν ἂν θέλουν. ὡς λέγει ὁ Παῦλος, νὰ μὴν κάθωνται ἀντάμα, ἀμὴ ὄχι νὰ χωρισθοῦν ὅσον εἰς τὸ μυστηριακὸν δέσιμον τοῦ γάμου.

Ἡ ὕλη αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι τὰ νόμιμα πρόσωπα ἤγουν ὁ ἄνδρας, καὶ ἡ γυναῖκα, τοὺς ὁποίους μὲ θέλημα μιᾶς μερίας, καὶ τῆς ἄλλης σμίγει ἡ ἐκκλησία, διὰ νὰ εἶναι καὶ οἱ δύο εἰς μίαν σάρκα, διὰ νὰ κάμουν παιδία, καὶ νὰ ζοῦν πάντα ἀντάμα.

Τὸ εἶδος εἶναι τὰ λόγια ἐκείνων ὅπου παντρεύονται. ἤγουν τὰ λόγια τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, Θέλεις με διὰ ἄνδρα σου, καὶ τῆς γυναι-

κὸς

ὡσὰν κακότατα λογιάζουν τινές. καὶ ὅταν τῆς διώξῃ πάλιν ἐκείνης νὰ πάρῃ ἄλλον, μὴ δὲ εἰς τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς στέκει νὰ δώσῃ θέλημα τῆς γυναικὸς νὰ πάρῃ ἄλλον, διότι ὅσαν ἐπαρ-ζοῦνται ἐτάξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐκκλησίας νὰ εἶναι πάντα αντυμα, καὶ νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ τοὺς χωρίσῃ μόνον ὁ θάνατος. Οἱ ἀπόστολοι εἰς τὸν μ. κανόνα ἀφορίζουν ὅλους ἐκείνους ὁποῦ κάμνουν ὅμοιον πρᾶγμα, καὶ λέγουν. Εἴτις λαϊκὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν ἑτέραν λάβοι, ἢ παρὰ ἄλλου ἀπολελυμένην γαμήσῃ ἀφοριζέσθω. ἤγουν. ἂν κανεὶς λαϊκὸς ἐκβάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι του τὴν γυναῖκα του, καὶ πάρῃ ἄλλην, ἢ πανδρευτῇ μὲ γυναῖκα ὁποῦ ἄφηκεν ὁ ἄνδρας της νὰ εἶναι ἀφωρισμένος. ὁ ἅγιος Βασίλειος εἰς τὸν μη. κανόνα ἔτζη λέγει. Ἡ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀφεθεῖσα οὕτω μενέτω. μοιχαλὶς γὰρ ἐστὶ κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον, εἰ ἑτέρῳ ζευχθείη, ἤγουν ἡ γυναῖκα τὴν ὁποῖαν ἄφηκεν ὁ ἄνδρας της, ἂς στέκει ἔτζη, διότι ἂν πανδρευτῇ μὲ ἄλλον εἶναι πόρνη, καὶ ἁμαρτωλὴ γυναῖκα, κατὰ πῶς τὸ λέγει ὁ κύριος. Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου, λέγει πῶς τοῦτο εἶναι φανερὴ μοιχεία. μάλιστα λέγει ὁ αὐτὸς ἅγιος, ὅτι ἂν ὁ ἄνδρας εὑρίσκει τίποτες λάθος εἰς τὴν γυναῖκα, πρέπει διὰ ἀγάπην τῶν παι-
δίων

δειγμα, ὅταν λέγει πῶς ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, σὰν πῶς ὁ ἄνδρας τῆς γυναικός. ἀπὸ τὸ ὁποῖον φαίνεται, καθὼς ὁ Χριστὸς δὲν βολεῖ ποτὲ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ τάξιμον ὁποῦ τῆς ἔκαμε νὰ εἶναι πάντα μαζίν της, ὅταν τῆς εἶπε, μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἔτζη μηδὲ ὁ ἄνδρας ἠμπορῇ σὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν γυναῖκα ὅταν εἶναι νόμιμα πανδρεμένος διὰ τὸ τάξιμον ὁποῦ τῆς ἔκαμε μπροστὰ εἰς τὸν Θεὸν νὰ εἶναι πάντα αὐτάμα ὥστε ὁποῦ ζιοῦσι. τὸ ὅμοιον καὶ ἡ γυναῖκα, δὲν πρέπει νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸν ἄνδρα της, σαὶ πῶς μηδὲ ἡ ἐκκλησία ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν νυμφίον της. χρεία λοιπὸν νὰ ἠξεύρουσιν οἱ ἱερεῖς τί διδάσκει ὁ Χριστὸς, δὶ αὐτὴν τὴν χωρισιαὶ τί ὁ Παῦλος, τί οἱ πατέρες, καὶ διδάσκαλοι τὴν ἐκκλησίας, καὶ νὰ μὴν χωρίζουν τὰ νόμιμα ἀνδρόγυνα διὰ καμιᾶς λογῆς ἀφορμὴν, καὶ νὰ τοὺς δίδουν ἄδειαν νὰ πανδρεύωνται, ὡς θέλουσιν ἐκεῖνοι. διότι τὸ νὰ πανδρεύεται ὁ ἄνδρας με ἄλλην ζῶντας ἡ πρώτη του γυναῖκα ἡ νόμιμη, καὶ νὰ πανδρεύεται ἐκείνη μὲ ἄλλον ζῶντας ὁ νόμιμός της ἄνδρας εἶναι φανερὴ μοιχεία, παντοτινὴ ἁμαρτία καὶ ὄχι μυστήριον.

Ἀλλὰ μηδὲ στέκει εἰς τὸ θέλημα τῆς γυναικὸς νὰ δώσῃ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς νὰ πάρῃ ἄλλην,

ὡσαὶ

κωσιώλω τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ κατοικοῦν ἀντάμα, καὶ χωριζοῦσιν ὅσον εἰς τὸ νὰ κατοικοῦσιν μαζὶν, κάμνει χρεία μὲ τοῦτον ὅλον νὰ στέκωνται χωρὶς νὰ πανδρευτῇ ἕνας ἢ ἄλλος, ἢ πάλιν νὰ κάμουν ἀγάπην, καὶ νὰ ζοῦσιν ἀντάμα, καὶ νὰ συμφωνήσουν νὰ εἶναι ἕνα συνοικέσιον. ἔτζο ὁποῦ λέγομεν εἶναι διδασκαλία τοῦ Παύλου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ μέρος τοῦ Χριστοῦ ἔτζη λέγει: τοῖς γεγαμηκόσι λέγω, οὐκ ἐγὼ ἀλλ' ὁ κύριος. Γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χαρισθῆναι. ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ καταλλαγήτω τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφίναι. καὶ οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, ἡ ὁποῖα παραγγελία τοῦ Παύλου γροικᾶται ὅταν ὁ γάμος εἶναι νόμιμος, καὶ δὲν μεσιτεύει καμία ἀφορμὴ διὰ τὴν ὁποῖαν νὰ εἶναι ὁ γάμος παράνομος, διότι τότε ἠμπορῇ νὰ λυθῇ, ἐπειδὴ καὶ εἶναι κακὰ δεμμένος, ἀμὴ ὅταν δὲν μεσιτεύει καμία νόμιμη ἀφορμὴ, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Παύλου, δὲν βολῇ νὰ γένη καμιᾶς λογῆς χωρισμὸς ὅσον εἰς τὸ μυστηριακὸν δέσιμον τοῦ γάμου. Τὸ παντοτινὸν δέσιμον, καὶ σμίξιμον ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ νόμιμον ἀνδρόγυνον, καὶ πῶς πρέπει νὰ φυλάγεται ἄλυτον, καὶ ἀχώριστον, τὸ ἔδειξεν ὁ μακάριος Παῦλος μὲ ἕνα θαυμαστὸν παράδειγμα

τὸν Θεὸν, καὶ πρὶν νὰ ξεπέσῃ ὁ Ἀδὰμ μέσα εἰς τὸν παράδεισον, καὶ τοῦτο ἔγινεν ὄχι διὰ σαρκικὴν ἡδονὴν, μόνον διὰ νὰ πληθένῃ τὸ γένος τὸν ἀνθρώπων, χωρὶς λύπην, καὶ χωρὶς κανένα πόνον. ὕστερα ἀπὸ τὸ φταίσιμον τοῦ Ἀδὰμ ἐδόθηκεν αὐτὸς ὁ γάμος. πρῶτον διὰ νὰ πληθένῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, δεύτερον μὴ ἠμποροῦντας νὰ ἐγκρατεύωνται οἱ ἄνθρωποι ἀφορμὴν διὰ νὰ μὴν πορνεύουσι πέρνη κάθε ἕνας τὴν γυναῖκατου, καὶ κάθε γυναῖκα τὸν ἄνδρατης. διὰ δὲ τὰς πορνείας, λέγει ὁ Παῦλος, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἐχέτω καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα.

Ὁ γάμος λοιπὸν εἶναι μία παντοτινὴ, καὶ ἄλυτος συνήβασις τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τῆς γυναικὸς, εἰς ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ σμίξιμον διὰ νὰ ζιοῦν αὐτάμα ὅλην τως τὴν ζωήν.

Ὁ γάμος λέγεται παντοτινὴ, καὶ ἄλυτος συνήβασις, διότι ἐπειδὴ, καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ ἐκκλησίας ἔσμιξαν οἱ δύο τους, δὲν ἠμπορῆ κανεὶς νὰ τοὺς χωρίσῃ ὥστε ὁποῦ εἶναι καὶ οἱ δύο ζωντανοὶ, κατὰ ποῦ ὁρίζει ὁ Χριστὸς, ὁποῦ λέγει. οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, διότι ὅποιος ἀφήσῃ τὴν γυναῖκατου, καὶ πάρῃ ἄλλην μοιχεύει. τόσον ὁποῦ χρεωστοῦν νὰ στέκονται αὐτάμα εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν, εἰ δὲ καὶ διὰ κανένα σκάνδαλον, ἢ κα-

κω-

Περὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου. Κεφ. θ.

ΚΑΤΑ τὴν τάξιν ὁποῦ πολλοὶ διδάσκαλοι μετροῦσι τὰ ἑπτὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας ὕστερα ἀπὸ ὅλα ἀκολουθᾶ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου. τὸ ὁποῖον, κατὰ ποῦ λέγει ὁ Παῦλος, εἶναι μέγα μυστήριον. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ, διότι σημαίνει τὸ σμίξιμον τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἐκκλησίαν. Ετοῦτο τὸ μυστήριον κράζεται, γάμος, συνοικέσιον, συζυγία, ὕπανδρεία. Αὐτὸ τὸ μυστήριον τὸ ἐδιάταξεν αὐτὸς ὁ Θεὸς ὅταν ἔπλασε τὸν Αδάμ, καὶ τὸν ἔβαλε μέσα εἰς τὸν παράδεισον, ἀπέκει ἔπλασε καὶ τὴν Εὔαν, καὶ τὴν ἔδωκε τοῦ ἀνθρώπου, καὶ διὰ γυναῖκά του, καὶ βοηθόντα ἀφορμὴν διὰ νὰ πληθένη, καὶ νὰ ἀποβαστᾶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. ὕστερα γιαμιὰ ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὸν γάμον ὁποῦ ἔγινεν ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας ὄχι μὲ θαύματα μόνον, ἀμὴ ἀκόμι μὲ τὸ νὰ εὑρεθῆ ἐκεῖ ἀτόςτου, τοῦ ἔδωκε δύναμιν νὰ εἶναι ἐκκλησίας μυστήριον, Ο γάμος, κατὰ ποῦ λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, εἶναι πρᾶγμα τίμιον καὶ ἅγιον, τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. Τὰ ἄλλα μυστήρια τῆς ἐκκλησίας ἀρχήνισαν ἀφόντις ἐξέπεσεν ὁ Αδάμ, ἀμὴ ὁ γάμος ἦτον διατεταγμένος ἀπό-

τὸν

εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν εἶναι ἀσθενημένοι, ἢ καὶ τὸ ῥίχτουσι τῶν ἀνθρώπων διὰ κανόνα εἰς τὴν ἐξαγορίαν, καὶ μάλιστα ὅπου κανεὶς ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς διδασκάλους δὲν εὑρίσκεται πουθενὰ νὰ τὸ λέγῃ, μάλιστα ὅλον τὸ ἐναντίον καθὼς βλέπομεν, καὶ γράφουσι διὰ αὐτὸ τὸ εὐχέλαιον. Μανουὴλ ὁ Καλέκας εἰς τὸ περὶ μυστηρίων ἔτζη λέγει. Ὅθεν δῆλον ὅτι τελευταῖον ἐστὶ τὸ μυστήριον τοῦτο ὥσπερ ἐπισφράγισμα πάσης τῆς πνευματικῆς ἰατρείας, καὶ ὅτι τοῖς ἀσθενοῦσι προσάγειν δεῖ, καὶ μᾶλλον ἐκείνοις οἱ δ' ἀσθένησαν οὐκ ἐξεπλήρωσαν τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς κανόνα. Καὶ ὁ μοναχὸς Ἰὼβ. Διὰ τοῦτο καὶ τελευταῖον μυστήριον, καὶ πρὸς ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς ἡμῖν ὀφειλόμενόν ἐστι τὸ εὐχέλαιον. Καὶ ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας λέγει. τὸ εὐχέλαιον ἐξαρρωστημάτων ἡμᾶς ἐγείρει. καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Ναθαναὴλ εἰς κάποιαν του ἐπιστολὴν ἔτζη λέγει. εὐχέλαιον ὑπὸ πλείστων καλεῖται, ἐπειδὴ ἐν τῇ τελευταίᾳ ὥρᾳ τοῦ θανάτου δίδοται συνήθως. Καὶ ὁ Φιλαδελφείας Γαβριὴλ εἰς τὸ περὶ μυστηρίων. Εὐχέλαιον ἐστὶ χρίσμα δι' ἐλαίου καθαροῦ κατεσκευασμένον ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείᾳ κατακειμένων. τόσον ὅπου ὅλοι οἱ δασκάλοι ἀκολουθῶντας τὸν εὐαγγελιστὴν Μάρκον, τὸν Ἰάκωβον, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν μαρτυροῦσιν, ὅτι τὸ εὐχέλαιον μόνον εἰς τοὺς ἀσθενημένους σωματικὰ γίνεται, καὶ ὄχι εἰς ἄλλους.

Περὶ

καὶ ὁ Κύριος θέλει τὸν συκώσῃ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν γιαμια ὕστερα καὶ χωρισὰ ἀφόντις ἐμίλησε διὰ τὴν ἀρωστίαν τοῦ κορμιοῦ, μιλεῖ καὶ διὰ ταῖς ἁμαρτίαις ὁποῦ εἶναι ἡ ἀσθένεια τῆς ψυχῆς, καὶ λέγει κᾂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκὼς ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἤγουν ἂν ἐκεῖνος ὁ σωματικὰ ἀσθενημένος ἔχει καὶ κρίματα καμωμένα, τοῦ τὰ συμπαθᾶ ὁ Θεός. τόσον ὁποῦ ἀμφιβάλλει ὁ ἀπόστολος διὰ ταῖς ἁμαρτίαις, καὶ κυρίως διδάσκει, καὶ ὁρίζει νὰ γίνεται αὐτὸ τὸ εὐχέλαιον διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ κορμιοῦ. ἀπέκει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει ὅτι οἱ ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ἄλειφαν ἀῤῥωστημένους ὄχι ἁμαρτωλούς. ἂν ἔλεγεν ὅτι ἄλειφαν ἁμαρτωλοὺς πρέπον ἦτον νὰ ἀλείφεται κάθε εἷς ἂν καλὰ καὶ νὰ ἦτον καὶ ἀξομολόγητος ἢ πῶς δὲν εἶναι ἄτοπον, ἡ εὐχαῖς, τὰ ζοπάρια, καὶ αὐτὸ τὸ, Πάτερ ἅγιε, νὰ λέγουσιν ἴασαι αὐτὸν ἀπὸ σωματικῆς ἀσθενείας ἀνάστησον αὐτὸν ἀπὸ κλίνης ὀδυνηρᾶς, ἀπέκει ἐκεῖνος νὰ στέκῃ ὑγιέστατος, καὶ νὰ περιπατῇ ἀπὸ τὰ στενά, καὶ νὰ κάμνῃ τὲς δουλειαῖς του, ἂν τὸ λοιπὸν ἀπὸ τὴν φανερὰν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου διδασκαλίαν, ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἰακώβου. ἀπὸ τὸν ὁρισσμὸν τοῦ εὐχελαίου, καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀκολουθίαν φαίνεται ὅτι αὐτὸ τὸ εὐχέλαιον δὲν πρέπει νὰ γίνεται μόνον εἰς ἐκείνους ὁποῦ εἶναι σωματικὰ ἀσθενημένοι, διὰ ποίαν ἀφορμὴν τινὲς τὸ κάμνουσιν

εἰς

ἐὰν εὐαγγέλιον ἤλειφον ἀῤῥώστους, καὶ ὁ ἀπόστολος ἀσθενεῖ τίς ἐν ὑμῖν, καὶ κατὰ ποῦ εὑρίσκεται γραμμένον εἰς τὰ νόμιμα, καὶ κατὰ ποῦ διεβάζομεν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ εὐχελαίου, μάλιστα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐχὴν τὸ, Πάτερ ἅγιε, αὐτὸ τὸ εὐχέλαιον, εἰς ἄλλους δὲν πρέπει νὰ γίνεται μόνον εἰς τοὺς ἀσθενημένους, ὁποῦ κοίτονται εἰς τὸ στρῶμα, καὶ εὑρίσκονται εἰς κίνδυνον θανάτου. καὶ ἐκεῖνοι νὰ εἶναι ἐξομολογημένοι, καὶ ὅσον δυνατὸν φίλοι τοῦ Θεοῦ. εἰδὲ μὴ ἀλλιῶς τὸ εὐχέλαιον γίνεται ἐναντίον τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ ὥρισε τοὺς ἀποστόλους νὰ ἀλείφουν ἀρωστημένους. καὶ ἐναντίον τοῦ ἀποστόλου ὁποῦ λέγει, ἀσθενεῖ τὶς ἐν ὑμῖν. καὶ ἐναντίον τῆς παραδόσεως τῆς ἐκκλησίας ὁποῦ λέγει κάθε ὀλίγον ἴασαι τὸν κάμνοντα. καὶ ἀνάστησον αὐτὸν ἀπὸ κλίνης ὀδυνηρᾶς. Ἡ ἀπόκρισις ὁποῦ δίδουσι τινὲς, ὅτι ἡ ἀσθένεια εἶναι δύο λογιῶν, ψυχικὴ, καὶ σωματικὴ, καὶ λέγουσιν ὅτι ὅποιος δὲν εἶναι ἀσθενημένος σωματικὰ, σώνει ὁποῦ εἶναι ἀσθενημένος ψυχικά. αὐτὴ λέγω ἡ ἀπόκρισις δὲν φελᾷ τίποτες. πρῶτον ὅτι διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι ἄλλο μυστήριον. ἤγουν ἡ ἐξομολόγησις, καὶ ὄχι τὸ εὐχέλαιον. δεύτερον ὁ ἀπόστολος φανερὰ, καὶ καθάρια διδάσκει καὶ λέγει, ἂν εἶναι κανεὶς ἀσθενημένος ἀνάμεσα εἰς ἐσᾶς, ἂς ἀλειφτῇ μὲ λάδι,

τὸν Ἱερεμίαν, καὶ ἕναν ἐπριόνισαν τὸν Ἡσαΐαν. καὶ ἀπὸ τοὺς λῃστάδες ἕνας μόνον ἐβλασφήμησε τὸν Χριστὸν, ἂν καλὰ καὶ ὁ Ματθαῖος, καὶ ὁ Μάρκος νὰ λέγουν πῶς τὸν ἐβλασφημοῦσαν οἱ λῃστάδες. ὁ Χριστὸς εἰς τὸ εὐαγγέλιον πληθυντικῶς μιλεῖ, βαπτίζοντες, μὲ τοῦτον ὅλον ἕνας βαπτίζει, καὶ εἰς τὴν χειροτονίαν, ἂν καλὰ καὶ παντοῦ εἰς τὴν θείαν γραφὴν νὰ λέγῃ ἐπίθεσιν χειρῶν πληθυντικῶς, καὶ ὄχι χειρὸς, μὲ τοῦτον ὅλοι εἰς τὴν χειροτονίαν ἕνα χέριν ἁπλώνει ὁ ἀρχιερέας. μοῦ φαίνεται καὶ ὅταν οἱ ἀπόστολοι πεμπάμενοι ἀπὸ τὸν Χριστὸν νὰ ἀλείφουν λάδι τοὺς ἀρρώστους, δὲν τοὺς ἀλείφαν ὅλοι μαζωμένοι αὐτάμα, μόνον κάθε ἕνας αὐτός του. Ὁ ἱερέας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν μυστηρίων κατὰ ποῦ ὅλοι ὁμολογοῦσιν, ἔχει τόπον τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς εἶναι ἕνας, καὶ ὄχι πολλοὶ, διὰ τοῦτο καὶ κάθε μυστήριον ἕνας τὸ ὑπηρετᾷ, καὶ ὄχι πολλοί. ἕνας βαπτίζει, ἕνας μυρώνει, ἕνας ξομολογᾷ, ἕνας λειτουργᾷ, ἕνας στεφανώνει, ἕνας χειροτονᾷ, διότι οἱ ἄλλοι δύο ἐπίσκοποι στέκονται διὰ μαρτυρίαν διατὶ τὸ λοιπὸν, καὶ τὸ εὐχέλαιον νὰ μὴν γίνεται ἀπὸ ἕναν ἱερέα, ὡσὰν πῶς καὶ τὰ ἐπίλοιπα μυστήρια ἔχωντας καὶ τὰ τέσσερα χρειαζόμενα, τουτέστιν, ὕλην, εἶδος, σκοπὸν. καὶ ὑπηρέτην.

Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι κατὰ ποῦ λέγει τὸ ἱε-

ρὸν

διὰ τὰ ξιν, οὔτε οἱ ἀπόστολοι τὸ ἤθελαν κάμνην. κατὰ τὸν τρόπον ὁποῦ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος. οὔτε ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος τὸ ἤθελεν κηρύξιν. διότι ὡς εἴπαμεν μόνος ὁ Χριστὸς ἠμπόριε νὰ κάμη μυστήριον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος.

Τὸ εὐχέλαιον ἐκεῖ ὁποῦ δὲν εἶναι ἑπτὰ, ἢ πέντε, ἢ τρεῖς ἱερεῖς ἠμπορεῖ νὰ γένη εἰς τὸν ἀσθενημένον ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸ ἕναν ἱερέα μόνον, καὶ μάλιστα εἰς τὰ χωρία, ὁποῦ δὲν εἶναι πολλοὶ παπάδες, ἀφορμὴν διὰ νὰ μὴν πεθένουν οἱ ἄνθρωποι χωρὶς αὐτὸ τὸ μυστήριον, καὶ ζημιώννουνται τὴν σωτηρίαν των. μάλιστα ὁποῦ τὸ, νὰ εἶναι τόσοι, ἢ τόσοι ἱερεῖς, δύο, ἢ ἕνας, θεῖον πρόσταγμα δὲν εἶναι, οὔτε τῆς ἐκκλησίας, οὔτε κανεὶς ἄξιος τὸ λέγει, καὶ ἂν καλὰ καὶ ὁ ἀπόστολος νὰ λέγη προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους, δὲν θέλει νὰ εἰπῆ ὅτι ἐξ ἀνάγκης νὰ εἶναι πολλοὶ ἱερεῖς. μόνον λέγει ἱερεῖς, διὰ νὰ μᾶς δώση νὰ καταλάβωμεν ὅτι τοῦτο τὸ μυστήριον δὲν βολῆ νὰ τὸ ὑπηρετήση κανεὶς ἄλλος μόνον ὁ ἱερέας. τὸ ἄλλο (κατὰ τοῦ λέγει ὁ Χρυσόστομος, καὶ ἄλλοι διδάσκαλοι) συνήθεια εἶναι τῆς θείας Γραφῆς εἰς πολλοὺς τόπους νὰ μιλῆ πληθυντικῶς, ἂν καλὰ καὶ νὰ μιλῆ διὰ ἕνα. σὰν πῶς λέγει ὁ Παῦλος· ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ὅμως ἕνας καὶ μόνος ὁ Δανιὴλ ἔφραξε στόματα τῶν λιονταριῶν, καὶ ἕναν καὶ μόνον ἐλιθάσαν

Τὸ εὐχέλαιον εἶναι ἕνα ἀλείψημον ὁποῦ γίνεται ἀπὸ τὸν ἱερέα εἰς τὸν βαρριὰ ἀσθενημένον ἄνθρωπον μὲ λάδι εὐλογημένον.

Η' ὕλη αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι τὸ λιόλαδον, εὐλογημένον ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα, ἢ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ὁποῦ εὑρεθοῦσι παρόντες κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησίας. Τὸ λιόλαδον δηλοῖ τὴν καρποφορίαν καὶ τὴν ἱλαρότητα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ὁποῦ τὸ παίρνει, καὶ τὴν πάστραν ὁποῦ παστρεύεται ἀπὸ τὰς μικραῖς, καὶ ἀφραῖς ἁμαρτίαις. καὶ ἀκόμι ἂν ἀλησμόνησε καὶ καμίαν θανάσιμην ἁμαρτίαν, καὶ δὲν τὴν ἐνθύμηθηκε νὰ τὴν ἐξομολογηθῇ ὁ ἀσθενημένος ἄνθρωπος, τὴν συμπαθᾷ καὶ ἐκείνην ὁ Θεός.

Τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι ἡ εὐχὴ ἐκείνη ὁποῦ λέγει ὁ ἱερεὺς ὅταν ἀλείφῃ τὸν ἀσθενημένον. ἤγουν τό, Πάτερ ἅγιε ἰατρὲ ψυχῶν, καὶ σωμάτων.

Ο' σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι νὰ φέρῃ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ τὸν συγχωρήσῃ ἀπὸ ταῖς συγνωσταῖς ἁμαρτίαις. διότι τὰς θανάσιμαις χρεία νὰ ταῖς ἐξομολογηθῇ. καὶ ἀκόμι ἂν συμφέρῃ τοῦ ἀσθενημένου νὰ γιαίνῃ ὁ Θεὸς διὰ μέσου αὐτοῦ τοῦ εὐχελαίου τοῦ δίδῃ τὴν ὑγίαντι.

Ο' ὑπηρέτης αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι ὁ ἱερέας, καθὼς ποῦ λέγει ὁ Ιάκωβος, προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας.

Ετοῦτο τὸ μυστήριον ἂν ὁ Χριστὸς δὲν τὸ ἤθελε

Λέγουσι τινὲς ὅτι θέλη νὰ εἰπῆ ἀκόμι καὶ τοῦ-
το, ἤγουν. καθὼς ἀπὸ ἐκείνην τὴν λαμπά-
δα ἠμποροῦν νὰ ἀνάψουν ἀμέτρητα κηρία, καὶ
τῆς λαμπάδας ἐκείνης τὸ φῶς να μην λιγοστέ-
ψη, ἔτζη ἠμποροῦτι καὶ ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα νὰ χει-
ροτονηθοῦσιν ἀμέτρητοι ἱερεῖς, καὶ τὸ χάρισμα
ἐκεῖνο τῆς ἱερωσύνης νὰ μὴν λιγοστέψη.

Περὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου. Κεφ. η.

ΤΟ εὐχέλαιον εἶναι ἕνα μυστήριον ἀπὸ τὰ
ἑπτὰ, καὶ τὸ ἐδιάταξεν ὁ Χριστὸς ὡσὰν καὶ
τὰ ἐπίλοιπα μυστήρια, ὅταν ἔστειλε τοὺς μαθη-
τάδες του νὰ κηρύσσουν τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἐκεῖ-
νοι ἐπήγασι, καὶ κηρύσσωντας τὸ εὐαγγέλιον, ἀλεί-
φασι τοὺς ἀθενημένους μὲ λάδι, καὶ ἐγιαίνασιν.

Ετοῦτο τὸ μυστήριον ἀκόμι λέγεται τῶν ζων-
τανῶν μυστήριον, διότι ὅποιος θέλει νὰ τὸ πάρη
χρειά νὰ εἶναι ἐξομολογημένος.

Τὸ εὐχέλαιον κράζεται ὑστερινὴ χρίσις, διότι
τὸ δίδουν ἐκεινῶν ὁποῦ εἶναι βαρέα ἀθενημένοι.
ὕστερα ἀπὸ τὸ ὁποῖον δίδεται ἡ ἁγία κοινωνία
ὡσὰν ἐφόδιον ἐκεινῶν ὁποῦ μισεύουν ἀπὸ τοῦ-
τον τὸν κόσμον. Λέγεται ἀκόμι ὑστερινὴ χρίσις
διὰ νὰ χωρίση ἀπὸ τὴν πρώτην, ἡ ὁποία εἶναι
τὸ ἅγιον μῦρον.

νὰ εἶναι ὡσὰν ἕνα στεφάνι, τὸ ὁποῖον γίνεται διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι καθὼς τὰ μαλλιὰ ὁποῦ κόφτωμεν εἶναι πράγματα ἀναίσθητα, καὶ τὰ βγάζομεν ἀπὸ λόγεμας, καὶ τὰ ῥίχτομεν ὡς πράγματα ἀνωφέλετα, ἔτζη πρέπει, καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνθρωποι νὰ βγάζουν ἀπὸ λόγου των, νὰ ῥίχτουσι, καὶ νὰ διώχνεσί τοις κακοὺς λογισμοὺς, καὶ κοσμικαῖς φροντίδες ὅταν εἶναι βλαβεραῖς, καὶ ζημία εἰς τὸ ἔργον ὁποῦ μεταχειρίζονται, διὰ νὰ ἀπομένη ὁ νοῦς των πατρικὸς, καὶ ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ δουλεύουν τὸν Θεὸν, καὶ νὰ ὑπηρετοῦν τὰ ἅγια μυστήρια. Ετοῦτο τὸ κούρεμα τὸ νὰ γίνεται ὡσὰν στεφάνι, καὶ ὄχι ἄλλης λογῆς, δηλοῖ ὡσὰν ἔγουσι τὸ ἀκάνθινον στεφάνι ὁποῦ διὰ καταφρόνεσιν ἔβαλαν ἀπάνω εἰς τὸ κεφάλη τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τοῦ ἄκρου ἱερέως οἱ στρατιώταις τοῦ Πιλάτου. λέγουσιν ἀκόμι ὅτι τὸ στεφάνι τῶν ἱερέων, δηλοῖ τὸ στεφάνι ὁποῦ οἱ τύραννοι ἐκάμασιν εἰς τὸ κεφάλη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου, καὶ πρῶτου τῶν ἀποστόλων Πέτρου.

Ἡ λάμπαδα ὁποῦ (κατὰ ποῦ συνηθοῦν εἰς κάποιους τόπους) ἀνάφτει μπροστὰ εἰς τὸν ἀρχιερέα, θέλει νὰ εἰπῆ ὅτι καθὼς ἡ λαμπάδα λάμπει, καὶ φέγγει μπροστὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἔτζη καὶ καλήτερα πρέπει νὰ λάμπει τὰ καλὰ ἔργα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἡ προκοπή του μπροστὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Λέ-

σβύτερον, ἀλλὰ μόνον ἐξορκιςὰς, ἀναγνώςας, καὶ τοὺς λοιπούς. καὶ εἰς τὸν δ. κανόνα τῆς ἐν Σαρδίκῃ συνόδου, καὶ εἰς τὴν τρίτην διάταξιν τῆς νεαρῶν Ἰουςινιανοῦ τὰ αὐτὰ διεβάζομεν διὰ τὴν διαφορὰν αὐτονῶν τῶν βαθμῶν.

Η' ὕλη αὐτοῦ τοῦ μυςηρίου εἶναι τὸ βάλσιμον τῶν χειρῶν τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκείνων ὁποῦ χειροτονοῦνται.

Τὸ εἶδος ἤγουν τὰ λόγια ὁποῦ δίδουν δυνάμιν αὐτοῦ τοῦ μυςηρίου, εἶναι τό, Η' θεία χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα προχειρίζεται τὸν εὐλαβέςατον, οδ.

Ο' χαρακτῆρας ὁποῦ εἴπαμεν, καὶ τυπώνεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ χειροτονημένου, διὰ τὸ ὁποῖον χαρακτῆρα δὲν βολῆ νὰ χειροτονηθῆ δεύτερον, τότε τυπώνεται, ὅταν ὁ ἀρχιερέας εἰπῆ τὸ ἡ θεία χάρις.

Ο' σκοπός αὐτοῦ τοῦ μυςηρίου εἶναι, νὰ φέρῃ χάριν ἀπὸ τὸν θεὸν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ χειροτονᾶται καὶ νὰ ὑπηρετᾶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὰ μυςήρια τῆς ἐκκλησίας. Ο' ὑπηρέτης αὐτοῦ τοῦ μυςηρίου εἶναι ὁ ἀρχιερέας. ὁ ὁποῖος πάλιν χειροτονᾶται ἀπὸ ἄλλους ἐπισκόπους, καθὼς διεβάζομεν εἰς τὸν πρῶτον κανόνα τῶν ἀποςόλων ὁποῦ λέγει. Επίσκοπος ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἐπισκόπων χειροτονείσθω.

Εἶναι συνήθεια, ὅτι οἱ ἐκκλησιαςικοὶ ἄνθρωποι νὰ κουρεύουν τὰς κεφαλαῖς των, καὶ τὸ κούρεμα ἐκεῖνο

ἀνθρώπους ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις των. καὶ παραδί-
νη τοὺς ἀπειθεῖς, καὶ ἀνυποτάκτους ἀνθρώπους,
ἔχοντας εἰς τοῦτο ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον.

Η' ἀρχιερωσύνη δὲν εἶναι χωριστὸν μυστήριον
ἱερωσύνης, ἢ χωριστὸς βαθμὸς, διότι εἴτι μετα-
χειρίζεται ὁ ἀρχιερέας, τὸ μεταχειρίζεται καὶ ὁ
ἱερέας. βγάζωντας τὴν ἀξίαν ὁποῦ ἔχει ὁ ἀρχιε-
ρέας εἰς τὸ νὰ χειροτονᾷ ἱερεῖς διακόνους, καὶ ὑπο-
διακόνους. καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ
νὰ κρίνη τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀνθρώπους.

Ο' ἐπίσκοπος λέγουσι τινὲς πῶς εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν τοῦ Θεοῦ ἔχει τόπον ἑνὸς ἀποστόλου.

Αν καλὰ καὶ αἱ ἀμέσα των οἱ βαθμοὶ νὰ ἔχου-
σι διαφοραὶ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον ὅμως ὅλοι αὐ-
τάμα κάμνουσιν ἕνα, καὶ τὸ αὐτὸ ἱερωσύνης
μυστήριον.

Τὸ νὰ εἶναι ἔτζη διάφοροι οἱ βαθμοὶ αὐτοῦ τοῦ
μυστηρίου δὲν εἶναι νέον πρᾶγμα εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν μόνον παλαιότατη παράδοσις τῆς ἐκκλη-
σίας. καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἅγιος Ιγνάτιος εἰς ταῖς ἐπι-
στολαῖς του εἰς τὴν πρὸς ἀντίοχον ἐπιστολὴν ἔτζη
λέγει, ἀσπάζομαι ἱερεῖς διακόνους, ὑποδιακόνους,
ἀναγνώστες, πυλωρούς, ψάλτες, ἐξορκιστὰς καὶ
τοὺς λοιπούς. καὶ ὁ κατὸς κανὼν τῆς ἐν ἀντιο-
χείᾳ συνόδου, λέγει. Μὴ ἐξεῖναι τῷ χωρεπι-
σκόπῳ χειροτονεῖν ὑποδιάκονον, διάκονον, ἢ πρε-

σβύ-

κος, ἢ ἱερέας δὲν βολεῖ νὰ πανδρευτῇ πλέα ἂν προτίτερα ὅπου νὰ χειροτονηθῇ δὲν ἐπανδρεύτηκε, κατὰ τὴν παροῦσαν συνήθειαν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ὅποιος ἔχει κανένα βαθμὸν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μεγάλους, καὶ μάλιστα ὅποιος εἶναι ἱερέας, χρεωστεῖ νὰ διαβάζῃ τὴν ἀκολουθίαν του, καὶ μὴν διαβάζωντάς την ὅσαις βολαῖς τὴν ἀφήκει τόσαις βολαῖς κάμνει θανάσιμον ἁμαρτίαν.

Τοῦ ὑποδιακόνου ἡ ὑπηρεσία εἶναι νὰ ἐνδύνῃ τὸν ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ἱερέα, νὰ ἑτοιμάζῃ τὴν πρόθεσιν, τὸ ποτήριν, τὸ δίσκον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα διὰ τὴν προσκομιδήν, νὰ πλύνῃ τὰ καλύμματα, καὶ νὰ λέγῃ ἐπ' ἄμβωνος τὸν ἀπόστολον.

Τοῦ ἱεροδιακόνου ἡ ὑπηρεσία εἶναι νὰ ὑπηρετᾷ καὶ τὸν ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ἱερέα. νὰ λέγῃ τὰ εἰρηνικά, νὰ λέγῃ τὸ εὐαγγέλιον, να διδάσκῃ τὸν λαόν, καὶ νὰ προσφέρνῃ τοῦ ἐπισκόπου ἐκείνους ὅπου μέλουσι νὰ χειροτονηθοῦσι.

Ὁ ἀπ' ὅλους μεγαλήτερος, καὶ αἰδεσιμώτερος βαθμὸς εἶναι τοῦ ἱερέως διὰ τὸ ὑψηλόν, καὶ μεγάλο χάρισμα ὅπου ἔχει ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸ νὰ ἱερουργᾷ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ να ὑπηρετᾷ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἔχῃ φροντίδα τῶν ψυχῶν, νὰ διδάσκῃ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ νὰ λύνῃ, καὶ νὰ δένῃ τοὺς

ἀνθρώ-

μὲν ἱερεῖς τοὺς ἀποςόλους τε, καὶ τοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ ὑπηρετοῦσι τὰ ἅγια μυςήρια λέγωντάς τοις, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Τοῦτο τὸ μυςήριον κράζεται μυςήριον τῶν ζωντανῶν. διότι ὅποιος μέλλει νὰ χειροτονηθῆ χρεία νὰ εἶναι ἐξομολογημένος.

Οἱ βαθμοὶ αὐτοῦ τοῦ μυςηρίου κατὰ τὴν ἀποςολικὴν ἐκκλησίαν εἰς ἐτοῦτον τὸν καιρὸν εἶναι ἐτοῦτοι. ἀναγνώςης, ὑποδιάκονος, διάκονος, καὶ ἱερέας, καθῶς εὑρίσκεται εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ εὐχολογίου. ἡ Ρωμαϊκὴ ἐκκλησία κρατεῖ πῶς νὰ εἶναι ἑπτὰ, καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι οἱ βαθμοὶ τοῦ ἐξορκιςοῦ, θυρωροῦ, καὶ τοῦ ἀκολούθου νὰ περιέχονται εἰς τοὺς βαθμοὺς τοῦ ἀναγνώςη, καὶ τοῦ ὑποδιακόνου. καὶ τοῦτο, τὸ νὰ εἶναι οἱ μικρότεροι βαθμοὶ τόσοι, ἢ τόσοι νόμος Θεῖος δὲν ὁμιάζει νὰ εἶναι μόνον ἐκκλησιαςικὸς, καὶ κάποιοι ἀπὸ ἐκείνους ἐλείψανε, καὶ εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, ὥςἂν πῶς εἶναι τῶν ψαλτῶν, τῶν κοπιαςῶν, τῶν ὁμολογητῶν, τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὰ λοιπά.

Τοῦ ἀναγνώςου ἡ ὑπηρεσία εἶναι, νὰ ἀναγνωθῆ τὸ ψαλτῆριν, νὰ ψάλλη, καὶ νὰ κανοναρχᾶ.

Οἱ ἐπίλοιποι βαθμοὶ λέγονται βαθμοὶ μεγάλοι, καὶ ἐτοῦτοι εἶναι, τοῦ ὑποδιακόνου, τοῦ διακόνου, καὶ τοῦ πρεσβυτέρου.

Ὅποιος εἶναι χειροτονημένος ὑποδιάκος, διά-

που χεῖρας τὰ χέως μηδενὶ ἐπιτίθει μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίων. ἡ σιώοδος ὁρίζουσιν ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουσι νὰ χειροτονηθοῦσι, πρέπει νὰ εἶναι προκομμένοι, καὶ νὰ ἠξεύρουν τὶ ἀποφάσισαν ἡ σιώοδος. μανθανέτωσαν οἱ χειροτονούμενοι τὰ ταῖς σιωόδοις δόξαντα. καὶ ἄλλη σιώοδος λέγει. οἱ τῶν ἐκκλησιῶν προεστάμενοι, μάλιστα μὲν διὰ παντὸς ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς κυριακαῖς διδασκέτωσαν ἐκ τῶν θείων γραφῶν τὰ τῆς γραφῆς ἐξηγούμενοι. ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ προφήτου Ωσηὲ. Φοβερίζει τὸν ἀπρόκοπον ἱερέα, καὶ λέγει, ὅτι σὺ ἀπώσω γνῶσιν κἀγὼ ἀπώσωσε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

Χρεία ὅποιος θέλει νὰ χειροτονηθῇ κἄν τε ἱερέας κἄν τε ἐπίσκοπος, νὰ εἶναι ἐνάρετος, καὶ παιδευμένος ἄνθρωπος διὰ νὰ δίδη καλὸν παράδειγμα τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ ἠξεύρη νὰ διδάσκη τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον βόσκει, καὶ τοῦ ὁποίου εἶναι προεστὼς, καθὼς ἐξηγοῦσι τὸ λοιπὸν οἱ διδάσκαλοι.

Ἡ ἱερωσύνη εἶναι ἕνα βάλσιμον τῶν χειρῶν τοῦ ἀρχιερέως ἀπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκείνου ὁπου χειροτονᾶται.

Αὐτὸ τὸ μυστήριον τὸ ἐδιάταξεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν δεῖπνον τὸ μυστικὸν, ὅταν μὲ τὸν λόγον τοῦ ἔκαμεν

Δαϊκὸς, ἰδιώτης καλόγερος, ὑποδιάκος, ἢ διάκος, εἰς τοὺς καιροὺς ἐτούτους δὲν βολεῖ νὰ πιάσῃ τὸν ἅγιον ἄρτον νὰ κοινωνέσῃ τι νὰ μόνον ὁ ἱερέας. Κρίμα μεγάλον ἔχουσιν ὅσοι βάζουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὸ ἀρτοφόρι, μὲ πολλὰ ὀλίγην εὐλάβειαν, μὴν λογιάζωντας ὅτι ἐκεῖνο εἶναι σῶμα Χριστοῦ.

Εἰς ταῖς ἐκκλησίαις πρέπει νὰ εἶναι ἀρτοφόρια ἔμορφα ἐπιτήδεια, εἰς τὰ ὁποῖα νὰ εἶναι μέσα ὁ ἅγιος ἄρτος, καὶ νὰ στέκεται πάντα μπροστὰ τὸ καντήλιν ἀναμμένον, καὶ ὅταν θέλῃ νὰ κοινωνήσῃ κανένα Χριστιανὸν, καὶ ἐκεῖ ὅπου δὲν εἶναι φόβος νὰ εὐγένουν μὲ ἀναμμένα κηριὰ, καὶ μὲ συνδρομὴν λαοῦ, καὶ πῶς ὀρθότατα κάμνουσιν εἰς ὅλην τὴν χριστιανοσύνην.

Περὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἱερωσύνης μυστηρίου. Κεφάλ. ζ.

Πόσον μεγάλον, καὶ φοβερὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς χειροτονίας, ὁ μακάριος Παῦλος, καὶ ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ὁ θαυμαστὸς Χρυσόστομος εἰς τὰ περὶ ἱερωσύνης βιβλία τὸ μαρτυροῦσιν. ὁ Παῦλος γράφοντας πρὸς Τιμόθεον. τὸ παραγγέλει νὰ μὴν χειροτονᾷ ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν κάθε ἄνθρω-

πον

λευθαῖς πιστεύομεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ῥήματα τὴν οἰκείαν σώζειν ὁμολογοῦμεν ἰσχύν. καὶ τὴν τῆς θείας ἱερωσύνης ἐπιδείκνυμεν δύναμιν τελειωτικὴν οὖσαν παντὸς μυστηρίου τῇ ἐπικλήσει τοῦ δι' αὐτῆς ἱερουργοῦντος ἁγίου πνεύματος. Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι, νὰ γένουμεν τὸ ἕνα μὲ τὸν Χριστόν. Νὰ μᾶς συμπαθοῦνται ἡ ἁμαρτίαις μας ὁποῦ ἀλησμονήσαμεν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν. Νὰ αὐξήσῃ ὁ Θεὸς τὴν χάριντου εἰς τὴν ψυχήνμας. Νὰ διώξῃ τοὺς κακοὺς λογισμούς. Νὰ θεραπεύσῃ τὴν ψυχὴν ὁποῦ ἐπληγώθηκεν ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις, καὶ νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ κοινωνᾶ ὡς πρέπει, ὅλα τὰ καλά.

Εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον πρέπει νὰ σιμώνῃ κανεὶς μὲ φόβον, καὶ μὲ τρόμον. ἐξομολογημένος καὶ διορθωμένος διότι ἀλλέως ὅποιος κοινωνᾶ ἀξομολόγητος κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. ἐπειδὴ καὶ κεῖνο ποῦ διαβάζομεν εἰς τὴν μετάληψιν ἄνθρωπος ἐπὶ τοὺς ἀναξίους φλέγον. Ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι ὁ ἱερέας. καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ σκοπὸν καὶ γνώμην κεῖνο ποῦ ὁρίζει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ὅταν λέγῃ τὰ λόγια τῆς ἱερουργίας νὰ κάμῃ σῶμα Χριστοῦ ἔτι καὶ ἂν εὑρίσκεται μέσα εἰς τὸν ἱερὸν δίσκον. Τόσον τὸν ἄρτον ὅσον καὶ ταῖς μερίδες ὁποῦ προσφέρνει εἰς τὸν Θεὸν διὰ ζωντανοὺς, καὶ ἀπεθαμμένους.

ὁποίους ἀκόμι ἡ χάρις, καὶ ἡ βούθεια τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐκατέβηκεν ἐπειδή, καὶ ἀκόμι δὲν ἐκοινώνησαν. διὰ τὴν ὁποίαν ἀφορμὴν αὖ καλὰ καὶ τὸ ποίησον νὰ εἶναι ἀόριστος χρόνος ὅμως ἔχει σημασίας μέλλοντος διότι οἱ ἀόριστοι ἐν τοῖς προσταχτικοῖς τὴν τῶν μελλόντων σημασίαν ἔχουσιν ὡς τὸ ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ ἄλλα ὅμοια.

Ἐκεῖνες τὸ λοιπὸν ὁποῦ κρατοῦσι πῶς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχουσι καμίαν δύναμιν εἰς τὸ νὰ κάμουν τὸ κορμὶ τοῦ Χριστοῦ, τί ἄλλο κάμνει χρεία παρὰ νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ καν εἰς ἀδελφικῶς νὰ μὴν θαρροῦν τόσον εἰς τὴν παρακάλεσίν των, καὶ νὰ μὴν κρατοῦσι διὰ ἀδύνατα τὰ κυριακὰ λόγια, ἀμὴ νὰ πιστεύσουν καὶ τοῦ Ἐφέσου, ὁποῦ καὶ ἐκεῖνος εἴτε θεληματικῶς του εἴτε καὶ ἀσανιώτου ἀλησμονῶντας ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπε παρὰ πάνω εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν συμβουλεύει πῶς δὲν πρέπει νὰ θαρροῦμεν εἰς τὴν παρακάλεσίν μας, ἀλλὰ μηδὲ νὰ λέγωμεν πῶς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχουσι καμίαν δύναμιν, καὶ ἀφόντις παρακαλέσωμεν τελειώνουνται τὰ ἅγια δῶρα. ἔτζη λέγει ἀτός του. Οὔτοιγαν τῇ ἡμετέρᾳ ἀρχῇ θαρρούντες, οὐδὲ τῶν ῥημάτων ἀδυναμίαν καταγινώσκοντες ἐπαρχόμεθα τοῖς προκειμένοις, καὶ ὅπως αὐτὰ τελειοῦ-

μέσε ἐκείνων τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα ἐδέχθηκεν εἰς τὸ ὑπερουράνιον τε θυσιαστήριον, νὰ μᾶς αὐτικασαπέμψῃ τὴν χάριν τε, καὶ τὴν δωρεὰν τε ἁγίε πνεύματος. καὶ καθὼς εἰς τὴν χειροτονίαν, τότε ἀπομένει ὁ ἄνθρωπος χειροτονημένος ὅταν εἰπῇ τό, Ἡ θεία χάρις προσχειρίζεται, καὶ ὄχι εἰς τὸ δεξάμεθα ὑπὲρ αὐτε ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τε παναγίε πνεύματος, ἔτζη καὶ εἰς τοῦτο, τὸ, ποίησον. ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ὅμοια λόγια τε Βασιλείε ὁποῦ λέγει. ἁγιάσαι, καὶ ἀναδεῖξαι, καὶ ἀποφήνη. παρακαλῆ ὁ ἱερέας νὰ κάμῃ εἰς ἐμᾶς ὁ Θεὸς νὰ γένουν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ ἁγίασαι εἰς ἐμᾶς ἐνεργητικῶς, καὶ ἀναδεῖξαι εἰς ἐμᾶς ὄχι κρίμα, ἢ κατάκριμα, μόνον τίμιον σῶμα, καὶ τίμιον αἷμα τε Χριστοῦ, εἰς συμπάθειο τῶν ἁμαρτιῶν μας, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ σκοπὸς, καὶ τὸ τέλος τε μυστηρίε τῆς εὐχαριστίας. Διὰ τοῦτο μοῦ φαίνεται, καὶ πρίχου νὰ εἰπῇ ὁ ἱερέας αὐτὸ τὸ ποίησον, διότι ἡ μεταβολὴ ἔγινεν ὕστερα ἀπὸ τὰ λόγια τε Χριστε, ἀκολεθᾶ παρουτα, καὶ τό, τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν. τετέστι τώρα σου φέρνομεν τὸ σῶμα σε, καὶ τὸ αἷμα σε ἐκ τῶν σῶν, ἤγουν ἀπὸ τὰ σὰ κτίσματα, τετέστιν ἀπὸ τὸν ἄρτον, καὶ ἀπὸ τὸ οἶνον. Τόσον ὁποῦ τὸ ποίησον ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. γροικᾶται μόνα ἐκείνους ὁπε μέλλουσι νὰ κοινωνήσουν εἰς τοὺς

ὁποίους

λοιπὸν τὸ μὲν ἄρτον τοῦτον ὅπου εἶναι τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου. ποίησον, ἤγουν κάμε ἀπ᾽ ἐδῶ καὶ ὀμπρὸς, δὸς τὴν χάριν σου, καὶ τὴν βοήθειαν σου, ὅτι ὁ ἄρτος ἐτοῦτος, καὶ ἐτοῦτο ὅπου εἶναι εἰς τὸ ποτήριον ἔσωντας νὰ τὰ ἐμετάβαλες μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος, νὰ γένουν εἰς ἐκείνους ὅπου τὰ μεταλαμβάνουν σωτηρία ψυχῆς, ἄφεσις ἁμαρτιῶν, καὶ πνεύματος ἁγίου κοινωνία. Καὶ καθὼς παρὰ πάνω εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λειτουργίας διεβάζομεν, ποίησον μεθ᾽ ἡμῶν πλούσια τὰ ἐλέη σου δὲν θέλομεν νὰ εἰποῦμεν ὅτι, τότε νὰ κάμῃ ὁ Θεὸς τὰ ἐλέη του, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς του πλουσίους, μόνον λέγομεν, ποίησον ἤγουν δὸς τὴν χάρινσου, καὶ τὴν βοήθειαί σου, ὅτι νὰ γένουν ἐνεργητικῶς πλούσια τὰ ἐλέησου εἰς ἐμᾶς. ἔτζη διεβάζομεν καὶ εἰς τὸν Ιεζεκιὴλ πῶς λέγει ὁ Θεὸς· ποιήσω ἵνα ἐν τοῖς δικαιώμασί μου πορεύησθε. τουτέστι θέλωσας δώσῃν τὴν χάριν μου διὰ νὰ κάμνετε τὰ θελήματά μου. Ομοίως καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ ἄξιον ἐστὶν ὁ ἱερέας παρακαλεῖ, καὶ λέγει ὑπὲρ τῶν προσκομισθέντων, καὶ ἁγιασθέντων τιμίων δώρων τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, μὲ τοῦτον ὅλον δὲν πρέπει νὰ λογιάσωμεν ὅτι μὲ αὐτὰ τὰ λόγια παρακαλοῦμεν διὰ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ διότι τοῦτο εἶναι καὶ ἄτοπον καὶ βλάσφημον, μόνον παρακαλοῦμεν διὰ

μέσου

λέγει μεταβαλών. μάλιστα ἀπ᾽ αὐτὸ τὸ μεταβαλών, ἀποδείχνεται καλλήτερα, ὅτι τὸ κορμὶ τοῦ Χριστοῦ ἐγίνηκεν ὅταν ἢ ἔγουσιαν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. διότι δηλοῖ ὡς εἴπαμεν καιρὸν ὅπου ἐπέρασεν, ὄχι καιρὸν ὅπου μέλλει νὰ ἔλθῃ.

Εἰς πολλὰ εὐχολόγια καὶ ἐρθὰ, τὸ μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, δὲν βάζεται κατὰ παρένθεσιν, τέτοιας λογῆς. Καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου. Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, (μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ) ὥστε γένεσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσι καὶ τ. λ. Τὰ ὁποῖα λόγια ὥστε ὅπου λέγονται, γίνονται ἡ τάξες ἐκείναις καὶ ἡ εὐλογία, καθὼς ἑρμηνεύει τὸ εὐχολόγιν. Ὅσον εἰς τὸ ποίησον, λέγομεν ὅτι αὐτὸ τὸ ποίησον δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἄρτον, καὶ εἰς τὸν οἶνον διὰ νὰ γένουν τότε σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, μόνον ἀναφέρεται εἰς τὸ ὥστε γένεσθαι ἐπειδὴ καὶ σμίγη, καὶ εἶναι μία ὁλάκαιρη εὐχὴ με ἐκεῖνο ὁποῦ ἀκολουθᾶ, καὶ λέγει ποίησον ὥστε γένεσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν. ὄχι ὅτι ἡ εὐχὴ νὰ ἀρχηνᾶ ἀπὸ τὸ, ὥστε. ὡσὰν λογιάζουν τινὲς, διότι ἡ θέλει ἴσειν ἀναρμόστη νὰ ἀρχηνᾶ ἀπὸ τὸ ὥστε ἐπίῤῥημα χωρὶς νὰ προλάβῃ καμμία ἄλλη ἔννοια. Λέγει

Χριστοῦ, καὶ νὰ λέγουσι μυστικὰ, τὸ, Πιστεύω κύριε, καὶ ὁμολογῶ ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. καὶ πῶς τὸ κάμνουσιν εἰς πολλοὺς τόπους, δείχνωντας ὅτι τότε γίνεται τὸ κορμὶ τοῦ Χριστοῦ. καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀνάφτουν τὰ κηρεία, ἀφορμὴν διὰ νὰ μὴν λείψη ἡ πρεπάμενη τιμὴ, καὶ εὐλάβεια τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ στέκωνται ἀναμμένα ὥστε νὰ κοινωνήσῃ ὁ ἱερέας, καὶ ὄχι νὰ τὰ σβύννουν, καὶ ποῦ κάμνουσιν εἰς κάποιους τόπους ὁποῦ ἐμεῖς ἤθαμεν, καὶ ἐκωλύσαμεν. Ὅσον λοιπὸν διὰ τὸ ποίησον καὶ τὸ μεταβαλὼν εἰς τὰ ὁποῖα δύο λόγια συγχύζονται ὅσοι ἔχουσι τὴν ἐναντίαν γνώμην, ἀποκρινόμεσθαν ἐν συντομίᾳ, καὶ λέγομεν, ὅτι τὸ μεταβαλὼν αὐτοῦ, δὲν θέλει νὰ εἰπῆ μετάβαλε τώρα, μόνον θέλει νὰ εἰπῆ, ἔστωντας νὰ ἐμετάβαλες. διότι τὸ μεταβαλὼν εἶναι χρόνος ἀόριστος, καὶ δηλοῖ καιρὸν ἀπερασμένον ὄχι μέλλοντα. καὶ ἂν καλὰ καὶ οἱ ἀόριστοι νὰ ἔχουσι σημασίαν μέλλοντος, τοῦτο γροικᾶται εἰς ἄλλαις ἐγκλήσεις, ὄχι εἰς ταῖς μετοχαῖς καθὼς εἰς πολλοὺς, καὶ ἄλλους τόπους διαβάζομεν, καὶ ἀκόμι εἰς τοῦτον τὸν ὕμνον. Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρὸς τῶν ἑβραίων τοῖς παισὶ συγκαταβάντα, καὶ τὴν φλόγα εἰς δρόσον μεταβαλόντα Θεόν. ἂν ἔλεγε μεταβάλλων, εἶχαν κάποιον λόγον, ἀμὴ λέ-

καὶ ὄχι αἷμα Χριςοῦ, ὥςε νὰ εἰπῆ τὸ ποίησον. Χρεία τὸ λοιπὸν αἱ θέλουσι νὰ καταπείσουν τοὺς ἐναντίους νὰ τὸ ἀποδείξουν ἀπὸ τὰ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ Χριςὸς ὅταν ἔταξε νὰ δώση αὐτὸ τὸ μυςήριον ἤγουν τὸ, ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μου ἐςί. καὶ ἀπὸ τὰ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὅταν τὸ ἔδωκεν, ἤγουν τὸ, Τοῦτο ἐςὶ τὸ σῶμαμου, καθὼς ἀποδείξανε, καὶ ἀποδείχνουνε καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας. ἀλλέως δὲν ἀπoσομίζεται ὁ αἱρετικὸς, μὴν ἀποδείχνωντας τὴ μαρτυρίαν ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, μὲ τὴν ὁποίαν νὰ ἔχη δύναμιν αὐτὸς ὁ Χριςὸς δοσμένην τῷ ἱερέως, ὅταν εἰπῆ ἐκεῖνα τὰ λόγια νὰ κάμνη τὸ αὐτὸ ὁποῦ ἔκαμε καὶ ὁ Χριςὸς. Τουτέςι νὰ μεταβάλλη τὸ ψωμὶ εἰς σάρκα, καὶ τὸ κρασὶν εἰς αἷμα Χριςοῦ, κατὰ τὴν δύναμιν ὁποῦ ἔχουν, καὶ τὰ λόγια τῷ βαπτίσματος ἀπ' αὐτὸν τὸν Χριςὸν, τὰ ὁποῖα ὅταν ξεφωνηθοῦν εἰς τὸ μυςήριον ἀπὸ τὸν ἱερέα παρευθὺς ἔχουσι δύναμιν νὰ κάμνουσι τὸν ἄνθρωπον Χριςιανὸν. Ὄχι χωρὶς ἀφορμὴν μοῦ φαίνεται, καὶ θέλει ἡ τάξις τῆς ἐκκλησίας ὅταν ὁ ἱερέας ὁποῦ κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, ἔχη τόπον τῷ Χριςοῦ, λέγει αὐτὰ τὰ κυριακὰ λόγια, νὰ ἀποκρίνεται ὁ λαὸς τὸ, ἀμὴν, ςέκοντας ξίσκεπος. ἤγουν ναί. ἀλήθεια ὅτι ἐκεῖνο εἶναι σῶμα

τὴν ἐξήγησιν τῆς θείας λειτουργίας, τοῦ Χριστοῦ τὰ λόγια φέρνουσιν εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἁγίας εὐχαριστίας ὄχι παρακάλεσες, καὶ εὐχαῖς. καθὼς καὶ διὰ τὸ βάπτισμα μιλῶντας, δὲν τὸ δείχνουσιν ἀπὸ καμίαν ἱερέως εὐχὴν μόνον ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. Πάλιν, πῶς τὸ ποίησον νὰ εἶναι τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου, ὁποῦ τὸ ποίησον εἶναι εὐχὴ καὶ παρακάλεσις διὰ νὰ γένη, κάμε λέγει, ἀμὴ πότε γίνεται δὲν μᾶς λέγει. ἔπρεπε τὰ εἶναι καὶ κανένας ἄλλος λόγος ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ἐδίδεν νὰ ἠξεύρωμεν πότε γίνεται. Τὸ εἶδος τοῦ κάθε μυστηρίου, πρέπει νὰ εἶναι λόγια ἀποφασιστικὰ, καὶ βεβαιωτικὰ, καὶ χρόνου ἐνεστῶτος ὄχι μέλλοντος. Σὰν πῶς τὸ βαπτίζεται, χρίεται, στέφεται, ἡ θεία χάρις προχείζεται. Ἀληθινὰ ὅσοι πεισματικῶς κρατοῦσι πῶς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ δὲν μεταβάλλουσι τὸν ἄρτον εἰς σῶμα, καὶ τὸν οἶνον εἰς αἷμα τοῦ Χριστοῦ, δύσκολον τοὺς ἔρχεται νὰ ἀποδείξουσιν τὸ μυστήριον τοῦ σώματος, καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. διότι ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, καὶ ἀπὸ τὰ δεσποτικὰ λόγια δὲν ἠμποροῦσι νὰ τὸ ἀποδείξουν, ἐπειδὴ καὶ λέγουσι πῶς μὲ ἐκεῖνα δὲν γίνεται καμία μεταβολὴ, μόνον ἀφόντις τὰ εἰπῆ ὁ ἱερέας τὸ ψωμὶν ἀκόμι εἶναι ψωμὶ, καὶ ὄχι σῶμα Χριστοῦ, καὶ τὸ κρασὶν ἀκόμι εἶναι κρασὶ,

καὶ

ὅτι πῶς εἰς τὴν λειτουργίαν ὁ ἱερέας ἔχει τόπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ λέγει τὰ λόγια ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπεν ὁ Χριστὸς μὲ τὴν αὐτὴν δύναμιν ὁποῦ εἶχαν ὅταν τὰ εἶπε καὶ ὁ Χριστὸς ἀπατός του. διὰ τοῦτο μιλῶντας ὁ ἅγιος Κύριλλος μὲ τοὺς αἱρετικοὺς τοῦ καιροῦ ἐκείνου δὶ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, δὲν λέγει ἀκούεις τοῦ ἱερέως λέγοντος, ποίησον τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ σὺ ἀμφιβάλλεις. μόνον λέγει, ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμαμου. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης φανερώτατα μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἄρτος μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριστοῦ διὰ μέσου τῶν δεσποτικῶν λογίων ὅταν λέγῃ. Καλῶς οὖν καὶ νῦν τὸν τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ ἁγιαζόμενον ἄρτον εἰς σῶμα Θεοῦ λόγου μεταποιεῖσθαι πιστεύομεν, καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τῆς ἐξήγησις τῆς λειτουργίας λέγει. Ἐνταῦθα τε ὡσαύτως ὁ ἄρτος καθῶς φησιν ὁ ἀπόστολος ἁγιάζεται διὰ λόγου Θεοῦ, καὶ ἐντεύξεως οὐ διὰ βρώσεως προϊὼν εἰς τὸ σῶμα γενέσθαι τοῦ λόγου. ἀλλ᾽ εὐθέως πρὸς τὸ σῶμα διὰ τοῦ λόγου ποιούμενος καθῶς εἴρηται ἀπὸ τοῦ λόγου. τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμαμου. ὁ ἅγιος Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως λέγει ὅτι οἱ ἀπόστολοι ἐνθυμοῦνται πάντα τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ εἶπε, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμαμου, οἱ ἅγιοι Διονύσιος, Ἰουστῖνος ὁ μάρτυς, Μάξιμος ὁ ὁμολογητής, καὶ ἄλλοι εἰς

ἀκόμι ἀπὸ τὸ μισεμόν του ὅταν τὰ ἔλεγαν ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐχειροτόνησε διὰ ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας του. οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας ἐκείνων ὁποῦ ἀρνοῦνται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, δὲν τοὺς τὰ ἀποδείχνουσιν ἀπὸ τὸ ποίησον, ἢ ἄλλην ὁμοίαν εὐχὴν ὁποῦ τύχεται ὁ ἱερέας μόνον ἀπὸ τὰ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ Χριστός. ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὰ ἀσκητικὰ ἐρωτᾷ, ἐλέγχει, ποῖος μὲ πληροφορεῖ ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἄρτος εἶναι σῶμα Χριστοῦ, καὶ ὅταν ἀποκρίνεται αὐτός του ὁ Βασίλειος, δὲν λέγει μὲ πληροφορεῖ ὁ ἱερέας ὁποῦ λέγει ποίησον τὸν ἄρτον τοῦτον, μόνον λέγει μὲ πληροφορεῖ ὁ Χριστὸς ἐκ ποῦ λέγει, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. ἂν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ δύναμιν δὲν ἔχουσιν εἰς αὐτὸ τὸ μυστήριον, τίς ἡ αἰτία νὰ λέγῃ ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶναι, καὶ νὰ ἀφήνῃ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι. ἔπρεπε νὰ λέγῃ, ὁ ἱερέας ἐκεῖνος μὲ πληροφορεῖ ὁποῦ λέγει, ποίησον τὸν ἄρτον τοῦτον. τὰ λόγια τοῦ ἁγίου εἶναι ἐταῦτα ζητήσ. ιοβ. τὴν δὲ πληροφορίαν ἐμποιεῖ ἡ πίστις τῶν ῥημάτων τοῦ κυρίου εἰπόντος, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων εἰς μίαν του κατήχησιν ἔτζι λέγει. ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ σὺ ἀμφιβάλλεις, εἰς τὰ ὁποῖα λόγια ὑποτίθεται ὁ ἅγιος

γουσιν ὅτι, καὶ εἶχασι δύναμιν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ἀμὴ ὅταν τὰ εἶπε μόνος ἀτός του ὁ Χριστὸς, καὶ ὄχι ὅταν τὰ λέγη κάθε ἱερέας, φανερὸν εἶναι πῶς μηδὲ ὅταν τὰ ἔλεγαν οἱ ἀπόστολοι εἶχαν τὴν αὐτὴν δύναμιν. διότι καὶ πῶς τὰ ἐχρείασθηκαν οἱ ἀπόστολοι ἔτζι τὰ χρειάζεται, καὶ σήμερον ὅλη ἡ ἐκκλησία, καὶ ἂν ἴσως ὅταν τὰ ἔλεγαν οἱ ἀπόστολοι δὲν εἶχαν τὴν αὐτὴν δύναμιν ὁποῦ εἶχαν ὅταν τὰ εἶπεν ὁ Χριστὸς, διατὶ ὁ Παῦλος μιλῶντας μὲ τοὺς Κορινθίους δὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον, καὶ παραδίδωντας τους τὴν ἁγίαν λειτουργίαν, καὶ πῶς πρέπει νὰ ἱερουργοῦν τὸ σῶμα τοῦ Χρίστου, δὲν τοὺς ἐπαράδωκε διὰ ἀναγκαῖα, καὶ χρειαζόμενα λόγια τῆς ἱερουργίας, τὸ ποίησον, ἢ ἄλλην ὅμοιαν εὐχὴν μόνον τὰ διὰ λόγια ὁπού εἶπε, καὶ ἀτός του ὁ Χριστὸς. ἤγουν, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμαμου.

Πάλιν ἂν οἱ ἀπόστολοι, καὶ οἱ μαθητάδες τοῦ Χριστοῦ ὕστερα ἀπὸ τὸν Χριστὸν δὲν ἠμποροῦσαν νὰ χρειαστοῦν αὐτὰ τὰ λόγια ὅταν ἐλειτουργοῦσαν διὰ νὰ μεταβάλλουσι τὸ ψωμὶν εἰς σῶμα, καὶ τὸ κρασὶν εἰς αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὶ χρεία νὰ τοὺς τὰ παραδώση ὁ Χριστὸς ὅταν τοὺς ἔκαμεν ἱερεῖς, καὶ ὅταν τοὺς εἶπε, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ἀληθινὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς παραδώση λόγια τὰ ὁποῖα νὰ εἶχαν δύναμιν, καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὅταν τὰ ἔλεγεν ἀτός του, καὶ ὕστερα

περὶ ς παιδοποιίαν, οὕτω καὶ αὕτη ἡ φωνὴ ἅπαξ λεχθεῖσα παρὰ τῆς θείας γλώττης ἐκείνης, τοῦτο μου ἐστὶ το σῶμα, καθ' ἑκάστην τράπεζαν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκείνη τῦ ῥήματος ἡ δύαμις, μὲ χρι τῆς σήμερον, καὶ ἄχρι τῆς αὐτῦ παρυσίας, τὴν θυσίαν απηρτισμένην ἐργάζεται. καὶ πάλιν, χρῆμα πληρῶν μόνον ἕστηκεν ὁ ἱερεὺς, καὶ προσφέρει τὴν δέησιν, τὰ ῥήματα φθεγγόμενος ἐκεῖνα, τοῦτε ἐστὶ τὸ σῶμαμυ, ἡ δὲ χάρις, καὶ ἡ δύαμις ἐστὶ τῦ Θεοῦ, ἡ τὰ πάντα ἐργαζομένη. κὶ ποῦ λέγει λοιπὸν ὁ Χρυσόστομος τὰ λόγια τῦ Χριστοῦ ἔχουσι δύαμιν νὰ μεταβάλλουσι τὸν ἄρτον εἰς σῶμα τῦ Χριστοῦ, καὶ ὄχι τὸ ποίησον, ὡς θέλουσι τινὲς, ὁποῦ λέγουσιν πῶς διηγηματικῶς λέγονται εἰς τὴν λειτουργίαν τὰ λόγια τῦ Χριστοῦ ὄχι νὰ δίδουν καμίαν δύαμιν τῦ μυστηρίυ. καὶ αὐτοῦτα λέγονται ἱστορικῶς τὶ καλύει καὶ τὰ λόγια τῦ βαπτίσματος νὰ μὴν λέγονται ἱστορικῶς, καὶ ὄχι νὰ δίδουν δύαμιν εἰς τὸ να γένη τὸ βάπτισμα. ἢ πῶς βολῆ ἡ παράκλησις τῦ ἱερέως νὰ ἦναι εἶδος τῦ μυστηρίυ πλιὰ γλήγορα παρὰ τὰ λόγια τῦ Χριστοῦ. ἐτούτη ἡ γνώμη ἐναντιώνεται καὶ τῦ Χριστοῦ, καὶ τῦ Χρυσοστόμυ, ὁποῦ λέγει τῦτο τὸ ῥῆμα, ἤγουν αὐτὸς ὁ λόγος, Τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμαμυ τὰ προκείμενα μεταρυθμίζει. αὐ ἴσως πάλιν κὶ ποῦ τινὲς ὀλίγον παιδευμένοι λέγουσιν

ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ. εἰδὲ μὴ τί ἔκαμνεν χρεία νὰ δείχνουσι πρᾶγμα ὁποῦ σῶμα Χριστοῦ δὲν εἶναι. καὶ ἀφόντις εἰποῦσι μὲ σκοπὸν αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ λαὸς ἀποκρίνεται τό, ἀμήν. εἰς βεβαίωσιν ἐκείνου ὁποῦ λέγει ὁ ἱερεύς. ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια νὰ εἶναι τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου, καὶ ὅποιος ἀποφασιστικῶς καὶ πεισματικῶς τὸ ἀρνιέται δὲν κάμνει τίποτες, τὸ διδάσκουν οἱ ἅγιοι πατέρες. ὁ Χρυσόστομος ὁμιλία ὀγδοηντα ἕξις εἰς τὸ Ματθαῖον ἔτζη λέγει. καὶ διατὶ τοιγαροῦν ἐκεῖνος ἔφη τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου; οὐδὲ μίαν εἰσαγόμεθα ἀμφιβολίαν. ἀλλὰ πιστεύωμεν καὶ τοῖς τοῦ νοὸς ὀφθαλμοῖς τοῦτο κατανοήσωμεν. καὶ ὁμιλία ϛα, εἰς τὸν αὐτόν. ὁ εἰπὼν τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ τὸ πρᾶγμα ἅμα τοῖς λόγοις πεποίηκε, καὶ ὁμιλία β. δευτέρας πρὸς Τιμόθεον. ὥσπερ γοῦν τὰ ῥήματα ἅπερ ἔφη τὰ αὐτά εἰσιν ἅπερ καὶ νῦν οἱ ἱερεῖς προσφέρουσιν, οὕτω καὶ ἡ προσφορὰ ἡ αὐτή ἐστιν. καὶ ὁμιλία εἰς τὸν προδότην Ἰούδαν. τοῦτο ἐστὶ φησὶ τὸ σῶμά μου. τοῦτο τὸ ῥῆμα τὰ προκείμενα μεταρυθμίζει, καὶ καθάπερ ἐκείνη ἡ φωνὴ ἡ λέγουσα αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, ἐῤῥέθη μὲν ἅπαξ διὰ παντὸς δὲ τοῦ χρόνου γίνεται ἔργον ἐνδυναμοῦσα τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν

Λάβετε, φάγετε, Τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμάμου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμάμου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Καὶ καθῶς δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ βαπτίσῃ δίχως νὰ εἰπῇ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ τουτέστι, Βαπτίζεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἔτζη καὶ εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἱερουργήσῃ ἂν δὲν εἰπῇ αὐτὰ τὰ λόγια, ὄχι ἱστορικῶς ἢ παραδοτικῶς ὥσαν λέγουσι τινὲς, μόνον καθὸ εἶδος ὁποῦ ἔχουσι δύναμιν νὰ μεταβάλλουσι τὸ ψωμὶν εἰς σῶμα, καὶ τὸ κρασὶν εἰς αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο ὅταν ὁ Χριστὸς ἐπαράδωκεν αὐτὸ τὸ μυστήριον, καὶ εἶπε τὸ λάβετε, φάγετε, καὶ πίετε ἐξαυτοῦ πάντες, εἶπε καὶ τὸ, Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ἤγουν τὸν αὐτὸν τρόπον ὁποῦ μὲ ἴδετε ἐμένα, καὶ ἔκαμα πιαίνοντας ψωμὶ σίτινον, καὶ κρασὶν ἀπὸ ἀμπέλιν, καὶ λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια, ἔτζη νὰ κάμνετε καὶ ἐσεῖς. διὰ τοῦτο μοῦ φαίνεται, καὶ θέλει ἡ καλὴ τῆς ἐκκλησίας ἑρμηνεία ὅταν ὁ ἱερέας λέγῃ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ ἔχῃ καλὰ τὸν νοῦν του βαλμένον ἐκεῖ, νὰ δείχνῃ μὲ τὰ δύο του δάκτυλα τὸν ἄρτον, ὁμοίως καὶ τὸ ποτήριν αἰτάμα μὲ τὸν διάκονον,

ὥσαν

θινον, ἢ κίχρινον, ἢ βρύζινον, ἢ καλαμπόκινον, ἢ ἀπὸ βρόμιν, ἢ ἄλλο ὅμοιον σπέρμα, ἄρτον ἐκσίτου λέγει ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ὁμιλία εἰς τὸ ἅγιον σάββατον. διότι ὁ Χριστὸς ψωμὶ σίτινον ἔπιασε, καὶ εἶπε, Λάβετε, φάγετε. καὶ κρασὶν καλὸν, ἄδολον, ἀπὸ κλῆμα, ὄχι ξίδιν, ἢ μολοχίτην, ἢ ῥακὶ ἢ κερασόμελον, ἢ κριθόκρασον. διότι κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν βολῆ νὰ γένη αἷμα Χριστοῦ. ὁ Χριστὸς κρασὶν ἀπὸ κλῆμα ἔπιασε, καὶ εἶπε, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες.

Εἰς τὸ ἄδολον κρασὶν ὅταν γίνεται ἡ προσκομιδὴ κατὰ τὴν ὀρθὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας χύννομεν ὀλίγον νερὸν εἰς τὸ ποτήριν, ἀμὴ χρεία νὰ εἶναι πολλὰ ὀλίγον διὰ νὰ μὴν χαλασθῆ ἡ οὐσία τοῦ κρασιοῦ, διότι ὅταν τὸ νερὸν εἶναι ἴσον, ἢ περισσότερον αἷμα δὲν γίνεται. Ὅποιος ἱερέας λειτουργήσει πιαίωντας ἄλλο ψωμὶ παρὰ σίτινον, ἢ κρασὶν ἄλλο παρὰ ἀπὸ ἀμπέλιν, ἄδολον, σῶμα, καὶ αἷμα Χριστοῦ δὲν κάμνει, καὶ ἀκόμι γίνεται ἀφορμὴ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν λειτουργίαν νὰ προσκυνοῦν κτίσματα. καὶ τοῦ πρέπει (ἂν τὸ κάμη) παντοτινὴ καθαίρεσις, καὶ μεγάλη παίδευσις.

Τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι τὰ ἴδια λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον ὅταν ἐδείπνησε μὲ τοὺς μαθητάδες του, ἤγουν.

Λά-

μίαν σύγχυσιν, ἢ διαίρεσιν, καὶ ἐπειδὴ εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ Χριστός. καὶ ἡ εὐχαριστία εἶναι τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ. ἀνάγκη νὰ εἶναι καὶ ἡ λογικὴ ψύχὴ ἑνωμένη μετὰ τὴν θεότητα, καὶ ἔτζη τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι σῶμα ζωντανὸν, καὶ ὄχι νεκρόν. καὶ ὅποιος εἰπῆ ὅτι ἐκεῖνο ζωντανὸν δὲν εἶναι, ἢ εἰς ἐκεῖνο δὲν εἶναι καὶ τὸ αἷμα, ἀτός του ἄναι ψεύσης, βλάσφημος, καὶ τῷ ἀναθέματι τῶν ἱερῶν συνόδων ὑπόδικος, μάλιστα ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐναντίος ὁ ὁποῖος λέγει. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν. καὶ ὃς δ' ἂν φάγη ἐκ τοῦ ἄρτου τούτου ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Εἰς κάθε κομμάτιν τοῦ φαινομένου ψωμιοῦ, καὶ σαλαμαζιὰν κρασιοῦ ἤγουν τοῦ ἁγίου ἄρτου, καὶ τοῦ ἁγίου ποτηρίου εἶναι ὅλος ὁ λάκαιρος ὁ Χριστὸς καὶ ὄχι κομμάτιν. ἔτζη διδάσκει ἡ πίστις, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες. ὁ μελιζόμενος, καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, καὶ μηδὲ ποτὲ δαπανώμενος. ἔτζη ἐδίδαξεν ὁ Παῦλος ὅταν εἶπεν ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω, καὶ καθῶς ὁ Χριστὸς εἶναι ἕνας, καὶ ὄχι πολλοὶ, ἔτζη καὶ εἰς ταῖς ἁγίαις τράπεζαις, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὅλα τὰ κομμάτια εἶναι ἕνα σῶμα Χριστοῦ, καὶ ὄχι πολλὰ σώματα.

Ἡ ὕλη αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου, εἶναι τὸ ψωμὶ, καὶ τὸ κρασὶ, ψωμὶ σίτινον καθάριον, ὄχι κρί-

θινον,

ὄχι, διότι αὐτὰ ὁποῦ ἐκεῖνοι κράζουν ἄτοπα συμβαίνουσιν ὅταν συμβοῦσιν εἰς τὰ φαινόμενα τοῦ ψωμιοῦ καὶ τοῦ κρασιοῦ, ὄχι εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. καὶ καθῶς ὅταν πέσῃ ἕνας ἄνθρωπος εἰς τὴν γῆν δὲν λέγομεν ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν, μόνον τὸ κορμὶ μέσα εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἡ ψυχή. ἔτζη καὶ εἰς τὸ προκείμενον, πέφτουν, ἢ σήπονται, ἢ φθείρονται ὄχι τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, μόνον τὰ φαινόμενα, ἀπὸ κάτω εἰς τὰ ὁποῖα θαυμασίως, καὶ μὲ Θεοῦ δύναμιν εὑρίσκεται αὐτὸς ὁ Χριστός.

Εἰς αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας, πιστεύομεν πρῶτον, ὅτι εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ ζωντανὸν, καθῶς ἀναστήθηκεν ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ τὸ αἷμα, καθῶς τὸ ἔχυσεν ἀπάνω εἰς τὸν σταυρόν.

Δεύτερον, ὅτι τοῦτο τὸ σῶμα εἶναι μὲ λογικὴν ψυχὴν εἰς τὴν ὁποῖαν εἶναι ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας, καὶ τῆς γνώσεως.

Τρίτον ὅτι ἑπομένως εἰς τοῦτο τὸ ἀληθινὸν σῶμα εὑρίσκεται καὶ ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποῖα ἦτον καὶ εἶναι ἑνωμένη μὲ τὸν Χριστόν. διότι ἐκεῖνο ὁποῦ ὁ Χριστὸς ἔλαβεν εἰς τὸν λόγον του μίαν βολὰν, ποτὲ δὲν τὸ ἄφηκεν, ἐπειδὴ ἔσμιξεν εἰς ἕνα πρόσωπον ταῖς δύο φύσες χωρὶς καμίαν

ένα, στοιχεῖον μεταβάλλεται εἰς ἄλλο ἤγουν εἰς τὸν αέρα. μηδὲ εἶναι τεχνικὴ σὰν πῶς γίνεται, ὅταν ἡ στάκτη μεταβάλλεται εἰς τὸ γιαλλὴν. ἀλλὰ μηδὲ εἶναι κατὰ συμβεβηκὸς, ὅσον εἰς τὴν ποιότητα, ἡ ὁποῖα γίνεται ὅταν τὸ ἄσπρον γυρίζεται εἰς μαῦρον, καὶ τὸ κρύον εἰς ζεστὸ, καὶ τὸ γλυκὺ εἰς πικρὸν, ἢ ξυνὸν. διότι εἰς αὐτὰ τὰ ὑλικὰ πράγματα ἂν καλὰ καὶ νὰ γίνεται μεταβάλσιμον, μὲ τοῦτο ὅλον ἀπομένει εἰς ἐκεῖνα ἡ ὕλη ὁποῦ εἴχασι καὶ περιττότερα, παρὰ ὁποῦ νὰ μεταβαλθοῦσιν, ἀμὴ εἰς τοῦτο τὸ ἱερώτατον μυστήριον γίνεται μία μετουσίωσις θεϊκὴ, καὶ ὑπὲρ φύσιν, διότι καὶ ἡ οὐσία, καὶ ἡ ὕλη τοῦ ψωμιοῦ, μεταβάλλεται εἰς ἀληθινὸν καὶ πραγματικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, απομένοντας μόνον ἡ ἀσπράδα, ποσότης, μυρωδιὰ, καὶ γλυκάδα τοῦ ψωμιοῦ, καὶ τοῦ κρασιοῦ. Ἀπὸ τούτην τὴν μετουσίωσιν δὲν ἀκολουθᾶ κανένα ἄτοπον εἰς τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ποῦ βλασφημοῦν οἱ αἱρετικοὶ, οἱ ὁποῖοι λέγουσι πῶς ἂν εἰποῦμεν πῶς τὸ ψωμὶ γίνεται τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀκολουθοῦσι πολλὰ ἄτοπα, ἤγουν πῶς σήπεται, μουχλιάζει, ξυνίζει, πῶς ἠμποροῦν νὰ τὸ φάγουν τὰ ζῶα, καὶ μπορεῖ νὰ πέσῃ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἄλλα ὅμοια. εἰς τὸ ὁποῖον ἀποκρινόμεθαν, καὶ λέγομεν ὅτι κανένα ἄτοπον δὲν ἀκολουθᾶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ;

ὄχι,

αὐτὸ τὸ ἴδιον ὁποῦ ἐκρέμμετον εἰς τὸν σταυρόν. καὶ δὲν εἶναι σύμβολον, τύπος, ἢ σημάδιν ἐκείνου, ὡς βλασφημοῦσι τινὲς αἱρετικοί. ὁμοίως καὶ τοῦ κρασιοῦ ἡ οὐσία ἐμεταβάλθηκεν, εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ ἔχυσεν εἰς τὸν σταυρὸν ἀπάνω διὰ ταῖς ἁμαρτίαις μας. Ετοῦτο τὸ μεταβάλσιμον τοῦ ψωμιοῦ εἰς τὸ ἀληθινὸν σῶμα, καὶ τοῦ κρασιοῦ εἰς τὸ ἀληθινὸν αἷμα τοῦ δεσπότου Χριστοῦ. οἱ διδασκάλοι τῆς ἐκκλησίας τὸ κράζουν μετουσίωσιν, ἤγουν μεταβάλσιμον μιᾶς οὐσίας εἰς ἄλλην, Εἰς τὸ ψωμὶ ἄλλο τίποτες δὲν ἀπομένει μόνον τὰ συμβεβηκότα τοῦ ψωμιοῦ. τουτέστιν ἀσπράδα, μυρωδιά, καὶ γλυκάδα τοῦ ψωμιοῦ, καὶ τοῦ κρασιοῦ. ὄχι νὰ ἀπομένη πλιὰ ψωμίν, ἢ κρασίν. Καὶ ἂν καλὰ καὶ μὲ φυσικὸν τρόπον τὰ συμβεβηκότα χωρὶς ὑποκείμενον τὴν οὐσίαν δὲν βολῆ νὰ στέκονται, ὅμως ὁ Θεὸς ἠμπορεῖ νὰ κάμη τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα τοῦ ψωμιοῦ, καὶ τοῦ κρασιοῦ, νὰ στέκονται χωρὶς οὐσίας ὑποκείμενον. Καὶ ἂν καλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ μεταβάλσιμον ἐκεῖνο τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ νὰ κράζεται ἄρτος, τοῦτο λέγεται διὰ τὰ συμβεβηκότα ὁποῦ φαίνονται εἰς ἐκεῖνο τὸ σῶμα, καὶ αἷμα, ὄχι ὅτι ἐκεῖ νὰ εἶναι οὐσία ψωμιοῦ ἢ κρασιοῦ. Αὐτὴ ἡ μετουσίωσις δὲν εἶναι φυσική, ἡ ὁποία γίνεται ὅταν ἕνα στοιχεῖον μεταβάλλεται εἰς ἄλλο στοιχεῖον, σὰν πῶς τὸ νερὸν ὁποῦ εἶναι

διάτοι τοῦτο καὶ τὰ φρικώδη μυστήρια καὶ πολλῆς γέμοντα τῆς σωτηρίας τὰ καθ' ἑκάστην τελούμενα σύναξιν, εὐχαριστία καλεῖται, ὅτι πολλῶν ἐστιν εὐεργετημάτων ἀνάμνησις. Λέγεται προσφορά, διότι προσφέρεται εἰς τὸν Θεὸν θυσία διὰ ζωντανὴς καὶ ἀπεθαμμένες. Κράζεται κοινωνία ὡς τὸ λέγει ὁ Παῦλος, ὁ ἄρτος ὃν κλῶμεν κοινωνία ἐστὶ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, διότι σμίγει ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ὅπου τὸ κοινωνοῦσι, καὶ τοὺς κάμνει ἕνα μυστικὸν σῶμα τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ κάτω εἰς μίαν ἀόρατον κεφαλὴν τὸν Χριστὸν, καὶ ὁρατὴν τὸν ἐκείνου τοποτηρητήν. Λέγεται σύναξις, ὄχι μόνον διότι συνάζονται οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀφόντις νηστεύσουν, καὶ προσευχηθοῦν κοινοῦσιν ὅλοι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καθὼς διαβάζομεν εἰς ταῖς πράξεις, συνηγμένων τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτον, ἀμὴ ἀκόμι διότι συνάζονται, καὶ γίνονται τὸ ἕνα μὲ τὸν Χριστὸν, τοῦ ὁποίου τὸ κορμὶ κοινωνοῦσι.

Χρεία νὰ πιστεύωμεν ὅτι εἰς τοῦτο τὸ ἁγιώτατον μυστήριον ἀφόντις εἰπῇ ὁ ἱερέας τὰ λόγια τῆς ἱερουργίας, ἂν καλὰ καὶ νὰ βλέπομεν ψωμὶν εἰς τὸ δίσκον, καὶ κρασὶν εἰς τὸ ποτήριν, ὅμως ἐκεῖ ψωμὶ, καὶ κρασὶ δὲν εἶναι, διότι ἡ οὐσία τοῦ ψωμιοῦ ἐμεταβάλθηκεν εἰς τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ. εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ὁποῦ ἐγεννήθην ἀπὸ τὴν παρθένον Μαρίαν.

νύσιος ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεφ. γ. τὸ κράζει τελετὴν τελετῶν. ἤγουν μυστηρίων μυστήριον, διότι διὰ μέσου τῶν ἄλλων μυστηρίων ὁ Θεὸς μᾶς δίδει μόνον τὴν χάριν του, ἀμὴ εἰς ἐτοῦτο τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας κοινωνίας εἶναι αὐτὸς ἀτός του ὁ Χριστὸς, Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος, ὁποῦ μᾶς δίδει τὸ ἴδιόν του σῶμα εἰς φαγητὸ, καὶ τὸ ἴδιόν του αἷμα εἰς ποτόν.

Ετοῦτο τὸ μυστήριον κράζεται εὐχαριστία, διότι ὁ Χριστὸς ὅταν ἤθελε νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον, εὐχαρίστησε πρῶτα τὸν Θεὸν, καὶ πατέρα, ἀπέκει τὸ ἔδωκε τῶν μαθητάδων του καὶ τοὺς εἶπε, Λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου. καὶ, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου. Κράζεται ἀκόμι εὐχαριστία διότι εἰς αὐτὸ τὸ μυστήριον ἐπειδὴ καὶ γίνεται μία ἀνάμνησις ἤγουν ἐνθύμησις τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλων τῶν καλοσυνῶν ὁποῦ μᾶς ἔκαμεν ὁ Χριστὸς δίδωντάς μας τὸ κορμίτου τὸ ἅγιον νὰ τὸ φάγωμεν. καὶ τὸ ἅγιόν του αἷμα νὰ τὸ πιοῦμεν. εὐχαριστοῦμεντον ὄχι ὅσον πρέπει, διότι τοῦτο μηδὲ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι ἠμποροῦσι νὰ τὸ κάμουσι, μόνον ὅσον δυνάμεθαν. Διὰ αὐτὴν τὴν εὐχαριστίαν ἔτζη λέγει ὁ Χρυσόστομος ὁμιλία, κε. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, Φυλακὴ εὐεργεσίας, ἀρίστη ἡ τῶν εὐεργετημάτων μνήμη, καὶ διηνεκὴς εὐχαριστία.

Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερᾶς εὐχαριστίας ἤγουν τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Κεφαλ. ς.

ΤΟ μυστήριον τῆς ἁγίας εὐχαριστίας εἶναι ὕστερον ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι ὅσοι θέλουσι νὰ κοινωνήσουν, χρεία πρῶτον νὰ εἶναι ἐξομολογημένοι. καῖτε λαϊκοὶ καῖτε ἱερεῖς. καὶ μάλιστα οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ ἐξομολογοῦνται κάθε βολὰν ὁποῦ θέλουσι νὰ λειτουργήσουν, καὶ ποῦ ἑρμηνεύει τὸ εὐχολόγιν. αἱ γροικοῦν τοῦ λόγου τως μὲ θανάσιμην ἁμαρτίαν. διότι ὁ ποῖος κοινωνᾷ μὲ θανάσιμην ἁμαρτίαν κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει, καὶ πίνει καθὼς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος. καὶ διὰ τοῦτην τὴν ἀφορμὴν ἐτοῦτο τὸ μυστήριον κράζεται μυστήριον διὰ τοὺς ζωντανούς, καὶ ἡ μετάνοια διὰ τοὺς ἀπεθαμμένους. διότι εἰς τὴν ἐξομολόγησιν ὑπάγει κανεὶς νεκρὸς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀφόντις ἐξομολογηθῇ καὶ πῶς πρέπει διὰ μέσου τῆς λύσεως τοῦ ἱερέως ζωντανεύγη καὶ ἔπειτα σιμώνει εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον ζωντανὸς ἤγουν ἐλευθερωμένος ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις ὁποῦ θανατώνουν τὴν ψυχήν.

Ετοῦτο τὸ πανσέβαστον μυστήριον ὁ ἅγιος Διονύ-

καὶ ἄλλοι. ἡ εὐχὴ ἀπου ἐδῶ βάλλομεν, μᾶς φαίνεται καὶ εἶναι ἀρκετή.

Ἐξομολογοῦμαι μπροστὰ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς τὴν παναγίαν παρθένον Μαρίαν, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἁγίους, καὶ εἰς ἐσένα πατέρα, ὅτι ἔφταισα πολλὰ τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸν νοῦν μου, μὲ τὸν λόγον μου, καὶ μὲ τὸ ἔργον μου. παρακαλῶ κύριον τὸν Θεὸν, νὰ μοῦ συμπαθήσῃ ταῖς ἁμαρτίαις μου ὅπου ἔκαμα, καὶ νὰ μοῦ βοηθήσῃ ἀπεδῶ καὶ ὀμπρὸς πλέα νὰ μὴν ταῖς κάμω.

Πάλιν ἀφόντις ἐξομολογηθοῦσιν, ὅσην ὥραν ὁ ἱερέας λέγει τὴν εὐχὴν, δὲν πρέπει νὰ στέκωνται ἀδ[illegible]ανοὶ, μόνον νὰ λέγουσι κρυφὰ τό. Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλὸν, ἢ τὸ, Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. κτυπῶντας τὸ στῆθος τως ὡσὰν ὁ τελώνης ἐκεῖνος, καὶ ὁ Θεὸς ὁπου ἐσυμπάθησεν ἐκεῖνον βλέποντας τὴν ταπείνωσίν του, ἔτζη συμπαθᾶ καὶ τοῦτον ὁπου δείχνει τὴν αὐτὴν ταπείνωσιν ὁπου ἔδειξεν ἐκεῖνος.

τοῦτον ὅλον τὰ δαιμόνια ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸν φωτισμένον ἀέρα, εἶναι σκοτεινὰ καὶ ζοφερὰ, ἠμπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ παιδεύση τὴν μεταινισμένην ψυχὴν ὡσὰν παιδὶ ἐδικόντου ὁποῦ εἶναι, ὅπου θέλει αὐτός του, καθὼς διαβάζομεν εἰς τὰ νόμιμα, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν διάλογον ὅτι ἐφαίνησαν εἰς πολλοὺς ἁγίους, ἡ ψυχαῖς ὁποῦ ἐτελειώνασι τὸν κανόνα τως εἰς διαφόρους τόπους κατὰ πρόσταξιν τοῦ Θεοῦ.

Ο σκοπὸς ὁποῦ ἐξομολογούμεθαν, καὶ κάμνομεν τὸν κανόνα ὁποῦ πρέπει, εἶναι διὰ νὰ γένομεν ἀπὸ ἁμαρτωλοὶ δίκαιοι, ἀπὸ ἐχθροὶ φίλοι καὶ κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ διὰ μέσου τοῦ πάθους τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, μεσιτεία τῆς παναγίας Θεοτόκου, καὶ ὅλων τῶν ἁγίων.

Καλὸν καὶ ἀληθινὰ ἐπαινετὸν εἶναι νὰ διδάσκονται οἱ Χριστιανοὶ ὅταν ὑπάγουσιν εἰς τὸν πνευματικόν των διὰ νὰ ἐξομολογηθοῦσι, πριχοῦ νὰ ἀρχινοῦσι νὰ λέγουσι ταῖς ἁμαρτίαις των, ἀφόντις κάμουσι τὸ σημάδι τοῦ σταυροῦ εἰς τὸ πρόσωπόν των, καὶ εἰποῦσι τὸ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νὰ λέγουσι μίαν μικρὴν, καὶ κατανυκτικὴν εὐχὴν, ἡ ὁποία νὰ παρακινᾶ τὸν Θεὸν, διὰ νὰ τοὺς συμπαθήσῃ, καὶ νὰ τὴν λέγουν μὲ ταπεινὸν σχῆμα, καὶ μὲ εὐλάβειαν, καὶ ὄχι νὰ στέκωνται ὡσὰν βωβοὶ (κάποιοι)

καὶ

πυρὸς χωνείας, καὶ τὸν Βασίλειον ὁποῦ τὸ ὅμοιον διδάσκει εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ Ησαΐου. καὶ τὸν διάλογον Γρηγόριον ὁποῦ τὸ αὐτὸ εἰς πολλοὺς τόπους διδάσκει, καὶ ἀκόμι διότι ἡ ἁμαρτία, καὶ τὸ σημάδι τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἀτζαλιά, καὶ ἀκαθαρσία, μὲ κάθε δίκαιον, τὸν τόπον ὁποῦ ἡ ψυχαῖς πασρέβονται, καὶ καθαρίζονται ὅποιος καὶ νὰ εἶναι ἐκεῖνος, καὶ ὅπου καὶ ἂν εἶναι, τὸν ἔκραξε καθαρτήριον, ἤγουν πάστρεψιν. τόπος ὁποῦ παστρέβονται, καὶ καθαρίζονται ἡ ψυχαῖς εἰς ὀλίγον καιρὸν, ὥστε νὰ πλερώσουν τὸν κανόνατους. οἱ ἅγιοι πάτερες ἐτοῦτον τὸν τόπον τὸν κράζουν ἅδην ἤγουν ἀΐδην. τόπον ἄχημον, καὶ ἄμορφον. φωτιαὶ, σκότος, στόμα τοῦ λιονταριοῦ, δάκρυα, στεναγμοὺς, πύλας ἅδου, καὶ ἄλλα ὅμοια διὰ νὰ δείξειν τὴν παίδευσιν ὁποῦ ἔχουν ἡ ψυχαῖς ἐκείναις ἐκεῖ μέσα. διὰ τοῦτο εἰς πολλοὺς τόπους ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία παρακαλῶντας τὸν Θεὸν διὰ τοὺς ἀπεθαμμένους, λέγει. ῥῦσαι πυρὸς, καὶ πυρὸς ἀσβέστου τοὺς δούλους σου, τοῦτο λοιπὸν λέγω τελειώνωντας ὅτι ἡ ψυχὴ παιδεύεται, καὶ τιμωρᾶται εἰς τόπον μερικὸν, καὶ καμίαν φορὰν ὅπου ἀρέσει τοῦ Θεοῦ. Ο Θεὸς δύναται νὰ καίῃ τὴν ψυχὴν μέσα εἰς τὸ νερὸν, καὶ νὰ τὴν παγώννῃ μέσα εἰς τὴν στιαί. ἀληθινὰ ὁ ἀέρας φωτισμένος εἶναι ἀπὸ τὸν ἥλιον, μὲ

Εἰπεῖν ἤθελε κανεὶς, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀπέθανε φανερὰ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἀξομολόγητος, ἀκοινώνητος, ἢ καὶ ἀπὸ αἰφνίδιον θάνατον, ἢ ἀπὸ φόνον, ἐκεῖνοι νὰ μὴν τοῦ κάμωμεν μνημόσυνα, καὶ λειτουργίαις; ἢ τί ὄφελος εἰς ἐκεῖνον τὰ μνημόσυνα ἐπειδὴ καὶ ἐπέθανεν ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. Λέγομεν καὶ νὰ γίνονται καὶ διὰ τ' ἐκεῖνον λειτουργίαις, καὶ ἂν ἐκεῖνον δὲν τὸν ὠφελήσουν διότι ἀπόθανεν ἀξομολόγητος, ὁ Θεὸς ὁποῦ εἶναι δίκαιος κριτὴς, τὸν μισθὸν ἐκεῖνον κατὰ πῶς λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι, τὸν δίδει εἰς ἄλλους δικοὺς, καὶ συγγενεῖς ἐκείνου, διὰ τὸν ὁποῖον ταῖς κάμνουσι. Τὸ ἄλλο δὲν ἠξεύρομεν τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ, μὴ πῶς καὶ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος εἶχεν ὑστέρα συντριβὴν καρδίας, καὶ ἦτον ὑπήθηκε διὰ ταῖς ἁμαρτίαις του, καὶ ἔκλαυσε μὲ τὸν νοῦν του, καὶ ὁ Θεὸς ἐδέχθηκε τὴν μετάνοιάν του.

Ἡ ἐκκλησία λοιπὸν ἀκολουθῶντας τὴν Γραφὴν ὁποῦ λέγει, οὐδὲν κοινὸν ἤγουν μηδένα ἄτζαλον πρᾶμα θέλει σέβῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἀκολουθῶντας ἀκόμι καὶ τοὺς ἁγίους ὁποῦ εἰς πολλοὺς τόπους μιλῶντας δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν χρειάζονται αὐτὸν τὸν λόγον. Καθαρισον, καὶ Κεκαθαρμένας αὐτὰς ἀνέδειξον, καὶ Γρηγόριον τὸν Νύσσης ὁποῦ λέγει. ἐκκαθαρθεὶς μετὰ τὴν ἐνθένδε μετάστασιν διὰ τῆς τοῦ καθαρσίου πυ-

νου) διὰ τοὺς ἀπεθαμμένους μιλεῖ πουθενά, ἢ αἰσθηβάλλη διὰ κορμὶν, καὶ καρδίαν, ἢ ὄψιν. ἢ τὶ λόγος εἶναι νὰ κάμνωμεν λειτουργίαις εἰς τὸν Θεὸν, διότι ἔλυωσεν, καὶ ἐσαπήθηκεν εἰς τὸν τάφον τὸ κορμὶ τοῦ ἀνθρώπου. ἀλλ' ἴσως καὶ τὰ μνημόσυνα γίνονται διὰ τὴν ἀφορμὴν ὁποῦ λέγει ὁ Ξανθόπουλος. ἀληθινὰ διὰ ἐκείνους τῶν ὁποίων τὸ κορμὶ, ἡ ὄψις, καὶ ἡ καρδία δὲν λυώνεται εἰς ταῖς τρεῖς, καὶ εἰς ταῖς ἐννέα, καὶ εἰς ταῖς σαράντα, τίποτε δὲν πρέπει νὰ κάμνωμεν, καὶ ἔτζη ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς τρώγουν τὰ θηρία, ἢ τοὺς καίουν, δὲν ἔχουν χρείαν ἀπὸ μνημόσυνα. Κύριε ἀνάπαυσον τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου, λέγει ἡ ἐκκλησία, καὶ κατάταξον αὐτὴν ἐν οὐρανίοις θαλάμοις, καὶ συγχώρησον αὐτοῦ πᾶν πλημμέλημα, ὄχι διὰ νὰ λύση, ἢ ἔλυσεν, ἢ ἐσάπην ἡ καρδία τοῦ ἀπεθαμμένου. ἡ διαταγὴ τῶν ἀποστόλων, τῆς ὁποίας ἔπρεπεν νὰ πιστεύσῃ ὁ Ξανθόπουλος ἔτζη ὁρίζει.

Ἐπιτελεῖσθω δὲ τρίτα τῶν κεκοιμημένων ἐν ψαλμοῖς, καὶ προσευχαῖς διὰ τὸν τριήμερον ἐγερθέντα. καὶ ἔνναστα εἰς ἀπόμνησιν τῶν περιόντων. καὶ τεσσαρακοστὰ κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, καὶ τύπον. καὶ ἐνιαύσια ὑπὲρ μνήμης αὐτῶν, καὶ διδόσθω ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ τοῖς πένησιν εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ. ταῦτα μὲν ὑπὲρ εὐσεβῶν λέγομεν.

ὅτι, ὅπου ἀπέθανεν ὁ ἀσεβὴς ἡ ἐλπίδα ὐκ ἔχει. καὶ ὁ Δαβὶδ, ἐν τῷ ᾅδῃ τὶς ἐξομολογήσεταί σοι. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ὐκέτι μετάνοια. καὶ εἰς ταῖς διάταξες τῶν ἀποστόλων. περὶ ἀσεβῶν ἐὰν τὰ τοῦ κόσμου δὸς πένησιν οὐδὲν ὀνήσεις αὐτάς. ὤ γὰρ περιόντι ἐχθρὸν ἦν τὸ θεῖον δηλονότι, καὶ μεταστάντι, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς ταῖς ὁμιλίαις του, καὶ ἄλλοι τὸ ὅμοιον διδάσκουσι.

Διὰ τούτην λοιπὸν τὴν ἀφορμὴν, μοῦ φαίνεται καὶ ὁρίζει ἡ ἐκκλησία νὰ κάμνωμεν τὰ μνημόσυνα τῶν ἀπεθαμμένων, καὶ ὅπου ὁρίζουν ἡ διάταξες τῶν ἀποστόλων, τρίτα, ἔννατα, σαράντα. τρίμηνα, ἑξάμηνα, χρόνια, καὶ εἰς κάποιους τόπους δίχρονα, καὶ τρίχρονα, διὰ τὴν ὠφέλειαν ὅπου πέρνουσιν ἡ ψυχαῖς. Ἡ ἀφορμὴ ὅπου ὁ Ξανθόπουλος Νικηφόρος δίδει δι' αὐτὰ τὰ μνημόσυνα, εἶναι μῦθος ἰδικός του, καὶ ὄχι γνώμη τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅπου ὀνειρεύγεται ἐκεῖνος. λέγει πῶς τὰ τρίτα γίνονται, διότι εἰς ταῖς τρεῖς ἡμέραις ἀλλάσσει ἡ ὄψι τοῦ ἀπεθαμμένου, μέσα εἰς τὸν τάφον. τὰ ἔννατα, διότι εἰς ταῖς ἐννέα λυώννεται παντάπασι. τὰ σαράντα γίνονται, διότι λυέται καὶ ἡ καρδία τοῦ ἀπεθαμμένου. θαυμάζω πῶς δὲν ἐστοχάσθηκεν αὖ ἴσως καὶ ἡ ἐκκλησία εἰς ταῖς προσευχαῖς, καὶ μνημόσυνα, καὶ λειτουργία, ὅπου γίνονται

ται λοιπὸν τῆς πίστεως, ὅτι λειτουργίαις, μνημόσυνα, σαρανταρια, κόλυβα, προσευχαῖς, νηστείαις, ἢ ἐλεημοσύναις καὶ ἄλλα ὅμοια καλὰ ὅπου γίνονται διὰ τοὺς ἀπεθαμένους, διατὶ ἐκεῖνοις γίνονται ὅπου ἐπεθαίνασι μετανοημένοι, ἐξομολογημένοι, κοινωνημένοι, καὶ φίλοι τοῦ Θεοῦ. καὶ εὑρίσκονται εἰς βάσανα, εἰς στεναγμοὺς, εἰς δάκρυα, εἰς καθάρσιον πῦρ σαν λέγη ὁ Γρηγόριος, εἰς αἰναρὶ σαν λέγη ὁ Βασίλειος, ὥστε νὰ τελειώσουν τὸν κανόνα των, ἀπέκει διὰ μέσου αὐτονῶν τῶν καλῶν ἔργων ἢ ἐλευθερώννουνται, καὶ ἀναπαύονται ἐν τόπω φωτεινῷ, χλοερῷ ἐν τόπῳ ἀναψύξεως, εἰς σκηναῖς δικαίων, καθῶς λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλεις. Ἐ δὲν παρακαλεῖ ἡ ἐκκλησία διὰ τοὺς ἀξομολόγητους, ἀκοινώνητους, καὶ ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ. διότι ἔστωντας ἐκεῖνοι νὰ ἐκληρονόμηνταν τὴν κόλασιν ἢ ἐλευθερωμὸν ἀπὸ ἐκείνην πλιὰ δὲν ἔχουσιν, μόνον ὅσον νὰ κριθοῦν, καὶ πάλιν νὰ γυρίσουν εἰς τὸν ἄδην κατὰ πῶς λέγει ἡ γραφὴ. καὶ καθὼς ποῦ ἐξηγᾶ ὁ ἅγιος Ἀνάστασιος ὁ Σιναΐτης. ἤγουν ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ἄδην ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου εὐγῆκαν. καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας λέγει. οὐ γὰρ οἱ ἐν ἄδου αἰνέσουσίσε κύριε. οὐδὲ οἱ ἀποθανόντες εὐλογήσουσίσε. οὐ δὲ ἢ πιοῦσιν οἱ ἐν ἄδου τὴν ἢ ἐλεημοσύνησου; καὶ εἰς ταῖς παροιμίαις διαβαζομεν

ὅτι

εἰων ἠλλάξατο, παλινδρομὴ διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἑκουσίως πρὸς τὴν πρώτην μακαριότητα, ἅπαν τὸ ἐμπαθές τε καὶ ἄλογον ὡς πέρι τι ἄχθος ἀποσκεδάσας τῆς φύσεως, ἤτοι μετὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν διὰ προσευχῆς, καὶ φιλοσοφίας ἐκκαθαρθεὶς, ἢ μετὰ τὴν ἐνθένδε μετανάστασιν διὰ τῆς τοῦ καθαρσίου πυρὸς χωνείας. τὸ ὅμοιον διδάσκει καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ περὶ κεκοιμημένων βιβλίον. καὶ εἰς τοὺς ὕμνους ὅταν λέγῃ· Οἰκτείρησον τὸ σὸν πλάσμα δέσποτα, καὶ καθάρισον σῇ εὐσπλαγχνία, καὶ τὴν ποθεινὴν πατρίδα παράσχου μοι. καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ διάλογος εἰς πολλοὺς τόπους τῶν βιβλίων του, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἱστορίαν ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὰ νόμιμα διὰ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ ἠλευθερώθηκεν ἀπὸ τὴν φωτιὰν ὁποῦ εὑρίσκετον ὅταν εἶπαν διατ' ἐκεῖνον τόσαις λειτουργίαις. Η ἐκκλησία κάθε σάββατον ἀκολουθῶντας τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων πατέρων ὁποῦ εἴπαμεν ψάλλει, καθάρισον, ῥῦσαι πυρὸς καὶ γεέννης τοὺς δούλους σου. καὶ, κεκαθαρμένας αὐτὰς ἀνάδειξον. τὰ ὁποῖα διὰ ἄλλους δὲν λέγονται μόνον διὰ τοὺς ἀπεθαμμένους. ὡσὰν πῶς καὶ τοῦτος ὁ ὕμνος. Δακρύων καὶ στεναγμῶν τῶν ἐν τῷ ᾅδῃ τοὺς δούλους σου ἐλευθέρωσον μόνε σωτὴρ, καὶ τὰ λοιπά. Ἄρθρον

δὲν γίνεται, ὁπου νὰ μὴν παρακαλῇ ἡ ἐκκλησία διὰ τοὺς ἀπεθαμμένους. ὁ μέγας Βασίλειος εἰς ταῖς εὐχαῖς ὁπου διαβάζομεν τὴν πεντηκοστὴν ἔτζη μᾶς διδάσκει εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν· Ιλασμοὺς μὲν ἱκεσίους ὑπὲρ τῶν κατεχομένων ἐν ἅδου καταξιώσας δέχεσθαι μεγάλας τε παρέχων ἡμῖν ἐλπίδας ἄνεσιν τοῖς κατοιχομένοις τῶν κατεχόντων αὐτοὺς ἀνιαρῶν καὶ ἀναψυχὴν παρὰ σοῦ καταπέμπεσθαι. Επάκουσον ἡμῶν τῶν ταπεινῶν, καὶ ἱκετῶν δεομένων σου, καὶ ἀνάπαυσον τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου τῶν προκεκοιμημένων ἐν τόπῳ φωτεινῷ, χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως ἔνθα ἀπέδρα πᾶσα ὀδύνη, καὶ στεναγμὸς, καὶ τάξον τὰ πνεύματα αὐτῶν ἐν σκηναῖς δικαίων; καὶ εἰρήνης, καὶ ἀνέσεως, ἀξίωσον αὐτούς. ὅτι οὐχ' οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε Κύριε, οὐδὲ οἱ ἐν ἅδου, ἐξομολόγησιν παῤῥησιάσονται προσφέρειν σοι. Καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Βασιλείου, εἰς τὸν λόγον ὁπου γράφει ἐναντίον ἐκείνων ὁπου κλαίουσι τοὺς ἀπεθαμμένους περισσότερον ὁπου πρέπει, ἔτζη λέγει. Ταύτην εὗρεν ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπίνοιαν, τὸ ἐάσαι τὸν ἄνθρωπον ἐν οἷς ἐβουλήθη γενέσθαι, ἵνα γευσάμενος τῶν κακῶν ὧν ἐπεθύμησε καὶ τῇ πείρᾳ μαθὼν οἷα ἀνθ᾽

διὰ τοὺς ἀπεθαμένους, φανερὸν ὅτι δὲν παρακαλεῖ διὰ τοὺς ἀμετανόητους, ἢ ἀξομολόγητους, καὶ διατ' ἐκείνους ὁποῦ πάντα ἐστέκουνταν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μήτε καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς των ἐμετανόησαν, οὔτε ἐκοινώνησαν, μόνον ἦσαν πάντα πεισματάρηδες εἰς τὴν ἁμαρτίαν. ἢ διότι οἱ δουλευτάδες ἐκεῖνοι ἐβγῆκαν ἀπὸ τὸν κόσμον ἐτοῦτον ἐχθροὶ τοῦ ἀφεντός των ἤγουν τοῦ Θεοῦ, διότι δὲν τοῦ ἐγύρεψαν συμπάθιο εἰς ταῖς ἁμαρτίαις των διὰ νὰ τοὺς συμπαθήσῃ διὰ τοῦτο ὡσὰν τέτοιοι πεισματάρηδες πεθένοντας ὑπάγουσιν ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τοῦ θεοῦ. τὸ λοιπὸν ἡ ἐκκλησία παρακαλεῖ μόνον διατ' ἐκείνους ὁποῦ ἐξομολογήθησαν, καὶ ἐκοινώνησαν, ἔκλαυσαν; καὶ ἐλυπήθησαν πῶς ἔφταισαν τοῦ Θεοῦ ὡσὰν ἔκαμεν καὶ ὁ Δαβίδ· οἱ ὁποῖοι εἶναι μέλη τῆς ἐκκλησίας, καὶ φίλοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ διατὶ εὑρίσκονται εἰς τόπον σκοτινὸν, εἰς τόπον τιμωρητικὸν, παρακαλεῖ ἡ ἐκκλησία νὰ τοὺς ἀναπαύσῃ εἰς τόπον ἐναντίον ἐκείνου, ἤγουν φωτεινῷ. ἐν τόπῳ χλοερῷ. ἐν τόπῳ ἀναψύξεως, ἐκεῖ ὁποῦ δὲν εἶναι καμία λύπη, καὶ κανένας στεναγμός. καὶ ἀπὸ τέτοιαις λογῆς τροπάρια, παρακάλεσες, ἢ εὐχαῖς, εἶναι γεμάτη ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία· καὶ διὰ τοῦτο ποτὲ λειτουργία

δὲν

παρευθὺς τὸ ἔδωκε κατὰ τὸν κανόνα ὁ ὁποῖος ἐγίνηκεν χωρὶς ἄλλο. ποῖος ἦτον ὁ κανόνας ὁποῦ τὸ ἔδωκεν ὁ Θεός, ὁ υἱός σου ὁ τεχθείς σοι θανάτῳ ἀποθανεῖται. ἤγουν τὸ παιδὶ ὁποῦ ἔκαμες μὲ αὐτὴν τὴν ξένην γυναῖκα θέλω χωρὶς ἄλλο διὰ παίδευσίν σου νὰ πεθάνη. διὰ τοῦτο τὸ λέγει, πλήν. ἤγουν μὲ τοῦτον ὅλον τὸ ὁποῖον θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι χωρὶς ἄλλο ἔχει νὰ γένη· καὶ ἔτζη ἔγινε, καὶ ἐπέθανε τὸ παιδὶ τοῦ Δαβίδ.

Οποιος Χριστιανὸς λοιπὸν ἐξομολογήθηκεν ὄχι μίαν ἢ δύο, ἢ τὸ πολὺ ζεῖς ὡσὰν τὸν Δαβίδ, ἀμὴ σαράντα, καὶ ἑκατόν, καὶ περισσότερες ἁμαρτίαις, καὶ δὲν ἔζησε νὰ κάμη τὸν κανόνα τῶν τόσων κριμάτων, ἐπειδὴ εἰς παντοτεινὴν κόλασιν ἐκεῖνος δὲν ὑπάγει διότι ἐμετανόησεν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς τόπον ἀναπαύσεως, καὶ εἰς σκηνὰς τῶν δικαίων, διότι τὸν κανόνα δὲν τὸν ἔκαμεν, χρεία εἶναι νὰ τὸν κάμη εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ νὰ παρεδωθῇ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ σημάδια τῶν κριμάτων του, διότι ἡ ἐκκλησία ἔτζι τὰ κράζη. οἱ καὶ στίγματα φέρω πταισμάτων οἰκτείρησον τὸ σὸν πλάσμα δέσποτα, καὶ καθάρισον σῇ εὐσπλαγχνίᾳ, καὶ ἀπέκει νὰ ὑπάγη εἰς τόπον ἀναπαύσεως, παραδείσου πάλιν ποιῶν αὐτὸν πολίτην.

Επειδὴ τὸ λοιπὸν καὶ ἡ ἐκκλησία παρακαλεῖ

καὶ φίλοιτου, ὅμως ὡσὰν χρέος ὁποῦ εἶναι ἐτζη ἀποφασισμένον, κάμνη χρεία νὰ πλερωθῆ εἰς ἄλλον κόσμον ὕστερα ἀπὸ τούτην τὴν ζωὴν, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔσοντας νὰ τιμωρούμεθαν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι φταίσταις εἰς τόπον τιμωρητικὸν, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο παρακαλῶντας ἡ ἐκκλησία. Διὰ τοῦτο ὁποῦ ἐδῶ γράφομεν, ἤγουν μετάνοιαν. συντριβὴν καρδίας, ἐξομολόγησιν τοῦ φταίσματος, καὶ τὸν κανόνα αὐτοῦ τοῦ φταίσιμου, φανερὸν παράδειγμα ἔχομεν εἰς τὴν θείαν γραφήν. εἰς τὸν Δαβὶδ τὸν προφήτην· ἁμάρτεψεν ὁ Δαβὶδ ὅταν ἐπῆρεν τὴν ξένην γυναῖκα, καὶ ἐσκότωσε καὶ τὸν ἄνδρα της. ἐμετανόησεν, καὶ ὑπήθηκεν, ἐξομολογήθηκεν ὅταν εἶπεν ἡμάρτηκα τῷ κυρίῳ, ἤγουν ἔφταισα τοῦ ἀφεντός μου. καὶ παρευθὺς ὁ Θεὸς, τοῦ ἐσυμπάθησε τὸ φταίσιμόν του, ὅταν τοῦ εἶπεν ὁ προφήτης Νάθαν ὁ ἐξαγορευτής του. ἢ κύριος παρεβίβασε τὸ ἁμάρτημά σου. ἤγουν ὁ ἀφέντης σου σοῦ ἐσυμπάθησε τὴν ἁμαρτίαν σου, διότι ὁμολόγησες πῶς ἁμάρτεψες, οὐ μὴ ἀποθάνης. Νὰ τὸ λοιπὸν σφάλλει ὁ δουλευτὴς τοῦ ἀφεντός του. ἤγουν ὁ Δαβὶδ τοῦ Θεοῦ, ὁμολόγησε πῶς ἁμάρτεψεν, ἐμετανόησεν, καὶ εἶπεντου ὁ Θεὸς, οὐ μὴ ἀποθάνης, ἤγουν δὲν σου πέρνω τὴν ζωήν σου, ἂν καλὰ καὶ νὰ σοῦ ἔπρεπε, μόνον πάλιν ἐσὲ κάμνω φίλον μου. καὶ

στά-

δὲν πέρνη τὴν ζωὴν τῆ φταίστη ἐκείνου, ἀν καλὰ καὶ νὰ Τοῦ ἔπρεπε, μόνον Τοῦ λέγει, ἐγὼ σοῦ τυμπαθῶ Τὸ σφάλμασου διότι ἐμετανόησες, καὶ μοῦ ἐζήτησες συμπάθιο, καὶ σοῦ χαρίζω τὴν ζωήν σου, καὶ σὲ κάμνω πάλιν φίλονμου ὡσὰν ἦσουν καὶ πρῶτα πρίχου νὰ μοῦ φταίσης. ἀλήθεια θέλω διὰ παιδευσίν σου, καὶ διὰ κανόνα, ἢ νὰ νηστεύσης τρεῖς ἡμέραις, ἢ νὰ δώσῃ δίκα φλουριὰ ἐλεημοσύνην χωρὶς ἄλλο, καὶ ἀπέκει ἀφόντις τὸ κάμης ἐτοῦτο, νὰ ἦσαι πάλιν εἰς τὴν χάριν μου, καὶ νὰ τρώγης εἰς τὸ τραπέζιμου, ὡσὰν καὶ πρῶτα. τέτοιαις λογῆς κάμνει καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς μὲ ἐμᾶς Τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ καθημερινοὺς του φταίσταις. διότι ἂν καλὰ καὶ διὰ ταῖς πολλαῖς μας ἁμαρτίαις ἔπρεπε παρευθὺς νὰ μᾶς ἐξολοθρεύσῃ ὅταν ἁμαρτένωμεν, καὶ νὰ μᾶς πέμπῃ εἰς τὸν ἄδην, μὲ Τοῦτον ὅλον κιτάζωντας τὸν σταυρὸν καὶ πάθος τῆ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μᾶς συμπαθᾷ Τὸ φταίτιμόν μας, ἀμὴ τὸν κανόνα. ἢ (γιὰ εἰπῶ πλεὸν ἁπλᾶ) τὴ γλόμπαν, θέλει νὰ τὴ κάμωμεν ἂν ζήσωμεν, εἰς ἐτοῦτον τὸν κόσμον, μὲ προσευχὴν, μὲ νηστείαν, μὲ ἐλεημοσύνην, καὶ μὲ ἄλλα καλὰ ἔργα, εἰ δὲ καὶ πεθαίνομεν μετανοημένοι, καὶ ἐξομολογημένοι, ἂν καλὰ καὶ νὰ πεθένομεν εἰς τὴν χάριν του,

γάπην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ μέσου τοῦ
ἱερέως εἰς τὴν ἐξομολόγησιν μας συγχωρεῖ ὄχι
μίαν ἢ δύο βολαῖς, ἢ ἑπτὰ. ἢ δέκα, ἀμὴ καθὼς
ὁ Χριστὸς λέγει, ἑβδομήντα ἑπτὰ, ἤγουν πολλαῖς
καὶ ἀναρίθμηταις, διότι περισσότερη εἶναι ἡ εὐ-
σπλαγχνία τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ζωοποιοῦ αἵ-
ματος τοῦ Χριστοῦ. παρὰ ἡ ἁμαρτίαις ὅλου τοῦ
κόσμου. διὰ τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἀτός του ὁ Θεὸς διὰ-
μέσου τοῦ προφήτου Ιεζεκιὴλ μας λέγει, Ὁ σά-
κιν ἂν πέσῃ ἔγειραι, καὶ σωθήσῃ, διότι ὁ μονογε-
νὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ ἄλλο δὲν ἦλθεν εἰς τὸν
κόσμον, μόνον διὰ νὰ καλέσῃ ἁμαρτωλοὺς εἰς
μετάνοιαν. Τὸ ἄλλο κακὸν ὁποῦ εἴπαμεν καὶ
ἔχει ἡ ἁμαρτία ἤγουν τὸν κανόνα ὁποῦ εἶναι ἡ παί-
δευσις, καὶ ἡ Τιμωρία, θέλει ὁ Θεὸς μὲ συ-
νέργειαν πάλιν ἔδικήν του νὰ τὸν κάμνομεν χω-
ρὶς ἄλλο, ἀπὸ λόγου μας εἰς παίδευσιν, καὶ
τιμωρίαν ἔδικήν μας, ἀφορμὴν διὰ νὰ φυλαγό-
μεσθαν ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις, ἠξεύροντας πῶς
ἂν ἁμαρτήσωμεν παιδευόμεσθαν. λόγου χάριν.
ἕνας δουλευτὴς κάμνει τοῦ ἀφεντός του ἕνα με-
γάλο φταίσιμον, διὰ τὸ ὁποῖον φταίσμον μὲ κά-
θε δίκαιον τοῦ πρέπει θάνατος. ὅμως ἐπειδὴ
καὶ ἐκεῖνος ὁ δουλευτὴς ἐγνώρισε τὸ φταίσιμόν
Του, ἐμετανόησε, καὶ ἐζήτησε συμπάθιο τοῦ ἀ-
φεντός του, ὁ ἀφέντης του διὰ καλωσύνην του
δὲν

καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν τῆς προσκαιρινὴν ζωὴν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ἂν δὲν μπορέσῃ ἐδῶ νὰ τὸν κάμῃ, ἄρθρον εἶναι τῆς πίστεως, καὶ ἀποδέχνεται μὲ πολλῶν ἁγίων μαρτυρίαις. διὰ τὸ ὁποῖον χρεία νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι κάθε ἁμαρτία ἔχει δύο κακὰ εἰς τοῦ λόγου της. Τὸ ἕνα κακὸν ἡ γραφὴ, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες, τὸ κράζουνε κακὸν τοῦ πταίσματος, καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ ἁμαρτία ἤγουν τὸ φταίσιμον, τὸ ὁποῖον μας κάμνει ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸν νόμον παραβαίνομεν, κλέπτοντας, ἢ πορνεύοντας, ἢ κακοκρίνοντας τὸν ἄνθρωπόν μας. τὸ ἄλλο λέγεται ποινὴ, τουτέστι τιμωρία, καὶ παίδευσις, τὴν ὁποίαν μὲ κάθε δίκαιον πρέπει νὰ παιδευθῇ ἐκεῖνος ὁποῦ ἁμαρτεύψει. τὸ πρῶτον κακὸν ὁποῦ ἔχει ἡ ἁμαρτία τουτέστι τὸ φταίσιμον, μας τὸ συμπαθᾷ ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἐξομολόγησιν διὰ μέσου τοῦ ἱερέως, καὶ μας κάμνει πάλιν φίλους του. καὶ τοῦτο τὸ κάμνει ὁ Θεὸς διὰ τὴν πολλήν του εὐσπλαγχνίαν διότι λέγει ὁ ἅγιος Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος. ὅτι ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀφόντις κάμῃ μίαν θανάσιμην ἁμαρτίαν ἔζιεν χίλιους χρόνους, καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς χίλιους χρόνους ἄλλο νὰ μὴν ἔκαμνε μόνον νὰ ἔκλαιεν διὰ ἐκείνην τὴν ἁμαρτίαν, τῶν χιλιῶν χρονῶν τὰ δάκρυα δὲν ἐσώνναν διὰ ἐκείνην τὴν μίαν ἁμαρτίαν. μὲ τοῦτον ὅλον διὰ ἀ-

μη, διότι ἀδὲν τὸν κάμῃ, χάννει καὶ τὴν κατάνυξιν ὁποῦ εἶχε, καὶ τὴν ἐξομολόγησιν ὁποῦ ἔκαμε.

Τὰ ἔργα ὁποῦ δίδονται διὰ κανόνα, εἶναι πολλῶν λογιῶν ἀμὴ συυάγονται ὅλα εἰς αὐτὰ τὰ τρία· Νηςείαν, Προσευχὴν, καὶ Ελεημοσιύην. ἤγουν νὰ παιδεύσῃ καν εἷς τὸ κορμίτου μὲ νηςείαις, μὲ γονυκλισίαις, μὲ δαρμοὺς, νὰ κοιμηθῆ εἰς τὴν γῆν, νὰ κτυπᾷ τὸ ςῆθος τυ κλαίοντας, καὶ λέγωντας, Τὸ, ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. νὰ γονατίζῃ μπροςᾶ εἰς τὸν Θεὸν σαὶ πῶς διδάσκει ὁ Παῦλος, κάμπτω τὰ γόνατά μυ, νὰ προσεύχεται καθημερινὸν νὰ δίδῃ ἐλεημοσιύην, νὰ δίδῃ, καὶ νὰ ακούῃ λειτουργίαις, διότι ἡ λειτουργίαις δύνονται πολλὰ, καὶ μάλιςα εἰς τοὺς ἀπεθαμμένους εἰς μετάνοιαν διὰ νὰ ἐλευθερόννουνται ἡ ψυχαῖς των ἀπὸ τὰ βάσανα, δάκρυα, καὶ ςεναγμὺς, εἰς τοὺς ὁποίυς εὑρίσκονται, καὶ πληρόννυν τὸν κανόνα ὁποῦ ἐδῶ δὲν ἔζησαν νὰ πληρώσουν. νὰ ἐνδύσῃ πτωχοὺς, νὰ κιτάζῃ ἀσθενημμένους, καὶ φυλακωμμένους, καὶ νὰ ἐξαγοράσῃ σκλαβωμμένους, καὶ ἄλλα ὅμοια καλὰ, διὰ τὰ ὁποῖα λέγει ὁ Τωβίτ. καλὸν ἐστὶν ἡ νηςεία μὲ τὴν προσευχὴν, καὶ τὴν ἐλεημοσιύην. καὶ ὁ Σολομῶν. ἐλεημοσιύαι, καὶ πίςαις μὴ ἐκλιπέτωσάνσε. Καὶ ἔτι αὐτὸς ὁ κανόνας γίνεται

καὶ

Καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ νύσσης πρὸς λητόϊον ἐπίσκοπον ἔτζη γράφει. Πανταχοῦ, καὶ ἐν πλημμελήματος εἴδει τοῦτο καθορᾶν προσήκει πρὸ πάντων, οἵα ἐστὶν ἡ τοῦ τεθεραπευμένου διάθεσις, καὶ μὴ τὸν χρόνον οἴεσθαι πρὸς θεραπείαν ἀρκεῖν· τίς γὰρ ἂν ἐκ τοῦ χρόνου ἴασις γένοιτο; ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ διὰ μετανοίας ἐπιστρέφοντος. τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος. ἐπὶ πᾶσιν ὁ τρόπος τῆς μετανοίας, ἀλλὰ μὴ ὁ χρόνος δοκιμαζέσθω. Καὶ ἡ ἐν τρούλλῳ σύνοδος κανόνι ρβ. λέγει, ἂς στοχάζεται ὁ πνευματικὸς τὴν ἁμαρτίαν, τὶ λογῆς εἶναι, καὶ ποία εἶναι ἡ μετάνοια ἐκείνη ὁποῦ ἐξομολογᾶται, καὶ ὄχι τὸν πολὺν καιρὸν, καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας κανόνι δ. τὰ ὅμοια διδάσκει. τόσον ὁποῦ ἂν ὁ ἁμαρτωλὸς ἐμετανόησε, καὶ ἐπίστρεψεν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ κλαίῃ τὴν ἁμαρτίαν του, διὰ ποῖαν ἀφορμὴν νὰ μὴν κοινωνήσῃ. κάμνωντας τὸν κανόνα ὁποῦ τοῦ δώσῃ ὁ ἐξαγορευτής. ὁ ὁποῖος ἔχει ἐξουσίαν νὰ τὸν συμπαθήσῃ χωρὶς καιροῦ διάστημα.

Τὸ τρίτον μέρος τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας εἶναι ἡ ἱκανοποίησις, τουτέστιν ὁ κανόνας ὁποῦ δίδει ὁ ἐξαγορευτὴς ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου ὁποῦ ἐξομολογήθηκεν, τὸν ὁποῖον χρεωστεῖ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην νὰ τὸν κάμη,

ἐπιστροφὴν, νὰ κωλύεται ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τόσοις, ἢ τόσοις χρόνοις. διότι λείποντας ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν κοινωνίαν πέφτει εἰς περισσότεραις ἁμαρτίαις. τὸ ἄλλο, πῶς νὰ φυλάξη τὸν ὁρισμὸν τῆς ἐκκλησίας, ὁποῦ ὁρίζει ὅτι ὁ χριστιανὸς νὰ κοινωνᾶ τὸ λιγότερον μίαν βολαὶ τὸν χρόνον τὸ πάσχα; ἢ τί παιδεύσιν γροικᾶ τὸ κορμὶ μὲ τὸ νὰ μὴν κοινωνήση· ὁ κανόνας πρέπει νὰ εἶναι παίδευσις τοῦ κορμιοῦ, καὶ τῆς ψυχῆς αἴτημα, ἀμὴ περισσότερον τοῦ κορμιοῦ ὁποῦ ἐναντιώνεται εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ ἐπιθυμᾶ ἡ ψυχὴ, ἀφορμὴν διὰ νὰ σωφρονισθῆ, νὰ παιδευθῆ, καὶ νὰ ὑποταχθῆ τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ προσέχη νὰ μὴν ἁμαρτάνη. μήνα ὁ πολὺς καιρὸς τὸν κάμνη καλλήτερον, ἢ ὁ πολὺς καιρὸς τοῦ γίνεται ἀφορμὴ διὰ νὰ μετανοήση; πρέπει ὁ ἐξαγορευτὴς νὰ κιτάξη τὸν πόθον, τὴν κατάνυξιν, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκείνου ὁποῦ ἐξαγορεύεται, καὶ νὰ τὸν γιατρεύη, ὄχι νὰ λογιάζη ὅτι ὁ πολὺς καιρὸς τὸν κάμνη καλλίτερον. ἐτοῦτο ὁποῦ ἐδῶ λέγω γνώμη ἐδική μας δὲν εἶναι, μόνον τῶν ἁγίων πατέρων τῆς πρώτης συνόδου, καθὼς γράφει ὁ κυζικηνὸς Γελάσιος εἰς τὸν ιβ. κανόνα ὁποῦ λέγει. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις προσήκει ἐξετάζειν τὴν προαίρεσιν, καὶ τὸ εἶδος τῆς μετανοίας, καὶ μὴ τὸν χρόνον.

Καὶ

ἡ εὐχὴ ὁποῦ λέγει ὁ ἱερέας ἀνάγκη νὰ περιέχῃ αὐτὸν τὸν λόγον ὁποῦ εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ὅταν ἔδιδε τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀποστόλων, νὰ λύουν, καὶ νὰ δένουν, νὰ κρατοῦν, καὶ νὰ ἀφήνουν ταῖς ἁμαρτίαις τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅταν λείψη κανένας λόγος ἀπ' αὐτοὺς ταῖς δύο κινδυνεύει ἡ ἐξομολόγησις.

Εὐχὴ ὁποῦ πρέπει νὰ λέγῃ ὁ ἱερέας ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν.

Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ θεὸς, ὁ τὴν ἐντολὴν ταύτην παραδοὺς τοῖς θείοις, καὶ ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς, καὶ ἀποστόλοις τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας. αὐτὸς ἐξ ὕψους παρίδοισοι πάντα τὰ πλημμελήματά σου, καὶ ταῖς ἁμαρτίαις σου. ἐγὼ δὲ ἀνάξιος αὐτοῦ δοῦλος ἐξ ἐκείνων λαβὼν τὰς ἀφορμὰς τὸ αὐτὸ ποιεῖν, Ἀπολύωσε ἀπὸ παντὸς ἀφορισμοῦ καθόσον δύναμαι, καὶ θέλω, καὶ σὺ χρείαν ἔχεις. ἔτι Ἀπολύωσε ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν σου, ὅσας ἐξομολογήσω ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος. εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν.

Μοῦ φαίνεται καὶ δὲν πρέπει ὁ χριστιανὸς ὁποῦ ἐξομολογᾶται μὲ τὴν πρεπάμενην κατάνυξιν, καὶ ἐπι-

νοιαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται, καὶ νὰ κράζῃ τὸ γλυκὺ, καὶ σωτηριῶδες ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Παναγίας θεοτόκου. Τὸ ὅμοιον λέγω καὶ διὰ ἐναν ὁποῦ κινδυνεύῃ νὰ πεθάνῃ, ἢ εἰς καράβιν, ἢ εἰς ἐρημίαν, ἢ εἰς τόπον ὁποῦ δὲν εἶναι ἱερέας, πῶς πρέπει νὰ ἔχουν ἐγκαρδιακὴν συντριβὴν, καὶ λύπην διὰ ταῖς ἁμαρτίαις των. Αλήθεια ἂν ἐτούτοι γλύσουν ἀπὸ τὸν θάνατον, πρέπει νὰ ἐξομολογηθοῦσι χωρὶς ἄλλο.

Δὲν πρέπη κανεὶς νὰ ἐξομολογηθῇ, εἰς διάκον ἢ εἰς καλόγερον, ἢ εἰς λαϊκὸν ἄνθρωπον, διότι ὁ Χριστὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν, καὶ λύειν, δὲν τὴν ἔδωκε διακόνων, ἢ αἰιέρων ἀνθρώπων, μόνον ἱερέων. διὰ τοῦτο ὅποιος δὲν εἶναι χειροτονημένος ἱερέας δὲν ἠμπορῇ νὰ ἀκούσῃ κανενὸς μυστηριακὴν ἐξομολόγησιν. ἡ συντριβὴ, καὶ ἡ κατὰ Θεὸν λύπη ὡς εἶπα, καὶ ὁ πόθος ποῦ ἂν εἶχεν ἱερέα ἐξομολογᾶτον, καὶ τὸ κλαύσιμον τοῦ ἁμαρτιῶντου, ἠμπορεῖ νὰ τὰ δεκτῇ ὁ Θεός. Ἡ ὕλη αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι ἡ ἁμαρτίαις σμιγμέναις ἀντάμα μὲ τὴν συντριβὴν, ἐξομολόγησιν, καὶ ἱκανοποίησιν. Τὸ εἶδος εἶναι τὰ λόγια ὁποῦ λέγει ὁ ἱερέας ὅταν τοῦ διαβάζῃ τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν. τουτέστι, συγχωρέσοι τέκνον ταῖς ἁμαρτίαις σου. ἢ λύωσε ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις σου, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

ἡ εὐ-

Ἂν ἀτος ὁ ἐξομολογημένος ἄνθρωπος διὰ ταπείνωσιν ἐδικήν του δώση θέλημα τοῦ ἐξαγορευτῆ νὰ φανερώση τὴν ἁμαρτίαν του, ἠμπορεῖ ὁ ἐξαγορευτὴς νὰ τὴν φανερώση, ἀμὴ ὅταν δὲν εἶναι κανένα σκάνδαλον εἰς τὴν πολιτείαν.

Δὲν πρέπει εἰς τὴν ἐξαγορείαν νὰ γυρεύγη ὁ ἐξαγορευτὴς σάμψα, ἂν θέλη νὰ εἶναι καλὸς ἐξαγορευτὴς, καὶ ὄχι φιλάργυρος Ἰούδας.

Χρεία νὰ ἐρωτᾷ μὲ ἐπιμέλειαν τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ ἐξαγορεύγει διὰ ταῖς ἁμαρτίαις, ποίαις, τὶ λογῆς, καὶ πόσαις βολαῖς ἔγινεν ἡ ἁμαρτία. Δὲν πρέπει νὰ λέγη κανεὶς κανενὸς ὄνομα εἰς τὴν ἐξομολόγησιν. Ὅταν εἶναι κίνδυνος, κάθε ἱερέας καὶ χωρὶς θέλημα τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου ἠμπορῆ νὰ ἐξομολογήσῃ, καὶ ἂν ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος, καὶ ἡ ὥρα εἶναι ὀλίγη, καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠμπορῆ νὰ μιλήσῃ πολλὴν ὥραν διὰ νὰ εἴπῃ ταῖς ἁμαρτίαις τους τὸν ἐρωτᾷ ὁ ἱερέας, μόνον αὐτὰ τὰ δύο ἤγουν ἂν θέλη νὰ ἐξομολογηθῆ ὅλαις του τὰς ἁμαρτίαις, καὶ ἂν θέλη νὰ συμπαθήσῃ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ ἂν ἐκεῖνος κάμη σχῆμα, ἢ μὲ τὸ νεῦσιμον, ἢ μὲ σφίξιμον τοῦ χεριοῦ, ὅτι θέλει νὰ κάμη καὶ τὰ δύο, ἃς τὸν λύσῃ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίαις του, διότι ὁ πόθος ὁποῦ ἔχει εἰς τὸ νὰ ἐξομολογηθῆ, καὶ λύπη τῆς καρδίας τοῦ εἶναι δεκτὴ σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν, διότι καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν

Τον ἐπίσκοπον. Ἐ ἀπάνω εἰς ὅλα νὰ κρύβγηταις ἁμαρτίαις ὁποῦ ἀκούει εἰς τὴν ἐξομολόγησιν. τόσον ὁποῦ κάλλια νὰ πεθάνη παρὰ νὰ ὁμολογήση τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἐξομολογημένου ἀνθρώπου. δὲν πρέπει, μήτε μὲ νέψιμον, μήτε μὲ λόγον, μήτε μὲ ἔργον, μήτε μπροστὰ εἰς τὸν ἐπίσκοπον, μήτε εἰς τὸν μητροπολίτην, μήτε εἰς κανένα ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τούτους μεγαλήτερον, μήτε εἰς κανένα ἀφέντην, ἢ τύραννον, ἢ κριτὴν, νὰ φανερώση τὴν ἁμαρτίαν. διότι, ἔτι ἠξεύρει ὁ ἱερέας εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, τὸ ἠξεύρη ὡσὰν Θεοῦ τοποτηρητὴς, ὄχι ὡσὰν ἀνθρώπου. ἢ νὰ εἰπῶ καλλήτερα; τὸ ἠξεύρη ὡσὰν Θεὸς, ὄχι ὡσὰν ἄνθρωπος. καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μεγαλήτερόν του δὲν ἔχει, μήτε ὁ ἐξαγορευτὴς εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἔχει τὸν μεγαλήτερόν του, μόνον τὸν Θεὸν, καὶ ὄχι καμίαν ἐκκλησιαστικὴν, ἢ κοσμικὴν ἐξουσίαν.

Τὸν ἱερέα ὁποῦ φανερώση τὴν ἁμαρτίαν τοῦ πνευματικοῦ τέκνου, τὸν παιδεύουν Ἐ ἐκκλησιαστικοὶ, καὶ κοσμικοὶ νόμοι ἀψυχοπόνητα.

Ετοῦτο τὸ νὰ κρύβγη ὁ ἱερέας ταῖς ἁμαρτίαις ὁποῦ ἤκουσεν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, οἱ διδάσκαλοι τὸ κράζουν, Σφραγίδα τῆς ἐξομολογήσεως. τουτέστι βουλλωτήριον τῆς ἐξαγορίας.

Αν

Οἱ ὁρισμοὶ πάλιν τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἐτοῦτοι.

α. Νὰ ἑορτάζῃ καθὼς ταῖς κυριακαῖς, καὶ ταῖς ἑορταῖς ὅλου τοῦ χρόνου.

β. Νὰ βλέπῃ τὴν λειτουργίαν μὲ εὐλάβειαν τὴν κυριακὴν, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἑορταῖς.

γ. Νὰ φυλάγῃ ταῖς σαρακοσταῖς, καὶ ταῖς ἡμέραις ὁποῦ κωλύει ἡ ἐκκλησία τὸ κρέας, καὶ ἄλλα φαγητά.

δ. Νὰ ἐξομολογᾶται ταῖς ἁμαρτίαις του εἰς ἱερέα ὁποῦ νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν, καὶ νὰ κοινωνᾷ μίαν βολὰν τὸν χρόνον τὸ λιγότερον τὴν λαμπρήν.

ε. Νὰ πλερώνῃ τὴν δεκατίαν τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἐκεῖνο ὁποῦ συνηθοῦν νὰ δίδουν.

Ὁ ἐξαγορευτὴς πάλιν πρέπει νὰ εἶναι γραμμένος φρόνιμος, πρακτικὸς, καὶ τακτικὸς ἄνθρωπος, νὰ κιτάζῃ καλὰ ταῖς ἁμαρτίαις, νὰ στέκεται ὅταν ἐξομολογᾷ μὲ προσοχὴν, νὰ μὴν γελᾷ, νὰ εἶναι εὔσπλαγχνος, καὶ νὰ ἐπιτιμᾷ καθὼς ποῦ γυρεύει ἡ χρεία. νὰ ἔχῃ θέλημα ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον τοῦ τόπου. κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἱερῶν συνόδων καθαρῶς. καν. ς. καὶ ζ. ἡ ὁποίαις λέγουσιν, Μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρῳ καταλλάξαι τινὰ, ἄνευ ἀδείας ἐπισκόπου. ἤγουν νὰ μὴν ἔχῃ ἐξουσίαν ὁ ἱερεὺς νὰ συγχωρήσῃ κανένα χωρὶς νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἀπὸ

νὰ τὸν ἐρωτᾷ καὶ διὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ἐκκλησίας αὐτοὺς ἐπαρέβηκεν. διότι ὅλαις ἡ ἁμαρτίαις ὁποῦ κάμη ὁ ἄνθρωπος, πολεμοῦσι ἐναντίον τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ὁρισμῶν τῆς ἐκκλησίας. ἡ ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ, ταῖς ὁποίαις πρέπει νὰ ἠξεύρη καλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξομολογᾶ, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξομολογᾶται; εἶναι δέκα. καὶ εἶναι ἐτούταις, ἔξοδος κ.

Πρώτη: Ἐγώ εἰμὶ κύριος ὁ Θεὸς σου, ὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

Δευτέρα. Οὐ λήψη τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.

Τρίτη. Μνήσθητι ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου.

Τετάρτη. Τίμα τὸν πατέρα σου. καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ἧς κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.

Πέμπτη. Οὐ φονεύσεις.

Ἕκτη. Οὐ μοιχεύσεις.

Ἑβδόμη. Οὐ κλέψεις.

Ὀγδόη. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις.

Ἐννάτη. Οὐ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου.

Δεκάτη. Οὐδὲ τὴν οἰκίαν, ἢ τὸν ἀγρὸν, ἢ τὴν παιδίσκην, ἢ τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ.

Οἱ

ἐὸν, τὸ πρόσωπον, τὴν ἀφορμὴν διατὶ ἔκαμε
τὴν ἁμαρτίαν, τὸν τρόπον ὁποῦ τὴν ἔκαμε, καὶ
πόσαις βολαῖς τὴν ἔκαμε, διότι αὐτοὶ οἱ τρό-
ποι καθὼς ποῦ λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι, κάμνου-
σι τὴν ἁμαρτίαν ἐλαφρότερην, καὶ βαρύτερην. ὁ
ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ πυλουσιώτης εἰς τὴν σεξακ. ἐνεν.
τρεῖς ἐπιστολαῖς ἔτζη λέγει· Τὰ αὐτὰ ἁμαρτή-
ματα, καὶ παρὰ τόπον, καὶ παρὰ τὸν καιρὸν ἀργα-
λεώτερα γίνεται. ὁ φόνος ἐστὶν ἐναγὴς, ἐὰν δὲ
καὶ εἰς τόπον ἅγιον τολμηθῆ, ἐναγέστερος. ἐὰν
δὲ καὶ ἐν καιρῷ ἁγίῳ, ἐναγέστατος. Πρέπει νὰ
λογιάζῃ πῶς ταῖς λέγει τοῦ θεοῦ, ὁποῦ ταῖς ἠξεύ-
ρει, καὶ ὄχι ἀνθρώπου, νὰ μὴν σκιάζεται, νὰ μὴν
κάθεται μπροστὰ εἰς τὸν ἐξαγορευτὴν, μόνον νὰ
γονατίζῃ, ξεσκούφωτος ὡσὰν κατάδικος, ἐπει-
δὴ καὶ στέκεται μπροστὰ εἰς τὸν φοβερὸν κριτὴν,
καὶ μπροστὰ εἰς τὸν κριτὴν, ὁποῦ κρίνεται κα-
νεὶς, δὲν ἀποκοτᾶ νὰ κάθεται, καὶ μάλιστα ὅ-
ταν εἶναι πταίστης, καὶ πταίστης εἰς πολλὰ σφάλ-
ματα. βγάζωντας νὰ εἶναι ἀσθενής. Ὁ ἱερέας δί-
καιον εἶναι νὰ κάθεται εἰς τὸ θρονὶν ὡσὰν κριτὴς
βαλμένος ἀπὸ τὸν Χριστόν. Χρεία ὅποιος ἐξομο-
λογᾶται (ἂν γυρεύγῃ ἔτζη ὁ καιρὸς) νὰ λέγῃ ταῖς
ἁμαρτίαις του, ἀρχινῶντας ἀπὸ τὴν δεκάλογον, ἀπὸ
τὴν πρώτην ἐντολὴν, καὶ ἂν ἐκεῖνος δὲν ἠξεύρῃ, πρέ-
πει νὰ τὸν ἐνθυμίζῃ ὁ ἐξαγορευτής. ὁμοίως πρέπει

νὰ

γίνεται μὲ δάκρυα, μὲ γονυκλισίαις, μὲ κτύπημα τοῦ σήθους, καθὼς ἔκαμνε καὶ ὁ τελώνης ἐκεῖνος. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐξομολόγησις εἶναι μέρος τῆς μετανοίας ὅπου γίνεται μὲ τὸν νοῦν, καὶ μὲ τὸ σόμα. Ετοῦτι εἶναι· Νὰ ἐξομολογηθῇ καν εἰς ταῖς ἁμαρτίαις του μπροστὰ εἰς τὸν ἱερέα ὅπου ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐξομολογᾷ.

Αὐτὴ ἡ ἐξομολόγησις πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινὴ, θεληματικὴ, σωστὴ, καὶ κατανυκτική. νὰ γίνεται μὲ φόβον καὶ τρόμον, καὶ μὲ ἐυλάβειαν, ὡσὰν νὰ ἐγίνετον μπροστὰ εἰς τὸν Θεόν. νὰ μὴν λέγῃ ἐκεῖνος ὁπου ἐξομολογᾶται τὴν μίαν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἄλλην νὰ τὴν κρύβγῃ, διότι κατὰ πῶς λέγουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες, εἶναι μεγάλη ἀσέβεια νὰ ἀρεμβέῃ κανεὶς μισὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν. Αὐτὴν τὴν ἐξομολόγησιν ὅποιος δὲν τὴν κάμνει σωστὴν, κάμνει μίαν μεγάλην ἁμαρτίαν, ἤγουν ἱεροσυλίαν, καὶ ὀπίλοιπαις ἀκόμη δὲν συμπαθῶνται. Ἐκεῖνος ὁπου ἐξομολογᾶται πρέπει νὰ κατακρίνῃ τὸν ἑαυτόν του ὡσὰν ὁ τελώνης, καὶ νὰ λέγῃ μὲ τὸν προφήτην· ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ κυρίῳ, καὶ νὰ μὴν κατακρίνῃ ἄλλον τινὰ, ὡσὰν ἔκαμνεν ὁ ὑπερήφανος ἐκεῖνος φαρισαῖος, διότι τέτοιας λογῆς ἐξομολόγησις εἶναι φαρισαϊκή, καὶ ὄχι χριστιανική. Πρέπει νὰ λέγῃ τὸν τόπον, τὸν καιρὸν,

ποῖον τρόπον νὰ τζακκίση τὴς καρδίαν του, καὶ νὰ λυπηθῆ πῶς ἔκαμε τὴν ἁμαρτίαν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Τοῦ Θεοῦ λέγω. διότι δὲν σώννη μόνον νὰ λυπᾶται διὰ τὸν φόβον τῆς κόλασις, ἀμὴ διότι ἁμάρτεψεν ἐναντίον εἰς τὸ Θεὸν τὸν εὐεργέτην του· μὲ ὅλα τοῦτα καὶ ὁ φόβος τῆς κολάσεως φελᾶ, σμίγωντας τον μὲ τοῦτο τὸ μυστήριον. Διαὐτὴν τὴν ἐγκαρδιακὴν λύπην, καὶ συντριβὴν ἔψαλλεν ὁ Δαβίδ. καρδίαν συντετριμμένην, καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Καὶ ὁ προφήτης Ιωὴλ λέγει, Σχίσατε τὰς καρδίας ὑμον, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμον λέγει κύριος. Τὸ δεύτερον μέρος τῆς μετανοίας εἶναι ἡ ἐξομολόγησις· καὶ αὐτὸ πάλιν εἶναι δύο λογιῶν. ἡ μία κράζεται ἐσωτερική, καὶ ἡ ἄλλη ἐξωτερική. ἐσωτερικὴ ἐξομολόγησις εἶναι ἐκείνη ὁποῦ κάμνει ὁ ἄνθρωπος καθημερινὸν μὲ τὸν νοῦν του μόνον μπροστᾶ εἰς τὸν Θεόν, ἀναστενάζωντας ἐκ βάθους καρδίας, καὶ παρακαλῶντας τον, νὰ του συμπαθήση ταῖς ἁμαρτίαις του. μάλιστα αὐτὴν τὴν ἐξομολόγησιν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ τὴν κάμνη ὅταν ὑπάγη νὰ κοιμηθῆ, διότι δὲν ἠξεύρη τί τοῦ θέλει συνέβην ἐκείνην τὴν νύκτα. Αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ ἐξομολόγησις κράζεται ἐξέταξις τοῦ συνειδότος ἐκείνου ὁποῦ τὴν κάμνη, ἀμὴ ὄχι νὰ εἶναι ἐξομολόγησις μυστηριακή. ἐτοῦτη γίνε-

ὅποιος εὑρεθῆ εἰς ἐκεῖνον τὸν κίνδυνον, πιάννει ἕνα σανίδι, κὴ κολυμβᾶ μετ' ἐκεῖνο διὰ νὰ ἠμπορέση νὰ φύγη τὸν θάνατον, κὴ νὰ καταντήση εἰς τὸν λιμιόνα, ἔτζη κὴ ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, ἀφέντις ἁμαρτάνωντας χάση τὴν χάριν ὁποῦ ἔλαβεν εἰς τὸ βάπτισμα, τρέχει εἰς τὴν μετάνοιαν, κὴ ἐξομολόγησιν, διὰ νὰ γλύση ἀπὸ τὸν ψυχικὸν θάνατον, ἐ νὰ καταντήση πάλιν εἰς τὸν λιμιόνα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, κὴ τῆς βασιλείας του. λοιπόν.

Η' μετάνοια εἶναι, νὰ μετανοήση κανεὶς μὲ τὴν καρδίαντου ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις ὁποῦ ἔκαμε μὲ σκοπὸν ὅτι πλέα νὰ μὴν ταῖς κάμη.

Η' μετάνοια ἔχει τρία μερτικὰ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται, κὴ λείπωντας ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ τρία, ἀληθινὴ μετάνοια, κὴ μεταμέλεια δὲν βολῆ νὰ γένη, μόνον ψεύτικη, κὴ οὐδετιποτένια, κὴ ὁ Θεὸς εἰς τέτοιας λογῆς μετάνοιαν ἁμαρτίας δὲν συμπαθᾶ.

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς μετανοίας, κράζεται συντριβὴ τῆς καρδίας. Τὸ δεύτερον ἐξομολόγησις. Τὸ τρίτον ἱκανοποίησις. Η' συντριβὴ τῆς καρδίας εἶναι, τὸ νὰ πονέση κανεὶς θεληματικᾶς του (διότι ὡσαννέω συντριβὴ καρδίας δὲν γίνεται) κὴ νὰ κλαύση. νὰ πικρανθῆ, ἐ νὰ τοῦ κακοφανῆ πῶς ἁμάρτεψε· νὰ συντρίψη, κὴ εἰς κάποιον

πνεύματος ὁποῦ ἔλαβεν εἰς τὸ βάπτισμα ἐκεῖνος ὁποῦ μυρώνεται, Αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου ὁ ὑπηρέτης εἶναι ὁ ἀρχιερέας καὶ ποῦ βλέπομεν εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον. μὲ τοῦτο ὅλον εἰς ἐμᾶς ταῖς ἀνατολικοῖς τὸ δίδει καὶ ὁ ἱερέας.

Μυρώνοντας τὸν βαπτισμένον, κάμνωμεν τὸν σταυρὸν εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ εἰς ἄλλα μέλη τοῦ κορμιοῦ ἀφορμὴν διὰ νὰ μὴν ἐντρέπεται ὁ ἄνθρωπος τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, μάλιστα νὰ καυχᾶται πῶς εἶναι Χριστιανός. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων εἰς ταῖς κατηχήσεις του λέγει πῶς ὁ Χριστὸς πρῶτον ἐβαπτίσθη, ἔπειτα ἐκατέβηκεν εἰς ἐκεῖνον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, γιὰ μία ἐπιτροπὴ ἐχθῆκεν εἰς τὴν ἔρημον. ἔτζη καὶ ἐμεῖς πρῶτα βαπτιζόμεσθαν, ἀπέκει χριόμεσθαν, ἔπειτα ἐβγένομεν εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς ἔχθρας, ἤγουν τοῦ διαβόλου, τοῦ κόσμου, καὶ τῆς σαρκός σμας.

Περὶ Μετανοίας, καὶ Ἐξομολογήσεως. Κέφ. ε.

Η Μετάνοια, ἢ μεταμέλια, ἢ μετάγνωσις, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μυστήρια, καὶ εἶναι κατὰ ποῦ λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι, καὶ ἅγιοι πατέρες, δεύτερον σανίδι ἀφόντις τζακκιστῇ τὸ καράβιν. ἤγουν καθὼς ὅταν τζακκιστῇ ἕνα κάραβιν,

ὁποιος

Τὸ βάπτισμα δίδεται εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τὸ μύρωμα πάλιν, διὰ νὰ στερεώσῃ, καὶ νὰ φυλάξῃ ἐκεῖνο τὸ βάπτισμα, αὐξαίνων τὰς του τὴν χάριν.

Χριόμεθαν μὲ τὸ ἅγιον μῦρον, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ δύναμιν νὰ ἠμποροῦμεν νὰ ἀντιστεκόμεθαν τῆς σάρκας μας, τοῦ διαβόλου, καὶ τοῦ κόσμου, τὰ ὁποῖα τρία εἶναι οἱ τρεῖς ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ μύρωμα ἀκόμι εἶναι μία παρηγορία ὁποῦ μᾶς παρηγορᾷ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὸ νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ νὰ νικοῦμεν τοὺς πειρασμούς.

Ἡ ὕλη αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι τὸ μῦρον καμωμένον ἀπὸ νόμιμον ἀρχιερέα μὲ πολλὰ μυριστικὰ καὶ μὲ λάδι. καὶ ποῦ λέγει ἡ ἑρμηνεία τοῦ εὐχολογίου.

Τὰ πλέα ἀναγκαῖα τοῦ ἁγίου μύρου, καὶ εὔκολα νὰ εὑρεθοῦσιν εἶναι τὸ λιόλαδον, καὶ τὸ βάλσαμον, Τὸ μῦρον πρέπει νὰ γίνεται κάθε χρόνον καινούργιον. Σφάλλουσι δυνατὰ, ὅσοι βάζουν κάθε ὀλίγον ἀνεύλογητον λάδι μέσα εἰς τὸ μῦρον, διότι ἡ οὐσία τοῦ εὐλογημένου μύρου ἀφανίζεσαι, σὰν πῶς καὶ τοῦ κρασιοῦ ὅταν βάλλῃ κανεὶς νερὸν κάθε ὀλίγον. Τὸ εἶδος τοῦ τέσι τὰ λόγια ὁποῦ λέγει ἐκεῖνος ὁποῦ μυρώννει εἶναι ἐτοῦτα.

Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. ἀμήν. τουτέστι, τοῦτο εἶναι βούλλια τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου

πνεύμα

τος εἶναι μολεσμένος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο ὥρισεν ὁ Χριστὸς νὰ παραδώσωμεν τὴν ψυχήν μας μὲ νερὸν, διὰ μέσου ἐτούτου τοῦ μυστηρίου ὁποῦ γίνεται ἐν πνεύματι ἁγίῳ. τέταρτον ὥρισεν ὁ θεὸς νὰ βαπτιζόμεσθαν μὲ νερὸν, καὶ ὄχι ἄλλα μυρισικὰ, ἢ πωρικόζυμα, διότι ὄχι παντοῦ εὑρίσκονται αὐτὰ τὰ μυρισικὰ νερὰ, ἢ καὶ ἂν εὑρίσκουνται ὄχι ὅλοι ἠμποροῦσαν κάθε ὀλίγον νὰ τὰ ἔχουν, μόνον ὥρισε νὰ γίνεται τὸ βάπτισμα μὲ τὸ πλιὰ δωριανὸν, πλιὰ ἐπιτήδειον, καὶ πλιὰ ἀναγκαῖον ἀπὸ ὅλα, ὁποῦ εἶναι τὸ νερόν.

Περὶ τοῦ Χρίσματος ἤγουν τοῦ ἁγίου Μύρου. Κεφ. δ.

Ὕστερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα ἀκολουθᾶ τὸ χρίσμα· τὸ ὁποῖον κράζεται ἀκόμι βεβαίωσις, στερέωσις, μύρον, καὶ σφραγίδα. Καθὼς γράφει ὁ ἅγιος Διονύσιος, τὸ μῦρον ἐστὶ τελειωτικὴ χρῖσις εὐώδης ποιοῦσα τὸν τετελεσμένον, καὶ τῷ θεαρχικῷ πνεύματι ἑνοῦσα αὐτόν. καὶ πάλιν, Τὸ μύρωμα εἶναι ἕνα μυστήριον μὲ τὸ ὁποῖον δίδεται ἡ χάρις τοῦ θεοῦ εἰς τὸν βαπτισμένον ἄνθρωπον διὰ νὰ ὁμολογᾶ, καὶ να πιστεύῃ τὸν Χριστὸν μπροστᾶ εἰς κάθε τύραννον χωρὶς κανένα φόβον.

πάθομαι, ὅτι ὅποιαν ὥραν ὁ ἀνάδοχος δὲν ἔχει ἔγνοιαν νὰ μάθῃ τὸν βαπτιστικόν του. τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Θεοτόκε παρθένε, καὶ τὸ πιστεύω, ἁμαρτάνει θανασίμως.

Ἡ ἀφορμὴ ὁποῦ βαπτιζόμεσθαν εἶναι νὰ ἐλευθερωθοῦμεν ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν ὁποῦ ἔχομεν ἀπὸ τὸν Ἀδάμ, καὶ τὴν Εὔαν, καὶ ἀκόμι ὅποιος βαπτισθῇ, ἔχωντας ἡλικίαν, ἂν ἔχῃ καὶ ἄλλαις ἁμαρτίαις ὁποῦ ἔκαμεν ἀτός του, ἐλευθερώνεται καὶ ἀπὸ ἐκείναις.

Τρεῖς βολαῖς χύννομεν τὸ νερὸν ἀπάνω εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ βαπτίζεται διὰ νὰ σημαδεύωμεν τὴν ἁγίαν τριάδα, εἰς τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα βαπτιζόμεσθαν, καὶ ἀκόμι διὰ νὰ σημαδεύωμεν μὲ ταῖς τρεῖς κατάδυσες, τὸν θάνατον, ταφὴν, καὶ ἀνάστασιν τοῦ σωτῆρος, καὶ ὅτι πρέπει, καὶ ἐμεῖς κατὰ ποῦ λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος, νὰ συναποθάνωμεν, νὰ συνθαφτοῦμεν, καὶ νὰ συναναστηθοῦμεν μὲ τὸν χριστόν. Ἡ ἀφορμὴ ὁποῦ βαπτιζόμεσθαν μὲ νερὸν, καὶ ὄχι ἄλλα μυριστικὰ νερὰ, διότι ὁ προφήτης ἔτζη ἐπροφήτευσεν ἀπὸ μέρος τοῦ θεοῦ διὰ τὸ βάπτισμα. ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ καθαρόν. ὁ Χριστὸς εἰς καθάριο νερὸν ἐβαπτίσθηκε. τρίτον, φυσικόν του εἶναι τοῦ φυσικοῦ καὶ καθαροῦ νεροῦ, νὰ παστρεύῃ τὰ πράγματα ἀπὸ ταῖς ἀτζαλιαῖς, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνθρω-

πος

ζεὶ εἶναι ἱερέας, δὲν πρέπει νὰ καρτερῇ νὰ διαβάσῃ τοὺς ἐξορκισμοὺς καὶ τὴν λοιπὴν ἀκολουθίαν, μόνον νὰ τὸ βαπτίζῃ τὸ γληγορώτερον διὰ νὰ μὴν πεθάνῃ ἀβάπτιστον. καὶ ἂν ἐκεῖνο ζήσῃ ἂς διαβάσῃ τὰ ἐπίλοιπα. Τοὺς ἐξορκισμοὺς ἀδὲν τοὺς ἐδιέβασε δὲν χρεωστεῖ νὰ τοὺς διαβάσῃ πλέα. διότι ἂν τὸ παιδὶ εἶναι βαπτισμένο φανερόν, πῶς εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα ἀπότάξε τὸν σατανᾶν, καὶ συντάξε τὸν Χριστὸν, καὶ ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν. Ὁ ἀνάδοχος κάμνει χρεία νὰ εἶναι χριστιανὸς ὄχι ἄπιστος. τὸ παιδὶ βαπτίζεται εἰς τὴν πίστιν τῆς ἐκκλησίας, τῶν γονέωντου, καὶ τοῦ ἀναδόχου. ἂν ὁ ἀνάδοχος τὴν ἁγίαν τριάδα δὲν τὴν πιστεύῃ πῶς νὰ εἰπῇ τὸ πιστεύω, ἢ πῶς νὰ βαπτισθῇ τὸ παιδὶ εἰς τὴν πίστιντου; Χρέος ἔχει ὁ ἀνάδοχος, καθὼς πῶς λέγει ὁ ἅγιος διονύσιος ὁ ἀρεοπαγίτης, σὰν μεγαλώσῃ τὸ παιδὶ, νὰ τὸ διδάξῃ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ τὸ μάθῃ τὸ Πιστεύω, τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ τὸ Θεοτόκε παρθένε, ἐτοῦτα ὁ ἀγαρηνὸς οὔτε τὰ ὁμολογᾷ, οὔτε τὰ λέγει. ἀκόμι κάποια νέα ἔκθεσις ὁποῦ ἔγινεν ἐπίσυνόδου ἔτζη λέγει. Καὶ εὐθὺς παραλαμβάνεται τὸ βρέφος ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ὑπὸ ἑνὸς ἀναδόχου πιστοῦ, ἕνεκα στηριγμοῦ, καὶ διδασκαλίας. Κάποιοι δασκάλοι λέγουσι, καὶ ἐγὼ πει-

Αν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὁδένα δὲν εἶναι βαπτισμένος, βαπτίζεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἔτζη αὖ προτίτερα ἦτον βαπτισμένος, τὸ πρῶτον βάπτισμα ὠφελᾷ, καὶ τὸ δεύτερον δὲν ζίζει τίποτες. εἰδὲ καὶ δὲν ἦτον ὁλότελα βαπτισμένος, τότε βαπτίζεται. καὶ ἔτζη τὸ βάπτισμα δὲν δευτερόνεται. Ὅταν κινδυνεύη νὰ πεθάνη τὸ παιδὶν ἀβάπτιστον, ἠμπορῆ νὰ τὸ βαπτίση ἀπόντος τοῦ ἱερέως, καὶ διάκονος, καὶ καλόγερος, καὶ κοσμικὸς, καὶ γυναῖκα, καὶ κατὰ ποῦ λέγουσι κάποιοι κανόνες τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, καὶ Νικολάου τῶν Πατριαρχῶν, ἠμπορῆ νὰ βαπτίση καὶ ὁ ἴδιος πατὴρ, καὶ ἡ μήτηρ. Τὰ λόγια τοῦ βαπτίσματος καλὸν ἦτον μάλιστα εἶναι χρειαζόμενον νὰ τὰ ἠξεύρουν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ, καὶ μάλιστα ἡ μαμμίδες, διότι πολλαῖς βολαῖς ὅταν εἶναι κίνδυνος, πάραυτα ὁποῦ γεννηθῆ τὸ παιδὶ, καὶ καιρὸς δὲν εἶναι νὰ κράξουν ἱερέα, ἢ ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν ἄνθρωπον, ἠμπορουῦ ἀτάῖς των πιαίνωντας καθάριο νερὸ, καὶ λέγοντας τὰ λόγια νὰ τὸ βαπτίσουν, καὶ εἶναι καλὰ βαπτισμένο. ἔτζη κάμνουσιν εἰς ὅλην τὴν χριστιανωσύνην ἀπὸ καλὴν τῶν προεστώτων κυβέρνησιν.

Ὅταν εἶναι κίνδυνος; καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ βαπτί-

ζει

νερὸν. καὶ ἄλλος λέγη τὰ λόγια, ἢ ὅταν λέγη πρῶτα τὰ λόγια ἀπέκει χύνει τὸ νερὸν, βάπτισμα κανένα δὲν γίνεται. Εγὼ ἀτός μου ἴδα εἰς κάποιοις τόποις τῆς ἀρβανιτιᾶς ὁποῦ ὁ παπὰς ἔλεγε τὰ λόγια τοῦ χριστοῦ, καὶ ὁ ανάδοχος ἔχυνε τὸ νερὸν ὅλον μίαν βολὰν ἀπάνω εἰς τὸ κεφάλη τοῦ παιδίου· τὸ ὁποῖον κακὸν μὲ θεοῦ βοήθειαν τὸ ἐκωλύταμεν, καὶ τὸ συμφέρον ἐδιδάξαμεν· καὶ τοῦτο ὅλον ἐγίνετον ἀπὸ κακὴν κυβέρνησιν τῶν βοσκῶντοις. Οταν κανεὶς δὲν ἠξεύρη ἂν κανένα παιδὶ, ἢ ἄνδρας εἶναι βαπτισμένος, ἢ ὄχι, ἢ ἂν εἶναι καὶ βαπτισμένος, δὲν ἠξεύρη ἂν εἶναι ὀρθὰ βαπτισμένος ἢ ὄχι, χρεία νὰ βαπτίζεται καθὼς ὁρίζει ἡ ἐκκλησία, καὶ καθὼς λέγει ἡ οἰκουμενικὴ ἕκτη σύνοδος, εἰς τὸν πδ. κανόνα. χωρὶς τινὸς προσκόμματος ὀφείλει βαπτίζεσθαι μή ποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστερήσει αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιας μοῦ καθάρσεως. Αμὴ ἐπειδὴ καὶ εἶναι πίστεως ἄρθρον νὰ ὁμολογοῦμεν ἕνα βάπτισμα, καὶ ὄχι πολλὰ, νὰ βαπτιζόμεσθαν μίαν βολὰν, καὶ ὄχι δύο. (διότι τὸ νὰ βαπτισθῆ κανεὶς δύο βολαῖς εἶναι μεγάλη ἱεροσυλία) διὰ τοῦτο ὅταν ὁ ἱερέας βαπτίζη ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ἡ ἀμφιβολία, πρέπει νὰ τὸν βαπτίζη μὲ τέτζιον σκοπὸν, καὶ νὰ λέγη ἤτζη.

κανεὶς, διότι εἶναι φυσικὸν, καὶ στοιχειακὸν νερόν. ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ βαπτίσῃ, καὶ μὲ θάλασσαν ἀκόμι ὅταν δὲν ἔχῃ νερὸν γλυκύ.

Τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου, εἶναι τὰ ἴδια λόγια τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν. Βαπτίζεται (ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὁ δεῖνα), εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός. καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν. ὅλη ἡ δύναμις τοῦ βαπτίσματος, στέκει εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ χριστοῦ, ἀνάμεσα εἰς τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ μεσιτεύῃ κανένας ἄλλος λόγος ἢ λέξις, μόνον κατὰ πῶς τὰ ἐξεφώνησεν ὁ χριστὸς αὐτός του, ἔτζη πρέπει νὰ τὰ λέγῃ καὶ ὁ ἱερέας· Τοῦτο τὸ λέγω, διότι τινὲς συνηθίζουν νὰ λέγουν ὅταν βαπτίζουν, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς. ἀμήν. καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀμήν. καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν. κατὰ πῶς φαίνεται εἰς κάποια εὐχολόγια φθαρμένα ἀπὸ ἀμαθεῖς διορθωτάδες τοῦ τύπου. ὁ χριστὸς ἀμήν, εἰς τοῦτο τὸ προκείμενον δὲν εἶπε διὰ τοῦτο μηδὲ ὁ ἱερέας δὲν πρέπει νὰ λέγῃ. τὸ ὕστερινὸν ἀμὴν, ἂν τὸ εἰπῇ, δὲν κωλύει τίποτες διότι, τὸ εἶδος ὅλον εἶναι πομένον. Χρεία, μάλιστα ἀνάγκη μεγάλη ὅποιος χύνει τὸ νερὸν ἀπάνω εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ βαπτίζεται, νὰ λέγῃ καὶ τὰ λόγια, καὶ ὅποιος λέγῃ τὰ λόγια, νὰ χύνῃ καὶ τὸ νερὸν, καὶ τὰ δύο αὐτάμα, ὄχι πρῶτον τὸ ἕνα ἀπέκει τὸ ἄλλο. διότι ὅταν χύνῃ ἕνας τὸ

νε-

γίνεται μὲ φυσικὸ καὶ καθάριο νερὸν, καὶ κατὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. Τὸ διὰ μαρτυρίου βάπτισμα εἶναι τῶν ἁγίων μαρτύρων ἀπὸ τοὺς ὁποίους αὖ καλὰ καὶ πολλοὶ ναμὴν ἐβαπτίσθυσαν μὲ τὸ νερὸν διότι δὲν τοὺς ἐβόλιεν ἀπὸ τὸν διωγμὸν τῶν τυράννων, ὅμως τὸ αἷμα ὁποῦ ἔχυσαν ὁ θεὸς τὸ ἐδέχθηκεν αὐτὶς διὰ βάπτισμα. διότι τὸ βάπτισμα ὁποῦ γίνεται μὲ τὸ νερὸν τὸ ἐβαπτίσθησαν μὲ τὴν προαίρεσίν των. Τὸ ἄλλο βάπτισμα, κράζεται βάπτισμα διὰ δακρύων, καὶ εἶναι ὅταν ἐπιθυμᾷ κανεὶς ἀβάπτιστος νὰ βαπτισθῇ, καὶ δὲν τοῦ βολῇ. ἢ καὶ νὰ ἔκαμε πολλαῖς ἁμαρτίαις, καὶ νὰ ταῖς ἔπλυνε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τόπον τοῦ βαπτίσματος; ὡσὰν ἡ πόρνη. ὁ λῃστὴς, καὶ ἄλλοι.

Ἡ ὕλη τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος εἶναι τὸ φυσικὸ, καὶ καθάριο νερὸν. καθάριον εἶπα, διότι δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀνακατωμένον μὲ μυριστικὰ ἢ μὲ λάδι, ἢ ἄλλο τίποτες. δὲν βολῇ εἰς καμιᾶς λογῆς τοῦ κόσμου νὰ βαπτίσῃ κανεὶς μὲ ῥοδόσαμμα, ἢ μὲ κρασὶν, ἢ ξίδι, ἢ λάδι, ἢ γάλα, ἢ ζουμὶ, ἢ ἄλλο πόμα ἀπὸ πωρικᾶ, μῆλα, ῥοΐδια. κεράσια, ἢ μὲ ῥακὴ, ἢ ἄλλο ὅμοιον. μὲ χιόνι, ἢ πάγον δὲν βολῇ, ἀμὴ ὅταν ἀναλύσῃ τὸ χιόνι ἢ ὁ πάγος, τότε βολῇ, διότι τότε εἶναι νερὸν φυσικὸ· αὖ τὸ νερὸν εἶναι θολὸν, ἢ βλιχὺ, ἢ πικρὸν, δὲν τὸ χρήζει, βολῇ νὰ βαπτίσῃ

παλαιάν, ὅποιος δὲν περιτμηθῆ, θέλει ἐξολοθρευθῆν ἡ ψυχή του ἀπὸ τὸ γένος ἐκεῖνο, ὁ αὐτὸς θεὸς ἄνθρωπος χριστὸς εἶπε καὶ εἰς τὴν νέαν· ἐὰν μὴ γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθη εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Τὸ βάπτισμα ὁποῦ βαπτιζόμεσθαν ἐμεῖς οἱ χριστιανοὶ ἔχει μεγάλην διαφορὰν ἀπὸ τὸ βάπτισμα ὁποῦ ἐβάπτιζεν ὁ πρόδρομος Ἰωάννης. διότι τὸ βάπτισμα τοῦ προδρόμου, δὲν εἶχε δύναμιν νὰ συμπαθᾶ ἁμαρτίαις σὰν κάμνει τὸ δικόνμας, διότι δὲν ἐγίνετον ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐπειδὴ καὶ ἀκόμι ὁ χριστὸς δὲν ἤθελεν πεθάνην, μόνον ἦτον μία ἑτοιμασία εἰς τὸ βάπτισμα ὁποῦ ἔμελλε νὰ δώση ὁ χριστός. καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ αὐτὸς πρόδρομος· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου. καὶ ὁ χριστὸς μας ἔλεγε τῶν ἀποστόλων του. ὁ Ἰωάννης ἐβάπτισε μὲ τὸ νερόν, ἀμὴ ἐσεῖς θέλετε βαπτισθῆν εἰς πνεῦμα ἅγιον. Καὶ ἂν καλὰ καὶ τὰ βαπτίσματα κατὰ ποῦ γράφουσιν οἱ ἅγιοι, Γρηγόριος ὁ θεολόγος περὶ βαπτίσματος, καὶ ὁ δαμασκηνὸς νὰ εἶναι πολλῶν λογιῶν, ἤγουν τὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τοῦ Μωϋσῆ, τοῦ Ἰωάννου, τοῦ Σωτῆρος, τὸ διὰ δακρύων, τὸ διὰ μαρτυρίου, μὲ τοῦτον ὅλον κανένα ἀπ' αὐτὰ μυστήριον τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ἑπτὰ δὲν εἶναι· μόνον τὸ βάπτισμα ὁποῦ ὥρισεν ὁ Χριστὸς νὰ βαπτιζόμεσθαν, τὸ ὁποῖον γίνε-

πλευρὰν τοῦ. διὰ τοῦτο εἰς καθὲ μυστήριον γίνεται ὁ σταυρὸς, ὀνομάζεται τὸ προσκυνητὸν ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ διὰ τοῦτο ὅποιος δὲν ὁμολογᾶ τὴν σάρκωσιν, τὸ πάθος, καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἠμπορῆ πάρη κανένα μυστήριον.

Περὶ τοῦ θείου βαπτίσματος. Κεφ. γ.

ΤΟ βάπτισμα εἶναι τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ μυστήρια, καὶ εἶναι ἀρχὴ καὶ θύρα ὅλων τῶν μυστηρίων. Βάπτισμα καθὼς ποῦ θέλει νὰ εἰπῆ αὐτὸ τὸ ὄνομα δηλοῖ κάθε λογῆς βουτύξιμον, καὶ λέγεται ἔτζη ἀπὸ τοῦ, βάπτω, ἤγουν βουτῶ. ἀμὴ καθότι εἶναι ἐκκλησίας μυστήριον, τὸ βάπτισμα εἶναι ἕνα λούσιμον τοῦ κορμιοῦ ὁποῦ γίνεται εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος· τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ λούσιμον τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ἢ καθὼς πῶς λέγει ὁ Παῦλος, Τὸ βάπτισμα εἶναι λουτρὸν παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαίνωσις πνεύματος. ἢ καθὼς ποῦ λέγει ὁ ἅγιος Διονύσιος, ἐκκλησ. ἱεραρχ. κεφ. β. Τὸ βάπτισμα εἶναι ἀρχὴ καὶ δρόμος εἰς τὸ νὰ γένη κανεὶς φίλος μὲ τὸν θεὸν καὶ νὰ κληρονομήσῃ τὴν βασιλείαν του. Η περιτομὴ καθὼς ποῦ λέγουνε οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, προετύπωνε τὸ βάπτισμα τῶν χριστιανῶν, ἐκεῖ ὅποιος δὲν ἐπεριτέμνετον ἑβραῖος δὲν ἐλέγετον. ἐδῶ ὅποιος δὲν βαπτίζεται χριστιανὸς δὲν εἶναι. ὁ θεὸς ὁποῦ εἶπεν εἰς τὴν

πα-

ποτὲ δὲν βολῆ νὰ ἐβγῆ ἀπὸ τῆ ψυχήν τε, ὅτε ζῶντος τε, οὔτε ἀφόντις πεθαίνη. ἐτοῦτο τὸ σημάδι ὁποῦ τυπώνη τὸ βάπτισμα. τὸ χρίσμα, καὶ ἡ χειροτονία, ὁ ἅγιος Παῦλος, καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, τὸ κράζουσι χαρακτῆρα, καὶ σφραγῖδα πνευματικὴν. ὁ Παῦλος ἔτζη γράφει. ὁ βεβαιῶν ὑμᾶς σὺν ἡμῖν εἰς Χριστὸν, καὶ χρίσας ἡμᾶς Θεὸς. ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. καὶ ἀλλοῦ πάλιν. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε. καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος κεφ. β. ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας. Κύριλλος ὁ ἱεροσολύμων κατηχήσει τετάρτῃ. Χρυσόστομος ὁμιλία δευτέρα εἰς τὴν πρὸς ἐφεσίους καὶ ἄλλοι. τόσον ὁποῦ ὅποιος εἰς τὸν κόσμον ἐτοῦτον ἦτον βαπτισμένος, μυρωμένος, καὶ χειροτονημένος, ἄλλην μίαν βολὰν ἂν ἀναστήσετον δὲν ἔκαμνεν χρεία μήτε νὰ βαπτισθῆ, μήτε νὰ χειροτονηθῆ, διότι τὸν χαρακτῆρα τοῦ βαπτίσματος τοῦ μυρώματος, καὶ τῆς χειροτονίας τὸν ἔχει τυπωμένον εἰς τὴν ψυχήν του.

Τὴν δύναμιν ὁποῦ αὐτὰ τὰ μυστήρια ἔχουσι νὰ φέρνουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἔχουσιν ἀπὸ τὸν Χριστὸν, διὰ μέσου τοῦ πάθους, σταυρώσεως, ταφῆς, καὶ ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπὸ τὸ αἷμα ὁποῦ ἔχυσεν ἀπὸ τὴν

πλευ-

ὅμως αἂν κανεὶς σκεπάσῃ τὸ περιβόλιν του, ἢ τὸν κῆπον του, καὶ δὲν τὸν ἀφήσῃ νὰ βραχῇ, τὸ πλάσιμον ὁποῦ δὲν βρέχεται τὸ περιβόλιν, ἢ ὁ κῆπος ἐκεῖνος, δὲν εἶναι οὔτε τοῦ Θεοῦ, οὔτε τῆς βροχῆς, μόνον εἶναι ἐκείνου ὁποῦ τὰ ἐσκέπασε, καὶ δὲν τὰ ἄφησε νὰ βραχοῦν, ἔτζη καὶ εἰς τὸ προκείμενον. ὁ Θεὸς διὰ μέσου τῶν μυστηρίων, ὡσὰν βροχὴν, (διότι ἔτζ τὴν κράζει ὁ προφήτης, βροχὴν ἑκούσιον ἀφοριοῖς ὁ Θεὸς τῇ κληρονομίᾳ σου) δίδει τὴν χάριν του εἰς ὅλους πλουσίαν, ὅποιος λοιπὸν σκεπάσῃ τὴν ψυχήν του μὲ θανασίμην ἁμαρτίαν, ἡ ψυχή του ἐκείνου δὲν βρέχεται, μήτε δροσίζεται μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

Απ' αὐτὰ τὰ ἑπτὰ μυστήρια, εἶναι τρία τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει ὁλότελα νὰ δευτερωθοῦν, μόνον μίαν βολὰν πρέπει νὰ τὰ πέρνῃ κανεὶς εἰς τὴν ζωήν του καὶ ὄχι πλέα. ἐτοῦτα τὰ τρία εἶναι τὸ βάπτισμα, τὸ μύρωμα, καὶ ἡ ἱερωτονία. Αὐτὰ τὰ τρία ὅποιος ἱερέας τὰ δώσῃ δύο βολαῖς εἶναι ἄξιος πάσης παιδεύσεως, τὰ ἄλλα τέσσερα καὶ δευτερόννουνται καὶ τριτόννουνται, καθὼς γυρεύγει ἡ χρεία. Ἡ ἀφορμὴ ὁποῦ δὲν βολῆ νὰ δευτερωθοῦν αὐτὰ τὰ τρία μυστήρια, εἶναι ἐτούτη· εἰς τὴν ψυχὴν ἐκείνου ὁποῦ βαπτίζεται, μυρόννεται, καὶ χειροτονᾶται, τυπώννεται ἕνα παντοτινὸν, καὶ ἀνεξάλειπτον σημάδι, καὶ

ποτὲ

ὅταν ἔςειλε τοὺς μαθητάδες τοῦ νὰ διδάσκουσι καὶ νὰ ἀλείφουσι τοὺς ἀῤῥωςημένους μὲ λάδι. Τὸν γάμον τὸν ἐδιάταξεν ὁ Θεὸς ἀτός του, σμίγωντας τὸν ἀδάμ, καὶ τὴν εὔαν εἰς σάρκα μίαν. καὶ ὁ Χριςὸς πάλιν μὲ τὸ νὰ εὑρεθῇ ἐκεῖνος ἀτός του εἰς τὸν γάμον ὁποῦ ἐγίνετον ἐν κανᾶ τῆς γαλιλαίας, τὸν ἐλόγησεν νὰ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μυςήρια. Ο σκοπὸς ὅλονῶν τῶν μυςηρίων εἶναι νὰ φέρνουσι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ τὰ πέρνει. ἡ ὁποία χάρις εἶναι ἕνα δώρημα καὶ χάρισμα ὁποῦ τὸ δίδει ὁ Θεὸς τῶν ἀνθρώπων χωρὶς κανένα ἔργον ἐδικόν μας: ἤ (κα) πῶς λέγει ὁ ἀπόςολος Παῦλος (ἡ χάρις εἶναι ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριςῷ Ιησοῦ.

Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἂν καμίαν βολὰν ὁ Θεὸς δὲν δώσῃ τὴν χάριν του εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ πέρνει τὸ μυςήριον, ἡ ἀφορμὴ δὲν εἶναι οὔτε ἀπὸ τὸν Θεὸν, οὔτε ἀπὸ τὸ μυςήριον, οὔτε ἀπὸ τὸν ἱερέα, μόνε εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον ὁποῦ πέρνει τὸ μυςήριον, διότι εἶναι ἀξομολόγητος, ἀδιόρθωτος, ἐχθρευμένος μὲ τὸν πλησίον του, καὶ εὑρίσκεται εἰς θανάσιμην ἁμαρτίαν. ἡ ὁποία ἁμαρτία ἔσωντας νὰ αἰτιςέκεται τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀφήννῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔχῃ κοινωνίαν μὲ τὸν Θεὸν, σὰν πῶς μὴ δὲ τὸ φῶς μὲ τὸ σκότος. Καὶ καθὼς ὁ Θεὸς βρέχει διὰ ὅλους.

ὅμως

μιν ἀξύψοις. τὴν μετάνοιαν τὴν ἐδιάταξεν ὅταν φοβερίζωντας εἶπεν. ἐὰν μὴ μετανοῆτε πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. τὴν λύσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῆς μυστηριακῆς ἐξομολογήσεως, ὅταν εἶπεν. ὅσα ἂν δήσετε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσαι δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσαι λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται ἀυτοῖς ἄν τινων κρατῆτε κεκράτηνται. Τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας εὐχαριστίας τὸ ἐδιάταξεν νὰ εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν του ὅταν εἶπεν. ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε ἀυτοῦ τὸ αἷμα οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς, ἔδειξε μὲ τί πρέπει νὰ γίνεται, καὶ τὶ λόγια νὰ λέγωμεν ὅταν λειτουργοῦμεν, ὅταν εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον ἐπιάσε σίτινον ψωμὶ καὶ εἶπε, λάβετε φάγετε. καὶ κρασὶν καὶ εἶπε, πίετε ἐξ ἀυτοῦ πάντες. Τὴν ἱερωσύνην τὴν ἐδιάταξεν εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον ὅταν ἔκαμε τοὺς ἀποστόλους του ἱερεῖς μὲ τὸν λόγον του, καὶ τοὺς ἔδωκε θέλημα νὰ λειτουργοῦν, λέγωντας τους, Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. τὸ ὁποῖον ὕστερα οἱ ἀπόστολοι τὸ ἐτελείωσαν μὲ τὸ, νὰ βάλλουσι τὰ χέριατων ἀπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκεινῶν ὁποῦ ἐχειροτονοῦνταν. Τὸ εὐχέλαιον τὸ ἐδιάταξεν

ὅταν

ςήριον εἶναι δεσμευμένον ἀπὸ τὸν Θεὸν, διότι ὡς εἴπαμεν μόνος ὁ Χριςὸς ὁποῦ εἶναι Θεὸς ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ μυςήριον καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος. καὶ ἀκόμι διὰ νὰ χωρίσωμεν ἀπὸ τὰ μυςήρια τῶν ἑλλήνων. τὰ ὁποῖα μόνον τὸ ὄνομα εἶχασι, τὰ δὲ λοιπὰ ἦσαν φλυαρίαις, μῦθοι καὶ πλάνη ἐθνική.

Λέγεται διὰ ἁγιασμὸν τῶν ἀνθρώπων, διότι μεσιτεύοντας αὐτὰ τὰ μυςήρια ἤμεσθαν χριςιανοὶ ἐπειδὴ καὶ γίνονται ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, καὶ διὰ μέσου αὐτονῶν ξευθερωννόμεσθαν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἁγιαζόμεσθα, δικαιούμεσθα, καὶ γενόμεσθαν φίλοι τοῦ Θεοῦ. Ο Χριςὸς ἐδιάταξεν αὐτὰ τὰ μυςήρια πρῶτον ὅταν εἶπε διὰ τὸ βάπτισμα ὅς δ᾽ἂν μὴ γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθη εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἔδειξε πῶς πρέπει νὰ γίνεται μὲ φυσικὸν καὶ καθάριον νερὸν, ὅταν ἐβαπτίσθηκεν εἰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν. τὰ λόγια ὁποῦ πρέπει νὰ λέγομεν ὅταν βαπτιζόμεσθαν, μᾶς τὰ εἶπεν ὅταν ἔςειλε τοὺς ἀποςόλους του νὰ κηρύξουν τὸ εὐαγγέλιον καὶ τοὺς εἶπε νὰ βαπτίζουν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀμήν. Τὸ χρίσμα τὸ ἐδιάταξεν ὅταν εἶπε τῶν ἀποςόλων. ὑμεῖς καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύνα-

λέγεται πολλῶν λογιῶν· μυστήριον λέγεται τῆς ἁγίας τριάδος, μυστήριον λέγεται ἡ σάρκωσις τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ποῦ λέγει ὁ Παῦλος. μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον· λέγεται μυστήριον ἡ διδασκαλία τοῦ εὐαγγελίου· ἡ ἀνάστασις τοῦ σωτῆρος, ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν· ἀμὴ ἐδῶ δὲν μιλοῦμεν διὰ κανένα ἀπ' αὐτά, μόνον διὰ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, διὰ τὰ ποῖα καὶ τοῦ ἐξηγοῦσιν οἱ διδασκάλοι, Μυστήριον εἶναι ἕνα βλεπόμενον σημάδι τῆς χάριτος ὁποῦ δὲν βλέπεται, δοσμένον ἀπὸ τὸν θεὸν διὰ ἁγιασμὸν τῶν ἀνθρώπων. Λέγεται τὸ μυστήριον βλεπόμενον σημάδι, διότι εἰς κάθε ἕνα μυστήριον, βλέπομεν ὑλικὰ, καὶ αἰσθητὰ σημάδια μετὰ ὁποῖα γίνεται τὸ μυστήριον· λόγου χάριν, εἰς τὸ βάπτισμα βλέπομεν τὸ νερὸν ὡσὰν ὑλικὸν σημάδι τοῦ βαπτίσματος· διότι ἐπειδὴ τὸ νερὸν καθαρίζει καὶ παστρεύγει τὸ κορμὶ, τὸ ἐξωτερικὸν ἐκεῖνο πλήσυμον, ἢ βρέξιμο τοῦ κορμιοῦ, δηλοῖ την παστράδα ὁποῦ παστρεύεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Λέγεται τῆς χάριτος ὁποῦ δὲν βλέπεται, διότι τὴν χάριν ὁποῦ ὁ Θεὸς δίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ πέρνει τὸ μυστήριον, δὲν τὴν βλέπομεν πῶς κατεβαίνει ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, μόνον πιστεύομεν πῶς τὴν δίδει ὁ Θεὸς, καὶ ὄχι ἄνθρωπος. Λέγεται ὅτι τὸ μυ-

στήριον

ρέως. ἀμὴ ὅσοι ἔχουσιν ἡλικίαν, καὶ ἠξεύρουσι τὶ κάμνουσι, καὶ τὶ πέρνουσι, χρεία καὶ ἀπὸ λόγου των ὁ σκοπὸς, καὶ ἡ συγκατάθεσις. διότι ἂν ὁ ἱερέας ἔχη σκοπὸν νὰ βαπτίση τὸν ἀγαρηνὸν, ἢ τὸν ἑβραῖον, καὶ ὁ ἀγαρηνὸς ἐκεῖνος, ἢ ὁ ἑβραῖος δὲν ἔχει θέλημα, καὶ γνώμην νὰ βαπτισθῇ, μόνον περιπαίζει τά θεῖα, τίποτες δὲν κάμνει. ὁμοίως καὶ ὁ χριστιανὸς ἂν δὲν ἔχη γνώμην νὰ λάβη τὸ μυστήριον ὅπου φαίνεται, καὶ πέρνει, τίποτες δὲν κάμνει. Καὶ ἂν καλὰ καὶ ὅσον εἰς τά τέσσερα χρειαζόμενα γίνεται μυστήριον, ὅμως χάριν καμίαν τὸ μυστήριον δὲν φέρνη εἰς ἐκείνους, ἂν δὲν συμφωνεῖ καὶ ἐκείνων ἡ γνώμη των.

Τὶ θέλει νὰ εἰπῇ μυστήριον. Τὶ πρᾶγμα εἶναι. Πότε τὰ ἐδιάταξεν ὁ Χριστός. Ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς των, Ποῖα μυστήρια δὲν δευτερώνουνται, καὶ διατὶ. Κεφ. β.

Μυστήριον αὐτὸ καθαυτὸ τὸ ὄνομα, γίνεται ἀπὸ τὸ μυοῦμαι τοῦτ' ἔστι διδάσκομαι, καὶ μανθάνω τὰ ἱερὰ, καὶ θέλει νὰ εἰπῇ ἕνα μυστικὸν ἢ κρυφὸν πρᾶγμα, κατὰ ποῦ λέγει ἡ γραφή· μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν. καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ περὶ μετανοίας τοῦτο γυναικὸς μυστήριον, ἤγουν κρυφὸν· καὶ λέ-

ἄπει ὁ Χριςὸς, ἐ ὁρίζει ἡ Εκκλησία βγάζοντάς τα ἀπὸ τὴν θέαν γραφήν. κὶ νὰ μὴν λέγη μήτε περισσότερον μήτε λιγότερον. εἰς τὸ βάπτισμα εἶδος εἶναι, τὰ λόγια τοῦ Χριςοῦ ὁποῦ λέγει· Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, κὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εἶδος μυρώματος εἶναι, τὸ, Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου. εἰς τὴν κοινωνίαν εἶδος εἶναι, τὸ, Λάβετε φάγετε, τοῦτο ἐςὶ σῶμαμου. κὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐςι τὸ αἷμαμου. ἐτοῦτα τὰ λόγια πρέπει ὅταν τὰ λέγη ὁ ἱερέας νὰ ἔχη καλὰ τὸν νοῦντου, νά τὰ λέγη ἀγάλλια, νὰ μὴν λέγη ἕνα διὰ ἄλλο ἢ νὰ τοῦ φεύγη καμία λέξις, ἢ γράμμα. διὸ τι σφάλλει θανασίμως. ὅταν δὲν προφέρνη ὀρθὰ καὶ σωςὰ τὸ εἶδος τοῦ καθε μυςηρίου. Τρίτον χρειαζόμενον εἶναι, ὁ ὑπηρέτης τοῦτ' ἔςιν ὁ ἱερέας ὁποῦ ὑπηρετᾶ τὸ μυςήριον. Τέταρτον χρειαζόμενον εἶναι ὁ σκοπὸς. ἤγουν νά ἔχη γνώμην καὶ θέλημα ὁ ὑπηρέτης ἐκεῖνος, να κάμη ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ ὁρίζει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ Εκκλησία. ἤγουν. ἂν βαπτίζη νὰ ἔχη γνώμην νὰ κάμη τὸν ἄνθρωπον χριςιανὸν. ἂν λειτουργᾷ νὰ κάμη σῶμα Χριςοῦ. ἐ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸ τέλος των. Εἰς ἐκάνους ὁποῦ ἔχουν νόμιμον ἡλικίαν νὰ καταλάβουν τὶ εἶναι τὸ μυςήριον, ὡσὰν πῶς εἶναι τὰ μικρὰ παιδία, σώνει ὁ σκοπὸς τοῦ ἱε-

 ρέως.

ἁμαρτωλοῦ ἱερέως, διατὶ τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου τὴν χάριντου ὅταν πέρνῃ κανένα μυστήριον. Ὅταν ὁ ἱερέας πάλιν γροικᾷ τὸν ἑαυτόν του καὶ εὑρίσκεται εἰς θανάσιμον κρίμα, πρέπει πρῶτα νὰ ἐξομολογηθῇ, ἀπέκει νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ μυστήριον εἰδὲ μὴ ἁμαρτεύγῃ θανάσιμα. καὶ ἂν τύχῃ καὶ πρὸς ὥραν δὲν ἔχει πνευματικὸν, ἂς ἔχῃ συντριβὴν καρδίας, διὰ τὴν ἁμαρτίαν του, καὶ σκοπὸν τὸ πρῶτον ὁποῦ νὰ εὕρῃ πνευματικὸν, νὰ ἐξομολογηθῇ. Διὰ νὰ γένη τὸ κάθε μυστήριον, χρεία εἶναι πᾶσαν ἀνάγκην, νὰ συνδράμουσι τέσσερα πράγματα, καὶ ἂν λείπῃ ἕνα ἀπ᾽ αὐτὰ τὰ τέσσερα μυστήριον δὲν γίνεται. τὸ πρῶτον χρειάζεται ὕλη. τὸ δεύτερον εἶδος. τὸ τρίτον ὑπηρέτης. τὸ τέταρτον, σκοπὸς τοῦ ὑπηρέτου. Ὕλην κράζομεν εἰς κάθε μυστήριον ἐκεῖνο τὸ αἰσθητὸν καὶ βλεπόμενον πρᾶγμα μὲ τὸ ὁποῖον γίνεται τὸ κάθε μυστήριον. λόγου χάριν. εἰς τὸ βάπτισμα, ὕλην κράζομεν τὸ νερόν. εἰς τὸ μύρωμα, τὸ μῦρον. εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, ὕλην κράζομεν τὸ σίτινον ψωμὶ, καὶ τὸ κρασί. καὶ τὰ λοιπά. Δεύτερον χρειαζόμενον εἶναι, τὸ εἶδος. καὶ κράζομεν εἶδος, ἐκεῖνα τὰ λόγια ὁποῦ λέγει ὁ ἱερέας, ὅταν ὑπηρετᾷ τὸ μυστήριον. χωρὶς τὰ ὁποῖα λόγια μυστήριον δὲν γίνεται. καὶ αὐτὰ τὰ λόγια πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖνα τὰ ἴδια ὁποῦ

εἶπεν

προστάξιν τȣ̃ Ἰησοῦ τȣ̃ ναυῆ, παίζωντάς ταις οἱ ἱερεῖς ἐπέφτανε τὰ τειχιὰ τῆς ἱεριχὼ· Αὐτὰ ἐπροτυπώννανε ὅλα τὰ μυςήρια τῆς παλαιᾶς διαθήκης. Αὐτὰ Τὰ μυςήρια, ἄλλος δὲν βολῆ νὰ τὰ ὑπηρετήση, μόνον ὁ ἱερέας, βγάζωντας τὸ βάπτισμα κ̀ μόνον, τὸ ὁποῖον λείπωντας ὁ ἱερέας, διὰ τὴν μεγάλην ἀνάγκην ὁποῦ εἶναι τȣ̃ βαπτίσματος, ἠμπορῆ ὁ κάθε ἄλλος νὰ το ὑπηρετήση, μόνε νὰ ἠξεύρη τὰ λόγια τȣ̃ βαπτίσματος καὶ πιάννωντας φυσικὸ νερὸν· Αὐτὰ τὰ μυςήρια τὰ ἐδιάταξεν ὁ Χριςὸς διὰ νὰ φέρνουν τὴν χάριν τȣ̃ θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ τὰ πέρνει ἄξια, καὶ καθὼς πρέπει· Κάθε μυςήριον ὁρίζωντας ἔτζη ὁ θεὸς, ἔχει δύναμιν νὰ φέρνη τὴν χάριν τȣ̃ θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον. καὶ ἂν καμίαν βολὰν συνέβη ὅτι ὁ ἱερέας ὁποῦ τὰ ὑπηρετᾶ εὑρίσκεται εἰς θανάσιμον ἁμαρτίαν. μὲ τȣ̃το ὅλον ὁ θεὸς δὲν κωλύει τὴν χάριν του ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ πέρνει τὸ μυςήριον, ἂν ἐκεῖνος τὸ πέρνει ἄξια, καὶ καθὼς ὁρίζει ἡ ἁγία τȣ̃ θεοῦ ἐκκλησία. διότι τὴν χάριν δὲν τὴν δίδει τȣ̃ ἀνθρώπου ὁ ἱερέας ὁποῦ ὑπηρετᾶ το μυςήριον, μόνον ὁ θεὸς. καὶ καθῶς ἔνας καλὸς αὐθέντης. πέμπει ἑνὸς του φίλου, ἕνα ὄμορφο χάρισμα μὲ ἕνα κακὸν δουλευτὴν, ἔτζη καὶ εἰς τὸ μυςήριον. ὁ πανάγαθος θεὸς, διὰμέσου τοῦ

 ἁμαρ-

γάμος. Πάλιν, ὡς λέγουσιν οἱ διδάσκαλοι ἑπτὰ εἶναι αὐτὰ τὰ μυστήρια διότι ἑτοιμάζουσι τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀποκτήσῃ ταῖς ἑπτὰ ἀρεταῖς. Τὸ βάπτισμα κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔχῃ τὴν πίστιν. τὸ χρίσμα τὴν ἐλπίδα. ἡ κοινωνία τὴν ἀγάπην. ἡ μετάνοια τὴν δικαιοσύνην. ἡ ἱερωσύνη τὴν φρόνησιν. τὸ εὐχέλαιον τὴν ἐγκράτειαν. ὁ γάμος τὴν σωφροσύνην· Αὐτὰ τὰ μυστήρια τὰ ἐδιάσαξεν ἀτός του ὁ δεσπότης Χριστὸς ὄντας ἀκόμι εἰς τὴν γῆν. ὁ Χριστὸς, καὶ ὄχι ἄλλος κανείς. διότι μήτε ἀπόστολος, μήτε σύνοδος, μήτε πατέρες, μήτε κανεὶς διδάσκαλος ἠμπορῇ νὰ κάμῃ μυστήριον εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἡ ἀφορμὴ εἶναι, διότι ὅποιος θέλει νὰ δογματίσῃ κανένα μυστήριον, χρεία νὰ ἠμπορῇ νὰ δίδῃ ἀπὸ λόγου του σωστικὴν χάριν, τὴν ὁποίαν φυσικά του ἔχει νὰ δίδῃ τὸ κάθε μυστήριον ἐκεῖνο ὁποῦ τὸ παίρνει. ἐτοῦτο ἄλλος δὲν ἠμπορῇ νὰ τὸ κάμῃ μόνον ὁ Χριστὸς ὁποῦ εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, καὶ σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων, Αὐτὰ τὰ μυστήρια ἐσημαδεύανε ἡ ἑπτὰ βολαῖς ὁποῦ ἐπλήθυκεν εἰς τὸν ποταμὸν Ναιεμὰν ὁ σύρος, κατὰ πρόσταξιν τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ προφήτου ἐλισαίου· Αὐτὰ ἐπροτυπώνανε ἡ ἑπτὰ βολαῖς ὁποῦ ὁ αὐτὸς προφήτης ἔπεσεν ἀπάνω εἰς τὸν νεκρὸν τὸν υἱὸς χήρας, καὶ τὸν ἀνάστησεν· αὐτὰ ἐπροτυπώνανε ἡ ἑπτὰ σάλπιγγες, ὁποῦ κατὰ

πρό-

τὰ τὰ μυστήρια, διότι καὶ ἡ τάξεις τῶν χριστιανῶν οἱ ὁποῖοι εἶναι μέλη πνευματικὰ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας εἶναι ἑπτά. ἡ πρώτη τάξις εἶναι ἐκεινῶν ὁποῦ σεβαίνουσιν εἰς αὐτὴν ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τούτους εἶναι τὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρχὴ καὶ θύρα τοῦ χριστιανισμοῦ. διότι ὅποιος δὲν βαπτισθῇ πρῶτον κανένα ἄλλον μυστήριον δὲν ἠμπορῇ νὰ πάρῃ. ἡ δεύτερα τάξις εἶναι ἐκεινῶν ὁποῦ ἀφόντις βαπτισθοῦν, χρεία νὰ πολεμοῦν μὲ τὸν διάβολον, μὲ τὸν κόσμον, καὶ μὲ τὴν ἰδιάν τους σάρκα. καὶ διὰ τούτους εἶναι τὸ μύρωμα. ἡ τρίτη εἶναι ἐκεινῶν ὁ ποῦ σηκώνονται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔπεσαν ὕστερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα καὶ διὰ τούτους εἶναι ἡ μετάνοια. ἡ τετάρτη εἶναι ἐκεινῶν ὁ ποῦ θρέφονται ψυχικῶς, καὶ διὰ τούτους εἶναι ἡ ἁγία κοινωνία τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. ἡ πέμπτη τάξις εἶναι ἐκεινῶν ὁποῦ ὑπηρετοῦσιν αὐτὰ τὰ μυστήρια. καὶ διὰ τούτους εἶναι ἡ ἱερωσύνη, διότι διὰ τὸ μεγαλεῖον ὁποῦ ἔχουσιν αὐτὰ τὰ μυστήρια, δὲν εἶναι ἄδεια καθε ἑνὸς νὰ τὰ ὑπηρετᾷ μόνον τῶν ἱερέων. ἡ ἕκτη τάξις εἶναι ἐκεινῶν ὁποῦ εὐγέννουσιν ἀπὸ τούτην τὴν ζωήν, καὶ διὰ τούτους εἶναι τὸ εὐχέλαιον. ἡ ἑβδόμη τάξις εἶναι διὰ νὰ γένουν ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον, καὶ νὰ σέβουν νέοι στρατιῶταις εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τούτους εἶναι ὁ νόμιμος

φὴν πνεύματος ἁγίου λόγια, τουτ' ἔστι τὴν παλαιὰν, καὶ τὴν νέαν διαθήκην, διὰ νὰ διδασκόμεθα ἀπὸ ἐκείνην τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς μας. καὶ ἀγράφως τὰς θείαις παραδόσεις, καὶ ἀντάμα μὲ τὴν θείαν γραφὴν, μᾶς ἄφηκεν πολλαῖς θαυμασταῖς ἰατρίαις, διὰ νὰ ἰατρευόμεθαν ὅταν ἠθέλαμεν ἀσθενήσειον ἀπὸ τὰς ἁμαρτίαις, καὶ νὰ συκωνόμεθαν εὔκολα ἀπὸ ἐκείναις, καὶ νὰ γενόμεσθα πάλιν φίλοι του, καὶ κληρονόμοι τῆς χάριτός του, καὶ ἔπειτα τῆς βασιλείας του. Ἀνάμεσα εἰς αὐταῖς λοιπὸν ταῖς πολλαῖς καὶ θαυμασταῖς ἰατρίαις ὁποῦ ὁ δεσπότης Χριστὸς, ὁ οὐράνιος ἰατρὸς ἄφηκε τῆς νύμφυς του τῆς ἐκκλησίας, εἶναι καὶ τὰ θεῖα μυστήρια διὰ τὰ ὁποῖα γράφομεν ἐδῶ εἰς συντομίαν διὰ ὠφέλειαν ἐκείνων ὁποῦ τὰ ὑπηρετοῦσι.

Βιβλίον Πρῶτον. Κεφάλ. α.

Πόσα, καὶ διατὶ τόσα εἶναι τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας. Ποῖος τὰ ἐδιάταξε. Ποῖα σημάδια εἴχασιν εἰς τὴν παλαιὰν διαθήκην. Ποῖος τὰ ὑπηρετᾶ. Καὶ πόσα χρειάζονται διὰ κάθε μυστήριον.

ΤΑ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἑπτὰ, μήτε περισσότερα μήτε λιγότερα. Αὐτὰ εἶναι. Βάπτισμα. Χρίσμα. Μετάνοια. Εὐχαριστία. Χειροτονία. Εὐχέλαιον. καὶ ὁ Γάμος. Ἑπτὰ εἶναι αὐτὰ

τὰ

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ

ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΤΗΣ

Εκκλησίας Μυστηρίων,

Εἰς κοινὴν τῶν Ιερέων, ὠφέλειαν

Απλῆ φράσει παρὰ Νεοφύτου Ιερομονάχου Ροδινοῦ Κυπρίου τοῦ Σιναΐτου συντεθεῖσα.

Ο Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς καὶ θεὸς, διὰ πολλὴν καὶ μεγάλην τῆς εὐσπλαγχνίαν, ὄχι μόνον ἐσαρκώθηκεν ἀπὸ τὴν ἁγίαν παρθένον, καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἔπαθε, καὶ ἐσταυρώθη. ἐθάφτη, ἀναστήθη, καὶ ἀνέβηκεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἔπεμψε τὸ πανάγιόν του πνεῦμα εἰς τοὺς ἀποστόλους του, καὶ τοὺς ἀποστόλους πάλιν τοὺς ἔστειλεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ νὰ κηρύξουσι τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ὅλα ἐτοῦτα ἀφορμὴν διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ μᾶς δώσῃ πάλιν τὸν παράδεισον ὁποῦ διὰ ἐδικόν μας φταίσιμον εἴχαμεν χάσην, ἀμὴ μισεύωντας ἀκόμι ἀπὸ τὸν κόσμον ἐτοῦτον, μᾶς ἄφηκε θείαν γρα-

Βιβλίον τρίτον.

Βιβλίον τέταρτον.

ΣΥΝΟ-

Ὁ πίνακας ἐτούτου τοῦ Βιβλίου.

Βιβλίον πρῶτον.

Βιβλίον δεύτερον.

Τὶ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΚΟΥ

ἐκ πόλεως Ἐφέσου,

Εἰς τὴν περὶ Μυστηρίων βίβλον στίχοι Ἰαμβικοί.

Η Βίβλος ἥδε δογμάτων ψυχοτρόφων
Ἀνθηφέρουσα ποικίλων νοημάτων
Ἐνταλμάτων θείων τε δυσλύτων λύσεις,
Εὐωδιάζει εὐσεβῶν τὰς καρδίας,
Καὶ μυσταγωγεῖ ἱερεῖς τὰ πρακτέα.
Πόνος γὰρ οὖσα τοῦ Ῥοδινοῦ Κυπρίου
Ῥοδωνιὰ βρίθουσα τοῖς ῥόδοις πέλει,
Ὀρθοῖς τε κυπρίζουσα εὐσεβοφρόνως
Λόγοις, παλαιῶν τε σοφῶν διδασκάλων.
Αἴρει δ' ἀκάνθας ψυχοπνίγους ῥιζόθεν.
(Νόει δ' ἀκάνθας ὅσα φαύλως πράττεται.)
Πυρὶ σοφὴν διδοῦσα ταύτας παμφάγῳ
Δρέπεσθε τοίνυν, εὐσεβεῖς θυηπόλοι
Δρέπεσθε, μὴ κάμοιτε, λειμώνων μόνος
Ἄνευ ἀκανθῶν τοῖς ἐρασταῖσιν ῥόδα
Οὗτος πορίζει, χλοάζοντ' εὐωδίαις
Μένοντα πάντα τοῖς ἐρῶσι τὸν χρόνον.

ἀμὴ (ὡς εἶπα) πολλὰ χρειαζόμεθα εἰς αὐτὴν τῶν ἱερέων ὑπόθεσιν, καὶ ἐτοῦτος ὁ ὀλίγος μας κόπος ἂς εἶναι εἰς δόξαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ πρώτου καὶ ἄκρου ἀρχιερέως, καὶ εἰς μικρὰν διάλειψιν τῆς ἐκκλησίας του, τῆς κοινῆς ὁλονῶν μητέρας.

Δεχθῆτε λοιπὸν πρὸς τὸ παρὸν αὐτὸν τὸν ὀλίγον μας κόπον μὲ καλὴν γνωμοσύνην, καὶ καλὴν διάθεσιν, καὶ ἀναγνώθετε, καὶ ἀπολαύετέ τον, ὥστε νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ τυπώσωμεν καὶ τὴν Πανοπλίαν, τουτέστιν ἄλλο βιβλίον εἰς τὸ ὁποῖον γράφομεν πλατύτερον καὶ πλουσιώτερον, τόσον διὰ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, ὅσον καὶ διὰ ἄλλα πολλά. τὸ ὁποῖον ὡς ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸς θέλει ἶσεν μία σύνοψις τῆς Χριστιανικῆς θεολογίας.

Τὰ δ' ἄλλα ἔῤῥωσθε ἐν κυρίῳ, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ αἰδεσιμώτατοι.

ΑΝ-

ρισμα, τόσον ὑψηλὸν ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης νὰ ἔχῃ ἔγνοιαν νὰ κυβερνᾷ ψυχαῖς ἀνθρώπων, νὰ ἠξεύρῃ πῶς μέλλει νὰ δώσῃ λόγον τοῦ Θεοῦ διατ' ἐκείναις ἐπειδὴ καὶ κρέμονται εἰς τὸν λαιμόντου, ἀπέκει νὰ περνᾷ τὸν καιρόντου μὲ ὀκνηρίαν, καὶ ἀμέλειαν, ἢ καταφρόνησιν, χωρὶς νὰ κοπιάσῃ νὰ αὐξάξῃ πολλὰ ὀλίγον νὰ διεβάσῃ διδασκάλοις, συνόδους, ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνες, καὶ ἐν πρώτοις αὐτὴν τὴν θείαν γραφὴν, διὰ νὰ ἠξεύρῃ τὶ μεταχειρίζεται, καὶ ποῖον εἶναι τὸ ἔργοντου; Τέτοιας λογῆς ἀνθρώποις καλὸν εἶναι νὰ μὴν τοὺς χειροτονοῦν, ἂν δὲν τοὺς ξετάζουν πρῶτα ἂν ἠξεύρουν, ἂν εἶναι ἐπιτήδειοι διὰ νὰ βόσκουσιν ἀνθρώπους, καὶ ὄχι μὲ τὸ νὰ θελήσουν μόνον νὰ χειροτονηθοῦν (καθὼς λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος γράφωντας διόμοιους ἀνθρώπους) παραυτα χωρὶς καμιᾶς λογῆς προκοπὴν νὰ χειροτονοῦνται. Καὶ τὸ χειρότερον ὅτι πολλοὶ (διότι τοῦτο ὁποῦ ἐδῶ λέγω δὲν τὸ λέγω διὰ ὅλους) ἀποκοτοῦσι νὰ γίνονται παπάδες μὴν ἠξεύροντας καὶ νὰ ἀναγνώσουν, ἢ νὰ καταλάβουν τὶ λέγει τὸ εὐαγγέλιον ὅσον εἰς τὴν ἱστορίαν. Τοῦτα βλέπωντας ἐγὼ εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ θέλοντας εἰς τοῦτο τὸ μέρος νὰ βοηθήσω τὸν πλησίονμου ὅσον δύναμαι, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Θεὸν ἔγραψα αὐτὰ τὰ ὀλίγα.

ἀμὴν

κοῦμεν ὅσον εἶναι δυνατὸν ταῖς θείαις γραφαῖς. εἰς τὸ εὐαγγέλιον ὁ Χριστὸς ἀτός τε ὁρίζει, καὶ λέγει, ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, καὶ πάραυτα λέγει καὶ τὴν ἀφορμὴν διατί. ἐν αὐταῖς γὰρ εὑρίσκετε ζωὴν αἰώνιον. ἢ πῶς νὰ φυλάξωμεν τοὺς ὅρους, καὶ ταῖς ἀπόφασες τῶν ἁγίων συνόδων, ὅταν δὲν ἠξεύρομεν τὶ ἀποφάσισαν αὐταῖς ἡ σύνοδες. Ἡ σύνοδες, καὶ ὅπου διεβάζομεν εἰς τὸν ὄγδοον κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένη συνόδου ἔτζη ἀποφασίζουν. Μανθανέσωσαν οἱ χειροτονούμενοι τὰ ταῖς συνόδοις δόξαντα. ἤγουν ἂς μανθένουν ἐκεῖνοι ὅπου μέλλουσι νὰ χειροτονηθοῦσι τὶ ἀποφάσισαν ἡ σύνοδες.

Ἢ πῶς δὲν εἶναι μεγάλη ἀτοπία καὶ ἄξιον κατακρίσεως, ὅτι ὁ ῥάπτης, ὁ κτίστης, ὁ ζωγράφος, ἢ καὶ ἄλλος τεχνίτης ὁποῖος καὶ νὰ εἶναι, νὰ μὴν ἀποτολμᾷ ὁλότελα νὰ κραχθῇ τεχνίτης εἰς τὴν τέχνην ὁποῦ ἔμαθεν, ἢ νὰ ἀνοίξῃ ἐργαστήριον νὰ δουλεύῃ ἐκείνην τὴν τέχνην, ἂν δὲν κάμῃ πρῶτα μὲ τὸν μάστορά του τοὺς χρόνους ὁποῦ συνηθοῦσι νὰ κάμνουν, καὶ ἂν δὲν εἶναι δοκιμασμένος ἀπὸ τοὺς ἄλλους τεχνίτες τῆς τέχνης του, Καὶ ἕνας ὁποῦ ἀποφάσισεν ἀπὸ χρόνους καὶ καιροὺς, καὶ χωρὶς ἄλλο ἔχει εἰς τὸν νοῦν του νὰ γένῃ ἱερέας διὰ μίαν ἐνορίαν, ἢ διὰ ἕνα χωρίον, νὰ λάβῃ τόσον μεγάλο χά-

ρισ-

βόσκουσι τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ ὑπηρετοῦσιν αὐτὰ τὰ μυστήρια, πρῶτα νὰ σπουδάζουσι, καὶ νὰ μανθάνουσι καὶ ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα, διὰ νὰ ἠξεύρουν καὶ αὐτοί τως, καὶ νὰ διδάσκουν καὶ ἄλλους, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἐδιέταξεν αὐτὰ τὰ μυστήρια εἰς τὴν ἐκκλησίαν του ὁ Χριστὸς ὁ δεσπότης μας, καὶ τί ἐνεργοῦν εἰς τὸν ἄνθρωπον, πῶς, καὶ πότε, καὶ εἰς ποίους ὑπηρετοῦνται. τὸ ἄλλο διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ γλύσουν ἀπὸ τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον φοβερισμὸν, καὶ μεγάλην κατάραν ὁποῦ ὁ Θεὸς φοβερίζει, καὶ καταρᾶται τοὺς ἀμαθεῖς ἱερεῖς, ὥσαν εἰς τὸν προφήτην Ωσηὲ εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον τοὺς φοβερίζει, καὶ τοὺς λέγει. Ὅτι σὺ ἀπώσω ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν ἀπώσωσε κἀγὼ τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι ἤγουν διότι ἐσυ (ὦ παπᾶ) ἐδίωξες γνῶσιν, τουτέστιν ὀκνεύεσουν, καὶ δὲν ἤθελες νὰ σπουδάξῃς, νὰ μάθῃς, νὰ καταλάβῃς ταῖς γραφαῖς μου, καὶ τὸν νόμον μου, καὶ ἐγὼ νὰ σὲ διώξω ἀπὸ τὸ βῆμα μου νὰ μὴν ἦσαι πλέα ἱερέας μου διὰ νὰ λειτουργῇς, καὶ νὰ ὑπηρετᾷς τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας μου. καὶ πάλιν διὰ μέσου ἄλλου νοῦ προφήτου καταρᾶται ὁ Θεὸς, καὶ λέγει. ἐπικατάρατος πᾶς ὁποιῶν τὸ ἔργον κυρίου ἀμελῶς. Ἢ πῶς ἠμποροῦμεν παρακαλῶ, νὰ ἠξεύρωμεν ποῦ εὑρίσκεται ἡ αἰώνιος ζωὴ ὅταν δὲν ἐρευνοῦμεν, καὶ δὲν γροικοῦ-

ευρίσκει ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα νὰ μάθη κανεὶς διὰ τὰ ἑπτὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας. νὰ ἠξεύρη καὶ τί ὁρίζουσι, καὶ τί ἐμποδίζουσιν ἡ δέκα ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ. ἠμπορεῖ νὰ καταλάβη ποίαις, πόσαις, καὶ τί κακὸν εἶναι ἡ ἁμαρτίαις. νὰ γνωρίσῃ ποία εἶναι ἡ αὐθεντία, καὶ ποίαις ἡ παιδεύσες τῆς ἐκκλησίας τῶν χριστιανῶν, καὶ ἄλλα πολλὰ ὠφέλιμα ὁποῦ περιέχει τὸ βιβλίον εἰς ὄφελος τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἱερέων. Ἐτοῦτο τὸ βιβλίον τὸ ἐσυνθέσαμεν εἰς ἁπλῆν γλῶσσαν, καὶ ὄχι ἑλληνικὴν, ἀλλὰ μὴ δὲ ἐφροντίσαμεν εὐγλωττίας καμίας ἢ ῥητορικῆς μεθόδου ἀποβλέποντας εἰς τὸ ὄφελος ἀκόμι ἐκείνων ὁποῦ ἑλληνικὰ μαθήματα δὲν τοὺς ἐβόλεσε νὰ σπουδάξουν. καὶ εἰς βραχυλογίαν ἀφορμὴν διὰ νὰ ἠμπορέσουν ὅσοι τὸ ἀναγνώσουν νὰ γροικοῦσι τὶ διαβάζουσι, καὶ διὰ νὰ τὰ ἐνθυμοῦνται. Καὶ ἂν καλὰ καὶ εἰς τὸ βιβλίον ἐτοῦτο νὰ ἤμεσταν ἁπλοὶ, καὶ ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, ἰδιῶται τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, διότι ἔτι περιέχει τὸ βιβλίον ἐτοῦτο εἶναι δοκιμασμένη καὶ ὀρθὴ διδασκαλία, ἐπειδὴ καὶ καὶ ἔτι λέγομεν, ἀπὸ λογισμὰς δὲν τὸ λέγομεν, μόνον ἀπὸ θείαν γραφὴν, ἀπὸ ἀποστόλων, πατέρων, καὶ ἁγίων συνόδων γνώμαις. Παρακαλῶ διὰ τοῦτο ὅλους ἐκείνους ὅσοι εἶναι, καὶ ὅσοι ἔχουσιν εἰς τὸν νοῦν των νὰ γένουν ἱερεῖς διὰ νὰ

βό-

ἄλλως, ἀμὴ ἀκόμι ὡς ἀχρεῖον δοῦλον τὸν ῥίχτη εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, καὶ ὡσὰν ἕνα δένδρον ὁποῦ δὲν κάμνει κανένα καρπὸν, τοῦ κόφτει τὴν ζωὴν, καὶ τὸν βάλλει εἰς τὴν παντοτινὴν στιὰν διὰ νὰ καίεται. Ἐτοῦτο (ὦ εὐλαβέστατοι καὶ θεοσεβέστατοι ἱερεῖς, καὶ ἄλλοι ὅσοι ἀναγνώθετε ἐτοῦτο τὸ βιβλίον) λογιάζοντας ἐγὼ, καὶ ἠξεύροντας καλὰ ὅτι, καθὼς ποῦ λέγει καὶ κάποιος ἐθνικὸς φιλόσοφος, ὁ ἄνθρωπος δὲν γεννᾶται μόνον διὰ τὸν ἑαυτόντου, ἀμὴ καὶ διὰ τοὺς συγγενεῖς του, διὰ τὴν πατρίδα του, καὶ διὰ τοὺς φίλους του, καὶ θέλοντας τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο μάθημα ὁποῦ ὁ Θεὸς διὰ πολλήν του εὐσπλαγχνίαν μᾶς ἔδωκε, νὰ τὸ μεταδώσωμεν καὶ ἄλλονῶν ὅσον δυνόμεθαν εἰς δόξαν ἐδικήντου, διὰ νὰ φύγωμεν τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἀπόφασιν, τὸ, πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἐσυνθέσαμεν αὐτὸ τὸ περὶ μυστηρίων βιβλίον. βιβλίον ὅσον εἰς τὸ μῆκος μικρὸν, ἀμὴ (ἂς τὸ εἰπῶ εἰς δόξαν Θεοῦ) πολλὰ ὠφέλιμον εἰς τοὺς καιροὺς ἐτούτους διὰ ἐξαγορευτάδες, διὰ ἱερεῖς, καὶ ἁπλῶς διὰ κάθε ἐκκλησιαστικὸν ἄνθρωπον, ἐπειδὴ καὶ περιέχει ὅλα ὅσα χρεωστεῖ ἀναγκαίως νὰ ἠξεύρῃ ἕνας ἱερέας, καὶ μάλιστα ὅσοι ἔχουσι φροντίδα εἰς τὸ νὰ κυβερνοῦσι ψυχὰς ἀνθρώπων. εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον ὅποιος τὸ διαβάζει μὲ ἐπιμέλειαν

εὑρί-

ΤΟΙΣ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΟΙΣ

καὶ

ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΟΙΣ

ΙΕΡΕΥΣΙ,

ΚΑΙ ΟΛΟΙΣ ΟΣΟΙ ΑΝΑΓΝΩΘΟΥΣΙΝ
τοῦτο τὸ βιβλίον, ὁ ταπεινὸς Νεόφυτος
ὁ Ῥόδινος Κύπριος ὁ Σιναΐτης
σωτηρίαν παρὰ Θεοῦ,

Εἰδότι ποιεῖν καλὸν, καὶ μὴ ποιοῦντι (λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος) ἁμαρτία λογιάζεται, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὅποιος ἠξεύρει, καὶ δύναται νὰ κάμη καλὸν τόσον τοῦ λόγου του, ὅσον καὶ ἀλλονῶν, ἐπειδὴ διὰ ὀκνηρίαν καὶ ἀμέλειαν ἐδικήν του, ἢ διὰ μῖσος, ἢ ζηλίαν ὁποῦ ἔχει εἰς τὸν ἄλλον ἀφήνη νὰ κάμη τὸ καλὸν, ἐτοῦτος ἁμαρτάνει ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ πλησίον. διὰ τὸ ὁποῖον μὲ κάθε δίκαιον ὁ οἰκοδεσπότης ὄχι μόνον τοῦ παίρνει τὸ τάλαντον ὁποῦ τοῦ ἔδωκεν, διότι ὡσὰν πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς δοῦλος δὲν ἐπιμελήθηκε νὰ τὸ διπλασιάση, καὶ νὰ διαφορέψη ὠφελῶντας καὶ τοῦ λογοῦ του, καὶ

ἀλ-

πρὸς σωτηρίαν ἀνήκοντα. Ἀλλ᾽ ἔστιν ἐν ᾧ ἡ θεία πρόνοια δαψελεστέρα νῦν ἐστὶ δοκεῖ. Καὶ γὰρ τὸ γάλα ποτὲ γάλα ἦν μόνον, τὸ δὲ ἡμέτερον γάλα, ἔστι δήπου καὶ μέλι. Μέλι γὰρ ἐκεῖνο ποιοῦσιν αἱ σαὶ φιλεργάτιδες μέλισσαι ὧν τῇ εὐποιΐᾳ, ἡ ἐμὴ αὕτη βίβλος μέλι καὶ γάλα ῥέουσα τοῖς ἀνατολικοῖς ἔσται πάντως οὐκ ἄχαρις. τῇ γὰρ σῇ φιλανθρωπίᾳ σῷ τε προσφωνηθεῖσα ὀνόματι, μεγαλοπρεπείας τε διὰ σῆς ἐκδοθεῖσα κηρίῳ, εἰς φῶς ἤδη πρόεισι. Γένοιτο δὲ τῆς τοιούτου γάλακτος εὐεργεσίας τοὺς τὴν ἑῴαν οἰκοῦντας, ἀπολαῦσαι, βρέφος τε στερεωτέρᾳ στηριχθέντας τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν γάλακτι νηπίων, καὶ τροφῇ τελείων στερεωτέρᾳ τροφὸν ἐπιγνῶναι.

τῆς ἐξοχότητός σου

ταπεινὸς δοῦλος

Νεόφυτος Ῥοδινὸς Κύπριος
ὁ Σιναΐτης.

ΤΩ ΕΞΟΧΩΤΑΤΩ

ΚΑΙ ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΩ

Καρδινάλι

ΚΥΡΙΩ ΦΡΑΓΓΙΣΚΩ

ΤΩ ΒΑΡΒΕΡΙΝΩ

ΚΗΔΕΜΟΝΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΠΤΟΡΙ

τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους.

ΘΑυμάσιόν τι δοκεῖ, ἐξοχώτατε δέσποτα, ὅπερ ἐγὼ ποιῆσαι τετόλμηκα. ὁ γὰρ πάντων ἔσχατος τῶν ἀποστόλων, ἄλλω σπουδάζων μιμεῖσθαι ἀποδίδω. Ἐκεῖνος ὡς ἐν Χριστῷ νηπίοις γάλα τοῖς Κορινθίοις ἐπότισεν, ἐγὼ δὲ τοῖς ἀνατολικοῖς δήμοις γεγηρακόσιν ἤδη, οἷς τισι νηπίοις ὁμοίως γάλα παρέχω. καὶ ὃ παρὰ τῶν τῆς ἀποστολικῆς μητρὸς μαστῶν τεθήλακα πρότερον, καὶ ἑτέροις θηλάσαι τανῦν παραδίδωμι. Ἐκείνου ὁ λόγος μικροπρεπὴς ἦν παρὰ Κορινθίοις, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ ἐλάχιστος εὐκαταφρονήτῳ ἰδιώματι ἡμεδαπῇ δηλαδὴ τῶν ἑλλήνων διαλέκτῳ οὐκ ὀλίγα τούτοις διέξειμι

cio diuino recitãdo, in vulgari Græco idiomate; nihilque reperi obſtare, quominus imprimi poſſit, immò cẽſeo illum eſſe perneceſſarium Græcis, atque vt talem meo teſtimonio commendo.

Ego idem Petrus Arcudius, qui ſupra, manu propria.

Imprimatur.

Fr. Hyacintus Lupus Socius Reuerendiſſimi Patris Fr. Nicolai Rodulfij Ord. Præd. Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtri.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſ. Patri Magiſtro Sacri Palat. Apoſtolici.

A. Epiſc. Bellicaſtren. Viceſg.

EGo Petrus Arcudius, Philoſophiæ, ac ſacræ Theologiæ Doctor, de mandato Reuerendiſſimi Patris Magiſtri Sacri Palatij, diligenter legi librum admodum R. P. D. Neophyti Rhodini Cyprij Monachi Ordinis S. Baſilij, qui inſcribitur, Compendium diuinorum Sacramentorū. De præceptis Decalogi. De peccatis. De cenſuris Eccleſiaſticis. & De offi-

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ

ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΤΗΣ

Ἐκκλησίας Μυστηρίων,

Εἰς ὠφέλειαν τῶν Ἱερέων,

Ἀπλῇ φράσει παρὰ Νεοφύτου Ἱερομονάχου Ρο-
δινοῦ Κυπρίου τοῦ Σιναΐτου συντεθεῖσα.

Τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις τῶν δέκα ἐντολῶν.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἁμαρτιῶν.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων, καὶ
περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας.

Βιβλίον πολλὰ ὠφέλιμον, καὶ πολλὰ χρειαζό-
μενον διὰ τοὺς Ἱερεῖς, καὶ διὰ κάθε
λογῆς ἄνθρωπον.

ROMAE,
Typis & Expensis Sac. Congr. de Prop. Fide. 1633
Superiorum Permissu.

Hoc est [illegible]